

**T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI**

(DOKTORA TEZİ)

**PKK TERÖR ÖRGÜTÜ
(Tarihsel ve Siyasal Gelişim Süreci Bakımından İncelenmesi)
1978-1998**

Danışman

Prof. Dr. Bayram KODAMAN

Hazırlayan

Türkmen TÖRELİ

ISPARTA - 2002

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VI
KISALTMALAR.....	VIII
GİRİŞ.....	1
I. KÜRT TARİHİ MESELESİ	1
1. Kürt Kültürü ve Kürdistan Meselesi.....	9
II. KÜRT HAREKETİNİN TARİHİ GELİŞİMİ	9
1. Osmanlı İmparatorluğu Döneminde Kürtler.....	10
a) Osmanlı Döneminde Görülen Belli Başlı Ayaklanmalar.....	10
b) Osmanlı Devleti Döneminde Yabancı Devletlerin Kürtlerle İlişkileri.....	11
c) Birinci Dünya Savaşı ve Kürtler.....	14
III. CUMHURİYET DÖNEMİNDE KÜRTLERİN DURUMU.....	18
1. 1923'den Önceki Duruma Bakış.....	18
2. Cumhuriyet Dönemindeki Belli başlı Kürt İsyanları.....	22

BİRİCİ BÖLÜM

PKK'NIN TEŞKİLATLANMASI

I. KÜRT MESELESİNİN ULUSLAR ARASI BİR BOYUT KAZANMASI	26
II PKK'NIN KURULUŞUNA ZEMİN HAZIRLAYAN KÜRT ÖRGÜTLERİ VE CEMİYETLERİ.....	30
a) Devrimci Doğu Kültür Ocakları(DDKO).....	30
b) Devrimci Demokratik Kültür Dernekleri(DDKD).....	31
c) Anti-Sömürgeci Demokratik Kültür Derneği(ASKD.DER).....	31
ç) Devrimci Halk Kültür Derneği(DHKD).....	31
d) Türkiye Kürdistan Demokrat Partisi(TKDP).....	31
e) Kürdistan Kurtuluş Partisi-Rizgari(KKP).....	32
f) Kawa Örgütü.....	32

<i>g) Kürdistan Kurtuluşçular Örgütü(KUK).....</i>	<i>32</i>
<i>ğ) Kürdistan Mücadele Örgütü(TEKOŞİN).....</i>	<i>32</i>
<i>h) Kürdistan Sosyalist Hareketi(TSK).....</i>	<i>32</i>
<i>ı) Türkiye Kürdistan Sosyalist Partisi(TKSP).....</i>	<i>33</i>
<i>i) Kürdistan Öncü İşçi Birliği(KÖİB-PPKK).....</i>	<i>33</i>
<i>j) Kurtuluş Bayrağı Örgütü(ALARIZGARI).....</i>	<i>33</i>
<i>k) Kürdistan Kurtuluş Hareketi(TEVGER).....</i>	<i>34</i>
<i>l) Komşu Ülkelerdeki Örgütler.....</i>	<i>34</i>
III. PKK PARTİ ÖRGÜTÜ VE TEŞKİLAT YAPISI.....	35
1. PKK'nın Ortaya Çıkışı ve Kuruluş Aşaması	35
2. PKK'nın Teşkilat Yapısı	36
<i>a) Siyasi Teşkilatlanma ve Örgüt Yapısı</i>	<i>36</i>
<i>ı) Parti Genel Başkanlığı</i>	<i>37</i>
<i>ii) Parti Genel Başkanlık Konseyi</i>	<i>37</i>
<i>iii) Parti Meclisi</i>	<i>38</i>
<i>iv) Örgütün İşleyişi.....</i>	<i>40</i>
<i>v) Rapor</i>	<i>40</i>
<i>b) Askeri Teşkilatlanma</i>	<i>41</i>
<i>ı) Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi (ERNK)</i>	<i>41</i>
<i>ii) Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu (ARGK)</i>	<i>41</i>
<i>c) PKK'nın Eyalet Yapılanması</i>	<i>44</i>

İKİNCİ BÖLÜM

ABDULLAH ÖCALAN VE PKK'NIN KURULUŞU

I. ABDULLAH ÖCALAN'IN KISA ÖZGEÇMİŞİ VE KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ	47
--	-----------

II. PKK'NIN KURULUŞU VE FAALİYETLERİ.....	50
1. Ankara'da Kürtçü Hareketin Organizasyonu.....	50
2. Bölgeye Dönüş Fikri.....	51
3. Bölgeye İntikal ve İlk Kongre.....	53
4. Güneydoğu'da İlk Kongre	53
III. PARTİNİN DEŞİFRE EDİLMESİ VE ÖCALAN'IN YURTDIŞINA KAÇIŞI.....	55

1. Suriye'ye Geçiş ve Kamp Çalışmaları.....	58
IV. PKK'NIN EĞİTİM FAALİYETLERİ VE TERÖRİSTLERİN	
EYLEM HAZIRLIKLARI.....	58
1. Suriye-PKK İlişkisi.....	61
2. İlk Konferans ve Sonuçları	61
3. II. Kongre Sonrası Gelişmeler	63
4. PKK'nın Taban Çalışması.....	64

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÖRGÜTÜN EYLEMLERİNİ YOĞUNLAŞTIRMASI VE SİYASALLAŞMA FAALİYETLERİ

I. ERUH VE ŞEMDİNLİ BASKINLARI	67
1. Bölge Halkının Tepkisi.....	68
II. ERNK'NIN KURULUŞ MAKSADI VE HEDEFLERİ	69
III. 1986 SONRASI GELİŞMELER	71
1. III. Kongre Kararları ve Uygulamaları.....	71
a) <i>PKK'nın Stratejisi.....</i>	<i>75</i>
b) <i>Öcalan'ın Stratejik Tespitleri.....</i>	<i>77</i>
2. Örgütlenmenin Kontrollü Hale Getirilişi.....	81
a) <i>PKK'nın Eğitim Çalışmaları.....</i>	<i>82</i>
3. Örgüt Eylemlerinin Tırmanışı.....	85
a) <i>Devletin Aldığı Tedbirler.....</i>	<i>87</i>
b) <i>Siyasî Partiler ve PKK.....</i>	<i>87</i>
c) <i>Halepçe Katliâmı ve PKK.....</i>	<i>90</i>
IV. PKK'NIN ÜLKE İÇİ I. KONFERANSI VE İDEOLOJİK DEĞİŞİM	92
V. II. LÜBNAN KONFERANSI VE IV. KONGRE	93
1. Kongre Raporlarına Göre PKK'nın 1990 Yılına Kadar Olan Olaylara Bakışı...	98

VI. KİTLELERİN TERÖRİZE EDİLMESİ VE SİLAHLI EYLEMLERİN

YAYGINLAŞMASI.....	105
1. Cizre, Nusaybin ve Silopi Olayları.....	105
2. Olayları Hazırlayan Nedenler	108
a. Örgüt Baskısı.....	109
b. Bölücü, Fakat Meşru Çevrelerin Kışkırtmaları.....	110
c. Göç ve Sosyal Huzursuzluk.....	112
3. Olayların Sonuçları	113

VII. KÖRFEZ KRİZİ SONRASI ÖRGÜT FAALİYETLERİ.....115

1. Örgütün Krizden Sonra Elde Ettiği Avantajlar.....	115
2. Koruculara Yönelik Yapılan Faaliyetler.....	116
3. 1991 Seçimlerinde PKK Siyaseti.....	117
4. Savaş Hükümeti Kurma Çabaları.....	117
5. Genel Ayaklanma Başlatma Girişimi ve 1992 Nevruz Olayları.....	118

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TÜRK SİLAHLI KUVVETLERİNDE STRATEJİ DEĞİŞİKLİĞİ İLE GÜÇ DENGELERİNİN DEĞİŞMESİ

I. 1992 ÇELİK HAREKATI VE BÖLGEDE DENGENİN TÜRK SİLAHLI

KUVVETLERİ LEHİNE DEĞİŞMESİ.	120
-----------------------------------	-----

II. ÖCALAN'IN TERÖRÜ TÜRKİYE'NİN BATISINA YAYMA STRATEJİSİ.....122

1 Öcalan'ın Türk Solu'nu Reorganize Çalışmaları.....	122
--	-----

III. ÖRGÜTÜN 1993 YILI ATEŞKES ÖNERİSİ VE SİYASİ ÇALIŞMALARI.....123

IV. PKK'NIN III. KONFERANS VE V. KONGRE KARARLARI, UYGULAMALARI. 124

1. III. Konferans ve Alınan Kararların Hayata Geçirilmesi.....	124
--	-----

2. V. Kongre ve Örgütün Avrupa'daki Faaliyetleri.....	127
3. Kuzey Irak'ta YNDK'nın(Ulusal Demokratik Güç Birliği) Kuruluşu.....	129
4. 1995 Genel Seçim Taktiği ve Yeni Ateşkes Önerisi.....	129
V. IV. KONFERANS VE EYLEMLERİN TIRMANIŞI.....	131
1. İntihar Eylemleri.....	131
2. Kırsal Kesimde Silahlı Faaliyetler.....	133
VI. 1996 VE SONRASI.....	134

BEŞİNCİ BÖLÜM

PKK'NIN SON DÖNEM SİYASALLAŞMA FAALİYETLERİ

I. DÖNEM İÇERİSİNDE HADEP TARAFINDAN YÜRÜTÜLEN FAALİYETLERİ	148
a) <i>HADEP Tarafından Yürütülen Eğitim ve Kültür Faaliyetleri.....</i>	<i>148</i>
b) <i>HADEP Tarafından Gündeme Getirilen İstekler.....</i>	<i>148</i>
II. PKK TARAFINDAN YÜRÜTÜLEN DİĞER SİYASÎ FAALİYETLER.....	150
III. SON SİYASALLAŞMA SÜRECİNDE ÖCALAN'IN VERDİĞİ	
TALİMATLAR.....	152
SONUÇ.....	156
KAYNAKLAR.....	160
EKLER.....	166

ÖNSÖZ

Bugün dünyamızda artık kuvvet yoluyla ülkeleri fethetmek veya istila etmek devri geçmiştir. Casusluk veya psikolojik harbin yanı sıra ülkedeki çeşitli grupları kullanma ön plana geçmiştir.

Osmanlı döneminden itibaren Türkiye üzerinde oynanan oyunlarda bu stratejinin ön plana çıktığı görülmektedir. Emperyalist güçler Osmanlı Devletini yıkarken, bölgede bir kısım yeni düzenlemeler de yapmışlardır. Ancak Kuvâ-yı Milliye ruhuyla Anadolu'dan başlatılmış olan Milli Mücadele sonucunda, emperyalist devletleri büyük bir hayal kırıklığına uğratmıştır

Türkiye Cumhuriyeti devletini tanımak zorunda olan bu güçler, sonraki tarihlerde her vesile ile Türkiye'yi bölme ve parçalama politikalarına devam etmişlerdir. Bu politikanın sonucu olarak, PKK terör örgütünü kurdurmak suretiyle Türkiye'yi köşeye sıkıştırmaya çalışmışlardır.

Bu bilgiler ışığında Türkiye'nin milli birlik ve beraberliğini tehdit eden bu meselenin geçmişten günümüze Türkiye üzerindeki etkilerini ortaya koymak ve gelecekteki nesillerin bu bilgiler ışında dersler çıkarabilmesi için böyle bir konuyu tez olarak seçtik.

Çalışmamız Giriş, beş bölüm ve Sonuçtan oluşmaktadır. Giriş bölümünde Kürt hareketinin tarihî gelişimi üzerinde durulmuştur. Birinci Bölümde Kürt meselesinin uluslar arası bir boyut kazanması ve PKK'nın örgütlenmesi ele alınmıştır. İkinci Bölümde Abdullah Öcalan'ın kısa bir özgeçmişi verildikten sonra, PKK'nın kuruluşu ve faaliyetleri anlatılmıştır. Üçüncü Bölümde örgütün eylemlerini yoğunlaştırması ve siyasallaşma faaliyetleri, Dördüncü Bölümde Türk Silahlı Kuvvetlerinde gelişen strateji ve güç dengesinin değişmesi, Beşinci ve son bölümde ise PKK'nın son dönem siyasallaşma faaliyetleri anlatılmaya çalışılmıştır. Konular anlatılırken, okuyuculara mukayese imkanı vermek gayesiyle metnin içerisinde Tablolar verilmiştir.

Herkesin takdir edeceği üzere, konunun hassasiyeti ve bir ilmî çalışma esasları doğrultusunda ele alınması bazı zorlukları da beraberinde getirmektedir.

Bundan dolayı hatalarımızın ve eksikliklerimizin bulunması tabiidir. Bunların mazur görüleceğini ümit etmekteyiz.

Konunun seçilmesinden başlayarak, yazma aşamasına gelinceye kadar pekçok zorlukla karşılaşıldı. Bu zorlukları aşmamda büyük desteklerini gördüğüm muhterem Hocam Prof.Dr. Bayram KODAMAN'a minnet ve şükran borçluyum. destek ve yardımlarını gördüğüm Hocam Y.Doç.Dr. Ahmet HALAÇOĞLU'na ve arkadaşım Y.Doç.Dr.Hasan BABACAN'a teşekkür ederim. Ayrıca Tezin oluşmasında zorlukları kolaylaştıran eşim Sevinç ve manevi yönden desteğini aldığım kızım Dilara'ya da minnet borçluyum.

DİYARBAKIR-2002
Türkmen TÖRELİ

KISALTMALAR

<i>a.g.e.</i> .	: adı geçen eser
<i>a.g.m.</i> .	: adı geçen makale
ARGK	: Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu
bkz.	: bakınız
Bşk.	: Başkanlığı
c.	: cilt
Çev.	: Çeviren
ERNK	: Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi
nr.	: numara
S.	: Sayı
s.	: sayfa
T.T.K.	: Türk Tarih Kurumu
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve devamı

GİRİŞ

I. KÜRT TARİHİ MESELESİ:

Bazı araştırmacılara göre, Kürt terimi, “Göçebe Hayat tarzı ve kalın kar yığını” anlamını ifade etmektedir. Başka bir grup yazarın tezine göre ise Kürtlerin “Ari” kökenli oldukları, yaklaşık 3000 yıl önce Kuzey Avrupa’dan göç ederek Karadeniz Kuzeyi ve Hazar Denizinin Batısını takiben Mezopotamya’ya indikleri ve bu yolculuğun yaklaşık 1000 yıl kadar sürdüğü ileri sürülmektedir. Kürtleri tarihi zemin içerisinde bir noktaya oturtmak yani onlara etnik bir temel kazandırmak isteyen bu yazarlara göre; M.Ö. 1000 yıllarında Mezopotamya’ya yerleşen Kürtler, M.Ö. 600 yıllarında Asur Devletini yıkarak Med İmparatorluğunu kurmuşlar, kısa bir süre sonra da Med’lerin Persler tarafından yıkılması ile devlet yapısını kaybetmişlerdir. Bu görüşleri ileri sürenlerin hiçbiri, bu iddialarını sağlam delillerle isbat edememektedirler.

Ashında M.Ö. 3000 yıllarında Avrupa üzerinden Kafkaslara ve oradan Mezopotamya’ya göç olmadığı herkes tarafından bilinmektedir. Kürtler yan göçer topluluklarıdır. Bu toplulukların Orta Asya’dan yola çıkarak Anadolu Yarımadasının dağlık kesimlerinde hayvancılığa elverişli alanlara yerleştikleri bilinmektedir. Bu göçerler M.Ö. 1000 yıllarına rastlar. Mezopotamya’daki uygarlıklar M.Ö. 5000 yıllarına dayanır. Dikkat edilirse Türklerin olduğu her yerde Kürtler de mevcuttur. Bu da Türkler ile Kürtlerin tarihi bir bağ içerisinde olduklarını gösterir. İskit-Saka Urugunda Kürt İlhanı olan ve 39 yaşında ölen Alp Urungu’nun Kürt İlhanı “Ben Kürt İlhanı Alp Urungu’yum” başlıklı yazıtının öz Türkçe yazmış olması Kürtlerin Türkler içerisinde geldiği en güzel örneğidir. Son 25–30 yıldır bazı büyük devletlerin ve özellikle de bünyelerinde Türk nüfusu bulunduran komşu devletlerin politikalarının esasını, Türkiye ile aralarında tampon bir devlet oluşturmak veya tebaları olan Türk topluluğu arasında tampon sunî bir millet yaratmak teşkil etmiştir. Diğer yandan bu endişelerini ve politikalarını Türkiye’ye doğru yöneltmek, Türkiye’de bir etnik mesele olduğu

propagandası yaparak hedeflerine varmak istemektedirler¹. Bu tür faaliyetler arasında Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgemizde bazı konar-göçer veya yerleşik Türk aşiretlerinin mezhep ve kültür farklılıkları istismar edilerek kışkırtmaları ve kendilerini Türkten başka bir soydan geldikleri propagandasını sayılabilir².

Günümüzde Doğu Anadolu bölgesinde yaşayan ve Kürtçe diye bilinen mahallî dille konuşan Türklere, Kürt denilmektedir. Buna ilâve olarak bu dili konuşan ve Orta-Doğu'nun diğer ülkelerinde yaşayan bir kısım halka da Kürt denilmektedir. Bir milletin dil, edebiyat, san'at, fen ve sosyal teşkilat gibi elde etmiş olduğu çeşitli müesseseler kadar, o milletin hayat felsefesi, inançları, an'aneleri gibi ruhunun akislerini bulabileceğimiz tutum ve davranışlar, o milletin kültürünü meydana getirir. Oysa Orta-Doğu'da yaratılmak istenen "sun'î bir millete ad olarak verilen "Kürt" teriminin açıklanması, bu meselenin ideologları tarafından dahi mümkün olmamıştır. Bunun başlıca sebebi ise Kürt aşiretleri olarak iddia edilen Kurmanç, Gûran, Lur ve Kalhur ağızlarında böyle bir terimin olmamasıdır³.

Konar-göçer toplulukların yaşadıkları coğrafi bölgelere göre kullandıkları Türkçe, Farsça ve Arapçanın etkisi ve karışımı ile oluşan ağızlar mevcut olup, bunlarga genel olarak “Kürtçe” diye ifade edilmektedir. Kürtçe Zazaca, Dimili, Kırmançi, Sorani, Gorani vb. gibi şivelerle konuşulmaktadır. Ayrı şiveler konuşan insanlar arasında bile anlaşmak zor olmaktadır.

Kürt Dili yaratma amacı ilk kez 1922 yılında Tiflis’de Ermenice olarak Kürt Alfabesi oluşturulmuştur. Kürtlerle Ermenilerin akraba oldukları görüşü, Ermeni-Kürt Cemiyeti olan Hoybun Cemiyeti⁴ tarafından ileri sürülmüş ise de bu

1 Abdulhaluk Çay, *Doğu ve GüneyDoğu Anadolu'nun Kültürel Yapısı*, Ankara 1986, s.7 ve devamı.

2 Abdulhaluk Çay, *Doğu ve GüneyDoğu Anadolu'nun Kültürel Yapısı*, s.7.

3 Abdulhaluk Çay, *Doğu ve GüneyDoğu Anadolu'nun Kültürel Yapısı*, s.7 ve devamı. Ayrıca bkz.İbrahim Yılmazçelik, *XIX.Yüzyılın İkinci Yarısında Dersim Sancağı*, Elazığ,1999, s.11.

4 Hoybun Cemiyeti'nin Tarihi Gelişimi Hakkında Şunlar Söylenbilir: Kürt milliyetçi hareketi Hoybun'un kuruluşuyla yeni bir evreye girmiştir. Birinci evre serkeşlik, sosyal kargaşa ve ayrıcalıklarını kışkırtarak korumak isteyen feodallerin ayaklanması dönemidir. İkinci evre, Jön Türk hareketiyle birlikte Kürtlerin ulusal özelliklerini tanıyacak bir konum elde etme yönünde girişimlerin yapıldığı dönemdir. Üçüncü evre ise, Birinci Dünya Savaşı sonrası başlayan Kürt

iddia tamamen asılsız, siyasi maksatlı bir görüştür. 1927 yılında Sovyetler Birliği Latin Alfabesi ile oluşturduğu Kürt Alfabesini 1928-1929 yılında ders olarak okullarda kullanmak istemiştir. 1945 yılında da Kiril alfabesi ile daha sonraki dönemlerde ise Suriye ve İran'da Latin Harfleri ile Kürtçe Alfabe hazırlanmıştır. Bütün bu çalışmaların amacı Kürtçe'nin bir dil haline getirilmesinden başka bir şey değildir.

Bu konuda ortaya atılan teorilerde;

1- Kürt adı altında toplanmak istenen aşiretler, tarihin derinliğinde kaybolmuş, bazı kavimlere dayandırılmakta,

2-Kürt adı altında toplanmak istenen aşiretler İranî menşe'e bağlanmak istenmektedir. Ancak bunlar sadece bir iddia olarak kalmıştır⁵.

sorununun uluslar arası boyut kazandığı dönemdir. Hoybun, kuruluş aşamasında ilk toplantısını Şubat 1927'de Revanduz'daki Seyit Taha'nın evinde yapmıştır. Toplantı, İngilizlerin yardımıyla Seyit Taha ve Ermeniler tarafından düzenlenmiştir. İlk toplantının arkasında İngilizler adına, Irak Olağanüstü Komiser Yardımcısı ve Entelişans Servisi mensubu Edmonds vardı. Ayrıca toplantının planlayıcıları arasında, İngiliz elçiliğinden Kaptan Motfoltre'de bulunuyordu. Toplantıya Seyit Taha kardeşi Mustahattin, Balık aşireti reisi Mehmet Ağa, Şeyh Sait'in akrabalarından Hınışlı Mehmet Emin, Menkuri aşireti reisi Sivar Ağa ve Motfoltre ile kâtibi katılmışlardı. Alınan karar göre, İngilizler Kürtlere para ve silah yardımı yapacak, Nasturilere destek verecek Hoybun'un Türkiye'ye Şemdina bölgesinden başlatacağı taarruzun Van'ı işgaliyle sonuçlanması halinde İngilizler yardımda bulunacaktı. Ama İngilizlerin bu işe bu ölçüde bulaştıkları oldukça kuşkuludur. Çünkü 1926'da Türkiye ile ilişkilerini düzeltten İngiltere'nin, Kürtlerle bu kadar yakın ilişkide olması pek mantıklı görünmemektedir.

Hoybun'un genel programı şöyleydi: Öncelikle İran'a, Irak ve Suriye'deki Arap halkına ve onların himayecilerine (İngiltere ve Fransa) karşı dostça bir tutum takınarak o yerlerdeki büyük Kürt bölgelerinin barış ve refahını güvence altına almak, sonra da aynı kaderi paylaşan Ermeni ulusuyla dostluk kurarak Türkiye'ye karşı işbirliği yapmak, Ermenistan ve Kürdistan'ın bağımsızlıklarının, toprak bütünlüklerinin karşılıklı olarak kabul edilmesini de bir ilke olarak benimsemek.

Hoybun, Suriye'nin yanı sıra Kahire, Paris, Detroit ve Philadelphia'da merkezler kurmuş ve özellikle Paris'te etkin çalışmalar yürütmüştür. Ancak örgütün en zayıf yönü, kendi iddiasının aksine, bütün Kürtleri temsil edebilecek bir yapıda olmayışydı. Sürgündeki küçük bir topluluğun, Kürtlerin tamamını temsil etmesi mümkün de değildi. Ayrıca örgüt kendini Kürt halkına mal edebilmiş de değildi. Kürt halkı örgüt hakkında pek az şey biliyordu.

Hoybun'un Ağrı isyanının başarısızlıkla sonuçlanmasının ardından dağılma sürecine girmesiyle, birtakım Kürtçülerin bireysel çalışmalara yöneldiği göze çarpmaktadır. 1946'da Mehabet Kürt Cumhuriyetinin kurulmasıyla Hoybun'un da kendini feshederek bu cumhuriyete katılmıştır. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Erol Kurubaş, *Başlangıçtan 1960'a Değin Kürt Sorununun Uluslararası Boyutu*, Ankara.1997.

5 *Türk Millî Bütünlüğü İçerisinde Doğu Anadolu*, Bir Heyet tarafından çıkarılmıştır, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ankara 1986, s.60-61.

Tarih, antropoloji, fizyoloji ve etnoloji ilimleri bir Kürt Milletinden bahsetmemektedir. Kürt Terimi ile bilgileri ilk kez İslam Tarihinde X. yüzyıl coğrafyacılarından Mesudi kullanmıştır. Mesudi, Kürtleri “ *Konar Göçer Topluluklar* ” olarak adlandırmıştır. Keza Kürdistan Terimi’de ilk kez Büyük Selçuklu Sultanı Sancar (Ölüm 1157) zamanında yazılmış eserlerde geçmekte olup Zagros Dağlarının (Hakkari Güneyi) eteklerinde kalan bölgenin tarif edilmesinde kullanılmıştır. Ayrıca Arap Coğrafyacılarının da Kürdistan Terimini bahse konu dağlık bölgeyi ifade etmede kullanmış oldukları görülmektedir.

Kürt adı altında toplanmak isteyen kavram tarihte kaybolmuş eski kavimlere dayandırılmak istenmektedir. Kardak-Kardo ve Med-İskid nazariyesi bunlara örnek gösterilebilir. Kawa Efsanesi ise XI. Yy.da ünlü İran şairi Firdews tarafından yazılan “şeyhname” adlı destanında bir İran Milli kahramanının anlatımıdır. Kürt adı ile adlandırılan nüfusun % 34’ü Türkiye’de, % 26’sı İran’da, % 24’ü Irak’ta ve % 11’i Suriyede’dir. Küçük bir azınlığda Ermenistan ve Rusya’dır. Bugün Irak, İran, Suriye ve Türkiye topraklarında yaşayan ve kendilerine Kürt adı verilen bu toplulukların en azından Türklerin Anadolu’ya gelmelerinden itibaren 1000 yılı aşkın ortak tarih ve kültüre sahip oldukları bilinmektedir.

Bir uruk veya boy adı olarak "Kürt" kelimesine, tarihte ilk defa Orta Asya'daki kazılarda Elegeş nehri yakınlarında ortaya çıkan bir Türk mezarının kitâbesinde rastlıyoruz. Yenisey'de Göktürk kitabelerindeki (Elegeş Yazıtı) Bengütaş'ta yer alan bilgilerden anlaşıldığına göre sözü edilen Kürt uruğu Göktürkler içerisinde yaşıyordu ve beylerinin adı *Alp Urungu* idi⁶. Ceyhun deltası içindeki "Kürder Şehri" ve "Kürder Arkı" kitâbelerde adı geçen "Kürt" topluluğunun yerleşimi ile ilgili olmalıdır. Bunlar da Türkçe'de bu kelimenin bulunduğunu kesin olarak ispatlamaktadır⁷. Dolayısıyla bu kelime ırk veya millet anlamında olmayıp, daha sonraki dönemlerde Türk Topluluklarının hayat biçimlerine göre mahiyet kazanmıştır.

6 H.Namık Orkun, *Eski Türk Yazıtları*, c.III, İstanbul 1940, s.183.

7 Mehmet Eröz, "Kürt Adı Üzerine", *Türk Kültürü Dergisi*, Sayı: 256, Ağustos 1984, s.475.

Orta Asya'da varlığı çok eski tarihlere dayanan Kürtler uruğu daha sonra batıya, Hun Türkleriyle birlikte -tıpkı Anadolu'ya yerleşmeleri gibi- göç etmiştir. Bu göç de diğerleri gibi Hazar'ın güney ve kuzeyinden olmuştur. Macaristan'da görülen Kürtler bunun delilidir. Ayrıca Çekoslovakya ve Slovenya topraklarında da bazı Kürt oymaklarının varlığı tesbit edilmiştir⁸. Hazar'ın güneyinden geçenler ise İran ve Anadolu'ya yerleşmişlerdir. Bunlar da bu bölgeye Oğuzlarla birlikte gelmiş olmalıdırlar⁹. İşte Avrupa, İran ve Türkiye coğrafyasında görülen ve Türkçe konuşan Kürtler'den başka, geniş bir kabileler topluluğu daha vardır ki, Arap tarihçileri bunlardan "Ekrâd (Kürtler)" olarak bahsetmektedir. Arap tarihçilerinin Kürtler diye adlandırdığı bu topluluklar bazılarınca 4 grupta toplanıyordu

Kurmanclar, Guranlar, Lurlar, Kalhurlar.

Oysa Arapların bu terimi bu dört zümre için kullandıkları şüphelidir. Belki de sadece Kurmanclar için Kürtler demişlerdir. Zira Lurlar sonraki dönemlerde kendi adları ile anılmışlardır. Diğer üç zümre için de durum aynı olup, onlar da bu kelimeye yabancıdırlar¹⁰.

Yukarıda verilen bilgilere ilâve olarak, Kürt aşiretleri içerisinde sayılan Zazalar konusuna da bir açıklık getirmek gerekmektedir. Zira bugün için Zazaların, Kürt ve Türk değil onlardan ayrı bir kavim oldukları yolunda da iddialar mevcuttur. Bu iddialara göre, Zazalar kasıtlı olarak Kürt boyları içerisinde gösterilmektedir. Oysa Kürtler konusunda bir otorite kabul edilen Rus bilim adamı Vlademir Minorsky'nin bu konuda söylediği "Sistemli incelemeler Kürt adıyla örtülen bir tabaka altında birçok eski kavimlerin varlığını ortaya çıkartacaktır." sözleri, Zazaların bu konudaki dayanağını teşkil etmektedir. Ayrıca Şeref-nâme'de, Zazalardan hiç söz edilmemesi de Zazaların, Kürtlerden ayrı olduğunu ileri sürenlerin bir başka dayanağını teşkil eder. Bu iddiaları ileri sürenlere göre, Türkiye, İran, Irak, Suriye ve eski Sovyetler Birliği'nde yaşayan ve

8 L.Rasonyi, *Tarihte Türklük*, Ankara 1971, s.114, 121, 128.

9 Ahmet Refik, *Anadolu'da Türk Aşiretleri*, İstanbul 1930; Faruk Sümer, *Oğuzlar(Türkmenler)*, Ankara 1967.

10 Mehmet Eröz, *a.g.m.*, s.256-257.

"Kürt adı altında" birleştirilmek istenen zümreler, her bakımdan birbirlerinden tamamen farklı birer yapıya sahip bulunmaktadır¹¹.

Zazaların Kürtlerden ayrı olduğunu ileri süren bu görüşlere göre, Zaza adına M.Ö. 9. yüzyılda rastlanmaktadır. Menşe yönünden ise Hurrîlere bağlanmaktadır. Dil bakımından da Zazaca, Kürtçeden tamamen ayrıdır. M.Ö. 5 bin yıllarında tarih sahnesine çıkan Sümerlerle, Zazalar arasında dil, inanç ve benzeri açılardan bir takım benzerlikler de tespit edilmiştir¹².

Yukarıdaki iddialardan da anlaşılacağı üzere, Kürt kelimesinin etnik kimliği ve üzerinde yapılan spekülasyonlar, Zaza kelimesi için de mevcuttur. Zira Zazaların, Kürt veya ayrı bir kavim oldukları iddialarının yanı sıra, söz konusu boyun Türklüğü de tartışılmaktadır. Buna göre de milattan önceki dönemlerde ortaya çıkan Zazalar, Türklerin çok eski bir boyudur. Ortaasya'dan kopup gelen, Dicle ve Fırat havzalarına yerleşen ve proto-Türkler diye adlandırılan bu kavim Saka=İskit veya Subar Türklerine mensuptur. M.Ö. 5 bin senelerinde Ortaasya'dan göçüp, Anadolu'ya yerleşmişlerdir. Su-su adı zamanla değişmiş ve bu Türklere Zaza adı verilmiştir¹³. Doğu illerine İslâmiyet'in yayılmasıyla birlikte büyük bir çoğunluğu Şafii ve Nakşîliğe mensup olmuşlardır. Ancak Türk olan ve Osmanlı padişahları tarafından yabancılığa sürüklenen Zazalar, kendilerini Emevî neslinden görmüşler ve bu yolda yürümüşlerdir¹⁴.

Tarihî dönemler içerisinde Kürtlerin *Turanî* bir kavim olduğu görüşünü izah eden tarihçiler genelde Eberhard, Rasonyi ve Ne'meth gibi tarihçilerin konu ile ilgili açıklamalarını zikrederler¹⁵. Bunun yanı sıra Dede Korkut Oğuz-nâmelerine göre Kürtlerin bir Türk boyu olduğu ve Oğuzlara mensup olduklarını gösteren çalışmalar da mevcuttur¹⁶.

11 H.Şeliç, *Zaza Gerçeği*, Dicle-Fırat Yayınları, nr. 1, Münih/ Almanya(tarihsiz), s.5-11.

12 H.Şeliç, *a.g.e.*, s.11-15.

13 Hayri Başbuğ, *İki Türk Boyu Zaza-Kurmanclar*, Ankara 1984, s.13-32.

14 M.Şerif Fırat, *Doğu İlleri ve Varto Tarihi*, Ankara 1983, s.7-13.

15 İbrahim Kafesoğlu, *Türk Bozkır Kültürü*, Ankara 1987, s.19.

16 M.Fahrettin Kırzioğlu, *Dağıstan-Aras-Dicle-Altay ve Türkistan Türk Boylarından Kürtler*, Ankara 1984.

Türkiye'deki mevcut Kürt aşiretlerinin, birçok yerli ve yabancı ilim adamının araştırmaları sonucunda Oğuzlar'ın bir kolu olduğu gerçeği ortaya çıkmıştır. Yüzyılların meydana getirdiği şartlar sebebiyle Arapça, Farsça, Türkçe karışımı ve Kürtçe dediğimiz sun'i bir lisanla yazılı kaynakların en eskisi olan Bitlis Emiri Şeref Han tarafından 1597 de kaleme alınan *Şeref-nâme* adlı eserde de Kürtlerin Oğuz Han soyundan geldiği açıkça belirtilmektedir¹⁷.

Türklerin göçünü takiben yerleştikleri bölgelerde, Kürtlerin sınır toplumu karakteri arzeden bir topluluk oldukları, Türk-Arap ve Fars milletlerinden etkilenecek kültür karakteri meydana getirdikleri görüşü de üzerinde durulması gereken bir konudur¹⁸. Zira günümüzde bu ad ile adlandırılan topluluklar Orta Doğu'da Türkiye, Suriye, Irak, İran, Ermenistan ve Azerbaycan'a dağılmışlardır. Bunların ilk nüvesini ise "Kürt" adlı "Türk" kabilesi teşkil etmiş olmalıdır. Osmanlı topraklarında Türk aslından olan bu kabileler zamanla diğer Türk kabilelerini de bünyelerine alarak bugünkü yapıyı meydana getirmişlerdir. Şüphesiz zaman içerisinde bu Türk aşiretleri arasına Arap, Fars veya başka milletlerden oba ve oymaklar da karışmış olabilir. Kürt'ün Türkmen'den farklılığını milliyet düzeyine çıkaranlar daha ziyade Kürt dili üzerinde dururlar. Oysa, Kürt lisanı bir dialekt olup, Farsçaya daha çok benzemektedir. Bununla beraber Arap ve Türk tesirlerinin de karışımıyla, kendine has bir telaffuzu vardır¹⁹. Zira Türklük, sadece Türkmenlik demek değildir. Türklüğü meydana getiren başka unsurlar da vardır. Türklüğü meydana getiren Türkmen, Yörük, Kürt, Zaza ve benzeri Türk boyları kapsamındaki oba ve oymaklarda urukları meydana getirirken, değişen tarih ve coğrafyalarda farklı kombinasyonlarla bir araya gelmiştir²⁰.

Türk toplulukları Anadolu coğrafyasında konar-göçer bir hayat sürmüşler ve bir kısmı ise bu coğrafyada yerleşik hayata geçmişlerdir. Zamanla yerleşik

17 Şeref Han, *Şeref-nâme*, çev: Mehmet Emin Bozarslan, İstanbul 1975, s.27.

18 Ercüment Kuran, "Türkiye'de Kürt Meselesi", *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 79, Ağustos 1992, s.157.

19 Yaşar Kalafat, *Şark Meselesi Işığında Şeyh Sait Olayı Karakteri, Dönemindeki İç ve Dış Olaylar*, Ankara 1992, s.50-55.

20 Yaşar Kalafat, *a.g.e.*, s.155.

hayatı benimseyen topluluklar, konar-göçer Türk topluluklarını, aşiretlerini kendilerinden aşağı görerek onları Türkmen, Tahtacı, Yörük, Abdal, Zaza, Kürt gibi adlarla kendilerinden ayırtetmek istemişlerdir. Dolayısıyla bu hayat tarzından dolayı da Türkmenler'e Kürtler denilmiş olabilir.

Osmanlı Arşiv belgelerinde görüldüğü üzere "Kürt Terimi" açıkça konar-göçer göçebe toplulukları ifâde etmektedir. Belgelerde yer alan pek çok örnekten de anlaşılacağı üzere, Türkmen toplulukları arasında Kürt adı, yalnız dağlarda yaşayanlara verilen isimlerdir²¹. Osmanlı kayıtlarında geçen "Etrak" ve "Ekrad" terimleri "Türk" veya "Kürt" manalarında kullanılmayıp, "Yerleşik" ve "Göçebe" manasında kullanılmaktadır²². Ayrıca Osmanlı Devleti'nin tebaalarından gayri müslimler devlete ödedikleri bir vergi(cizye) karşılığı askerlikten muaf tutulmuşlardır. Hatta yine Osmanlı tebaasından olan Müslüman Araplar dahi askere alınmamışlardır Fakat devlet bünyesinde Türklerle iç içe yaşayan ve vesîkalarda "ekrâd" tabir edilen Kürtler için böyle bir ayrı uygulama söz konusu değildir. Dolayısıyla onlar da devletin asıl sahibidirler²³.

Yukarıdaki açıklamalardan da anlaşılacağı üzere bütün zorlamalara rağmen ırk, millet ve hatta aşiret anlamına gelebilecek "etnik" manada bir "Kürt" terimi mevcut değildir. Bu adlandırma yerleşik müslüman Arap-Fars ve Türk topluluklarının konar-göçer Türkmen aşiretlerine ortaklaşa verdikleri bir deyimden ibârettir. Konuya ırkî açıdan bakıldığında ise yukarıda yapılan izahlardan Kürtlerin Orta Asya menşe'li oldukları anlaşılacaktır. Zira Kürtler örf ve âdetleri, Türk milletiyle büyük bir uyumluluk göstermektedir. Büyük istilâların sebep olduğu karışımların bir neticesi olarak Kürtlerde bir çok ırkın etnik kalıntılarını bulmak mümkündür. Gerçekten de Batı Asya, tarihinin başlarından beri değişik toplulukların bir geçit yeri ve savaş alanı olmuştur. Coğrafi durumları sayesinde Kürtler, bu istilâlara dayanmış ve sosyal yapılarını

²¹ Abdulhaluk Çay, *a.g.e.*, s.14-16.

²² İbrahim Yılmazçelik, "1840-1850 Yıllarında Harput", *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 52, Şubat 1988, s.128.

²³ Ahmet Halaçoğlu – İ. Yılmazçelik, "Doğu Anadolu Aşiretleri ve Gerçekler", *Yeni Forum*, cilt 15, S. 302, Ankara, Temmuz 1994, s. 29.

korumuşlardır. Sonuç olarak denilebilir ki, bütün meziyetleriyle Kürtler, Türk birliğinin kıymetli bir parçasını meydana getirmektedirler²⁴.

Bugün için bilinmektedir ki, Türkler Anadolu'ya, Türklerin islâmiyete girmesinden ve islâmiyetin zuhûrundan çok evvel gelmişlerdir. Bu tarih M.Ö.II-IV bine kadar uzanmaktadır. Kürtler de Türkî bir unsurdur. Bir Türk boyunun adını almakla beraber çeşitli Türk devletlerinin bölgedeki kalıntıları da zamanla bu ismin kapsamına girmişlerdir. İskân bölgeleri Fars ve Arap coğrafyacıları ile iç içe olduğundan, dil gibi bazı kültürel özelliklerinde kısmî değişime uğramışlardır. Ancak dil üzerinde yapılan çalışmalar, bugün için ayrı bir dilmiş gibi gösterilen bu bölgedeki insanların konuştukları mahallî şivenin, Türkçe'nin bir ağız olduğunu açıkça ispatlamıştır²⁵.

1. Kürt Kültürü ve Kürdistan Meselesi

Bölücü çevreler, topluluklar üzerinde etkili olabilmek için bazı suni konular yaratma ihtiyacı duymuşlardır. Türk Ergenekon Bayramı Nevruz'un Kürt Bayramı olarak propaganda edilmesi de böyledir. Yine Kürt Bayrağı olarak kullanılan renkler (yeşil, fes kırmızısı ve sarı) İran'lıların Zerdüştlük inancını temsil etmektedir. Kürt kültürü ile ilgili ortaya atılan iddialar ilmen tutarsızdır.

Yukarıda açıklandığı üzere Kürdistan Teriminin tamamen izafi bir terim olarak kullanıldığı, siyasi bir anlam taşımadığı, Anadolu'nun doğusunda ve Irak'ın Kuzey'indeki dağlık bölgelerin tarifinde kullanıldığı görülmektedir. Selçuklu ve Osmanlı idari taksimatında da Kürdistan diye bir eyalet, vilayet, sancak veya köy yoktur. Emperyalist Ülkeler Türk Birliğini bölmek maksadıyla yaptıkları çalışmalar sırasında, Tanzimat'ın ilanından itibaren Kürdistan teriminin sıkça gündeme geldiği, Lazistan ve Ermenistan gibi terimlerle siyasi amaçlı kullanılmaya başlandığı görülmektedir²⁶.

24 Azmi Süslü, *Mesud Fânî(Bilgili)'ye Göre Kürtler ve Sosyal Gelişimleri*, Ankara 1993, s.101.

25 Ahmet Buran, *Doğu Anadolu Ağzları Üzerine Bir İnceleme*, Ankara 1985. Ayrıca bkz. Hayri Başbuğ, *İki Türk Boyu Zaza-Kurmanclar*, Ankara 1984.

26 Kürdistan Terimi ve tarihi dönemlerdeki manası ve özellikle de Osmanlı dönemindeki manası için ayrıntılı bilgi için bkz.İbrahim YILMAZÇELİK, "Diyarbakır Eyaletinin Yeniden Teşkilatlandırılması (1848-1864), *Osmanlı Ansiklopedisi*, c.6, s.221-237, Ankara,1999.

II. KÜRT HAREKETİNİN TARİHİ GELİŞİMİ

Osmanlı Hakimiyetinin sona erdiği dönemlerde I. Dünya Savaşı sırasında İngiltere gibi emperyalist devletler Osmanlı Devletini parçalamak için manda yönetimli Kürt Devleti fikrini ortaya atmışlar, Kürt aşiretlerini bu yönlü etkilemeye başlamışlardır. İngiltere, Fransa ve Rusya'nın çabaları ile Kürt devleti hedefi belirlenmiştir. Anadolu'daki Ermeni ve Rum azınlıklarının ayaklanmalarına destek olmak maksadı ile İngiltere tarafında çıkartılan Yozgat ve Konya'daki Türk Aşiret ayaklanmaları daha sonraki Kürt Aşiret ayaklanmalarına basamak oluşturmuştur. Kürt'lerin aşiret halinde ayaklanmaya başlamaları Emperyalist Devletlerce Anadolu ve Orta Doğu'da oynanan oyunların bir parçası olarak karşımıza çıkmaktadır..

1. Osmanlı İmparatorluğu Döneminde Kürtler

Osmanlı Devleti döneminde coğrafi ve sosyal yapı sebebi ile doğu bölgelerinde hakimiyet tam olarak tesis edilememiştir. Merkezi otorite boşluğu uzun dönemler sonunda bu bölgede kendine özgü sosyo-ekonomik ve kültürel bir yapı ortaya çıkartmıştır. Kürtlerde bu durum aşiretçilik içerisinde ağalıklar olarak ortaya çıkmıştır. Kürtlerde görülen bu sosyal durum şunlardan ibarettir.

Ağalık: Servet ve toprak esasına dayanan zenginliği ifade etmekteydi.

Şeyhlik: Mezhep ve tarikatların, başka bir ifade ile dini duyguların istismar edilerek kullanılmasını ifade etmektedir..

Aşiretçilik: Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yarı müstakil yaşayan ve kendi içinde feodal bir yapı gösteren toplulukları ifade etmektedir.

Osmanlı'da yenileşme hareketlerinin başlaması ile birlikte devlet yapısı içinde aşiret halindeki bu konar göçer toplulukların farklı oldukları ortaya çıkmıştır. Devletin zayıf olduğu zamanlarda da devlet otoritesine karşı ayaklanmalar görülmüştür.

a) Osmanlı Döneminde Görülen Belli Başlı Ayaklanmalar

1. Baban-zade Abdurrahman Paşa İsyanı (Musul-1806)

2. Baban-zade Ahmet Paşa İsyanı (Musul-1812)

3. Zazaların İsyanı (1820)
4. Yezidilerin İsyanı (Hakkari-1830)
5. Şerefhan İsyanı (Bitlis-1831)
6. Bedirhan İsyanı (Botan-1835)
7. Garzan İsyanı (Diyarbakır-1839)
8. Bedirhan Osman Paşa İsyanı (Mardin-Cizre-1877)
9. Übeydullah İsyanı (Hakkari-1881)
10. Bedirhan Emin Ali İsyanı (Erzincan-1889)
11. Bedirhaniler ve Halil Raman İsyanı (Mardin-1912)
12. Şeyh Selim Şahabettin ve Ali İsyanı (Bitlis-1912)
13. Koçgiri İsyanı (Koçgiri-1920)'dir.

Osmanlı Devletinde Kürt ayrımcılığı fikirleri 1. Meşrutiyetin (1876) ilanından sonra büyük şehirlerde yaşayan bazı tabakalar arasında görülmeye başlamıştır. Ayaklanmaların temelinde sadece yarı müstakil olan yaşıntının daha müstakil hale gelme amaçları olduğu söylenebilir.

İlk Kürt Cemiyeti II. Meşrutiyetin ilanından (1908) sonra İstanbul'da "Kürt Terakki ve Teali Cemiyeti" (Kürt İlerleme ve Dayanışma Cemiyeti) adı altında kurulmuştur.

Cemiyetin yayın organı olarak Hetavi Kürt (Kürt Güneşi) gazetesini çıkarmıştır. Bu cemiyet başta Kürtlerin fikirlerinden ziyade özel menfaatlerini koruma amacını gütmüş, ancak cemiyetin kurucuları 1912 yılında Bitlis Ayaklanmasını başlatmıştır. Jön Türklerin, Osmanlı akımı yerine Türk Milliyetçiliğini öne çıkarma çabaları Kürtçülük cereyanlarını hızlandırmıştır.

b) Osmanlı Devleti Döneminde Yabancı Devletlerin Kürtlerle İlişkileri

Kürtler, 16. yüzyıldan başlayarak 19. yüzyılda doruk noktasına ulaşan bir biçimde, Osmanlı Devleti ile İran Safevi Devleti arasındaki çekişmelerin önemli bir malzemesi olmuşlardır. Özellikle 18. yüzyılın sonlarından başlayarak bu

insanların yaşadıkları saha yani “Kürdistan”²⁷, bu iki devlet arasında mücadele alanına dönüşmüştür. İki taraf da bölge de yaşayan Kürtlere güçlü bir biçimde egemen olmak istemekteydi. 19.yüzyıla gelindiğinde bu mücadeleye önce İngilizler, hemen ardından Amerikalılar, Ruslar, Fransızlar, Almanlar ve hatta İsveçli misyonerler katıldı. O dönemin bu güçlü devletleri Kürtlerle yakından ilgilendiler ve onlara hep düşmanın arka cephesini zayıflatacak bir etken olarak baktılar ²⁸ .

İngilizlerin Kürtlerin yaşadıkları bu bölgelere önem vermelerinin birkaç sebebi vardı. Öncelikle, stratejik bir öneme sahip olan “Kürdistan” toprakları, İran ve Osmanlı toprakları arasında bulunmakta ve gelecek için İngiliz sömürgeciliğinin gelişmesine imkan tanımaktaydı. Bu sebeple İngiliz yöneticiler ve onlara bağlı Doğu Hindistan şirketi, doğudaki etkinliklerini artırarak Kürt aşiretleri arasında propaganda yapmaya ve bölgede taraftar kazanmak amacıyla çalışmaya başladılar. Bu amacı gerçekleşmesi için İngiltere’den sözde “Kürdistan” a doktor, arkeolog, diplomat gibi adlar altında casuslar gönderildi. Bunlar çeşitli şekillerde aşiret reislerini ve diğer nüfuz sahibi kimseleri elde ederek, politik amaçları doğrultusunda kullanmaya çalışıyorlardı. Bunun yanı sıra Kürtlerin savaş yeteneği ile başka özelliklerini inceliyorlar ve “Kürdistan” a ulaşımına uygun olabilecek yolları saptıyorlardı.

İngilizler, 1806’da Doğu Hindistan şirketinin bir şubesini Bağdat’a açtıktan sonra bu çalışmalarını daha da artırdılar. şirketin temsilcisi ve yardımcısı birlikte, Kürt aşiret reisleri ile ilişkilerini geliştirmeye çalışıyordu²⁹. Kumandan Mc Donald Keyner, bu şirket adına birçok kez Anadolu’ya özellikle Kürdistan ve Ermenistan’a geziler yaptı. Gezilerinin amacı Hindistan’a sefer yapmak için hazırlıklara başlayan İngiliz ordusunun Kürdistan’dan geçebileceği yolları ve bölgenin özelliklerini saptamaktı. Diğer casuslar da benzer etkinliklerde

27 Bu terim günümüzde kasıtlı olarak siyasi manada kullanılmaktadır. .Halbuki Osmanlının belli bir döneminde (İttihat ve Terakki dönemi) ve özellikle de Türkiye Cumhuriyetine kadar geçen zaman dilimi içinde bu terim, bir coğrafyayı ifade etmiş ve Osmanlı resmi makamları tarafından kullanılmıştır. Terimi ilk kullanan ise Büyük Selçuklu Sultanı Sancar’dır.

28 Halfin, *XIX. Yüzyılda Kürdistan Üzerine Mücadeleler*, 2.b., İstanbul, Komal Yayınları,1992, s.29.

29 Suat Akgül ,*Yakın Tarihimize Dersim İsyanları ve Gerçekler* ,İstanbul, Boğaziçi Yayınları, 1992, s.87

bulunarak, kendi alanları ile ilgili bilgi topluyorlardı.1817’de İngiliz Binbaşısı Heid, Bağdat, Süleymaniye, Erbil, Musul ve Kifri’ye, onu izleyen, Brother da 1818’de Bağdat’tan Kifri’ye ve oradan Süleymaniye’ye gittiler. 1820’de Doğu Hindistan şirketinin şubesinin yöneticisi, Süleymaniye’ye egemen olan Namık Paşa’nın çağrısıyla buraya gelerek, Kürdistan’a ilişkin geniş araştırmalar yaptı. Ayrıca başka Kürt aşiret reisleriyle de görüşmeleri oldu ³⁰. Buna benzer çalışmaları, İngiltere, İran’da da yürütmekteydi.

1830’da Kürdistan, İngiltere için özellikle Hindistan’a ulaşım açısından büyük bir önem taşımaya başladı. Politik ve ekonomik çalışmalara hız verildi.1856’da Paris Antlaşmasının imzalanmasının ardından,İngilizler, Hindistan’ı İngiltere’ye bağlayacak bir demiryolu planı üzerinde çalışmaya başladılar. Bu amaçla Hindistan’da daha önce de çalışmalarda bulunan Cissini, bu işle görevlendirildi .Demiryolu Anadolu, Suriye, Kürdistan ve İran’dan Hindistan’a geçecekti, ancak Suriye işin içine girince Fransa buna karşı çıktı ve plan rafa kaldırıldı.

İngilizlerin ardından bölgeye Amerikalı misyonerler de gelmiştir. Amerikalıların da o dönem de bölge politikasında etkin olma yerine ileriye yönelik yatırımlarda bulundukları, bu amaçla geniş bir misyoner örgütü kurdukları bilinmektedir. Amerikalılar 1890’a doğru bölgede toplam 118 kilise kurmuşlardı . Bu kiliselerde 891 misyoner ile 11.899 yardımcı personel çalışıyordu. Yine Amerikalılar bölgede 64 ilkokul, 44 orta dereceli okul açmışlardı³¹. Ancak bu misyonerlerin asıl temas ettikleri Nasturilerle öteki Hristiyan gruplardı. Özellikle 1878 tarihli Berlin Antlaşmasıyla Ermeni meselesinin uluslararası boyut kazanması,³² misyonerlerin işini oldukça kolaylaştırmıştır. Kürtler ise bu misyonerlerin varlığından hiç memnun değillerdi.

Rusların, Kürtlerle ilk temasları ise 19. Yüzyılın başlarında meydana gelen İran –Rus ve Osmanlı –Rus savaşları sırasında gerçekleşmiştir. İran–Rus

³⁰ Halfin, *a.g.e.*,s.30

³¹ Uygur Kocabaşoğlu, *Kendi Belgeleriyle Anadolu’daki Amerika, 19. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu’ndaki Misyoner Okulları*, İstanbul, Arba Yayınları,1989.

³² Akdes Nimet Kurat,*Türkiye ve Rusya, Kültür Bakanlığı*,1990, Ankara, s.90.

savaşlarında ,İran'ın yenilerek Gülistan Anlaşmasını imzalaması, Kürtler arasında Rusya'nın saygınlığını artırmıştır.1828 –29 yıllarında yapılan Osmanlı – Rus savaşında ise Kürt aşiretlerinden bazıları, Osmanlı Devletine karşı Rusya'nın yanında savaştı. Revanduz, Botan ve Hakkari Kürt beyleri ise savaşa katılmaktan kaçınmışlardır³³.

Bütün bu gelişmelerin ardından Rusya'da çok yoğun biçimde Kürt politikası oluşturma çalışmaları başlatıldı. Özellikle Van, Erzurum gibi yerlere gönderilen Rus konsolosları aracılığıyla Kürtlerle temasa geçildi³⁴.

1887'den başlayarak İsveç Misyon Birliğinin de Kürtlerle temasa geçtiğinden söz ediliyorsa da bunların etkin bir çalışma yürüttükleri söylenemez³⁵.

19. yüzyıl, Kürtlerin yabancı devletlerle ilk tanıştığı yıllar olmasının yanı sıra, yaşadıkları bölgelerin emperyalist politikalara alet edilmeye başlandığı bir dönem de olmuştur. Bu ilk tanışmanın ardından Kürtler, bu devletlerle daha sıkı ilişkiler kuracak ve onlardan yardım isteyecekler, fakat bu istekler gerçekleşmeyecektir.

c) Birinci Dünya Savaşı ve Kürtler

Birinci Dünya Harbinde Ruslar, Kürtleri yanlarına alabilmek için büyük çaba harcamış ve bu durum da, Kürtlerin Ruslarla ilişkilerinin gelişmesi sonucunu doğurmuştur. Ruslar, Yusuf Kamil Bedirhan ve Kör Hüseyin Bey gibi Kürt beylerini kullanarak halka çağrıda bulunmuşlardır. Kürtler bu çağrıya ya saf değiştirerek, ya da hiç direnmeyerek uymuşlardır³⁶. Ancak, panislamcı

33 Halfin , a.g.e.,s.37-42.

34 Akgül, a.g.e., s.107.

35 Faik Bulut, *Dar Üçgende Üç İsyan*, İstanbul Belge Yayınları,1992, s.342-354.

36 II.Abdulhamid, adı geçen bu Kör Hüseyin'e Kör Hüseyin Paşa ünvanını vermiştir. Kör Hüseyin Paşa Haydaranlı Aşireti reisi olup, daha sonra Aşiret Alayları Komutanlığı da yapmıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Bayram Kodaman;" II. Abdulhamid ve Aşiret Mektebi", *Türk Kültürü Araştırmaları*, XV/1-2,s.255-264.

propagandaların ve Alman ajanlarının etkisiyle Kürtler, Türklerin yanında yer almışlardır³⁷.

Birinci Dünya Savaşı sırasında Dersim Kürtleri ve onların önderleri Alişer, Rus ve Ermenilerle birlikte hareket etmişlerdir. Erzincan gönüllü Ermeni alay kumandanlarından Gövdinli Murat Paşa ve Rus Generali Lahof, Dersimlilerle işbirliği yapılmasını önermek maksadıyla Kürtlere haber yolladılar . Bu çağrıya Elaziz vilayetinin Korut köyünden Kürt Mustafa Vefa olumlu yanıt verdi ve taburuyla beraber Ruslara katıldı. Ruslarla Dersimliler arasında bir “Kürdistan” teşkili konusunda görüşmeler başladı. Koçkiri aşireti adına Alişer bu görüşmelere katıldı. Sonuçta Dersimliler Ermenilerle anlaştılar. Dersimli Kürtler Rus kumandanı Lahof ve Ermeni kumandanı Murat Paşa ile anlaşmış olduklarından, Fırat’ın doğu ve güney mıntıkasıyla Ovacık mıntikalarında Kürdistan egemenliği altında geçici bir siyasi varlık, taraflarca tanındı. Ayrıntılar için görüşmeler de sürdürülüyordu. Ancak Rusya’da 1917’de gerçekleştirilen devrimin ardından Rus ordularının Erzincan’dan çekilmesine karar verilmişti. Kumandan Lahof, 1918 Ocağında Erzincan’dan ayrılmış olduğundan, orada kalan Ermeni kumandanı Murat Paşa, Dersimlilerle kuvvetli bir ittifak yapmak istemişse de bu hususta Alişer’le anlaşamadılar ve bu ilişki burada son bulmuştur³⁸.

1916’da yine Bedirhanlardan Yusuf Kamil Bey, Tiflis’te Ruslarla temasa geçmiş ve Kürt isteklerini Ruslara kabul ettirmeye çalışmıştır . Savaş öncesi Yusuf Kamil Bey Tiflis’e iltica etmiş ve Ruslarla görüşmelerde bulunmuştu. Savaş sırasında ise Rusya’nın işgal ettiği Erzurum ve Bitlis’te Ruslar adına valilik yapmıştı. Daha sonraki yıllarını geri döndüğü Tiflis’te geçirmiş ve orada ölmüştür³⁹.

Böylece Birinci Dünya savaşında bazı Kürt Şeyh ve beylerinin çabaları herhangi bir sonuç vermemiş ve istedikleri yardım ise hiçbir zaman sağlanamamıştır. Kürt önderlerin kimisi Rusya’nın, kimisi İngiltere’nin yanın da

³⁷ Kutlay, *a.g.e.*, s.116.

³⁸ Nuri Dersimi, *Kürdistan Tarihine de Dersim*, 4.b. ,Diyarbakır, Dilan Yayınları, 1992, s.115 ;Ayrıca bkz. Akgül, *a.g.e.* s. 110-111.

yer alarak, hep aynı amaç için çalışmışlar, ancak bu sıralarda gerek Rusların ve gerekse İngilizlerin çıkarları ve siyasetleri, Kürt isteklerine uygun olmadığından bir sonuç alamamışlardır.. Bu durum 1916’da yapılan Sykes-Picot Anlaşmasında da görülmektedir.

Sykes-Picot Anlaşması, Osmanlı mirasının paylaşılabilmesi için Müttefikler arasında yapılmış gizli bir anlaşmaydı. Anlaşmada “Kürdistan” topraklarını da ilgilendiren hükümler bulunmaktaydı. Buna göre, Rus Dışişleri Bakanı Sazanof’un Petrograd’daki Fransız Büyükelçisine gönderdiği mektupta (13 Nisan 1916) Ruslar, Van ve Bitlis’in güneyinde, Muş ve Dicle Nehri’nin akım yoluyla Cezire Amadiye’ye egemen dağların tepeler çizgisi ile Mergevar bölgesi arasındaki yerlerin kendilerine verilmesini önermekteydiler. Fransızlar bu öneriyi kabul etmediler . İngiliz ve Fransızlar arasında geçen mektuplaşmalar sonunda “Kürdistan”ın bir parçası Fransız bölgesi, bir parçası Rus bölgesi, bir parçası da İngiliz ve Fransızların ortak koruması altında bir Arap devleti ya da Arap devletleri Konfederasyonu içinde kalacak biçimde parçalandı⁴⁰.

Aslında anlaşmada Kürtler adına hiçbir öneri sunulmadığı gibi, Kürtlerin adı bile anılmamıştı. Yani o sıralarda burada bir Kürt devletinin kurulması düşünülmemişti. Savaş sonunda, anlaşmada İngilizler lehine bazı değişiklikler yapılmıştı. Ancak bu durum Kürtler adına pek bir şeyi değiştirmemiş, sadece bölgede İngilizlerin söz sahibi olmasını sağlamıştı. İngilizler petrolün peşindeydiler⁴¹ ve Kürtlerle de bu doğrultuda bir ilişki kurmak istiyorlardı.

Birinci Dünya Savaşı, Osmanlı’nın birçok bölgelerinde olduğu gibi Kürtlerin yaşadığı bölgelerde de büyük bir yıkıma sebep olmuştu. Savaş sonrası bu bölge de ekonomik olarak çökmüş, Kürt nüfusu önemli ölçüde azalmıştı. Zaten bütünlüğünü sağlayamamış olan bu topraklar, büyük devletler arasında nüfuz alanlarına ayrılarak daha da parçalanmıştı. Bunun sonucunda Kürtler, “tek

39 Kutlay, *a.g.e.* s.61. Bazil Nikitin, *Kürtler, Sosyolojik ve Tarihi İnceleme*, Çev.Hüseyin Demirhan -Cemal Süreyya, Cilt,I-II,3.b., İstanbul 1991, s. 344.

40 Osman Olcay, *Sevr Anlaşmasına Doğru*, Ankara, AÜSBF Yayınları,1981, s.LVII.

41 Mim Kemal Öke, *Belgelerle Kürt-İngiliz İlişkilerinde Musul ve Kürdistan Sorunu, 1918-1926*, Ankara, Türk Kültürünü araştırma Enstitüsü Yayınları, 1992, s.5.

pazar” etrafında birleşme sürecinden tamamen yoksun hale gelmişlerdir. Savaş sonrası bu halk birbirinden uzak, dağınık ve programsız bir görüntü sergiliyordu.

Kürtler açısından bu derece olumsuz sonuçlara yol açan Birinci Dünya Savaşı, bununla ters orantılı olarak, birtakım sosyal ve siyasi sonuçlar da doğurmuştur.

Bunların en önemlisi, etnik bilincin gelişmesidir. Kürt aydınları, kendi kimlikleriyle ortaya çıkarak, daha da örgütlü bir toplum haline gelmek için çaba harcamaya başlamışlardır. Kürt siyasi örgütleri, Kürt kimliğiyle politika sahasında mücadeleye giriştiler. Bu haliyle bu örgütler Kürt toplumunun zihinsel olarak Kürtlük bilincinin uyanmasında büyük rol oynadılar. Bu süreç Kürtler arasında bağımsızlık ya da en azından özerklik isteyen insanların sayısının artmasına sebep oldu.

Kürtleri etkileyen en önemli olaylardan birisi de, kuşkusuz Doğu Anadolu bölgesinde bir Ermeni devleti kurulması planlarının uygulamaya konmasıdır. Bu, Kürtler de büyük bir endişe meydana getirdi. Kürt aydınlarının birçoğu, gelişmeler karşısında, Ermenilerle aynı yolu izleyerek, büyük devletlere başvurarak, bağımsız ya da özek bir Kürt devleti kurulması için çalıştılar.

Kürtleri bu biçimde hareket etmeye yönelten başka sebepler de vardı. Rusya’da gerçekleşen 1917 devrimi, Kürt ayrımcılarını derinden etkilemişti. Özellikle anti-emperyalist söylem ve ulusların kurtuluşunu dile getiren sözler, Kürtler için de bir umut kaynağıydı⁴².

Kürtleri daha da umutlandıran en büyük etken, şüphesiz Wilson’un ortaya attığı ilkelerin on ikinci maddesiydi. Çünkü burada “Osmanlı Devletinin Türk kısımlarına güvenli bir hükümlanlık sağlanacağı, fakat halen idaresi altındaki diğer uluslara tereddüt edilmez bir hayat güvenliği ile mutlak dokunulmaz muhtar bir gelişme fırsatı tanınacağı” belirtilmekteydi⁴³. Bununla Başkan

42 M.S.Lazarev, *Emperyalizm ve Kürt Sorunu 1919-1923*, Çev.: Mehmet Demir, Ankara, Öz-Ge yayınları, 1989, s.62.

43 Mine Erol, *Türkiye’de Amerikan Mandası Meselesi*, Giresun, 1972, s.57.

Wilson, “ulusların kendi kaderlerini kendilerinin belirlemesi” ilkesini ortaya koyuyordu ki, bu Kürt aydını için önemli bir dayanak noktası oluşturmuştur⁴⁴.

Wilson ilkelerinden on ikincisi, Kürtleri ve “Kürdistan”ı doğrudan düşünerek kaleme alınmış değildi. Asıl siyasi amaç, manda sisteminin kurulması meselesiydi. Bundan dolayı Kürt aydını her ne kadar bu ilkeye büyük önem vermişse de, umduğu ilgiyi bulamamıştı.

Savaşın sona ermesi ve Wilson ilkelerinin ilanının hemen ardından Kürt aydın ve uleması Aralık 1918 tarihinde Kürdistan Teali Cemiyetini kurdular⁴⁵.

Mütareke döneminde başka Kürt örgütleri de kurulmuştur. Bunlar arasında Kürt Tamim-i Maarif ve Neşriyat Cemiyeti, Radikal Avam Fırkası, Kürt Hevi Talebe Cemiyeti, Kürt Teşkilat-ı İctimaiye Cemiyeti gibi örgütler sayılabilir . Ancak bunların hiçbirisi Kürdistan Teali Cemiyeti kadar etkin olmadığı gibi, bir

44 Martin Van Bruinessen, *Kürdistan Üzerine Yazılar*, İstanbul, İletişim Yayınları, 1992, s.143. Salahi Sonyel, *Türk Kurtuluş Savaşı ve Dış Politika* ,I. ,2.b., Ankara, T.T.K. Basımevi, 1987,s.26.

45 Savaşın sona ermesi ve Wilson ilkelerinin ilanının hemen ardından Kürt aydın ve uleması Aralık 1918 tarihinde Kürdistan Teali Cemiyetini kurdular. Cemiyetin başkanlığına Şemdinli Seyit Abdülkadir getirildi. Bir görüşe göre, bu cemiyetin kurulmasını Osmanlı hükümeti istemişti. Çünkü bölgenin İtilaf Devletlerince Ermeniler ile Araplar arasında paylaştırılma hazırlıklarının artmasıyla endişeye kapılan Tevfik Paşa hükümeti, Kürtleri de bu yönde çalışmaya teşvik etmiş ve bununla ileri de Kürtlerle anlaşmanın mümkün olacağını da düşünerek, Ermeni ve Arapları dengelemek istemişti. Ancak zamanla cemiyetin çalışmaları hükümetin isteklerine ters düşecek bir durum almıştı.

Kürdistan Teali Cemiyeti’nin önemli bir özelliği, onun şimdiye kadar kurulan Kürt örgütlerine göre daha geniş bir tabana sahip olması ve aşiretler üstü bir yapıda kurulmasıydı. Cemiyet, yalnızca önceki kuşakların milliyetçiliklerini ve kent orta sınıflarını değil, aynı zamanda aşiret mensubu Kürtleri de kapsamaktaydı. Dahası, cemiyet 15.000 Kürdü kucakladığını iddia ediyordu. Üyeleri arasında pek çok Kürt aydınının yanı sıra, ileri gelen aşiret mensupları da vardı.

Kürdistan Teali Cemiyeti, Wilson ilkelerinin Kürtler de meydana getirdiği etkinin bir sonucu olarak, Kürt ulusal isteklerini hem siyasi gündeme hem de Müttefiklerin gündemine sokmak için kurulmuş veya böyle bir işlev görmüş bir örgüttür. Kürt halkının haklarının savunulması ve Kürdistan’ın özgürlüğe kavuşturulması düşüncesi cemiyet üyelerince benimsenmişti. Ancak bunun gerçekleştirilmesi için ne gibi bir eylem içine gireceği sonuçta nasıl bir “Kürdistan” kurulacağı tartışmalı konular olarak kalmaya devam etmişti. Kürdistan Teali Cemiyeti, bütün bu geniş tabanına ve aydın düzeyine karşın, bir bütün olarak siyaset ve eylem alanının da belirgin bir strateji olan ayrıca nasıl bir “ Kürdistan” istendiğini ifade eden bir programa sahip değildi. Cemiyet siyasi ve diplomatik çabalarını, Kürt toplumunu derinden sarsabilecek politik bir tabana dayandıramamış, mütareke koşulların da silahlanmaya ve bir savunma gücü oluşturmaya başlayan diğer etnik azınlıkların siyasi örgütleri gibi “silahlı ulusal güçlerle” varlığını bütünleştirmemişti. Bu süreçte Kürdistan meselesini ağırlıklı olarak diplomatik

kısmı da Kürdistan Teali Cemiyeti'nin son zamanlarına kadar onun birer kolu olarak çalışmıştı.

Mütareke yıllarında Kürt ayrılıkçıları, özerklik ile bağımsızlık arasında kalmışlar ve hareketi tek bir alana yönlendirememişlerdir. Bu da hareketin gücünü azaltmıştır.

III. CUMHURİYET DÖNEMİNDE KÜRTLERİN DURUMU

1. 1923 den Önceki Duruma Bakış

Kürt ayrılıkçıları, Kürt Teali Cemiyeti'nin etkinliğini yitirmesinden sonraki dönemde iyi örgütlenememişlerdir. Bu durum İngilizlerin değişen Kürt politikalarının sonucu olmakla birlikte, Sevr Antlaşmasından da kaynaklanmaktaydı. Kürt ayrılıkçılarından kimileri, İngilizlere ayak uydurdukları takdirde, hiç olmazsa Sevr'de belirtilen Kürdistan'ı kurabileceklerini zannediyorlardı. Bundan dolayı onlarla ilişkilerini devam ettiriyorlardı. İngilizler ise, Musul için gerektiğinde kullanabilecekleri düşüncesiyle, Kürtlerle ilişkilerini kesmemişlerdir.

İngilizlerle ilişkiler açısından bu dönemin etkin isimleri, yine Bedirhan ailesinden Emin Ali, oğlu Celadet ve Halil Bedirhan gibi kimselerdi. 1919-1923 tarihleri arasında meydana gelen önemli bir gelişme de Bedirhanların Yunanlılarla temas kurarak, Kemalistlere karşı işbirliği yapmaya çalışmalarıydı. İstanbul'daki İngiliz Yüksek Komiseri Sir Horace Rumbold'un raporuna göre bu ilişkinin resmi bir yanı yoktu. Ancak Kürtler İngilizlerin izniyle bu ilişkilerini sürdürmek istiyorlardı. İngilizler ise bu ilişkiye pek sıcak bakmıyorlardı.

Yunanlıların, Kürt ayrılıkçıları desteklemesi fikri, ilk olarak İstanbul'da Yunan Yüksek Komiseri olarak görev yapan ve Emin Ali Bedirhan ile kardeşi Hamit Beyle temas halinde bulunan Kanellepulos'tan gelmişti. 1921 başlarında

Yunan Yüksek Komiseri, Hamdi Çavuş adlı bir Kürdü Kürdistan'a yolladı. Hamdi Çavuş Amasya'daki Yunan kilisesine mensup Votsis'le tanıştırıldı. Bu buluşmada ne gibi sonuç alındığına ilişkin herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Bu arada Emin Ali ve Hamit Beyler, Votsis'le ilişki kurarak Yunanlılarla birlikte çalışmak istediklerini bildirdiler. Ayrıca Kürt liderler, Yunan ordusunca tutsak edilen Kürtlerin, ileride kullanılacağı düşüncesi ile iyi muamele görmelerinin sağlanmasını istediler. Çünkü onlar, Anadolu'ya propaganda amacıyla gönderilebilirlerdi. Bu plan, Yunan kumandanı Papulas'a iletili, istek doğrultusunda Kürtlere, Türklerden farklı muamele yaptı. Ekim 1921'de Emin Ali ve Abdurrahman Beyler, Yunan Yüksek Komiseri tarafından sağlanan fonlarla Mısır'a gittiler. Emin Ali'nin Yunanca bilen oğlu, Yunanlılarla işbirliği içerisinde Türk kuvvetlerinin üzerine uçaktan atılması için Kürtçe bildiriler yazdı. Kürt Mustafa Paşa da, İstanbul'da Ermeni ve Yunanlılarla ilişki içindeydi. Ancak İngilizler onu, Kürdistan'a yollamayı düşünüyorlardı⁴⁶.

Anadolu'daki Türk millî hareketin her geçen gün güçlenmesi ve yeni zaferler kazanması, Müttefikleri Ankara hükümeti ile bir anlaşma yapmaya zorlamıştır. Nitekim Mudanya Mütarekesinin hemen ardından Müttefikler, 27 Ekim 1922 tarihli bir notayla Ankara ve İstanbul hükümetlerini "*Doğuya kesin bir çözüm getirmek amacıyla*" Lozan'da görüşmelere çağırdı. TBMM ise, İstanbul hükümetinin artık Türkiye'yi asla temsil edemeyeceğini belirterek 1 Kasım 1922 de saltanatı ilga etti. Böylece görüşmelere, Türkiye'yi temsilen yalnız TBMM delegasyonu katıldı.

Lozan Konferansı 20 Kasım 1922' de açıldı. Bazı konulardaki anlaşmazlıklardan dolayı 4 Şubat 1923'te kesintiye uğradı, ancak 23 Nisan'da yeniden başlayarak 24 Temmuz 1923'te antlaşmanın imzasıyla son buldu.

Lozan'daki görüşmelerde ve imzalanan antlaşmada yer alan Kürtlerle ilgili kısımlar, konu açısından önemlidir. Lozan Konferansı, özellikle Kürtler konusundaki İngiliz politikasının açıklığa kavuşturulması açısından önemlidir. Müttefikler ve bu arada İngiltere, artık Ankara Hükümetinden yana ağırlığını

Değin Kürt Sorununun Uluslararası Boyutu, Ankara.1997.

46 Sonyel, a.g.e., II,s.165.

koyarak Sevr’de öngördükleri sistemi tamamen yıkmışlardır. Dolayısıyla İngiltere için bir Kürt meselesi kalmadı. 2 Ekim 1922’de Bağdat’tan yazan Yüksek Komiser Dobbs, hükümetinin Kürt özerkliğinden vazgeçtiğine ilişkin resmi bir açıklama yapmasının Türkleri teskin edeceğini ve böylece sınır görüşmelerinin daha rahat yapılabileceğini ileri sürdü. Ortadoğu Masası Başkanı Suckburg ve Dışişleri görüşmeler başlamadan böyle bir deklarasyonun yayımlanmasının erken olacağını bildirdiler⁴⁷. Böylece Kürtlere, bir dünya savaşı ardından tanınan kendi kaderlerini belirleme hakkı aynı güçler tarafından iptal edildi ve Kürt meselesi uluslararası bir mesele olmaktan çıkartılarak, sınırları içinde kaldığı ilgili devletlerin bir iç meselesi haline getirildi.

Lozan görüşmeleri sırasında Kürtlere sadece Musul konusunda yapılan görüşmelerde değinilmiş ve adlarını bir tek burada anmışlardır. O dönemde önemini neredeyse tamamen yitirmiş olan Kürt cemiyetleri de konferansa herhangi bir başvuruda bulunmamışlardır. Zaten böyle bir şey yapılmış olsaydı bile bu başvurunun kabul edilmesi zordu. Çünkü uluslararası ortam Kürt ayrımcılarının seslerini duyurmaya elverişli olmadığı gibi hiç kimse de Kürtlerle uğraşma niyetinde değildi. Müttefikler sonunda muhataplarını seçmiştir. Bu muhatap Ankara hükümetiydi ve hükümet Türklerin ve Kürtlerin temsilcilerinden meydana gelmekteydi. İsmet Paşa, konferansta TBMM hükümeti için *“Türklerin olduğu kadar Kürtlerin de hükümetidir; çünkü Kürtlerin gerçek ve meşru temsilcileri Millet Meclisine girmiştir ve Türklerin temsilcileriyle aynı ölçüde ülkenin hükümetine ve yönetimine katılmaktadır”* demekteydi⁴⁸.

Nuri Dersimi’nin Hasan Hayri’den aktardığı bir hatıradan da, Kürtlerin o dönemde TBMM’ye ne kadar bağlı olduklarına dikkat çekmektedir. Buna göre Lozan Konferansında Sevr Antlaşması söz konusu olunca Kürtlerin Türklerden ayrılmak isteyip istemedikleri sorulmuş ve bu konu bir telgrafla TBMM’ye bildirilerek açıklama istenmiştir. Bunun üzerine yapılan gizli oturumda Mustafa Kemal, Kürt milletvekillerinin görüşlerini almak isteyince Hasan Hayri söz

⁴⁷ Öke, *Belgelerle...*, s.121.

⁴⁸ *Lozan Barış Konferansı, Tutanaklar, Belgeler*, Çev:Seha L. Meray, c.I, Kitap I, AÜSBF Yayınları, 1973, s.348.

alarak, Kürtlerin Türklerden ayrılmayacaklarını kesin bir dille açıklamış ve bunu tarihsel olaylarla kanıtlamaya çalışmıştır. Bunun ardından da Kürt milletvekilleri Lozan Konferansına telgraflar çekerek, Kürtlerin Türklerden ayrılmayacaklarını bildirmişlerdir⁴⁹.

Lozan görüşmelerinde Kürtleri ilgilendiren bir diğer önemli konu da azınlıklar meselesiydi. Bu konu da İngilizlerin Kürtleri ne kadar gözden çıkarttığını ayrıca göstermekteydi.

12 Aralık 1922 tarihli oturumunda azınlıklar konusu gündeme gelmiş ve İngilizler azınlık kavramını etnik açıdan ele almak istemişlerdir. Fakat Türk heyeti, Müslümanlar arasında bu anlamda bir farklılığın söz konusu olmadığını belirterek, Türkiye’de sadece dini azınlıkların olduğunu ileri sürmüştür⁵⁰.

İngiltere, Türk heyetinin çok sert yaklaşımlarını kırmak ve birçok konuda pazarlık gücünü arttırmak istiyordu. Ayrıca bir büyük gücün, Türkiye karşısında hemen pes ederek onun fikrine katılması, kendi saygınlığını sarsabilirdi. Nitekim Lozan’da azınlıklar meselesi görüşülürken, çıkan meseleler üzerine, İsmet Paşa, adını vermediği bir İngiliz diplomatı görüşmek üzere yanına davet etmiştir. Konferanstaki gergin durumun barış görüşmelerini tehlikeye soktuğunu belirtince, İngiliz diplomat azınlıklar konusundaki şiddetli ve büyük gürültüleri doğal saymayı tavsiye ederek, yıllarca birçok vaatlerde bulunarak büyük taahhüt altına girdiklerini, bu yüzden şimdi bunlara son verirken bu kadar merasim yapılmasının yadırganmaması gerektiğini söylemiştir⁵¹.

Lozan Antlaşmanın muhtevassından da anlaşıldığı üzere, artık Müttefikler için Kürdistan ve Kürt meselesi diye bir şey kalmamıştır. Onlar tercihlerini Türkiye’den yana koymuşlardır. Gerçi Musul meselesinden ötürü İngilizler, Kürtleri kullanma niyetlerini saklı tutmaktadırlar, ancak bu Kürtlere bir şey kazandırmayacaktır.

49 Dersimi ,*a.g.e.*,s.189.

50 Kürkçüoğlu, *a.g.e.*, s.260.

51 Yıldız, *a.g.e.*, s.29.

Lozan Antlaşmasının imzalanması, Kürtler ve özellikle de Kürt ayrımcılığı açısından bazı önemli sonuçlar doğurmuştur. İlk olarak, Lozan'la birlikte Kürt meselesi, uluslararası niteliğini kesin olarak kaybetmiştir. İkinci olarak, Lozan coğrafi açıdan incelendiğinde, Kürt ayrımcılığı açısından bölücü nitelikte bir antlaşmadır. 1639 Kasr-ı Şirin Antlaşmasıyla, doğu-batı olarak ikiye bölünen Kürtlerin yaşadıkları bölgeler, Lozan'la kuzey-güney olarak bir kez daha bölünmüştür. Üçüncü olarak, Lozan sonrası Kürt ayrımcılarının etkinliklerinin iki açıdan değişime uğradığı görülmektedir. Öncelikle kullandıkları yöntem değişmiştir. Önceden diplomatik ve siyasi girişimlerle amaçlarına ulaşmaya çalışan Kürt ayrımcıları bundan sonra, kurdukları örgütlerle isyankar bir tutum içerisine yönelmeye başlamışlardır. İkinci değişim, etkinliklerin yönü ve alanı açısından. Daha doğrusu yön ve alan açısından bir daralma olmuştur. Önceleri yabancı devletler nezdinde ve uluslararası konferanslarda etkinlik gösterebilen Kürt ayrımcıları artık böyle bir olanağa uzun süre sahip olamayacaktır. Onlar kendi bölgelerinde ve sınırları içinde oldukları devletler nezdinde ayrılıkçı etkinlik yürüteceklerdir. Yani etkinlikleri bölgeselleşmiştir.

Buna bağlı olarak, Lozan sonrası, temelde üç ayrı devletin sınırları içinde yer alan Kürtler, bundan sonra haklarını vatandaş oldukları devletlerden isteyeceklerdir. Irak'taki Kürtler, bunu zaman zaman anlaşılarak zaman zaman da savaşılarak elde etmeye uğraşırken, Türkiye'deki Kürt ayrımcıları yeni örgütler kurup çıkarttıkları isyanlarla bu hakları elde etmeye çalışacaklardır. İstedikleri sonucu alamayınca da, uluslararası camiayı bu konuda etkilemeye çalışacaklar, ancak uzun süre bunda da başarılı olamayacaktır.

Cumhuriyetin kurulmasıyla birlikte yurt içinde devrimleri kabul etmeyenlerin yanında bazı Kürt kesimlerinin menfaat ve şahsi nüfus çıkarları, yurt dışında ise İngiltere, Fransa, Rusya ve İran gibi ülkelerin tahrikleri sonucu, Kürtçülük fikri ön plana çıkmaya başlamıştır. Kürt Devleti kurma fikriyle başlayan ilk ayaklanma 1924 yılında Hakkari'deki Nasturiler isyanıdır. Cumhuriyet dönemindeki Kürt İsyanlarının bölgesel ayaklanma niteliği taşıdığı görülmektedir.

2. Cumhuriyet Dönemindeki Belli Başlı Kürt İsyanları

Cumhuriyet döneminde Kürt isyanlarını geniş olarak ele almak yerine bunların sadece isimlerini ve tarihlerini vermeyi uygun buluyoruz. Bu dönemlerde meydana gelen isyan hareketleri aşağıda kronolojik sırayla verilmiştir

1. Nasturi İsyanı (Hakkari-1924)
2. Jilyan İsyanı (Siirt-1925)
3. Şeyh Sait İsyanı⁵² (Bingöl-Muş-Diyarbakır-1925)

52 Şeyh Sait isyanında, İngilizlerin bir rolünün olup olmadığı bugüne kadar çok tartışılmış, buna rağmen tarihçiler arasında bir görüş birliği sağlanamamıştır. Bu konuda çeşitli görüşler öne sürülmüştür. Örneğin, bir eserde, isyan önce “İngiliz İstihbarat Servisinin doğuda bütün metotları kullanarak Türkiye içinde karışıklıklar çıkartmaktan bir an geri kalmadığı” şeklinde yer almakta ; bir diğer eserde, ayaklanmanın İngiliz tahrikinin bir sonucu olduğunu belirtmektedir. Bir diğer eserde de benzer biçimde “İngiltere’nin Nasturi ve Kürt hareketlerini destekledi” ileri sürülmüştür

Bu isyanın İngilizlerin kışkırtmasıyla çıkartıldığı iddiası aslında Musul konusundaki bazı önkabullere dayanmaktadır. Bilindiği gibi o sıralarda Musul sorunu gündemin başında yer almaktaydı. Yabancı parmağını öne sürenler en başta, İngiltere’nin Musul’u ele geçirebilmek ve kendi tezleri olan, Kürtlerin Türklerle bir arada yaşamak istemedikleri doğrultusundaki görüşlerini güçlendirmek için böyle bir isyana başvurduklarını varsaymaktaydılar.

Bununla birlikte, netice itibariyle, Türkiye’nin Musul’daki iddialarını zayıflatacak böyle bir isyanı desteklemek için İngilizlerin yeteri kadar nedeni de bulunmaktaydı. Ayrıca İngilizlerin isyan öncesi, bölgedeki Kürtler arasında birtakım huzursuzluklar ve çalışmalar olduğundan da haberdar olduğu anlaşılmaktadır.

İsyan başladığında Türk basınında yer alan, isyanda İngiliz parmağı olduğu yolundaki hükümet görüşünün dile getirilmesi üzerine İngiliz yetkililer bunlardan rahatsız olmuş ve bu iddiaları yalanlamışlardı. 27 şubat 1925’te İstanbul’daki İngiliz diplomatik temsilcisi Mr.Lindsay’in Dışişleri Bakanı Chamberlain’e gönderdiği yazıda, Kürt isyanının bir İngiliz entrikası sonucu çıktığına ilişkin basında ve hatta resmi beyanlarda yer alan haberlerin doğru olmadığının ve bu konuda İngiliz hükümetine yapılan bütün başvuruların reddedilmek suretiyle geri çevrildiğinin Türk Dışişlerinin İstanbul temsilcisi Nusret Beye söylendiği belirtilmekteydi

Kürt isyanının Nisan 1925 ortalarında tamamen kontrol altına alınmasından sonra, İngiltere’nin Tahran Büyükelçisi Sir Percy Loraine’in hazırladığı 7 Ekim 1925 tarihli raporda, İngiltere’nin isyan karşısındaki tutumunu göstermesi açısından dikkat çekici noktalar vardır. Rapora göre, Şeyh Sait’in oğullarından Ali Rıza, bağımsız bir Kürt devleti kurulması yolunda İngiliz hükümetinin desteğini sağlamak amacıyla İngiltere’yi ziyaret etmek için Tebriz’deki İngiliz temsilciliğine başvurmuş ve onlara Kürt bağımsızlık mücadelesinin devam edeceğini, Türkiye’deki isyanın mali güçsüzlükten değil,cephane eksikliğinden başarısız olduğunu söylemiştir. Ali Rıza’nın iddiasına göre, Türkler ileri harekâta geçtiklerinde Fransız malı el bombası ve makineli tüfek kullanmışlardı ve Fransızlar, İngiliz yanlısı bağımsız bir Kürdistan’ı istemiyorlardı. Sir Percy Lorain ise Ali Rıza’ya verdiği yanıtta, İngiltere’ye yapmak istediği ziyaretin “yarasız” olacağını ve İngiltere’nin “bağımsızlıktan yana olmadığını” söylemiştir

İsyanın bastırılmasından sonra Kürtler arasında doğan tepkilere ve bunların sonuçlarına gelince, isyancıların Suriye demiryolları kullanılarak çember içine alınıp kısıtılması ve sonuçta yakalanarak idam edilmeleri, Irak Kürtleri arasında protestolara neden olmuştur.

Şeyh Sait isyanının ardından İskender Bey, Dr. Şükrü Mehmet, İhsan Nuri, Cihat, Mülazım Vanlı Rasim, Mülazım Hurşit ve bazı Kürt ileri gelenleri bir araya gelerek, genel bir

4. Seyit Taha ve Seyit Abdullah İsyanı (Şemdinli-1925)
5. Reşkotan ve Raman İsyanı (Siirt-Diyarbakır-1925)
6. Eruhlu Yakup Ağa ve Oğulları İsyanı (Pervari-1926)
7. Güyan İsyanı (Siirt-1926)
8. Hoca İsyanı (Nusaybin-1926)
9. Birinci Ağrı İsyanı (1926)
10. Koçuşığı İsyanı (1926)
11. Hakkari-Beytüşşebap İsyanı (1926)
12. Mutki İsyanı (Bitlis-1927)
13. 2. Ağrı İsyanı
14. Bıçar Harekatı (Silvan-1927)
15. Zılanlı Resul Ağa İsyanı (Eruh-1929)
16. Zeylan İsyanı (Van-1930)
17. Tutaklı Ali Can İsyanı (Tutak-Bulanık-Hınıs-1930)
18. Oramar İsyanı (Van-1930),
19. Üçüncü Ağrı Harekatı (1930)
20. Budan Aşireti İsyanı (Bitlis-1934)

durum değerlendirmesi yapmışlar ve yeniden örgütlenmek için çalışma başlatmışlardır. Bu çalışmaların sonucunda “Hoybun örgütü kurulmuştur.

Şeyh Sait isyanının, Türk dış politikası açısından doğurduğu en önemli sonuç ise, Musul konusunda Türk tarafının sunduğu, Kürtlerin Türklerle beraber olmak istedikleri tezinin İngiltere açısından geçerliğini yitirmesidir.

İsyan uzun vadede İngiltere ve Irak ile Türkiye arasında 5 Haziran 1926 tarihli anlaşma vasıtasıyla Musul sorununun bütün yönleriyle beraber çözülmesine yardımcı olmuştur. Bununla beraber Şeyh Sait isyanı, İngiltere’nin Milletler Cemiyetini Türkiye’ye karşı İngiliz ve Avrupa siyasetini bir aracı olarak kullanmasına imkan sağlamıştır. Çünkü anlaşma imzalanana kadar Türkiye, uluslar arası alanda yalnızlığa itilmiştir. Anlaşma imzalanmaz, Türkiye’nin İngiltere ile olan ilişkilerinin yanı sıra Fransa ve İtalya ile de ilişkileri derhal düzelmiştir.

İsyanın bir diğer önemli sonucu ise, Türkiye’nin SSCB’ye yaklaşmasına neden olmasındır. İsyan, SSCB’nin kesin olarak Türkiye’nin içişlerine karışmama ve Kürt milliyetçilerini destekleme politikasını açıkça göstermiştir. Çünkü SSCB, İngiltere’ye karşı, zayıf ve parçalanmış bir tampon devlet istememektedir. Ayrıca Musul sorunu karşısında yalnızlığa itilmiş bir Türkiye, SSCB’nin dostluğuna muhtaçtır. Tüm bu etkenler iki ülkeyi birbirine yaklaştırmıştır. Neticede 17 Aralık 1925 tarihinde (Musul Kararının açıklanmasından iki gün sonra) Türkiye ile SSCB arasında Tarafsızlık ve Saldırmazlık Paktı imzalanmıştır. Böylece Kürt milliyetçi hareketinin yardım alabileceği bir kapı daha kapanmıştır. Artık Kürt milliyetçileri tamamen uluslar arası toplumdan soyutlanmış, yalnızlığa itilmişlerdir. Nitekim bundan sonra girişecekleri eylemlerde kendilerine yardım edecek veya en azından onları dinleyecek tek bir devlet bile bulamayacaklardır. Ayrıntılı Bilgi için bkz. Yaşar Kalafat, *Şark Meselesi Işığında Şeyh Sait Olayı, Karakteri, Dönemindeki İç ve*

21. Abdurrahman İsyani (Siirt-1935)

22. Abdulkuddüs İsyani (Siirt-1935)

23. Sason İsyani (Siirt-1935)

24. Dersim İsyani (Tunceli-1937)

Özellikle 1923-1937 yılları arasında meydana gelen isyanlar bölgesel bir nitelik taşımaktadır. Bu isyanların mahalli olarak kalması ve dış destek görememesi sebebiyle başarısız oldukları bilinmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

PKK'NİN TEŞKİLATLANMASI

I. KÜRT MESELESİNİN ULUSLAR ARASI BİR BOYUT KAZANMASI

Bölücü terörün ortaya çıkış koşullarının anlaşılması açısından, 1970'li yıllara kadar Dünya konjonktüründeki değişimler öncelikle gözden geçirilmek zorundadır.

Dış Olaylar, İstanbul,1992. Ayrıca bkz. Uğur Mumcu, *Kürt-İslam Ayaklanması(1919-1925)*, Ankara, Tekin Yayınları,1991.

1945 – 1960 arasında soğuk savaş döneminde dünya, Batı bloğunun liderliğine soyunan Amerika ile Doğu bloğunun liderliğini üstlenen Rusya arasında, hem mevcut konumlarını korumak, hem nüfuz alanlarını genişletmek açısından mücadeleye sahne olmuştur. II. Dünya Savaşı'ndan sonra, NATO ve Varşova Paktı'na⁵³ paralel olarak, üçüncü bir blok kendini hissettirmiştir⁵⁴. Üçüncü bloktaki bağlantısızlar hareketi içinde yer alan ülkeler, hem iki güçlü bloktan ekonomik, siyasi yardım alabilmek, hem olası bir nükleer savaşta yansız kalabilmeyi amaçlamışlardı. Yine 1969'da ilk toplantısını yapan İslam Ülkeleri Konferansı'na da Türkiye'nin katılımı, bağlantısızlar hareketi içinde Türkiye'nin arayışını göstermektedir.

1960'lardan sonra dünyada bir yumuşama dönemi gözlenmektedir. Bloklar 1960'ların başından sonra, konvansiyonel silahlarda azaltma veya sınırlandırmadan vazgeçerek, nükleer silahların azaltılmasına yönelmiştir. Bu döneme kadar Birleşmiş Milletlerin çabalarıyla bu azaltma çalışmaları yapılırken, bu tarihlerden sonra, silahsızlanma çabaları Amerika ve Rusya arasında yürütülmüştür⁵⁵. 1962'de ortaya çıkan Küba krizinin nükleer savaş olasılığını güçlendirmesi ile tehlikenin farkına varan Doğu ve Batı blokları arasında nükleer silahların kısıtlanması yolunda 1972 yılında Nixon ve Brezhnev tarafından imzalanan SALT I 'e kadar bir dizi tedbir alınmaya çalışılmıştır⁵⁶.

II. Dünya Savaşı'ndan sonra, Doğu ve Batı bloğu arasındaki soğuk savaşın arenalarından biri Ortadoğu olmuştur. İhtilaller, iç savaşlar, ülkelerin uluslaşma çabaları, süper güçlerin müdahaleleri ile Ortadoğu'nun siyasi, ekonomik ve sosyal yapısı kaosa sürüklenmiştir.

⁵³ Churchill'in deyiimiyle "Demir Perde"

⁵⁴ Bu blokta yer alan ülkeler arasında Türkiye de dahil olmak üzere Hindistan, Mısır ve bazı Afrika ülkeleri bulunmaktadır. Blok ilk toplantısını Türkiye'nin de katılımıyla 1955'te Bandung'da yaptı. Rifat Uçarol, *Siyasi Tarih (1789-1994)*, Filiz Kitabevi, İstanbul 1995, s.676-680.

⁵⁵ Fahir Armaoğlu, *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi (1914-1990)*, T. İş Bankası Yayını, Ankara 1991, s.634-635.

⁵⁶ Bunlar, 1963'te Yer altı Dışında Nükleer Denemelerin Durdurulması, 1968'de Non-Proliferation, 1971'de Seabed, 1972'de Bakteriyolojik Silahsızlanma, 1974'de Treshold anlaşmalarıdır. Armaoğlu, a.g.e, s.637-642; Mehmet Gönlübol, *Uluslararası Politika (İlkeler-Kavramlar-Kurumlar)*, Ankara 1985, s.482-521.

14 Mayıs 1948’de İsrail Devleti’nin kuruluşu ilan edilir edilmez, Mısır, Ürdün, Lübnan, Suriye orduları İsrail üzerine yürümüş, Araplar her yerde ağır yenilgilere uğramış ve İsrail ile ateşkese 1949 yılı içinde mecbur kalmışlardır. İsrail’in Filistin topraklarının büyük bölümünü ele geçirmesiyle Ortadoğu’da bazı problemler ortaya çıkmıştır. Mülteciler meselesi, Arap milliyetçilik hareketinin ortaya çıkışı, uzun yıllar sürecektir olan İsrail-Arap savaşlarının başlaması ve Arap monarşilerinin tehlikeye girişi bu problemlerden bazılarıdır⁵⁷.

Körfez petrollerinin işletme hakları konusunda ilk sorun İran’da çıkmıştır. 1949 yılında İran, işletme hakkını İngilizlere verdiği petrolünü Dr.Musaddık’ın gayretleriyle millileştirmek istemiş, bunun sonucunda, şah görevinden feragat ettirilmiş (1953), aynı yıl bir darbe ile Musaddık tutuklanarak, şah görevine iade edilmiş⁵⁸, İran petrolleri, İran, İngiliz, Hollanda, Amerika ve Fransız şirketleri arasında pay edilmiştir⁵⁹. Bu olaylar gelişirken, İran, Irak ve Türkiye’de yaşayan bölücü gruplar, umutlarını İran’da bulunan Komel örgütüne bağlamışlardır. Soğuk Savaş döneminde Sovyetler tarafından, batıya yakın Ortadoğu ülkelerini ajite etmek amacıyla kullanılan, özellikle İran, Irak ve Türkiye ile ilgili sorunlarını sık sık uluslar arası konferanslara, devletlere, Birleşmiş Milletler’e taşıyan Kürt grupların faaliyetleri, öncelikle Irak’ta 1960’tan sonra canlanmaya başlamış, bu hareketler daha sonra Türkiye’deki Kürt hareketinin oluşması ve gelişmesine zemin hazırlamıştır⁶⁰.

1955 yılında Türkiye, Irak, İngiltere, Pakistan, İran arasında Bağdat Paktı adı verilen ittifak anlaşması imzalanmıştır. Mısır, Suriye, Suudi Arabistan ve Yemen Bağdat Paktına girmeyerek ikinci grubu, Ürdün ve Lübnan üçüncü grubu

⁵⁷ Armaoğlu, a.g.e s.486-488.

⁵⁸ İsmail Kayabalı – Arslanoğlu, Cemender, *İran’ın Anadolu’ya Uzanan Gölgesi (Ana Çizgiler ve Gerçeklerin Kısa Tarihi)*, 1453-1989, Ankara 1990, s.284-298; şah CIA tarafından başa geçirilmiştir. Kurzman, Charles “ABD-İran İlişkilerinde Sorunlar: Şeytan Konusu, *Avrasya Dosyası* V/3 (1999) s.362.

⁵⁹ Armaoğlu, a.g.e, s.489-491.

⁶⁰ Erol Kurubaş, *Başlangıçtan 1960’a Değin Kürt Sorununun Uluslararası Boyutu*, Ümit Yay., Ankara 1997, s.192-196.

oluşturmuşlardır. Ortadoğu'daki bu parçalanmış yapı, Sovyetler'in bölgede üslenmesini kolaylaştırmıştır⁶¹.

II. Dünya Savaşı yıllarında İngiltere, Süveyş Kanalı'nı korumayı bahane ederek, Mısır'a 200.000 kadar asker yığmıştır. Bölgenin güvenliği bahanesiyle savaş sonrası, Mısır'ın isteklerine rağmen, bu birlikler geri çekilmemiştir. Mısır ve İngiltere arasındaki gerginlik çatışmalara dönüşmüş, 1953-1954'de yapılan anlaşmalarla, İngilizler askerlerini Mısır'dan çekmeye razı olmuştur. 1955-1956 yılında Mısır ve İsrail arasında, Arap-İsrail savaşlarının ikinci devresi başlamış, Mısır, Amerika ve İngiltere'den silah almak istemiş, bu isteği reddedilince, Çekoslovakya'dan takas yoluyla silah teminine gitmiştir. Nasır'ın Dünya Bankası'ndan kredi isteği kabul edilmeyince, Süveyş Kanalı'nı işleten İngiliz-Fransız şirketi millileştirilmiş, Sovyetler Mısır'ın yanında, Amerika, İngiltere ve Fransa'nın yanında yer almıştır. Bir yandan İsrail Sina'da başarılar elde ederken, diğer yandan İngiltere ve Fransa Mısır'a karşı harekete geçmiştir. Sovyetler'in sert tepkisi ve Amerika'nın baskıları karşısında, batıların Mısır'a müdahaleleri 1956 yılında durdurulmuştur.

Amerika'nın Ortadoğu'ya bir başka müdahalesi Eisenhower Doktrini ile olmuştur. Başkan, Kongre'den Ortadoğu ülkelerine ekonomik, askeri yardım imkanı ile Komünizmin kontrolü altındaki herhangi bir ülkeden gelecek saldırılara karşı askeri müdahale izni almıştır. Lübnan, Irak, Türkiye, Pakistan, Afganistan, Libya, Tunus, Fas, Suudi Arabistan ve Ürdün bu doktrini kabul etmiş, Suriye-Mısır cephesi reddetmiştir.

II. Dünya Savaşı sonundan itibaren istikrarsız yıllar geçiren Suriye'de 1955'ten itibaren BAAS Partisi etkili olmaya başlamıştır. Nasır'ın Bağdat Paktı'na karşı olması ve Sovyetler yanlısı politika izlemesi, Suriye ve Mısır'ı birbirine daha çok yaklaştırmıştır. 1956 yılında Sovyetler ile Suriye arasında yapılan bir dizi anlaşmayla, Sovyetlerin Suriye'ye ekonomik ve askeri yardımda bulunacağı garantisini vermesi, diğer Ortadoğu ülkelerinde heyecana yol açmıştır. Çünkü Sovyetler Çarlık döneminden beri ilk kez bu anlaşmalar ile Ortadoğu'da

⁶¹ Armaoğlu, *a.g.e.*, s.491-492.

üslenme imkanı bulabilmiştir⁶². 1958 şubatında Suriye ve Mısır Birleşik Arap Emirlikleri, Irak ve Ürdün de Arap Birliği kurma isteklerini deklare ettiler. 1958 Temmuzunda Suriye’de gerçekleşen darbe girişimine Türkiye’nin müdahaleye niyetlenmesi, Sovyetler’in Türkiye’ye muhtıra vermesine neden oldu. Bu durum, Sovyetler ile Türkiye-Amerika-İngiltere arasında yeni bir gerginliğe yol açtı.

İsrail-Arap savaşlarının üçüncü evresi 1967 yılında, Sovyetler tarafından desteklenen Mısır ve Suriye tarafından başlatılmış, Araplar ağır bir yenilgi almıştır. Bu mücadele sonucu, İsrail Ortadoğu’daki topraklarını 4 katına çıkarmıştır⁶³. Bu toprakları geri almak ve Ortadoğu’da kaybolmakta olan Sovyetler-Arap prestijini geri kazanmak isteyen Mısır ve Suriye 1973’de İsrail’e karşı, yine Sovyetler desteğinde sürpriz bir saldırı başlattı⁶⁴. İsrail yine başarılı bir mücadele vermesine rağmen, Mısır 1967’de kaybettiği toprakları kurtarmayı başardı⁶⁵. Bu mücadelenin tekrar Ortadoğu’da Sovyetler ile Amerika’yı karşı karşıya getirmesi savaşın sona ermesini sağladı⁶⁶.

1950’den sonra Türkiye için en önemli sorun Kıbrıs meselesi olmuştur. 1955, 1964, 1967 yıllarında Kıbrıs’taki Türk azınlığa sürekli yapılan saldırılar, Yunanistan’ın ENOSİS çabaları ve Türkiye’nin müdahalesinin batı tarafından engellenmesi, ülke içinde Amerikan aleyhtarı kamuoyu oluşmasına yol açmış, buna rağmen muhtemel Sovyet askeri saldırısından çekinen Türk hükümetleri NATO ile ilişkilerini sürdürmeye devam etmiştir. 1974 yılında Kıbrıs’ta Sampson’un darbe ile iktidara gelmesi ve Türk azınlığa baskılarını artırması, Türkiye’nin adaya askeri müdahalesini ve Kuzey Kıbrıs Türk Federe Devleti’nin kurulması sonucunu doğurmuştur⁶⁷.

⁶² Armaoğlu, a.g.e, s.492-507.

⁶³ Armaoğlu, a.g.e., s.701-710.

⁶⁴ Yom Kippur Savaşı.

⁶⁵ Çulcu, Murat, *Marjinal Tarih Tezleri*, IV. Bsk., Erciyaş Yay., İstanbul, (Basım tarihi bulunmamaktadır) s.331.

⁶⁶ Armaoğlu, a.g.e, s.715-724.

⁶⁷ Shaw, Stanford – Ezel Kural, *Osmanlı İmparatorluğu ve Modern Türkiye*, c.II, Çev. M.Harmancı, E Yay., İstanbul 1983, s.506-508.

Ortadoğu'daki tüm bu gelişmeler, Türkiye'nin Ortadoğu'dan tamamen kopması, batıya daha fazla yaklaşması⁶⁸ ve Sovyetlerin Ortadoğu'da etkin bir güç haline gelmesine yol açmıştır. 1970'li yıllardan itibaren, Batı'nın, kıta sahanlığı, Kıbrıs konularında taviz vermez tutumu dolayısıyla, Türkiye, Sovyetler ve bağlantısızlarla ilişkilerini hızla artırmıştır. Türkiye'deki bu bunalım ve hükümetlerin uluslararası ilişkilerde kararsız tutumları, ülke içinde, İslam ülkeleri ile ilişkilerin sıklaştırılmasını destekleyen İslamcıların, Sovyetler ile ilişkilerin artırılmasını isteyen sol grupların (sosyalist) faaliyetlerini yoğunlaştırmasına yol açmıştır⁶⁹ Bu ideolojik hareketler ile etnik bölücülüğe dayalı hareketler, Dünya konjonktürü içinde gelişen olaylar çerçevesinde, Batı, Doğu Bloku ülkeleri ile Ortadoğu ülkelerinden destek aldı.

II. PPK'NİN KURULUŞUNA ZEMİN HAZIRLAYAN KÜRT ÖRGÜTLERİ VE CEMİYETLERİ

Cumhuriyetin ilk yıllarında, bir taraftan isyanlar sürüp giderken diğer taraftan da Kürt Cemiyetleri ve dernekleri kurulmuştur. Bu derneklerin isimleri şunlardır:

Kürt Teali Cemiyeti⁷⁰Kürt İstiklal Cemiyeti⁷¹, İstanbul Kürt Talebe Cemiyeti⁷².

1938-1961 Yılları arasında Kürtçülük hareketlerinde bağımsız bir Kürt Devleti kurma fikri görülmez. Ancak 1961 anayasasındaki kitle hareketleriyle ilgili hükümlerin esnekliği sebebiyle Kürt olgusu ve yapısı kitleler içerisinde hızla işlenmeye ve örülmeye başlanmıştır. Bunda Marksist-Leninist ideoloji önemli rol oynamıştır.

⁶⁸ Uçarol, *a.g.e.*, s.738-740.

⁶⁹ Shaw, *a.g.e.*, s.509.

⁷⁰ 1919 yılında Sevr Anlaşması ve Mondros Mütarekesinin yurdumuz üzerinde kurduğu bölünme siyasetleri sebebiyle bağımsız bir Kürdistan üzerine çalışma yapmak için Miralay Halit ve Bitlis Milletvekili Yusuf Ziya tarafından kurulmuştur.

⁷¹ Erzurum Kolordusuna atanan Miralay Halit ve kendilerini Kürtçü olarak kabul eden bazı subaylar tarafından kurulmuştur

⁷² İran ve Irak'taki Kürtlük Faaliyetlerinin desteklenmesi amacıyla Avrupa'da kurulan bu cemiyetin İstanbul şubesi 6 Haziran 1963'de 1 Ürdün, 7 İran ve 14 Irak uyruklu Kürt öğrenci tarafından kurulmuştur.

12 Eylül 1980 Tarihine kadarki dönemlerde bağımsız bir Kürt devleti kurma maksadıyla Türkiye’de kurulan ayrılıkçı Kürt Örgütleri şunlardır⁷³:

a) Devrimci Doğu Kültür Ocakları (DDKO)

1969 Yılında Dev-Genç’den ayrılan Kürtçüler tarafından Ankara’da kurulmuş olup, Diyarbakır-Ergani-Silvan-Batman-Kozluk ve İstanbul’da şubeler açmış, 1971 yılında kapatılmıştır⁷⁴.

b) Devrimci Demokratik Kültür Dernekleri (DDKD)

1974 yılındaki genel af sonucu cezaevinden çıkan Devrimci Kültür Ocaklarına mensup şahıslar tarafından Kürtçülük faaliyetlerine yönelik olarak 1975 yılında kurulmuştur. Genel Merkezi Diyarbakır’da olmak üzere Kürtçülüğe hassas olan bir çok il ve ilçeler yanında yüksek öğrenim kurumlarının yoğun olduğu Ankara-İstanbul ve İzmir’de şubeler açmıştır. Kürtçülük bilincini geliştirmek, devlet karşıtı kitleler oluşturmak, kültürel faaliyetleri ön planda tutarak halkı genel isyana teşvik, temel amacıdır. Bu dernek 1980 yılında kapatılmıştır⁷⁵.

c) Anti Sömürgeci Demokratik Kültür Derneği (ASKD.DER)

1974 yılında Marksist-Leninist ideolojisi doğrultusunda Kürtçülük faaliyetleri yürütmek için kurulmuş ve 1980 yılında kapatılmıştır.

ç) Devrimci Halk Kültür Derneği (DHKD)

1974 Yılında Marksist-Leninist düzene dayalı Kürtçülük faaliyetleri yürütmek için kurulmuş ve 1980 yılında kapatılmıştır.

d) Türkiye Kürdistan Demokrat Partisi (TKDP)

24 Ocak 1965 Tarihinde Irak Kürdistan Demokrat Partisinin girişimleri sonucu Kürt ayrımcılığı ve sağ düşüncüyü benimseyen bir parti olarak kurulmuştur. 1970 yılında sol ideolojiye mensup Kürtçü şahısların partiye girmesi

⁷³ Ayrılıkçı Kürt örgütlerinin yazımında Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından yayınlanan kitaptan ana kaynak olarak faydalanılmıştır. Bkz.*Emniyet Genel Müdürlüğü İstihbarat Daire Başkanlığı Yayınları*, Nu.28, Haziran 1993.

⁷⁴ İsmet G. İmset, *PKK, Ayrılıkçı Şiddetin 20. Yılı (1973-1992)*, s.415.

⁷⁵ İsmet G. İmset, *PKK, Ayrılıkçı Şiddetin 20. Yılı (1973-1992)*, s.416

ile düşünce farklılığı olmuştur. Hedefi Türkiye’de bağımsız bir Kürdistan devleti kurmaktır. Parti, 1978 yılında Marksist Leninist düşünce etrafında toplanmış olup, bunlardan ayrı düşünenler partiden ayrılarak Kürdistan Ulusal Kurtuluşçuları Örgütünü kurmuştur. 1988 Yılında yurt dışında diğer bazı Kürt Örgütleri ile birleşmiş ve faaliyetlerine bugün için Türkiye’ye çekme çabasıdadır⁷⁶.

e) Kürdistan Kurtuluş Partisi-Rızgari (KKP)

1978 yılında, Türkiye’nin sömürgeci bir devlet olduğu iddiasına dayanarak halk kitlelerinin desteği ile Türkiye Kürdistanı olarak tabir edilen bölgelerde bağımsız bir Kürdistan devleti kurma amacıyla kurulmuş olup, adını çıkardığı “Rızgari” Dergisinden almıştır. 1988 yılında adını Kürdistan Kurtuluş Partisi (KKP) olarak değiştirmiştir⁷⁷.

f) Kawa Örgütü

1976 Yılında Devrimci Doğu Kültür Derneklerinden ayrılıp, köylüyü temel güç alarak işçi öncülüğünde Maocu düşünce çerçevesinde faaliyet yürütmek üzere kurulmuştur. 1980 yılındaki operasyonlardan sonra faaliyetleri etkisizleşmiştir⁷⁸.

g) Kürdistan Kurtuluşçular Örgütü (KUK)

1978 yılında Türkiye Kürdistan Demokrat Parti yönetiminden görüş ayrılığı sonucu ayrılanlarca; Irak, İran, Suriye ve Türkiye’de Kürtlerin bulundukları bölgede bağımsız bir sosyalist devlet kurmak için, önce Sovyet tipi devrim gerçekleştirmek, bilahare Sosyalist Kürdistan devletini kurmak amacıyla kurulmuştur⁷⁹.

ğ) Kürdistan Mücadele Örgütü (TEKOŞİN)

Türkiye Halkın Kurtuluşu Partisi-Kurtuluş Örgütü(THKP-C) içindeki Kürtçü kesim tarafından 1970 yılında kurulmuştur. 1980 yılında kadrosunun bir

⁷⁶ Emniyet Genel Müdürlüğü İstihbarat Daire Başkanlığı Yayınları, No:28, s.86

⁷⁷İsmet G. İmset, *PKK, Ayrılıkçı Şiddetin 20.Yılı (1973-1992)*, s.441.

⁷⁸ Emniyet Genel Müdürlüğü İstihbarat Daire Başkanlığı Yayınları, No:28,s.103-121.

⁷⁹ İsmet G. İmset, *PKK, Ayrılıkçı Şiddetin 20.Yılı (1973-1992)*, s.428

kısmı yurt dışına kaçmış olup, halen Almanya ve Avusturya başta olmak üzere Avrupa’da faaliyetlerine devam etmektedir⁸⁰.

h) Kürdistan Sosyalist Hareketi (TSK)

Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde Marksist-Leninist ideolojide bir Kürdistan devleti kurmak amacıyla kurulmuştur. PKK’dan etkilenecek kurulan bir örgüt olup, esas kuruluş tarihi yurt dışında 1983 yılına dayanmaktadır⁸¹.

ı) Türkiye Kürdistan Sosyalist Partisi (TKSP)

1974 Yılında Kemal Burkey, Mehdi Zana, Tarık Ziya Ekinci ve İhsan Aksoy adlı şahıslarca Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da bağımsız bir Kürdistan devleti kurmak amacıyla kurulmuştur. Yayınladıkları “ *Özgürlük Yolu* ” Dergisi ile kitle oluşturmak istemişlerdir. 1980 yılında 350 civarında militanı tespit edilmiş olup, kadrolarının bir kısmı yurt dışına kaçmıştır. Yayınevi tüzük ve programı Ankara-Polatlı’da ele geçirilmiştir. Halen Almanya’da yan kuruluşu olan Kürdistan İşçi Dernekleri Federasyonu (Komkar) vasıtasıyla yurt içinde ise “Denk” Dergisi ile faaliyetine devam etmektedir. PKK’dan önce bölgede en etkili olan bir örgüt olup, 1988 yılında yurt dışında kurulan ve kısa adı Tever olan ittifak içinde de etkili durumdadır. Halen Kemal Burkey’in kontrolü altında ülkemizde federal bir sistem kurma çalışmaları yürüten Kürtçü bir örgüttür⁸².

i) Kürdistan Öncü İşçi Birliği (KÖİP-PPKK)

1974 Yılındaki genel af sonucu cezaevinden çıkan Devrimce Demokrat Kültür Derneği mensuplarınca kurulmuştur. 1980 yılında örgüt mensuplarının bir kısmı Suriye’ye ve Avrupa ülkelerine kaçmıştır. PKK-APO’cular ile isim benzerliği sebebi ile Kürdistan İşçi Partisi (KİP) adını Kürdistan Öncü İşçi Partisi (KÖİP-PPKK) olarak değiştirmiştir. Bu örgüt Almanya’daki Tever ittifakı içinde faaliyetlerine devam etmekte olup, toparlanma çabasıdadır.

⁸⁰ Emniyet Genel Müdürlüğü İstihbarat Daire Başkanlığı Yayınları, No:28, s.133.

⁸¹ Emniyet Genel Müdürlüğü İstihbarat Daire Başkanlığı Yayınları, No:28, s.89

⁸² Emniyet Genel Müdürlüğü İstihbarat Daire Başkanlığı Yayınları, No:28, s.1-45.

j) Kurtuluş Bayrağı Örgütü (ALARIZGARI)

1979 Yılında Rızgari örgütü içinde ayrılan propaganda ve yayın yolu ile oluşturulacak kitlelerle Kürdistan Cumhuriyetini kurmak amacı ile kurulmuştur. 1980 yılından sonra kadrolarının bir kısmı İran üzerinden Avrupa ülkelerine kaçmıştır. Ülkemizde faaliyeti bulunmakta olup, toparlanma çabasıdadır⁸³.

k) Kürdistan Kurtuluş Hareketi (TEVGER):

Avrupa Ülkelerinde faaliyet yürüten örgütlerin üst düzey temsilcilerinin ortak kararı ile 28 Haziran 1988 tarihinde Belçika'nın Brüksel şehrinde kurulan bir platformdur. Amacı; Kürt Sorununu Uluslar arası platformlara taşıyarak Filistin Kurtuluş Örgütü gibi resmi bir hüviyet kazanmak, bu sayede Kürt Sorununu devlet başkanları düzeyinde görüşmek ve temsil etmektir. İttifak bu gün için görünüşte silahsız eylem yürütmekle birlikte planlarında silahlı eylemleri mevcuttur. Bu platformda yer alan örgütler şunlardır⁸⁴.

1. Alarızgari
2. Kürdistan Ulusal Kurtuluşçuları (KUK),
3. Kürdistan Öncü İşçi Partisi,
4. Kürdistan Sosyalist Birliği,
5. Türkiye Kürdistan Sosyalist Partisi,
6. Kürdistan Demokrat Partisi (Türkiye Dışı Parti),
7. Kürdistan Devrimcileri (Türkiye Dışı Örgüt),
8. Kürdistan Yurtsever Güç Partisi (Türkiye Dışı Parti),

l) Komşu Ülkelerdeki Örgütler

Kürdistan için Irak-İran-Suriye'de faaliyet gösteren üç ana örgüt bulunmaktadır. Bunlar;

- a. Irak-Kürdistan Demokrat Partisi (IKDP): Lideri Mesut Barzani'dir.
- b. İran-Kürdistan Demokrat Partisi (İKDP): Lideri Dr. Abdurrahman Kasımlu, (Fransa'da bir suikast sonucu öldürülmüştür.)

83 İsmet G. İmset, *PKK, Ayrılıkçı Şiddetin 20.Yılı (1973-1992)*, s.427.

84 İsmet G. İmset, *PKK, Ayrılıkçı Şiddetin 20.Yılı (1973-1992)*, s.442.

c. Kürdistan Yurtseverler Birliği (KİP): Merkezi (K. Irak'ta) olup, lideri Celal Talabani'dir.

Kürdistan (Petrolistan) tanımı içerisinde Kürtçülük belli bir istismarın sonucudur. PKK'da Kürtçülüğün sadece bir yönüdür. Bölgede Irak ve İran Kürt unsurunun birbirlerine karşı Suriye ise Su Sorununu ve Hatay'ı bahane ederek Türkiye'ye karşı kullanmaktadır. Bu gün toplam 600 civarında Kürtçü organizasyon, faaliyetini yürütmekte olup, Avrupa'da yapılanmasında 396 adet açık ve kapalı paravan dernek ve kuruluş mevcuttur.

Irak'taki Kürt Hareketleri Kürtlerin yoğun olduğu Kuzey Irak'ta 1939 yılından beri devam etmektedir. Irak'taki 1958 darbesinden sonra Irak'a dönen Mustafa Barzani Irak Kürdistan Demokrat Partisini (IKDP) örgütleyerek 1961 yılında Irak Devletine karşı ayaklanıp, bu ayaklanma 1970 yılına kadar sürmüştür. Bunun sonucu 11 Mart 1970 tarihinde Irak yönetimi ile Kürtler arasında, Kürtlere otonomi sağlayacak bir anlaşma imzalanmıştır⁸⁵.

III. PKK PARTİ ÖRGÜTÜ VE TEŞKİLAT YAPISI

1- PKK'nın Ortaya Çıkışı ve Kuruluş Aşaması

PKK, resmi örgütlenmeye gitmek için bir örgüt programı ve tüzüğünü kuruluş esaslarını komünist partisinin klasik tüzükleri kopye edilmek suretiyle gerçekleştirilmiş ve mücadele stratejisi de Marxist-Leninist felsefeye göre tespit edilmiştir. Buna göre Türkiye Devleti emperyalist devletlerin bir sömürgesi, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesi de Türkiye'nin bir sömürge bölgesi olarak nitelendirilmişti. Bu bakımdan temel hedef olarak Bağımsız Demokratik Kürdistan kurulması için kendi istedikleri niteliklere sahip bir partinin kurulması kararlaştırılmıştı. Ancak; teşkilat yapısı bu sistemi öngörmesine rağmen, tüm önemli kararlar terör örgütünün başı Abdullah Öcalan tarafından alınmakta ve muhalefet gösterenler çeşitli yöntemlerle tasfiye edilmektedir. PKK'nın stratejisine bakıldığı zaman, PKK terör örgütü, Güvenlik Kuvvetlerinin gücü nedeniyle başarılı olamayacağını, bu nedenle bütün kürt halkının katılacağı planlı

85 Ümit Özdağ, *Türkiye, Kuzey Irak ve PKK*, Ankara, 1999, s.14-60.

ve örgütlü bir süreyi kapsayacak bir silahlı mücadeleyi yani uzun süreli halk savaşı stratejisini benimsemiştir.

PKK terör örgütü bu amaca ulaşmak için, başlangıçta silahlı propaganda faaliyetleri ile kırsal kesimde emniyetli barınma yerleri tesis etmeyi, eylemleri tırmandırarak buralara hakim olmayı, kırsal alanda yeterli güce ulaştıktan sonra şehirlere saldırarak halkı ayaklandırmayı hedef almıştır. Bu hedeflere ulaşabilmek için; silahlı güç kullanma, şiddet, sindirme, kitle gösterileri, otoriteyi sarsma, baskın, sabotaj ve halkın duygularını istismar etme yöntemlerini benimsemiştir. Ayrıca giderek artan şiddet hareketleri ile sürekli olarak iç ve dış kamuoyunda gündemde kalmayı ve mücadelesini *Kürt ayrımcılığına* dayatarak, dünyada kendi geleceğini tayin hakkı verilmemiş, demokratik haklardan yoksun en büyük etnik kitle olan Kürt halkının bakımsızlığı ve kurtuluşu adına yaptığını ileri sürerek uluslararası kamuoyunda mazlum kürt halkı rolünü oynayarak uluslararası arenada destek sağlamayı ve Türkiye'de etnik kökeni kürt olan nüfusun desteğini kazanmayı hedeflemiştir⁸⁶.

1974 yılında *Partiye Karaken Kürdistan* (Kürdistan İşçi Partisi) yani *PKK* adını alan teşkilat,. Bir yandan Marksist-Leninist, diğer yandan Kürtçü bir ideolojiye sahiptir. Irak, İran, Suriye ve Türkiye'de Büyük Kürdistan'ı kurmak hedeflenmiştir.

2- PKK'nın Teşkilat Yapısı

a) Siyasi Teşkilatlanma ve Örgüt Yapısı

Kürdistan İşçi Partisi(Partiya Karkeran Kürdistan) veya kısaca PKK'nın çekirdeğini Kongre üyeleri oluşturmaktadır. Parti üyesi, parti programını kabul eden ve onu hayata geçirmekten sorumlu olan, parti iradesini esas alıp, kendini giderek bu irade ile bütünleştiren, parti yaşamına ve taktik uygulamaya tüm gün katılan, kendini partinin tarz, tempo ve üslubuna kavuşturarak temel parti amaçları için ödünsüz, çıkarsız, derin coşku ve sonsuz fedakarlıkla çalışan ve yaşamını parti davasına adayan kişidir.

⁸⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz. Abdulhaluk Çay; *Her yönüyle Kürt Dosyası*, İstanbul, 1994, s.448.; A.Cem Ersever, *Kürtler PKK ve Öcalan*, Ankara, 1993, s.50-80.

Parti üyesi olmak isteyen kişi, iki parti üyesinin önerisi ile başvurduğu parti örgütünün kararı ile aday üye olur. Aday üyelik süresi üç aydır. Aday üyeliğini başarı ile tamamlayan kişinin üyeliği, bağlı olduğu parti örgütünün kararı ve üst örgütün onayı ile kesinleşir. Üyelikten çıkarılmada aynı yol izlenir, kesinleşmesi için de parti meclisinin onayı gerekir⁸⁷.

Kongre, iki yılda bir toplanır ve Merkez Komitesini tespit eder. Genel başkanlığın isteği ve parti meclisinin üçte iki kararı ile veya parti üye sayısının üçte birinin isteği ile kongre zamanından önce de toplanabilir. Yine genel sekreterin isteği, parti meclisinin üçte iki kararı ile ve bir defaya mahsus olmak üzere kongre olağan üstü koşullarda en fazla bir yıl ertelenebilir. Kongreye bütün parti örgütlerinden seçilmiş delegeler katılır. Bütün parti örgütleri, komite ve temsilcilikleri, güçleri oranında kongrede temsil edilirler. Bu temsil oranı söz konusu örgütün üye sayısı ve mücadelenin gelişim düzeyine göre parti meclisi tarafından belirlenir ve genel sekreterlikçe onaylanır.

Önemli politik değerlendirme ve kararların gerektiği, ancak kongrenin toplanamadığı veya toplanmasına gerek görülmediği durumlarda parti konferansları toplanabilir. Konferanslar genel başkanlığın kararı ile ya da parti meclisi kararı ve genel sekreterinin onayı ile toplanır. Politik durum değerlendirmesi yapar ve kararlar alır. Ancak parti programı ve tüzüğünü değiştiremez ve parti meclisini seçemez⁸⁸.

İleride değineceğimiz üzere, ilk Kongre 1978'de Güneydoğu'da toplanmış⁸⁹ ve ilk Merkez Komitesini o zaman oluşturmuştur. Merkez Komitesi, üyeleri arasından, toplam beş kişiden oluşan Polit Büro'yu yani Merkez Yürütme Kurulu'nu seçmekle yükümlüdür. Nihayet, Polit Büro üyelerinin ana görevi de Parti Genel Sekreterini seçmektir(Bkz.Tablo I-II).

1) Parti Genel Başkanlığı

⁸⁷ *Parti Tarihi*, PKK Militanları tarafından yazılmış doküman, s. 8; *EGM İstihbarat Daire Başkanlığı yayınları*, No: 77, s. 138-139.

⁸⁸ İlk konferans, 15-26 Temmuz 1981 tarihinde Lübnan-Suriye sınırındaki PKK kampında düzenlenmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. İsmet G. İmset, *PKK Ayrılıkçı Şiddetin 20 Yılı*, İstanbul 1993, s. 88.

⁸⁹ PKK'nın ilk kongresi 1978 yılında Diyarbakır ili Lice ilçesi Fis köyünde toplanmıştır.

İki kongre arasında partinin en yüksek ideolojik ve politik organı, parti genel başkanlığıdır. Genel başkan, parti kongresi tarafından üçte iki çoğunlukla seçilir. Partinin başkanı, her alanda partiyi en üst düzeyde temsil eder. Kongreye karşı sorumludur. Faaliyetleri hakkında da kongreye rapor sunar. Parti genel başkanlığı, partinin ve mücadelenin önderliğidir. Partinin ideolojik-politik çizgisini belirler ve yönetir. Bütün faaliyetlerin yürütülmesinde ve denetlenmesinde birinci derecede görevli ve sorumludur. Parti meclisini çalıştırır, partiye bağlı tüm örgütleri koordine eder. (Bakınız Tablo I)

ı) Parti Genel Başkanlık Konseyi

Parti meclisi tarafından ve kendi üyeleri içinden üçte iki çoğunlukla seçilir, genel başkan tarafından onaylanır. Genel başkanın onaylamadığı kişi veya kişiler yerine yeniden seçim yapılır. Genel Başkanlık Konseyi, genel başkanın birlikte çalıştığı, ona yardımcı olan bir kurumdur. Başkanlık konseyinin iş bölümü, genel başkan tarafından yapılır. (Bakınız Tablo I)

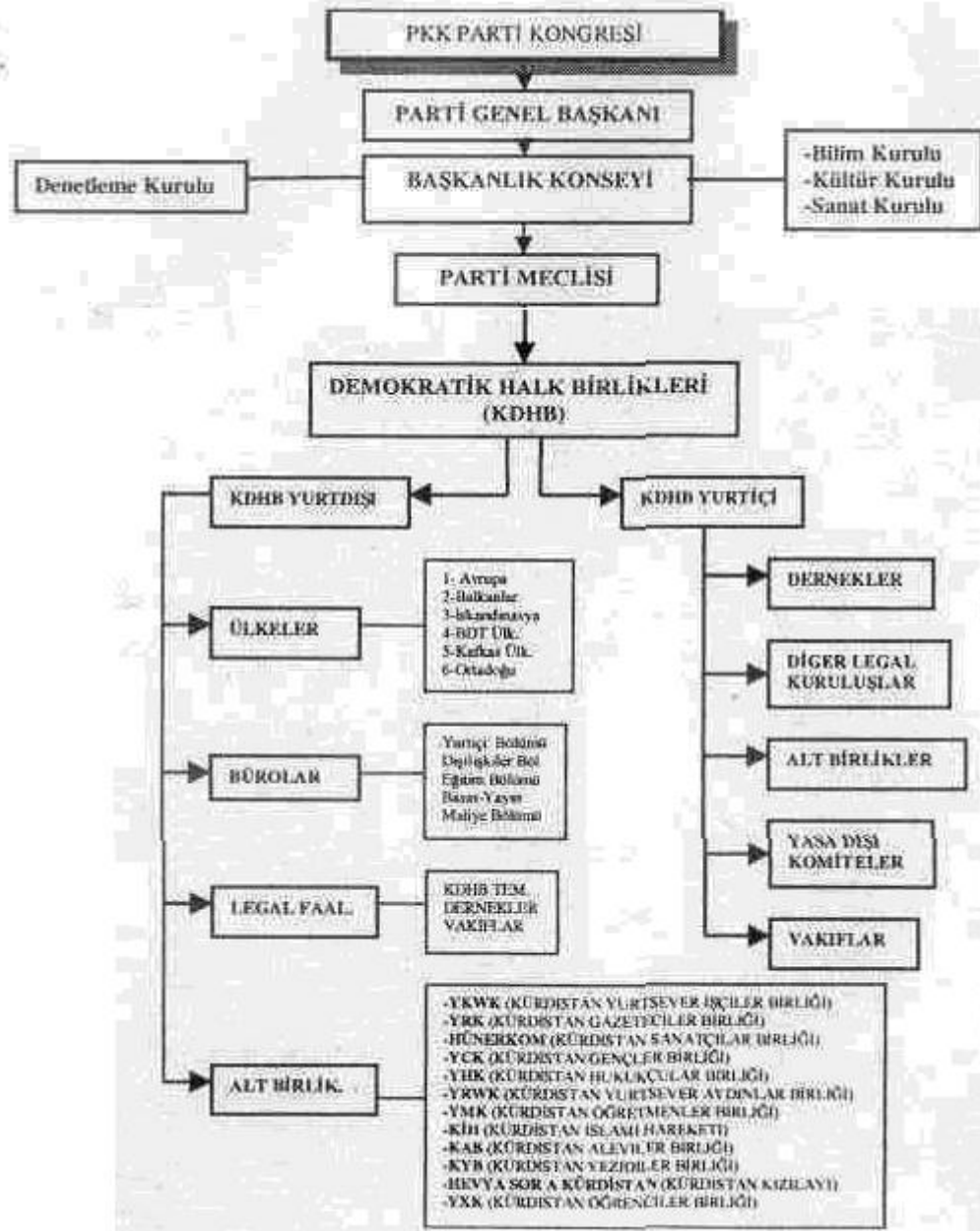
ıı) Parti Meclisi

İki kongre arasında genel başkan ve başkanlık konseyi ile birlikte en yüksek parti karar ve yürütme organı parti meclisidir. Kongre tarafından seçilir, faaliyetleri hakkında da kongreye hesap verir. Genel başkanlık konseyini seçer, parti meclisine genel başkan başkanlık eder. Partinin pratik faaliyetlerini örgütlemek ve yürütmekle görevlidir. Yılda en az iki kere toplanır, salt çoğunlukla çalışır. ERNK'yı ve ARGK'yı örgütler (Demokratik halk birliklerini kurar), yasal partileri oluşturur ve destekler, PJKK'yı⁹⁰ örgütler ve yönetir, ekonomik ve mali örgütlenmelere gider, kısacası ihtiyaçlara göre gerekli örgütleri kurar.

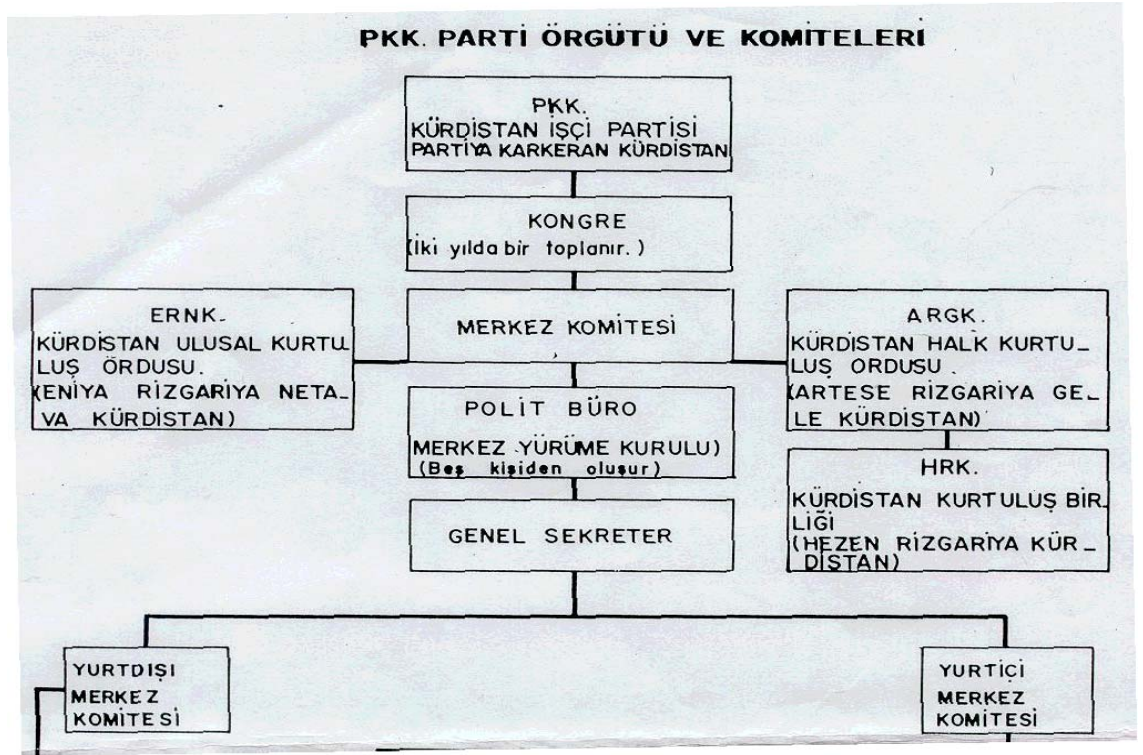
Tablo I'de görüleceği üzere, partinin dış politika çizgisini hayata geçirmekle görevli ve sorumlu olarak dış ilişkiler örgütünü de oluşturur. Kendine bağlı demokratik halk birlikleri bünyesi içerisinde alt birlikler ve birimler oluşturur. (Bakınız Tablo I)

TABLO I

⁹⁰ PJKK, Partîye Jîna Karkaren Kürdistan, Kürdistan Îşçi Kadınlar Partisi.

TABLO II

iv) Örgütün İşleyişi

Partide örgütsel işleyiş, demokratik katılım ve yönetim esaslarına göre düzenlenir. Örgütte, alt örgütler, üst örgütlere ve bütün parti genel başkanlığa bağlı olarak faaliyet gösterir. Bütün örgütler üstten aşağıya talimat, alttan yukarıya rapor vermekle yükümlüdür. Üst örgütlerden gelen parti talimatları eleştiri hakkı saklı kalmak kaydıyla zamanında uygulanır.

Olağanüstü koşullar dışında bütün parti yönetim komiteleri seçimle göreve gelir, seçimle uzaklaştırılır. Uygulamalarda azınlık çoğunluğa tabidir.

v) Rapor

Rapor-Talimat sistemi, yürütme ve denetlemenin en etkin aracıdır. Talimat, yerine getirilmesi gereken görevleri belirlerken, rapor da, yürütülen faaliyet hakkında sistemli bilgiyi ve öneriyi ifade eder. Talimatlardan üst örgütler sorumludur. Raporlardan ise alt birimler sorumludur. Çalışmalar hakkında alt birimler altı ayda bir genel başkanlığa rapor verirler.

İki defa üst üste toplantıya katılmayan bir üyenin örgüt yöneticiliği düşer. Katılmayan örgüt üyesi, katılmama gerekçesini bir üst birimine rapor etmek zorundadır.

b) Askeri Teşkilatlanma

Parti Merkez Komitesine bağlı olarak görev yapan ERNK(Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi), Basın Yayın Faaliyetleri Birimi, Yurtiçi Bölge Komiteleri, Kamplar ve Eğitim Faaliyetleri Birimi ve ARGK(Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu) gibi alt birimleri bulunmaktadır. Karargâh merkezi Suriye’de Beka’a vadisindedir.

ı) Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi(ERNK)

Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi(ERNK), PKK’nın yurtiçi cephe faaliyetlerini yürütmekle yükümlüdür. Amaçlarını şöyle sıralayabiliriz;

1-Sözde ulusal kurtuluş siyasetini kitlelerin elinde bir silah haline getirmek.

2-Kitlelerle güçlü bağlar kurmak, halk kitlelerinin gücünü cepheye ve ulusal kurtuluş mücadelesine seferber etmek.

3-Halk içinde kendi siyaseti doğrultusunda aktif propaganda, ajitasyon ve örgütleme çalışması yürütmek, geniş kitleleri ulusal kurtuluş siyaseti ve mücadelesi doğrultusunda birlikler halinde örgütlemek ve yönetmek.

4- Halk kitlelerini cephenin politikaları doğrultusunda eğitmek ve mücadeleye seferber etmek.

5-Sözde sömürgeciliğe ve gericiliğe karşı mücadele etmektir.

ERNK, yarı askeri yarı siyasi bir teşkilattır. Bunun için askeri teşkilat içerisinde vermeyi uygun gördük⁹¹. Bunun için örgütün bölgesel (eyalet) yapılanması da askeri yapı içerisinde anlatılacaktır.

ii) Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu (ARGK)

PKK’nın asıl askeri teşkilatı Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu (ARGK) dır. Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu(ARGK), PKK’nın silahlı faaliyetlerini

yürüten sözde ana birlikleri olup, bölgesel birlikleri teşkil eden teröristlerden oluşmaktadır. Kısaca PKK'nın askerî gücüdür⁹².

ARGK'nın üst birimleri, başkomutanlık, yüksek askeri konsey ve genelkurmaylık olarak isimlendirilmiştir.

Başkomutan; ARGK'nın başkomutanı olarak Abdullah Öcalan gösterilmiştir. Silahlı eylemlerin hemen hemen tamamı Abdullah Öcalan'ın talimatıyla gerçekleştirilmiştir.

Yüksek Askeri Konsey; Ana karargah sorumluları, sahra komutanları, eyalet komutanları PKK/Merkez Komitesi üyeleri, tabur düzeyindeki bölge ve birlik komutanları gibi üyelerden oluşmuştur. Başkomutanın belirlediği esaslara uygun planlama ve yürütme faaliyetlerini üstlenmiştir.

Genelkurmaylık; Yüksek askeri konsey üyeleri arasından seçilen bir yürütme ekibidir. Yüksek askeri konsey kararları doğrultusunda sevk ve idareden sorumludur. Genelkurmaylık faaliyetlerini, ana karargah ve alt komutanlıklar vasıtasıyla sürdürmektedir.

Ana Karargah; Silahlı faaliyetlerin sevk ve idaresi yönünden tüm destek faaliyetlerinin organizasyonundan sorumludur. Ana Karargah, başlıca “İstihbarat bölümü, Planlama, Harekat bölümü, Lojistik bölümü, Muhabere bölümü, Sağlık bölümü, Arşiv-Sicil bölümü, Basın-Yayın bölümü” gibi kısımlardan oluşmaktadır.

Alt Komutanlık Karargahları; Saha Komutanlığı, Eyalet Komutanlığı, Bölge Komutanlığı karargahlarından ve yerel komutanlıklardan oluşmaktadır. İstihbarat, Planlama ve Harekat bölümü, Lojistik, Muhabere, Arşiv-Sicil, Basın-Yayın, Maliye, Müfettişlik, Mahkeme ve Kadın Ordulaşması bölümlerinden oluşmuştur. Bu oluşuma bağlı olarak da, daha dar benzeri bir örgütlenme ile “Saha Komutanlıkları” olacaktır. Saha Komutanlıkları ise, kendi içinde Bölge Komutanlıklarına bölünmüştür. Askeri gücü ise “Milis ve ARGK” birliklerinden oluşturulmuştur.

⁹¹ ERNK hakkında, ileride örgütün eylemlerinin yoğunlaştırması ve siyasallaşma faaliyetleri anlatılırken daha ayrıntılı bilgi verilecektir.

⁹² ERNK ve ARGK hakkında ileride daha teferruath bilgiler verileceğinden, burada ana hatlarına değinilmiştir.

Birlikler; Örgütçe sözde düzenli ordunun kurulması için oluşturulan birlikler zaman zaman, tugay ve alay olarak isimlendirilmişse de fiiliyatta bu birlikler, manga, takım, bölük, tabur şeklinde örgütlendirilmiştir. Yönetimdeki “Siyasi Komiserlik” bu oluşumda muhafaza edilmiştir. Alınan askeri kararların örgütün siyasi amaçlarına uygun olup olmadığı birlik yönetimlerindeki siyasi komiserler tarafından değerlendirilir. Bundan da, PKK’nın siyasi ve askeri teşkilatlarının bir birlerinden kesin çizgilerle ayrılmadığını görebiliriz. Yani, zaman zaman kararlarda askeri ve siyasi temsilcilerin birbirlerinin denetleyicisi olduklarını gözlemliyoruz.

Birlik Yönetimleri; Manga dışındaki tüm birliklerin yönetimleri beş kişiden oluşmaktadır. Bunlar; Bölük komutanı, Siyasi yardımcı, Askeri yardımcı ve iki normal üyeden oluşmaktadır. Komutan, birliğin tüm faaliyetlerinden birinci derecede sorumludur. Siyasi yardımcı, sözde savaşın parti çizgisinde yürütülmesinden sorumludur. Askeri yardımcı, askeri konularda ve eylemin geliştirilmesinde birlik komutanına yardımcı olmaktadır.

Manga yönetimi ise komutan ve yardımcı olmak üzere iki kişiden oluşmaktadır. Belirtilen silahlı grup düzenlemelerine uygun olmak kaydıyla “dağılma ve toplanma ilkesi” temelinde “tabur ve alay” hareketi geliştirebileceği öngörülmektedir.

Birlikleri düzenli ve hareketli birlikler olarak ikiye ayırmak mümkündür.

Düzenli Birlikler; Manga 7 kişiden, Takım 3 Mangadan, Bölük 3 takımdan, Tabur 3 bölükten oluşur.

Hareketli Birlikler; Fizik, eğitim ve donanım yönünden vurucu gücü yüksek elemanlardan oluşan, bir bölgede daha ziyade sindirme ve sansasyonel amaçlı eylemlere yönelen ve takım, bölük seviyesinde hareket eden silahlı birliklerdir.

Örgüt, 6. kongreden sonra yeni dönem hareket tarzı olarak esnek (sayısı büyüyüp küçülebilen) takım anlayışı temel kabul edilmektedir. Buna göre,

Birlik-Bölük: 27-40 kişiden oluşur, örgütün temel üslenme alanları kabul ettiği yerlerde bulunur. Biri bayan, ikisi erkek elemanlardan oluşan üç takımdan teşekkül eder.

Takım: 13 kişiden oluşur, bulundukları alan uygunsa sayıları 20 kişiye kadar yükseltilebilir.

Tim: Silahlı grupların en alt birimidir, manganın kişilere bölünmesiyle timler oluşur, genelde üç dört kişiden ibarettir⁹³.

c)PKK'nın Eyalet Yapılanması

Siyasi ve askeri yapılanması bakımından örgüt, Türkiye sınırları içerisinde ve dışında olmak üzere çeşitli eyaletlere ayrılmıştır.

Türkiye Sınırları İçerisindeki Eyaletler ve Komiteler: Şam Karargahına bağlı olarak faaliyet gösteren Türkiye sınırı içerisindeki eyaletler zaman zaman değişiklik göstermektedir. Örneğin Dersim eyaletine daha önceleri Erzincan, Sivas illeri dahil iken, daha sonra Sivas yöresi Koçgiri eyaleti olarak değiştirilmiştir. Bu ve buna benzer yapılanmalar diğer eyaletler için de geçerli olup, temel olarak PKK'nın eyalet yapısı aşağıdaki gibidir.

1-Serhat: Kars, 2-Erzurum, 3-Dersim, 4-Güney Batı, 5-Çukurova, 6-Ruha(Urfa), 7-Amed, 8-Garzan, 9-Mardin, 10-Botan, 11-Zağros, 12- Koçgiri eyaletleridir.

Türkiye sınırları içerisinde olup da PKK'nın iddia ettiği Kürdistan coğrafyası dışında kalan bölgeler “Yurtdışı Eyaletleri” sayılmaktadır. Bu bölgeler; Marmara Eyaleti, Ege Eyaleti, Akdeniz Eyaleti, İç Anadolu ve Karadeniz Eyaletleridir⁹⁴ (Bakınız Tablo III).

Türkiye Sınırları Dışındaki Eyaletler ve Komiteler: Türkiye sınırları dışında kalan eyaletler, öncelikle Avrupa Devletleri ve Balkanlar olmak üzere, dünyanın çeşitli bölgelerinde Temsilcilikleri bulunmaktadır. Aynı Yurtiçi Merkez Komitesi gibi, Parti Merkez Komitesine bağlı olarak faaliyet sürdüren Yurtdışı Merkez Komitesi ayrı bir Merkez Yürütme Kurulu(Polit Büro) tarafından idare edilir. Merkezi Şam'da bulunan bu komitenin Avrupa Bürosu, Genel Eğitim ve

⁹³ PKK'nın askeri ve eğitim çalışmaları anlatılırken bu konu ayrıca işlenecektir.

⁹⁴ Eyaletlerde yapılan değişiklikler, tezimizin ilerleyen bölümlerinde yeri geldikçe ayrıca zikredilecektir.

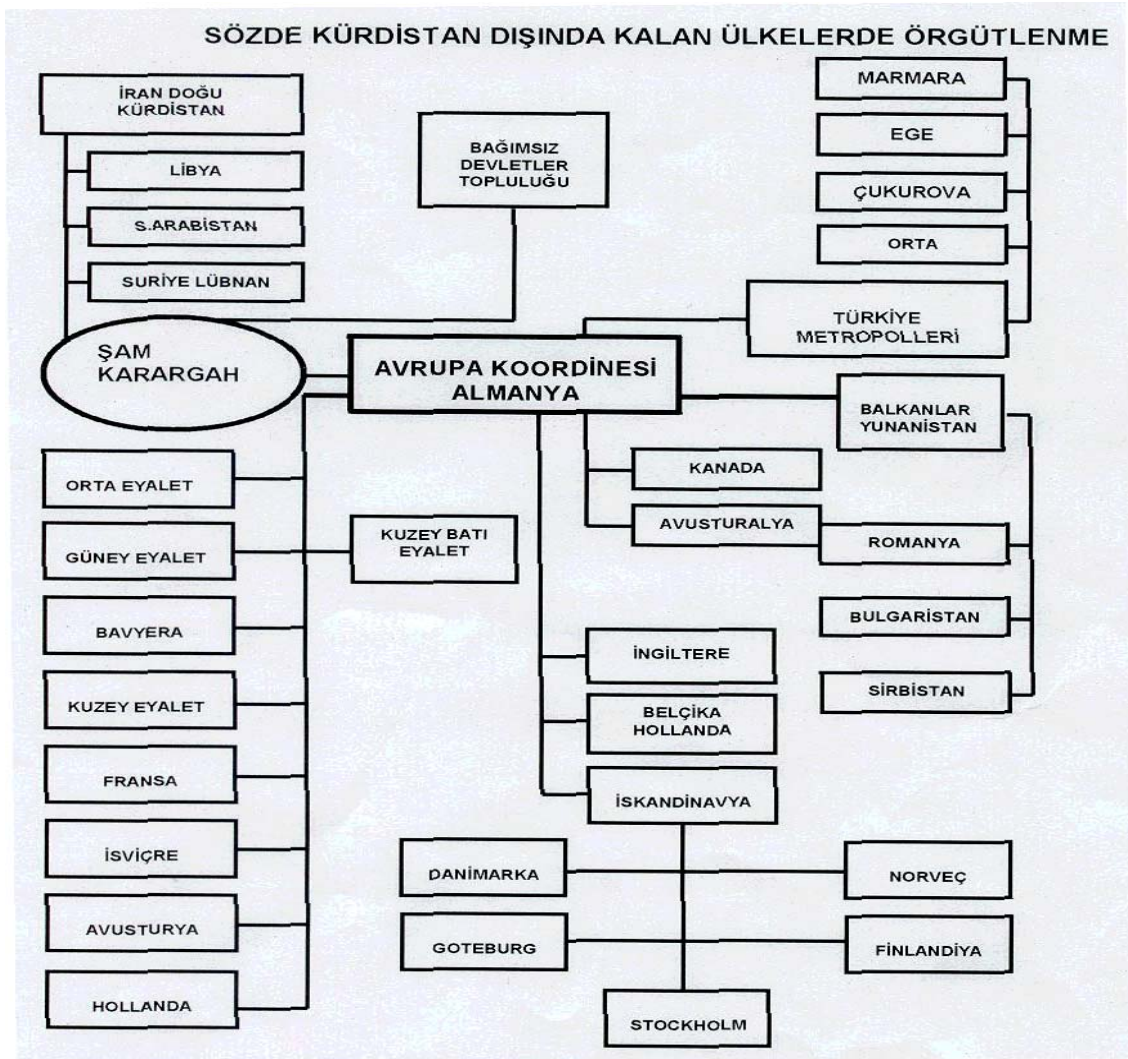
Kamplar, Basın-Yayın Bölümü, Maliye ve Pasaport, Dış İlişkiler ve İttifaklar olmak üzere alt komiteleri vardır.

PKK Merkez Komitesine bağlı olan Avrupa Koordinesinin merkezi Almanya'da bulunmaktadır. Bütün Avrupa Devletlerinin yanı sıra, yukarıda isimleri zikredilen ve Türkiye sınırları içerisinde kalan, sözde Kürdistan dışında kalan bölgeler ve Türkiye Metropollerini buradan idare edilmektedir. İran, Libya, Suudi Arabistan, Suriye, Lübnan ve Bağımsız Devletler Topluluğu örgütleri ise Şam Karargâhından koordine edilmektedir. Bu temsilcilikleri sıralayacak olursak; 1- Avrupa Temsilciliği(İsveç, İtalya, Fransa, Norveç, İsviçre, İspanya, Belçika, Almanya, Hollanda, İngiltere, Avusturya, Danimarka, Finlandiya), 2- Balkanlar Temsilciliği(Yunanistan, Bulgaristan, Romanya), 3- Bağımsız Devletler Topluluğu Temsilciliği(Rusya Federasyonu, Kazakistan, Ermenistan, Azerbaycan, Gürcistan, Nahcivan), 4- Ortadoğu Temsilciliği(İran, Irak, Suriye, Lübnan, Libya, Güney Kıbrıs Rum Kesimi, Suudi Arabistan), 5- Avustralya Temsilciliği, 6- Amerika Birleşik Devletleri Temsilciliği (Bakınız Tablo III-IV).

TABLO III

TABLO IV

İKİNCİ BÖLÜM

ABDULLAH ÖCALAN VE PKK'NIN KURULUŞU

I. ABDULLAH ÖCALAN'IN KISA ÖZGEÇMİŞİ VE KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ

PKK'nın tarihini⁹⁵, ideolojisini ve gelişim sürecini iyi anlayabilmek için Öcalan'ın hayat hikayesini ortaya koymak gerektiği için fayda olacağını düşünüyoruz. Öcalan'ın hayatı özellikle çocukluk dönemi incelendiğinde o yılların duyguları ve düşüncelerinde ne derece etkili olduğu görülecektir.

Kesin doğum tarihini Öcalan kendisi de bilmemekle birlikte 1947-48-49 tarihlerinden birisi olduğunu tahmin etmektedir. Yedi kardeşin en büyüğü olup, ilkokulu Urfa'nın Saylakkaya köyünde okuyan Öcalan bu yıllarını kendi ifadesiyle şöyle anlatmaktadır."... *İlkokulu okuduğum köy Türkçe konuşulan eski Ermenilerin kaldığı bir yerdir. Fakat Ermeniler göçertilmiş, kalmamış, kalanlar ise sonradan İslamlaşmış, Türkleşmişlerdir. Beş yıl o köyde okudum. Her gün bir saat git bir saat gel, tam 5 yıl... Orda üç beş Türk üç dört de Kürt köyü var. Erkenden bir kimlik sorunu çıktı. İlkokuldan itibaren Türk köyü, Türkçe konuşuyorlar. Bizde Kürtçe konuşuluyor ...*"⁹⁶.

Abdullah Öcalan'ın evindeki yaşam biçimi de, gelecekte şekillenecek siyasi düşüncelerini derinden etkilemiştir. Yine kendi ifadesiyle evdeki yaşam şöyledir:

"...*Kendimi bildim bileli aile içinde kavgacıydım. şiddetli huzursuzluk vardı. Ailede baba otoritesi gelişme olanağı bulamamıştı. Annemin kavgacı yanı ağır basıyordu. Bu da babamı geriletmişti. Baba geri, silik bir duruma düşmüştü. İhtiyardı*

⁹⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz. Abdulhaluk Çay; *Her yönüyle Kürt Dosyası*, İstanbul, 1994, s.448.; A.Cem Ersever, *Kürtler PKK ve Öcalan*, Ankara, 1993, s.50-80.

⁹⁶ Görüldüğü gibi evde farklı bir dil konuşulmasına karşın, okulda farklı bir dil ile eğitim verilmesi, daha o yıllarda kendi ifadelerine göre, kafasında ilk soru işaretlerinin doğmasına neden olmuştur.

Parti Önderliği ile Gazeteci M. Ali Birand tarafından yapılan röportaj örgüt tarafından kitap olarak yayınlanmıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz., PKK Mahzum Korkmaz Akademisi Yay. Lübnan s. 89

ve aileyi yönetme dirayetini gösteremiyordu: Bazen bir denge unsuru olarak bizi yanlarına almaya çalışırlardı....." "...Kişiliğimin ilk çizgileri daha köydeyken belirmeye başladı. Köyde kavgacılık hakimdi. Anne tarafımızdan sürekli kavgaya itiliyorduk. Yani biri bana tokat vursa mutlaka kendimi onun intikamını almak zorunda hissederdim. Çünkü almazsam Annem ekmek vermezdi. Bu da bizi silik bir yapıya itiyordu. Bize çok zor gelmesine rağmen annemin istediğini yapmazsak iflah etmezdi..."

"...Aslında ben kavgacı değildim ama annemin baskısı vardı. Mesela "ailenin namusu için bir şey yapmıyorsun dayak yiyorsun karşılık vermiyorsun böyle evlatlık olmaz" derlerdi. Bu durum baştan itibaren ben de endişe yarattı. Yani beni mutlaka intikam almaya itiyorlar. Ben de " Ben nasıl alacağım diyorum" diyorum. Çekingen bir şekilde kavgaya giriyorum. Kafa göz yarılıyordu. Nasıl taş yediğimi hatırlarım. Daha çocukken bu bende ciddi bir sorundu..."⁹⁷.

Öcalan'ın geçirdiği bu çocukluk dönemi ilerideki yıllarda onun kişiliğinin şekillenmesinde etkili olmuştur. Baskıcı bir aile ortamında yetişen Öcalan, örgüt lideri konumuna geldiğinde de baskıcı, otoriter ve despot bir kişilik sergileyecektir.

"Parti Tarihi " adlı dökümandan Öcalan'ın sözlerinin analizini yaptığımızda; çocukluğuna dair yazılanların " bir parti lideri nasıl karizmatik, önder kişilikli, isyancı bir ruha sahip olmalı?" sorusuna cevap arama kaygısı taşıdığı görülür.

Öyle ki babasıyla köy meydanında taşlı sopalı kavga sonucu köyü ilk terk edişini; "ilk isyancı girişim" olarak nitelemesi, okuma arzusunu; "hep birinci olmak" arzusu gibi ifade etmesi, ilkokul yıllarında arkadaşlarıyla oyun oynarken Türk Silahlı Kuvvetlerinden etkilenecek oyunlar oynaması, Tapu Kadastro Meslek Lisesinde okumak için Ankara'ya ilk gelişinde, gördüğü Atatürk heykelinin heybetinden ve çarpıcılığından etkilendiğini abartılı bir tarzda ifade etmesi...⁹⁸ hep aynı kaygının göstergesi olarak ortaya çıkar.

⁹⁷ *Parti Tarihi*; PKK üyeleri tarafından yazılan döküman, s. 11-12.

⁹⁸ *Parti Tarihi*; PKK üyeleri tarafından yazılan döküman, s. 14-16.

"...Hasan Bindal (Hamza), köyde aramızın iyi olmadığı bir ailenin çocuğuydu. Ailesiyle kavgalıyız ve kesinlikle çelişkiliyiz. Yani arkadaş olma yerine çarpışma, karşı koymam gereken bir aile(nin) çocuğuydu. Hala dün gibi hatırlıyorum. Yaşıtımdı ve köyde arkadaşım olacaktı. En büyük problemim şuydu; şimdi ben Hamza ile kavga mı edeceğim. Yoksa onunla dostluk, arkadaşlık mı edeceğim? Sanırım yedi yaşlarında iken ortaya çıkan ilk ciddi sorun buydu. Şimdi arkadaşlık edeyim mi ? etmeyeyim mi? Edersem aileyi bozar, karşıma çıkarırmıydım? Kesin çıkarır. Onun ailesi kuşkulu. Bizim aile kuşkulu. Herşeyi göğüsleyerek alttan alta ilk gizli örgütlenmemi Hasan Bindalla yaptım. Tabi bu onunla ilk ilişkim oluyor. Yani onunla illi(e)gal ilişki. Köydeki ilk siyasi örgütlenmem oluyor. Çünkü resmi otoritesine karşı ilk siyasi örgütlenmeyi yapıyordum. Tabi çok önemlidir. Ve hemen bunu haber alır almaz çok ağır bir biçimde üzerime geldi. Aile düzenine karşı gizli bir örgütlenmeydi. O günden böyle aldık. Benim için önemlidir...."

"...Köy çelişkilerine karşı bir köy birliği ve bu köy birliği giderek beni halkın birliğine götürüyor. Köyde halk arasındaki bir çelişki(yi) daha yedi yaşındayken çözmeye başlarsan bunuda ailenin resmi düzenine karşı yaparsın. Eğer birde çok ısrarlıysan, bu senin halkının da birliğine gideceği anlamına gelir. Benim için çok önemli bir mücadele aracıdır. Sonuna kadar bağlı kaldım. Ben bu ilkeyi halka uyguladım. Benim büyük bir birlikçi olmam böyle başladı diyebilirim...'⁹⁹.

Daha yedi yaşındayken Hamza'yla kurulan gizli arkadaşlığı illegal örgütlenmeye benzetmesi, böylelikle aile otoritesine karşı çıkışı resmi otoriteye karşı çıkış olarak görmesi, Hamza'yla kurulan bu birliğin (!) köy birliğine ve sonuçta halk birliğine dönüştürülmesi, ancak Öcalan gibi ileride örgüt lideri (!) olabilecek birinin yedi yaşındayken yapabileceği şeylerdir.

Kendi ağzından kaleme alınan hayat hikayesine baktığımızda, Öcalan'ın fikir çizgisinde de çelişki ve kırılmalar olduğunu görürüz. Örneğin din ve Tanrı konusunda derin çelişki yaşadığını¹⁰⁰, 1966-1968 yıllarında Ankara'da Meslek Lisesinde okurken Maltepe Camiinde namaza gittiğini, Necip Fazıl Kısakürek'in

⁹⁹ Parti Tarihi; PKK üyeleri tarafından yazılan döküman, s. 12-13.

¹⁰⁰ Parti Tarihi; PKK üyeleri tarafından yazılan döküman, s. 16.

konferanslarını takip ettiğini ve bunlardan etkilendiğini¹⁰¹, 1970 yılında “Sosyalizmin alfabesi” adlı kitabı okuduktan sonra eski dinsel eğilimlerini terk ettiğini söyler¹⁰².

II. PKK’NIN KURULUŞU ve FAALİYETLERİ

1. Ankara’da Kürtçü Hareketin Organizasyonu

PKK¹⁰³ terör örgütü her ne kadar, 1978 yılında resmen kurulmuşsa da terör örgütü faaliyetleri 1973 yılında Abdullah Öcalan tarafından Ankara’da başlatılmıştır. Bu dönemde Öcalan’ın yanında bir grup üniversite öğrencisi vardır ve Öcalan bunların arasında doğal bir lider gibidir¹⁰⁴. Bununla birlikte kesin olan bir şey var ise o da, PKK 1970-1980 tarihleri arasında sol örgütlerin gölgesinde yayılmış ve gelişmiştir.

Öcalan 7 Nisan 1973’de bir grup arkadaşı ile birlikte örgütünü kurma yolunda ilk toplantıyı Çubuk Barajında yaptı. Toplantıda bir parti kurup gerilla

101 *Parti Tarihi*; PKK üyeleri tarafından yazılan döküman, s. 17.

102 *Parti Tarihi*; PKK üyeleri tarafından yazılan döküman, s. 18.

103 PKK, tarihi çizgisi içinde birbirini izleyen irili ufaklı 37 ayaklanma ve 1959 yılında başlatılan illegal Türkiye Kürt Talebe Cemiyeti ve çeşitli ayrılıkçı kürtçü örgütlenmelerden sonra, en yaygın ve en etkin bir terörist kuruluştur. Hedefi kürtlerin kurtuluşudur. Bu nedenle günümüzde; Kürtçenin bir dil olarak benimsenmesi, kürt folklorünün canlandırılması, kürt köy adlarının yeniden ihdası, kürt şahıs adlarının kullanılması, kürt bayrağının kullanılması, Nevruz türü milli bayramların kutlanması ve hepsinin üstünde kürtçü teorisyenleri vasıtasıyla kürt tarihi ve coğrafyasının oluşturulması gibi bir milleti meydana getirmenin bütün metod ve kuralları uygulanmaya çalışılmıştır.

PKK Terör örgütü bu amaca ulaşmak için, başlangıçta silahlı propaganda faaliyetleri ile kırsal kesimde emniyetli barınma yerleri tesis etmeyi, eylemleri tırmandırarak buralara hakim olmayı, kırsal alanda yeterli güce ulaştıktan sonra şehirlere saldırarak halkı ayaklandırmayı hedef almıştır. Bu hedeflere ulaşabilmek için; silahlı güç kullanma, şiddet, sindirme, kitle gösterileri, otoriteyi sarsma, baskın, sabotaj ve halkın duygularını istismar etme yöntemlerini benimsemiştir.

Ayrıca giderek artan şiddet hareketleri ile sürekli olarak iç ve dış kamuoyunda gündemde kalmayı ve mücadelesini Kürt Milliyetçiliğine dayatarak dünyada demokratik haklardan yoksun en büyük etnik kitle olan kürt halkının bakımsızlığı ve kurtuluşu adına yaptığını ileri sürerek uluslararası kamuoyunda mazlum kürt halkı rolünü oynamaya ve uluslararası alanda destek bulmayı ve Türkiye’de etnik kökeni kürt olan nüfusun desteğini kazanmayı hedeflemiştir.

Başlangıçta Marksist-Leninist ideolojiyi esas alan terör örgütü, son yıllarda islami dekerlere önem veren bir görüntü ile kürt milliyetçiliğine dayanan ırkçı yapısını ön plana çıkarmaya başlamıştır.

104 *Şemdin Sakık’la yapılan mülakat (29 Kasım 1999- 31 Mayıs 2000)*; (A.Cem Ersever, *Kürtler PKK ve Öcalan*,s.43)

yöntemleri ile ayaklanma hazırlamak gerektiğini anlattı. Öcalan'ın amacı Mahir Çayan ve Deniz Gezmiş'in gerilla yöntemlerini birleştirmektir. Öcalan bu dönemde Ankara'da yakın arkadaşları Kemal Pir ve Haki Karaer ile birlikte aynı evde kalmaktadır.

Çubuk Barajında toplananların çoğu düşüncelerinden kısa süre sonra vazgeçerler¹⁰⁵. Fakat Öcalan gelecek ile ilgili planlarında ısrarlıdır. Oluşturacağı grup tamamen bağımsız bir temelde çalışacak ve hiç bir örgüte bağlı olmayacaktır. Bu faaliyetler ilk başlarda gizli bir dernek çerçevesinde yürütülmeye çalışılır ve 1974'de ADYÖD (Ankara Demokratik Yüksek Öğrenim Derneği)¹⁰⁶ ve arkasından DDKD(Doğu Devrimci Kültür Derneği)¹⁰⁷. de kurulur(Cemil Bayık, Kesire Öcalan, Şahin Dönmez, Kemal Pir, Haki Karaer vs.)

Katılımların artması ve grubun düşüncelerinin yaygınlaşmaya başlaması dolayısıyla bu faaliyetlerin dernek çatısı altında yürütülmesi dikkat çekmiş ve 1975'de ADYÖD polis tarafından kapatılmıştır.

Dernek görüntüsü altında legal imkanların değerlendirilmesi Öcalan'a göre oldukça faydalı olmuştu. Bu faaliyetleriyle ilgili olarak şöyle demektedir: “...*Orada çok sayıda kişi tanıdık. Çok kişi bizi tanıdı. Görüşlerimizi dinletmenin bir kürsüsü haline getirdik...*”¹⁰⁸.

2. Bölgeye Dönüş Fikri

¹⁰⁵ Çubuk Barajındaki toplantıya katılanların kimler olduğu hususunda henüz kesin bilgiler mevcut değildir.

¹⁰⁶ ADYÖD' de yer alanların çoğunu Türk Devrimci gençler oluşturmak-tadır. DDKD ise tamamen ilkel milliyetçi diye nitelendirile-bilecek Kürt gençlerden oluşmaktadır. ADYÖD' de Öcalan etrafında oluşturulan gruba devrimci gençlik arasında sempati duyulmaya, daha sonraki dönemlerde örgütün lider kadrosunu oluşturacak olan kişiler bu dernek sayesinde biri birlerini tanımaya başlamışlardır.

¹⁰⁷ *Parti Tarihi*; PKK üyeleri tarafından yazılan döküman, s. 20-21: Ayrıca DDKD Doğu Anadolu gençlerin bir kısmı solculuğun etkisiyle aynı zamanda Irak'taki Barzani hareketinin bir kolu olan TKDP (Türkiye Kürdistan Demokrat Partisi) kurduğunu belirtilmiştir. Doğulu okumuşların kurdukları ve Kürt kökenli avukat, doktor ve benzeri okumuşların. meydana getirdikleri bu dernek Doğuya; yol, su, elektrik, fabrika gibi istekler ile isim yapma çabasına girmiş bir dernektir. Faaliyet sahaları Diyarbakır, Silvan, Siverek, Ağrı'dır.. (A.Cem Ersever, *Kürtler PKK ve Öcalan*, Ankara, 1993, s.40.

¹⁰⁸ İsmet G. İmset; *PKK Ayrılıkçı şiddetin 20 Yılı*, İstanbul 1993, s.31.

Derneğin kapatılması üzerine faaliyetler artık gizli yürütölmek zorunda idi. Yani başka bir deyişle yeraltına inilecekti. Yeniden yapılanma amacıyla Ankara Dikmen semtinde 1975 Ekim ve 1976 Ocak aylarında iki toplantı yapılır. Bu iki toplantıya katılan kişilerden bazıları:

Abdullah Öcalan, Şahin Dönmez, Kesire Yıldırım, Haki Karaer, Baki Karaer, Cemil Bayık, Murat Karayılan.

Bu toplantılarda alınan ortak karar, grubun giderek büyümekte olduğı, bağımsızlık düşüncesinin halka indirilmesi gerektiğı ve bu amaçla da Kürdistan'a gidilmesinin zorunlu olduğudur. Bölgeye ilk giriş yapan Haki Karaer'dir. Daha sonra bir çok kişi değişik bölgelere gönderilerek halkla bütünleşmek ve halkı örgütlemek amacıyla görevlendirilirler. Bu strateji Örgüt tarafından *Ülkeye Dönüş* olarak adlandırılacaktır¹⁰⁹.

1975'de Dikmen'de yapılan toplantıların en önemli sonucu, o güne kadar Türkiye'de faaliyet gösteren Türk ve Kürt sol örgütlerinin geleneksel yapılarından kopulması, yeni örgütlenmeyi değişik ve pratik bir zemine oturtma kararının alınmasıdır. Daha da önemlisi mücadelenin Ankara'dan Bölge'ye intikal ettirilmesidir¹¹⁰.

İdeolojik grup aşamasında grup çizgisini belirleyecek bir manifestoya ihtiyaç duyulur. İlk manifesto, 1976 yılı başlarında Öcalan tarafından ve Hayri Durmuş'un da yardımıyla yazılır¹¹¹.

Dikmen toplantıları sonrası diğer önemli bir gelişme ise bu hareketin adı konusundadır. Gruba verilen isim artık Apocular olmuştur.

PKK örgütünün askeri kanadının önemli isimlerinden Şemdin Sakık bu dönemdeki faaliyetlerle ilgili şöyle demektedir:

İlk zamanlarda APO'da dahil olmak üzere örgüt elemanlarının herhangi bir ideolojik-politik formasyonu yoktur.Ardına sığındıkları tek düşünce "Kürdistan

109 *Parti Tarihi*; PKK üyeleri tarafından yazılan döküman, s. 21.

110 İmset, *a.g.e.*, s.32.

111 *Parti Tarihi*; PKK üyeleri tarafından yazılan döküman, s.21.

Sömürgeci" teorisidir. Ve bu sözüm ona sömürge Kürdistan'ın da Vietnam Devrimindeki "uzun süreli halk savaşı" ve gerilla mücadelesi temel alınarak kurtulabileceğine inanırlar.

3. Bölgeye İntikal ve İlk Kongre

Halk savaşına geçmek için de ilk önce Doğu ve Güneydoğu illerinde propaganda ve örgütlenme faaliyetleri yapmak, halk savaşının zeminini hazırlamak gerekmektedir. Bu amaçla 1973-1976 yılları arasında Ankara'da Öcalan önderliğinde ve Kendilerine KUK "Kürdistan Ulusal Kurtuluşçuları" denen grup 1976 yılı başlarında grup grup Bölgenin belli başlı yörelerine dağılır ve faaliyetlerini yürütmeye başlarlar¹¹².

Öcalan 1977'nin Nisan ayında Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerine bir seyahat düzenler. Yaklaşık iki ay sürecek olan bu seyahat sırasında Ağrı, Kars, Bingöl Diyarbakır, Antep gibi şehirlere uğrar. Kendi ifadesiyle 50-60'ar kişilik toplantılar düzenler. Bu toplantıların amacı grubu tanıtmak ve taraftar sayısı hakkında bilgi vermektir. Bu dönemde Öcalan'ın kafasında parti kurma düşüncesi vardır ama bunun için henüz erken olduğunu düşündüğü için girişimde bulunmaz.

1977 yılının 18 Mayıs'ında Öcalan ile birlikte daha ilk toplantıdan beri yanında olan ve herkesin gözünde Öcalan'ın en yakın arkadaşı olarak bilinen Haki Karaer Antep'te öldürülür. Öcalan her ne kadar "...Haki'yi Türkiye Cumhuriyeti öldürttü..." dese de kendisinin öldürttüğü yolundaki iddialar, küçümsenmeyecek boyuttadır¹¹³. Zira bu olaydan sonra Öcalan grup içerisinde tek güç olarak, lider olur. Arkadaşlarına danışmadan 1977 yılının sonlarında

¹¹² Öcalan'ın 1976 yılında kadrolaşmada yeterli sayıya ulaşmasından sonra bu gruba KD (Kürdistan Devrimcileri" adı verdiği belirtilmektedir) A.Cem Ersever, Kürtler PKK ve Öcalan,s. 43)

¹¹³ Haki Karaer'in Türk kökenli olup, Barzani yanlısı İsterkasor örgütü tarafından öldürüldüğü de söylenmektedir.Bkz. İmset. a.g.e.,s.37.

Kürdistan Devriminin Yolu adlı broşürü ve henüz kurulmamış olan partinin programını tek başına yazar¹¹⁴.

4. Güneydoğu'da İlk Kongre

1978 yılında dönemin amatör mücadeleçilerden oluşan grubun artık bir parti adı altında örgütlenmesi ve profesyonelleşmesi gerekmektedir. Bunun için aynı yılın 28 Kasımında Lice İlçesi Fis Köyünde ilk kongresini toplayan grup partileşerek *PKK (Partiya Karkeran Kurdistan- Kürdistan İşçi Partisi)* adını alır ve Öcalan partinin genel sekreteri seçilir. Merkez Komite ise Şahin Dönmez, Mehmet Karasungur, Cemil Bayık, Mazlum Doğan ve M. Hayri Durmuş'dan oluşturulur¹¹⁵.

PKK'nın I. Kongresi olarak nitelendirilen bu toplantıya: Abdullah Öcalan, Cemil Bayık, Şahin Dönmez, Mehmet Hayri Durmuş, Mehmet Turan, M. Cahit şener, Ferzende Tağaç, Ali Haydar Kaytan, Mazlum Doğan, Hüseyin Topgüder, Ali Gündüz, Sakine Cansız, Kesire Yıldırım, Abbas Göktaş, Abdullah Kumral, Faruk Özdemir, Duran Kalkan ve Ali Çetiner gibi isimler de katılmışlardı.

PKK'nın kuruluşunun yapıldığı bu toplantıdan, kamuoyuna ilan edildiği tarih olan 29 Temmuz 1979 tarihine kadar geçen 8 aylık süre zarfında kuruluş faaliyetlerini sürdüren dar bir kadronun dışında, hiç kimse bu faaliyetlerden haberdar edilmemiştir¹¹⁶.

Nitekim Öcalan toplantı sonunda Kuruluş bildirgesi ve gerekli altyapı hazırlıkları tamamlanana kadar parti isminin gizli tutulmasını ve hiç bir yerde partiden bahsedilmemesini istemiştir.

Kuruluş bildirgesinin hazırlanmasını da Öcalan kendi üstlenmiştir. Diğer elemanlar bölgelerinde PKK'nın kuruluşuna ilişkin pratik hazırlıklar ile

¹¹⁴ Atilla Şehirli; *Türkiye'de Bölücü Terör Hareketleri (ve Devletin aldığı tedbirler)*, İstanbul 2000, s.268.

¹¹⁵ Şemdin Sakık'la yapılan mülakat (29 Kasım 1999- 31 Mayıs 2000): (A.Cem Ersever, *Kürtler PKK ve Öcalan*, s.50)

¹¹⁶ *PKK*. Emniyet Genel Müdürlüğü İst. Dai. Bşk. Yay. C.1, s.251.

uğraşırken, Öcalan gizlendiği evlerde Kesire Yıldırım'a Kuruluş Bildirgesini dikte ettirmiştir.

PKK'nın kurulmasıyla sonuçlanan Fis köyündeki bu toplantıda bir takım kararlar da alınmıştı. Bu kararlar doğrultusunda:

1. Planlı hazırlık döneminin başlatılması,
2. Kadro azlığı, eğitimsizlik ve yetersizliklerin giderilmesi,
3. Yanlış tutum sonucu halkın örgüte karşı tavır almasının önlenmesi,
4. Dış bağlantı ve ilişkilerin geliştirilme çabaları.

PKK bu genel kararların dışında bir eylem programı da hazırlar. Buna göre: hedefler şöyle tesbit edilmiştir:

1. Devlet güvenlik kuvvetleri ve bunların istihbarat kaynaklarına karşı mücadele etmek.
2. Türk milliyetçi örgütleri ve bunların önde gelen liderlerini öldürmek.
3. Doğu ve Güneydoğudaki nüfuzlu ve popüler kişileri sindirmek.
4. Güneydoğulu milletvekilleri, Belediye başkanları ve Aşiretlerin ileri gelenlerine karşı savaş ilan etmek¹¹⁷.

Böylece hazırlıklarına Ankara'da başlanarak yaklaşık 6 yıl sürdürülen, bu hazırlıkların 3 yılı bölgede devam eden bu süre içerisinde kendilerinin deyimiyle Kürdistan Devrimcileri halkın deyimiyle Apocular, bir yandan yoğun şiddet eylemleriyle bölgeyi kaosa sürüklemeyi ve bundan yarar ummayı, diğer yandan da saflarına kazandırdıkları ve irtibata geçebildikleri kişileri örgüt kölesi haline getirmek için çeşitli yöntemler geliştirmeyi sağlayacaklardı¹¹⁸.

Kongreye katılanlar, partinin bölge komitelerini oluşturmak üzere. sorumlu oldukları bölgelere dağılarak iş, okul ve aileleriyle bağlarını koparacaklardır. Nitekim 1976'da Ankara'dan bölgeye gelen Apocular denilen

117 Atilla Şehirli; *Türkiye'de Bölücü Terör Hareketleri (ve Devletin aldığı tedbirler)*, İstanbul 2000, s.269.: (A.Cem Ersever, *Kürtler PKK ve Öcalan*, s.52-55.

118PKK. Emniyet Genel Müdürlüğü İst. Dai. Bşk. Yay. c.1, s.258.

militanlar 1977'de Gaziantep Akbank şubesi soygunu, Karakol bombalama, MHP'lileri öldürme, diğer sol örgütleri bölgeden temizleme ile işe başlamışlardır. 1978'de ise Halkın Kurtuluşu ve Kürdistan Ulusal Kurtuluşcuları adlı örgütlerle mücadeleye girilir. Yüzlerce kişi ölür. Urfa'da Bucaklar'a Hilvan'da Süleymanlılar'a savaş açılır. PKK kuruluşunu Temmuz 1979'da Urfa milletvekili Mehmet Celal Bucak'a saldırarak resmen ilan eder.¹¹⁹

III. PARTİNİN DEŞİFRE EDİLMESİ VE ÖCALAN'IN YURTDIŞINA KAÇIŞI

PKK'nın Örgütlenme ve silahlı eylem faaliyetleri devam ettiği bir sırada, Elazığ il merkezinde başlatılan bir operasyon neticesinde, PKK Merkez komite üyesi ve genel örgütlenme sorumlusu ve örgütün o dönemki ikinci adamı konumundaki Şahin Dönmez¹²⁰ ile birlikte Elazığ bölge komitesinden bir çok üst düzey elemanın Mayıs 1979 yılında yakalanması üzerine, güvenlik güçleri nezdinde PKK geniş manada ilk defa deşifre olacaktı.

Şahin Dönmez'in Elazığ'da yakalandığı sıralarda, Öcalan'ın ise Diyarbakır'da olduğu ve bu yakalanmayı haber aldıktan sonra kaldığı evi terkettiği de bilinmektedir¹²¹.

Şahin Dönmez ve arkadaşlarının yakalanmaları PKK açısından yeni bir süreç olan *cezaevi sürecini* de başlatmıştır. Elazığ tutuklamaları üzerine, örgüt lideri Öcalan'ın diğer örgütlerden daha katı ve farklı olarak, tutuklanma durumunda kalanların kesinlikle polise bilgi vermemesi, verenlerin hain ilan edilmesi türünde bir cezaevleri tavrı geliştirdiği görülmüştür.

Altı yıl boyunca örgüte dair bilgileri ustalıkla gizleyen ve parti kurmasına karşın bunu ilan etmekten çekinen örgüt lideri Öcalan'ın Elazığ

¹¹⁹ A.Cem Ersever, *Kürtler PKK ve Öcalan* Ankara, 1993, s.52-54.

¹²⁰ Şahin Dönmez: Şemdin Sakık'ın beyanlarına göre Öcalan'ın yardımcısı olarak ifade edilmektedir. Ancak Emniyet Genel Müdürlüğünün PKK adlı kitabında (sayfa 257) Öcalan'ın yardımcısı olarak Cemil Bayık gösterilmekte, Şahin Dönmez ise Merkez Yürütme üyesi olarak belirtilmektedir. Aynı eserde 269'uncu sayfada ise yukarıda zikredildiği gibi şahin Dönmez Örgütün ikinci adamı olarak belirtilmektedir. Bu da gösteriyor ki Sakık'ın *şahin Dönmez Öcalan'ın yardımcısıdır* ifadesi doğrudur.

tutuklamalarından kıl payı kurtulması, güvenlik kuvvetlerinin eline kendisi ve örgütü hakkında çok önemli bilgilerin geçmesi, yeni tedbirler almasına vesile teşkil etmiştir. Bu tarihten itibaren Öcalan kendini en yakın elemanlarından bile gizleyerek Mardin, Şanlıurfa, Gaziantep gibi vilayetlerde sürekli yer değiştirerek barınmaya çalışacaktır¹²².

PKK'nın kendi yayınlarından birinde Öcalan ve örgütünün yaşadığı bu huzursuz dönemler ve sonuçlarıyla ilgili şu bilgiler yer almaktadır¹²³

...Şahin Dönmez Elazığ'da Mayıs ayında tutuklanır. Bu tutuklamalar partileşmeden sonra ilk tutuklamalardır. Şahin Dönmez aynı zamanda da Elazığ'da da üst düzeyde sorumludur. Tutuklandığında Elazığ'da Cemil Bayık yoldaş da vardır. Cemil Bayık daha karakolda iken, polisi atlatarak bir yolunu bulup kısa sürede karakolu terkeder. Ya Şahin..... Şahin daha iki tokat yemeden "Tamam size her şeyi söyleyeceğim" diye keklik gibi ötmeye başlar. İşte bu tutuklamayla parti hakkında ilk bilgilerde düşmanın eline geçer. Parti manifestosu ilk defa Şahin'in üzerinde yakalanır.şimdiye kadar düşmanın bilmediği bütün bilgileri tek tek düşmana söyler. Ve düşmanı hareket hakkında bilgilendirir. En önemlisi de ilk çözülmesi hemen başkanı yakalatma girişimi olur. Başkan'ın ilk bulunacağı Diyarbakır'daki Günaydın Apartmanı olduğunu sanır ve hemen polisi oraya koşturur. Ancak başkan burada yoktur. Burada olmayınca gerçek tahminleri hemen polise söyler. "Apo Urfa'da veya Mardin'dedir. Orda kesin yakalarsınız" diyor. Ancak bu dönemde polis hemen oraya geçmez. Tabii ki Başkan'ın özelliklerini bildiği için şunu da söylemeyi ihmal etmez; "APO dışarıda yalnız kalsa dahi taşları örgütleyip üzerimize yollar." Ama büyük tahribatlar da vermiyor değil. Yaklaşık olarak beşyüze yakın ilişki veriyor.(Kadro ve Yurtsever ilişki) Yalan, düzmece ifadelerle, birçok kişiyi tutuklatıyor.

Şahin'in yakalanmasıyla önderlik kendini korumaya alır. Gittiği her yerde ilişkiler ile kendisine çok dikkat ederler. Ama Başkan oldukça temkinlidir. Sürekli yer değiştiriyor. Sıkıyönetim de gittikçe her alana ağırlığını koymaya başlıyor. Veya çalışıyor. Düşman kimi yerde istihbarat aldı mı, kuş uçurtmuyor. Sadece gizlenme

121 PKK. Emniyet Genel Müdürlüğü İst. Dai. Bşk. Yay. C.1, s.269.

122PKK. Emniyet Genel Müdürlüğü İst. Dai. Bşk. Yay. C.1, s.273.

123 Parti Tarihi; PKK üyeleri tarafından yazılan döküman.

*devletten değildir. Diğer ilkel milliyetçi, ihanetçi örgütlerden de gizlenmeye çalışır. Onlar tarafından vurulma durumu olabilir. Ne olursa olsun, Başkan'ın kendine garantiye alması, devrimi de garantiye alması demek oluyor. Kimi yerde tutuklamayla yüzyüze kalıyor. şans eseri kurtulduğu da oluyor. Ancak işini şansa da bırakmak istemiyor. Başkan bu yoğun saldırı ve tutuklamaların ardının mutlaka bir darbeye sonuçlanacağını büyük bir öngörüyle sezer. Artık ülkede barınabilmenin imkanı kalmaz. Ülke dışına çıkmanın ilk fikri de Mayıs 79'da Şahin unsurunun tutuklanmasıyla olur. Ancak bu sadece düşüncedir bu aşamada...*¹²⁴,

Görüldüğü üzere Şahin Dönmez'in tutuklanması hadisesi Öcalan'ın kendi adamlarını ne çabuk hain ilan ettiği ve ileride böyle kişilerin ölüm emirlerini nasıl acımasızca vereceğinin de ilk sinyalleri olmuştur. Cemil Bayık adı ise emniyet kayıtlarında hiç geçmemekle birlikte burada zikredilmektedir. Öte yandan Öcalan ve partinin sadece devlet korkusu taşımadığı aynı zamanda diğer Kürtçü ve Devrimci sol örgütlerin de baskı eylemlerinden çekindikleri de dile getirilmektedir.

1. Suriye'ye Geçiş ve Kamp Çalışmaları

Öcalan Suriye'ye geçişini değişik konuşmalarında farklı gerekçelere dayandırmıştır. Kimi zaman barınmakta olduğu Şanlıurfa'nın, sıcaklarından ve sineklerinden bunaldığı için, bazı konuşmalarında yurt içerisinde giderek sıkışan örgüte geniş manevra imkanları sağlamak için, bir başka yerde de iki gün içerisinde verilmiş ani bir kararla yurt dışına çıktığını söylemiştir¹²⁵.

Aslında burada dikkat çeken nokta şudur: Öcalan ve örgütü ne zaman takibat altına alınsa ve engellerle karşılaşırsa Öcalan'ın ilk yaptığı iş hep kendini sağlama alması olmuştur. Bunu yaparken de çeşitli senaryolar ve komplo teorileri oluşturmakta ve bütün bu karşı faaliyetlerin kendi şahsına yönelik olduğunu kendi adamlarına empoze etmektedir.

¹²⁴ *Parti Tarihi*, PKK üyeleri tarafından yazılan doküman.

¹²⁵ A. Cem Ersever, *Kürtler PKK ve Öcalan*, s. 53-58. PKK. Emniyet Genel Müdürlüğü İst. Dai. Bşk. Yay. C.1, s.275.

Nitekim eldeki bilgilerden yurt dışına çıkışının belli bir plan gereği olduğu ve bunun bağlantıları ile ön hazırlıklarının önceden yapıldığı anlaşılmıştır¹²⁶.

Öcalan 4 Temmuz 1979'da Suruç tarafından Suriye'ye geçer. Bu durum PKK'ın kuruluşunu ilan etmesiyle başlayan bir süreçtir. Suriye'den Lübnan'a¹²⁷ geçerek FKÖ ile temas kurar. Bu ilişkiler sonucu Lübnan'da kamp çalışmaları başlatılır. Öcalan bu arada bir kaç grubunu da Lübnan getirtmeyi başarır. Artık bundan sonra yapılacak iş bu kampta eğitilenleri eylem yapmak üzere Türkiye'ye yollamaktır¹²⁸.

IV. PKK'NIN EĞİTİM FAALİYETLERİ VE TERÖRİSTLERİN EYLEM HAZIRLIKLARI

Eğitim alan ilk gruplar Nisan 1980'de teorik belirlemelere uygun olarak Adıyaman, Sason ve Dersim'de üslenmek üzere Türkiye'ye giriş yaparlar. Ancak 12 Eylül'de yapılan askeri müdahale PKK'nın çalışmalarını etkiledi. Başlangıçta belirlenen bölgelerde kalanlar propagandayı bir iki yıl daha sürdürmeye çalıştılar ise de istenen seviyeye ulaşamadıkları gibi çoğu da yakalandı¹²⁹.

Gerek yurt dışında bulunan, gerekse Türkiye'de aranan militanlardan toplanan 300 kişilik grup, hazırlık safhası olarak tespit edilen 1981 yılı boyunca ve 1982 başında değişik FKÖ gruplarının yanlarına dağılarak, gerilla eğitimlerine devam ettiler. Eğitimleri devam ederken silahlı mücadelenin teorik temelleri Vietnam örneğine göre oluşturuluyordu. Bu eğitim faaliyetleri içerisinde Öcalan,

126 A.Cem Ersever, *Kürtler PKK ve Öcalan*, s.64: Bkz.PKK. Emniyet Genel Müdürlüğü İst. Dai. Bşk. Yay. C.1, s.277-280.

127: Lübnan ve bekaa vadisi diğer terör örgütleri ve kaçakçılar ile temas kurduğu bir alan olarak belirlenmiştir. Ayrıca Lübnan Avrupa ve Ortadoğu'ya açılım sahasıdır: A.Cem Ersever, *Kürtler PKK ve Öcalan*, Ankara,1993,s.22

128 A.Cem Ersever, *Kürtler PKK ve Öcalan*, s.55-58.

129 Nihat Ali Özcan; *PKK Tarihi, İdeolojisi ve Yöntemi*, ASAM Yayınları, Ank.1999, s.79.

Ermeni Terör örgütü ASALA'dan¹³⁰ da yardım almayı ve işbirliği yapmayı da ihmal etmemiştir. Nitekim Asala militanlarının bu dönemde Örgüt elamanlarının

130 ASALA 1975 yılında kurulmuştur. Merkezi Lübnandır. Açık ismi " Ermenitan'ın Kurtuluşu için Gizli Ermeni Ordusu "dur. Örgütün bilinen ilk lideri Ermeniler tarafından "Vampir" olarak isimlendirilen Agop Agopyandır. Kendilerini Moskova'ya bağımlı olarak ilân etmişlerdir. Daha sonra Agop Tarakçıyan geçmiştir. Örgütün yapısı geleneksel Ermeni terör örgütleri modeline uygundur. Diğer örgütler gibi Amacı; Demokratik, sosyalist ve devrimci bir hükümetin önderliğinde birleşmiş bir Ermenistan'ın kurulması idi. Bu amacın gerçekleşmesi için terör eylemlerinin özellikle Türklere uygulanması lüzum görülmüştür. ASALA Solcu bir grup olduğundan Ermeni Meselesine Marksist bir açıdan bakmıştır. Bunun saldırıları yalnızca can düşmanı olan Türkiye'ye değil Türkiye ile ilişkisi olan ve kendi hareketleri sınırlayan bütün devletlere de düşman kesilmiştir. Bu bakımdan Bu merkezlerde "Kürt Cumhuriyetçiler Derneği" ve " Rum Örgütleri" ile sıkı bir işbirliği içine girmişlerdir. Bu örgütler Lübnan, Suriye, Kıbrıs, Libya ve Filistin Kurtuluş örgütü (FKÖ) kamplarında Türkiye'den de gelen TİKKO ve PKK militanları ile işbirliklerine girmişlerdir. Amacı; Demokratik, sosyalist ve devrimci bir hükümetin önderliğinde birleşmiş bir Ermenistan'ın kurulması olmuştur. Bu amacın gerçekleşmesi için terör eylemlerinin özellikle Türklere uygulanması lüzum görülmüştür. Bu sebeple örgüt tarafından katliam ve büyük yankı uyandıracak öldürmeler, bombalamalar ön plana geçmiş, çocuk, Asala tıpkı Birinci Dünya savaşı sırasında aldıkları kararlar gibi son zamanlarda Türk,Kürt, sivil, asker, polis, çocuk, yaşlı demeden katledilmişlerdir Ancak ASALA'nın masum insanlara yönelmiş terör eylemleri çeşitli kamu oylarında durumlarını sarstı. İsrail'in Lübnan'I işgaliyle ASALA yöneticileri, Filistinlilerle birlikte Lübnan'ı terk etmek zorunda kaldı. ve 1983 tarihinde ikiye bölündü. Bu durum bu gün PKK içinde aynı sonucu getirmiş ve masum insanlara karşı giriştiği katliâm hareketleri kendilerine karşı bir hareket gerçekleştirmiş ve Bekaa vadisindeki kamplarını terk etmek zorunda bırakılmışlardır.

Ermeni olayları 1972 yılında yeniden hortlamış ve ilk defa Marsilya'da Türklere karşı planlı bir eyleme girişilmiştir. Ancak örgütlü Ermeni hareketine geçiş 1975 yılında başlamıştır. ASALA Solcu bir grup olduğundan Ermeni Meselesine Marksist bir açıdan bakmıştır. Sol gibi örgütler yanında son zamanlarda "Kürdistan İşçi Partisi" PKK ile işbirliklerine gidebilmişlerdir. Ancak ASALA' nın masum insanlara yönelmiş terör eylemleri çeşitli kamuoylarında durumlarını sarsmış, İsrail'in Lübnan'ı işgaliyle ASALA yöneticileri, filistinlilerle birlikte Lübnan'ı terketmek zorunda kalmış ve 1983 tarihinde ikiye bölünmüştür.(Ergünöz Akçora " Ermeni Terör Örgütlerinin Dünü Bugünü ve PKK örgütü ile işbirliği" *Forum Dergisi*, S.296, Ankara, 1994, s.41-45).

Bunlardan Agop Agopyan grubu ;Yunanistan ve Ortadoğuya yerleşip ,kadın çocuk demeden katliamına devam etmiş, ikinci grup ise, Batı Avrupa'da " ASALA Devrimci Hareketi " ismi ile saldırılarına devam eden silahlı bir terör örgütü olarak ismini canlı tutmaya çalışmıştır. (Tarihi Araştırmalar ve Dökümantasyon Merkezleri Koruma ve Geliştirme Merkezi, *Osmanlı Arşivi, Yıldız Tasnifi, Ermeni Meselesi*, c.2, İstanbul, 1989, s. 15.

Ermeni terörünün kaydettiği en acımasız hareketleri, Cumhuriyet hükümetleri zamanında Türk milletine, Türk askerine, Türk polisine ve elçiliklerine karşı giriştikleri saldırılar ile başlamıştır. Öncelikle Marksist ve Leninist fikirlerde birleşik sol örgütler, Komünizmin yıkılması ile yöntemi değiştirmiş, bu seferde meydana " Bağımsız Kürdistan" devleti iddialarıyla ASALA'nın yerini alan PKK örgütüne yerini bırakmıştır.

ASALA izlediği politikalar gereği; Sovyetler-Doğu blok ve sosyalist ülkelerden, Yunanistan ve Suriye ve Ermeni kiliselerinden destek bulmuşlardır. Ayrıca 1980 yılında Nisan ayında Lübnan' da yapılan PKK ile ortak eylem anlaşmasıyla ASALA ilişkileri geliştirilmiştir. Görüş ve eylem birliği kurulmuştur.

ifadelerinden, PKK mensuplarına patlayıcılar ile ilgili dersler verdiği de bilinmektedir¹³¹. Gerek teorik çerçevede, gerekse taktik düzeyde, uzun süreli halk savaşının temel özellikleri ve dünya gündemindeki yeri, Ortadoğu'nun dönem içerisindeki askeri ve siyasi çelişkileri, eğitim, teçizat ve barınma konularının da PKK'ya ihtiyacı olan altyapı imkanlarını sunmuştu¹³².

1981 yılında KDP Irak ve Suriye'de Türk sınırına yakın geniş bir bölgeyi kontrol altına alırken, KYB kendi üstünlüğün bariz bir şekilde sağlamlaştırmıştı. 1981 yılında Barzani'nin kurduğu KDP'nin Irak'ta 2000 peşmergesi, Talabani'nin kurduğu KYB'nin ise 3000 peşmergesi olduğu bilinmektedir. 1985 yılına gelindiğinde KDP'nin peşmerge sayısının 6000, KYB'nin ise 5000 ne yükseldiği görülmüştür. Böylece bölgedeki kürt gruplar gelecekte kuracakları bir devletin düzenli askeri birliklere çevrilmesi için ön adımları da sessizce atmaya çalışmışlardır

Bu dönemlerde Filistinliler'in amacı, PKK'lıları Güney Lübnan'a yerleştirerek İsraililere karşı savaştırmaktır. Nitekim öyle de olmuştur. 1982 yılında İsrail'in Güney Lübnan'ı işgaline karşı PKK'lılar Filistinlilerle beraber İsraililere karşı çatışmalara katılmışlardır. Bu çatışmalarda 12 PKK'lı ölmüştür. Bu olay Filistinlilerin PKK'ya daha fazla sempati duymalarını sağlamıştır. PKK'lılara daha fazla kamp yeri ve serbestçe dolaşmalarına izin verilmiştir. Yine Bekaa Vadisinde örgütün Mahsun Korkmaz Akademisi adını verdiği yer örgüte tahsis edilmiştir¹³³.

1. Suriye-PKK ilişkisi

O dönemde Lübnan Suriye'nin denetimi altındaydı. Dolayısıyla PKK'lıların Filistinlilerle beraber çatışmaya katılmaları Suriyenin de dikkatini

Ermeni terör örgütlerinin 1979 Paris Kongresinde, 1983 Lozan Kongresinde ve 1985 yılında Sevr'de yaptıkları bir kongrede ortak kararlarında şiddet eylemleri arttırılması hedeflenmiş ve ASALA tarafından kan dökmeye devam edilmiştir..(Michael Gunter; Ermeni Terörünün Çağdaş görünümü Tarihi Araştırmalar ve Dökümantas yon Merkezleri Koruma ve Geliştirme Merkezi, *Osmanlı Arşivi, Yıldız Tasnifi, Ermeni Meselesi*, c.2, s. 15).

131 Bkz. *PKK*. Emniyet Genel Müdürlüğü İst. Dai. Bşk. Yay. c.2, s.25.

132 Nihat Ali Özcan; *PKK Tarihi, İdeolojisi ve Yöntemi*, ASAM Yayınları, Ank.1999, s.80.

133 *Şemdin Sakık'la yapılan mülakat (29 Kasım 1999- 31 Mayıs 2000)*.

çeker. Artık, önceden Türkiye'ye karşı savaşacağına dair tam güven duyamadıkları PKK'ya güven duymaya ve PKK'nın Türkiye'ye karşı savaşma konusundaki ciddiyetine inanmaya başladılar. Bunun sonucunda Öcalan Şam'a davet edilir ve üst düzeyde bir Suriye istihbarat yetkilisiyle görüştürülür¹³⁴.

Bu görüşmeden sonra Öcalan'a Şam'da yer tahsis edilir. Örgütün Suriye'deki Kürtler içerisinde örgütlenme ve propaganda yapmasına izin verilir. Şam ve Halep başta olmak üzere bir çok şehirde PKK'ya ait irtibat noktaları kurulur. Nitekim örgüte ait iki ayrı çiftlikte siyasi eğitim yapılmaktaydı. (Birinde Kürtçe diğesinde Türkçe) Şam, Halep ve Kürtlerin yaşadığı yerler adeta örgütün karargahı durumuna getirilmişti¹³⁵.

Eğitim faaliyetleri bu kamplarda devam ederken öte taraftan bu dönem içerisinde Türkiye'de yapılan çalışmalar daha ziyade ülke içine yönelik keşif, yeni kadrolarla ilişki kurma ve PKK'ya adam bulma amaçlarını gütmektedir¹³⁶.

2. İlk Konferans ve Sonuçları

İşte bu çalışmalar sürdürüldüğü dönem içerisinde 15 - 26 Temmuz 1981 tarihinde Lübnan Suriye sınırındaki PKK Kampında yaklaşık 75-80 kişiyle ilk konferans düzenlenir. Bu konferans başlıca 4 konuda önem taşıyordu¹³⁷.

1. Suriye ile kurulan ilişkilerin geliştirilmesi
2. PKK'nın ülkeye dönme çalışmalarının başlatılması.
3. Diğer Kürt örgütlere yönelik değerlendirmeler.
4. Vietkong usulü uzun vadeli savaş stratejisinin uygulanma kararının alınması.

¹³⁴ Şemdin Sakık'la yapılan mülakat (29 Kasım 1999- 31 Mayıs 2000).

¹³⁵ Şemdin Sakık'la yapılan mülakat (29 Kasım 1999- 31 Mayıs 2000).

¹³⁶ Suriye Abdullah Öcalan'ın Suriye'den anlaşmasından sonraki süreçte teröre verdiği desteği bir devlet politikası haline getiren Hafız Esat rejimi Türkiyenin baskılarıyla bundan vazgeçmek zorunda kalmıştır., 19-20 Ekim 1998 tarihlerinde Suriye ile Türkiye arasında varılan mutabakat ile Suriye terör örgütü PKK'yı desteklemekten vazgeçmiştir. Bkz. 21.10.1998 tarihli *Yeniüzyıl* Gazetesi, 21.10.1998 tarihli *Hürriyet* Gazetesi.

¹³⁷ İsmet G. İmset; *PKK Ayrılıkçı şiddetin 20 Yılı*, İstanbul 1993, s.88.

Örgüt tarafından yazılan Parti Tarihi adlı kitapta bu konferans ile ilgili şu değerlendirmeler yapılmaktadır.

"...sağlam bir ittifak anlayışının değerlendirmesi yapıp rejime karşı direnmenin doğru taktik anlayışını sergileyerek buna en başta nerde, nasıl geliştirebileceğini gösterir.Özellikle konferans sonuçları Kürdistan halkının mücadelesine layık olduğumuzu gösterirken, diğer yandan Türkiye halkının da mücadelesinin temel güçlerinden birisi olduğumuzu kanıtladığımız kanısındayız. Bundan sonra yapılması gereken şey bu doğru anlayışları hayata geçirmemizdir...".

Toplantı sonrasında yazılan raporda Ortadoğu, Türkiye ve Türkiye Kürdistanı'ndaki son gelişmeler tartışılırken Suriye kontrolü altındaki bölgelerde eğitim faaliyetlerine hız verilmesi ve Irak Kürt hareketleri ile de doğrudan ilişkiye geçilmesi kararı da alındı.

Öcalan'a göre Parti birinci konferansı, aynı zamanda PKK için bir dönüm noktası, yeni bir dönemin de başlangıcıydı¹³⁸.

Konferansın yapılmasıyla birlikte örgüt Kuzey Irak'ta da faaliyet göstermeye başlamak istiyordu. Burada yuvalanabilmek için ilk önce bölgenin yerel hakim güçleriyle bir uzlaşma sağlamak gerekiyordu. Bu amaçla 1982 yılında Şam'da Öcalan ile birlikte KDP¹³⁹ lideri Barzani bir araya gelerek bir protokol imzalarlar. Bu protokole göre, PKK güçleri Kuzey Irak'ta rahatça yuvalanacak, karşılığında da Barzani'nin Irak'a karşı mücadelesinde Barzani'yi destekleyeceklerdi¹⁴⁰.

138 İsmet G. İmset; *PKK Ayrılıkçı şiddetin 20 Yılı*, İstanbul 1993, s.89.

139 Molla Mustafa Barzani 14 Temmuz 1958 ihtilali sonrası Irak'a geri dönmüş, 1947'de ise Kürdistan Demokratik Partisini(KDP) kurmuştur. Bu partiye Kürtçü gruplar büyük ölçüde katılmışlardır. 1959 yılında parti içinde bölünmeler başlamış, öncülüğünü Celal Talabani yapmıştır.1976'da müstakil partisini kurmuş özellikle aydın grubun desteğini almış ve hızla örgütlenmeye çalışmıştır. Ancak KDP nin engellemesi sonucu bu iş başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Talabani bu olaydan sonra kuvvet sevkıyatını ve lojistik desteği İran üzerinden yapmaya başlamış, böylece bölge fiilen ikiye bölünmüştür.1988 de Kürdistan cephesi kurulunca iki taraf artık birbirinin bölgesine geçmemeye ancak zaman zaman silahlı çatışmalar ile birbirlerini tedirgin etmeye uğraşmışlardır. (Hasan Özmen; "Kuzey Irak'ta Kürt partiler arasındaki İhtilafların Nedenleri", *ADD (Kuzey Irak Özel Sayısı)*, c.3 S.1, s.57-59.

140 Şemdin Sakık'la yapılan mülakat (29 Kasım 1999- 31 Mayıs 2000).

1982-83 yıllarında örgüt, Lübnan'da eğittiği elemanlarının tümünü Kuzey Irak'a geçirdi. Türkiye sınırı boyunca her yerde kamplar kuruldu. Zaman içerisinde PKK - KDP ilişkileri bozulsan bile bu kampların varlığı her zaman korundu¹⁴¹.

3. II. Kongre Sonrası Gelişmeler

PKK'nın ikinci kongresi 20-25 Ağustos 1982 tarihinde gerçekleşecektir. Yapıldığı yer ise Suriye'nin Ürdün sınırında yer alan bir askeri kışladır.

II. Kongresinin ana gündem maddesini, yurtdışına dayalı olarak sürdürülen yeni dönem hazırlıklarının, asgari olarak yeterli görülerek, yurtiçine dönüş çalışmalarının vakit geçirilmeden başlatılması oluşturmuştur. Artık silahlı eğitimlerin istenen seviyeye geldiğini, sayının artırıldığını ve Lübnan'da daha fazla kalmanın mümkün olmadığını gerekçe göstererek, Türkiye'ye girerek silahlı mücadelenin başlatılması için hazırlıklara esas olmak üzere yeni alanlara gitmenin gerektiğini, ilk giriş yapılacak bölgenin ise Botan olması kararı da alındı. İsrail'in Lübnan'ı işgali sonunda, artık yanında kaldıkları ve yardım aldıkları FKÖ'nün de Suriye ve Lübnan'ı terk etmesi gerekiyordu. Dolayısıyla PKK'nın silahlı gücünün artık Türkiye'ye karşı kullanılma zamanının geldiği konusunda görüşler oluşmaya başladı.

II. Kongre kararları maddeler halinde incelenecek olursa,

1. PKK mensuplarının Suriye'de eğitilmesi, eğitimin kısmen Türk sınırına yakın yerlerde yapılması.

2. Şam, Halep, Kamışlı, Afrin gibi Suriye şehirlerinde temsilcilikler açılması.

3. Kuzey Irak'ta Lakk-ı Yanın da kamp açılması.

4. Bir yıl içinde askeri faaliyetleri yürütecek silahlı propaganda birliklerinin kadro silah ve donanım bakımından hazırlanması.

¹⁴¹ Şemdin Sakık'la yapılan mülakat (29 Kasım 1999- 31 Mayıs 2000): (A.Cem Ersever, *Kürtler PKK ve Öcalan*, s.72-84.

5. Gerilla savaşı ve müteakiben halk ayaklanmasına geçebilmek için propagandaya başlanması, gibi maddeler göze batmaktadır¹⁴².

Türkiye'ye giriş, Türkiye-Irak sınırındaki Botan Bölgesinden olacaktı. Lübnan'da bulunan militanlar, önce Türkiye Irak sınırı boyunca tespit edilen köylere yerleştirildi. Öcalan ise Şam'da kaldı¹⁴³.

Suriye ile Irak arasındaki anlaşmazlıklar ve Irak'ın aldığı tedbirler nedeniyle Suriye'den Irak'a geçiş pek kolay değildi. Ülkeye geçiş denemelerinin yapıldığı Ekim 1982'de Hezil suyunu geçmek isteyen PKK'lılardan 8'i öldürüldü. Yine Cizre yakınlarında sınırı geçmek üzereyken Mart 1983'te 2 PKK'lı daha öldürülür¹⁴⁴. Ancak PKK geçiş hususundaki zorlanmasını İran sayesinde aşacaktı. Suriye ile İran'ın işbirliği sayesinde Kuzey Irak'taki Barzani'nin kamplarına yerleşen PKK'lılar silahlı olarak, küçük gruplar halinde Türkiye'ye girişe yeniden başladılar. Amaç silahlı propaganda faaliyetlerini yürütmektir. Bu durum ileri tarihlerde şiddetin yoğun olarak kullanılacağına da göstergesiydi¹⁴⁵.

4. PKK'nın Taban Çalışmaları

Militanlar bölgelerinde üçer kişilik hazırlık birimleri oluşturdular. Propaganda ile militan teminine çalışırken eğitilmek üzere yurtdışına eleman da gönderiyorlardı. Eski sempatizanlar, akraba çevreleri, ailesi ile problemi olan gençler, işsizler, askere gitmek üzere olan gençler, 12 Eylül sonrası gözaltına alınmış olanlar, ilk planda militan adaylarıydılar. 1978 -1980 arasında yakalanmış, sonra da bırakılmış PKK militanları cezaevlerinde kaldıkları sırada eğitimden geçmişlerdi. Cezaevlerinde yönetici durumundakiler, yatakçı ve tetikçiler yeni döneme daha eğitimli bir şekilde katılıyorlardı. 12 Eylül askeri yönetimi sona erince sivil yönetimde cezaevleri içinde duruma PKK hakim olmuştu. Artık cezaevleri eğitim merkezleri haline dönüşmüştü. Nitekim PKK

¹⁴² Atilla Şehirli; *Türkiye'de Bölücü Terör Hareketleri (ve Devletin aldığı tedbirler)*, İstanbul 2000, s.271.

¹⁴³ Abdullah Öcalan; *Parti Önderliğinin Çözümlemeleri*, c.III. Şam 1987, s.10.

¹⁴⁴ *Parti Tarihi*; PKK üyeleri tarafından yazılan döküman, s.77.

¹⁴⁵ Nihat Ali Özcan; *PKK Tarihi, İdeolojisi ve Yöntemi*, ASAM Yayınları, Ank.1999, s.90.:(A.Cem Ersever, *Kürtler PKK ve Öcalan*,s.85-87).

Merkez Komitesi üyesi Kemal Pir, “ *Kürdistan özgürlük mücadelesinin kalbi Diyarbakır’da, Diyarbakır’ın kalbi de zindan da atmaktadır.*” demişti¹⁴⁶.

Türkiye’ye ilk giren grupların amacı, eski sempatizanlarla ve cezaevinden çıkanlarla ilişkiye geçerek bölgenin gelecekteki gerilla faaliyeti için keşfinin, alt yapısının hazırlanması ve muhtemel barınma imkanı sağlayacak üs bölgelerinin tespit ve seçimi idi.

Bölge hazırlık komiteleri, aynı zamanda yerel hazırlık komitelerini oluşturmaktaydı. talimata göre iki üç kişiden oluşan bu çekirdek kadronun amacı dağılan kadroyu toplamak ve yeni elemanlar kazanmaktı. Hazırlık komitelerinin coğrafi dağılımı incelendiğinde, hayata geçirildiği takdirde kontrolü güç Irak sınırından girişe imkan vererek kolaylıkla Anadolu içlerine sarkmayı sağlayacak güzergahları kapladığı görülecekti. Seçilen bölge coğrafyanın sunduğu sarp, engebeli arazi kesimleriyle Güneydoğu Torosları esas alıyordu. Teorik çerçevede yürütülecek silahlı mücadelenin ovalık bölgelerdeki dezavantajını ortadan kaldırabilmek için oluşum tamamen, ulaşım imkanı az, kamu gücünü kontrolünden uzak dağlık bölgelere dayandırıldı. Hazırlık komitelerinden beklenen en önemli görev bölge hakkında yapılacak teferruatlı etüdü. Bu inceleme ileride gerçekleştirilecek olan tüm faaliyetler için tutanak oluşturacaktı¹⁴⁷.

PKK geniş araştırmalarla geçireceği 1983 ve 1984 yılları arasında Bölge ile ilgili çok önemli bilgileri de elde edecekti. Hangi bölgede hangi aşiretler, hangi ağalar var kim kimden yana? Hangi köylerde kimler kullanılabilir? Ekonomik güçleri nelerdir? Sosyal alışkanlıkları nelerdir? Bu sorularla ilgili cevaplar artık PKK’nın elindeydi.

Bu tip araştırmaların daha önceden 1960’lı yıllarda Türkiye’ye gelen Barış Gönüllüleri tarafından yapılmış oldukları anlaşıldı. Onların içinde yaşadıkları halk kesimleriyle çok değişik irtibatları vardı. Belki de kendileri bile ne yaptıklarını bilmiyorlardı. Kendilerine gönderilen formları doldurup bazı anketleri yapıyorlardı. Anketlerde dilim dilim olduğundan bütününe neye

¹⁴⁶ Atilla Şehirli; *Türkiye’de Bölücü Terör Hareketleri ve Devletin Aldığı Tedbirler*, İstanbul 2000, s.274.

yarayacağını da anlamadılar. Ama sonradan yapılan bu araştırmaların nerede ve nasıl kullanıldığı Türk ilgililer tarafından tespit edildi¹⁴⁸.

1983 de PKK'lı sayısının 400'e yaklaştığı, önce 50 kişilik bir grubun, daha sonra da 15'er kişilik grupların Hakkari, Siirt, Şırnak, Batman, Mardin, Diyarbakır, Bingöl, Tunceli, Urfa, Gaziantep, Adıyaman illerine giriş yaptıkları anlaşıldı. Militanlar dağlarda mağaralarda yaşıyorlar ve hiç bir şekilde sempatican köylerde bile barınmıyorlardı. Bu gizlilikten ötürü bunları halk bile PKK'lı olarak bilmiyordu. Bu saptama ancak sonraları geniş istihbarat yapıldığında anlaşılacaktı¹⁴⁹.

Bütün çabalara rağmen bölge halkı çıkarılmak istenen silahlı mücadeleye destek vermeye ikna edilememişti. Öcalan bir an önce silahlı mücadeleye geçilmesini isterken Kuzey Irak tarafındaki kamplarda bulunan elemanlar bu emri ağırdan almaktaydılar. Bunun üzerine Öcalan emirleri uygulamayanları cezalandıracağı tehditlerini de savurmaktaydı. Öcalan'ın eylem isteğine sadece Eruh bölgesine giden gruptan olumlu cevap geldi. Eruh Bölge sorumlusunun verdiği bilgiye göre seçilen alan gerek coğrafi gerekse kitle tabanı anlamında eylemler için oldukça uygundu.

147 Nihat Ali Özcan; *PKK Tarihi, İdeolojisi ve Yöntemi*, ASAM Yayınları, Ank.1999, s.92.

148 Atilla Şehirli; *Türkiye'de Bölücü Terör Hareketleri (ve Devletin aldığı tedbirler)*, İstanbul 2000, s.275.

149 Atilla Şehirli; *Türkiye'de Bölücü Terör Hareketleri (ve Devletin aldığı tedbirler)*, İstanbul 2000, s.276.(A.Cem Ersever, *Kürtler PKK ve Öcalan*, s.86.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÖRGÜTÜN EYLEMLERİNİ YOĞUNLAŞTIRMASI VE SİYASALLAŞMA FAALİYETLERİ

I. ERUH VE ŞEMDİNLİ BASKINLARI

1984 yılında PKK, Kuzey Irak'taki varlığını artırma çalışmalarına hız vermiş, örgütün üst düzey görevlileri bölgeye yerleşmiş, iki silahlı propaganda birliği oluşturulmuş " Hezen Rızgariye Kürdistan(HRK) "*Kürdistan Kurtuluş Birliği*" adını alan örgüt Mayıs ayından itibaren Güneydoğu Anadolu'ya giriş yapmıştır. 15 Ağustos'ta Eruh ve Şemdinli baskınlarını yaparken Türkiye ise yoğun operasyonları başlatmıştır.

1984 yılı şubat ayında Helve kampında yapılan toplantıda Öcalan mutlaka aynı yıl içerisinde Botan'a girilerek üslenilmesi konusundaki fikirlerinin uygulanmasını istedi¹⁵⁰. Öcalan, seçilen bölgedeki faaliyetlerin ne şekilde olacağına dair talimatlar da gönderiyordu. Talimatı alan gruplar hazırlıklara başladılar. Amaç büyük bir eylemle silahlı propagandadan gerillaya geçiş ile örgütün amaç ve varlığını duyurmaktır. Yapılması kararlaştırılan eylem Eruh, Çatak ve Şemdinli ilçelerini basarak büyük sansasyon yaratmaktır¹⁵¹. Yine Öcalan'ın emri ile iki silahlı propaganda birliği kurulmuştu.

1984 yılında PKK'nın toplam gücünün 5000 civarında olduğu belirtilmiş, yine bu bölge de APO'nun emriyle " Kürdistan Kurtuluş Birliği (HRK) adında silahlı propaganda birliği oluşturmuş ve Hakkâri ile Eruh-Şırnak Bölge komitesinde yerleşmesi sağlanmıştı. Bu birlikler ile Türkiye Cumhuriyeti hükümetine karşı silahlı eylemlere başlandığını da bütün dünyaya duyurmuştu¹⁵².

150 *Parti Tarihi*; PKK üyeleri tarafından yazılan döküman, s.82.

151 Ümit Özdağ; *Türkiye Kuzey Irak ve PKK*, Ankara,1999, s.40.

152 A.Cem Ersever; *Kürtler PKKK ve A.Öcalan* s.102.

15 Ağustos 1984 saat 21.30'da Eylemler Eruh ve Şemdinli'de gerçekleştirildi. Çatak'da ise emir gelmediği için eylem gerçekleştirilemez (Ancak bu tarihten bir yıl sonra Çatak'ta da aynı eylem gerçekleştirilir)¹⁵³. Bu baskınlarda 1 asker şehit olurken 9 asker ve 4 sivil yaralandı. Özellikle eylem sonrası bildiriler dağıtıldı, ve HRK' nın¹⁵⁴ (Kürdistan Kurtuluş Birliği) kuruluşu ilan edildi.

Olay sonrası baskını gerçekleştirenler Eruh jandarma birliğindeki silah ve cephaneyi de kamyonlara yükleyerek kayıp vermeden kaçtılar. Bu olayla birlikte PKK, bölgede sürdürdüğü silahlı propagandayı artık bir üst aşama olan gerilla hareketine dönüştürmüştür.

1. Bölge Halkının Tepkisi

Bu eylemlerin rahat bir şekilde gerçekleştirilmesi PKK tarafından bile hayretle karşılandı. Ancak güvenlik güçlerinin takibinden ve tepkisinden dolayı da epeyce yıpranıyorlardı. Halkın örgüte olumsuz bakması da bu konuda örgütü sıkıntıya sokuyordu. *Zira silahlı propaganda döneminde fazla sesini çıkarmayan bölge halkı son olaylardan kendisinin de zarar göreceğini anlayınca örgüte karşı açık tavır almaya başlamıştı.* Çok sayıda elemanı öldürülen veya yakalanan örgüt bu gelişmeler üzerine paniğe kapıldı. Öcalan paniğin önünü almak için Türkiye'de bulunan tüm militanlarını Kuzey Irak'ta toplamak zorunda kaldı. Beklenen gelişme ters tepmiş silahlı propaganda safhası ileriye götürmek yerine örgütü daha da geriletmişti. Ortaya çıkan gerçek şuydu. *Bölge halkı olayları tasvip etmiyordu.* Öcalan bu konuda Partiyi çok tehlikeli bir konuma getiren o uğursuz 1985 kışının devrimci tarzda aşılmasını sağlamak amacıyla " bahar talimatları yayınlandı" demesi bile yılgınlığın ne boyutlarda olduğunu göstergesidir.

Halkın desteğinin olmaması sorununu PKK bir an önce aşmak istemekteydi. Yapılan değerlendirmelerde ortaya konan hedef, bölgesel çapta gerilla faaliyeti veya milis örgütlenmesiydi. Milis örgütlenmesinin gerekliliği PKK

¹⁵³Parti Tarihi; PKK üyeleri tarafından yazılan döküman, s.81.: A.Cem Ersever, *Kürtler PKK ve Öcalan*,s.101-106.

¹⁵⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz.Ümit Özdağ; *Kuzey Irak ve PKK,ADD,(Kuzey Irak Özel Sayısı)*, c.3 S.1, Ankara,1996, s.83.

için her açıdan önem taşıyordu. Milis demek hem suç ortağı hem de taze askeri güçtü. Halk olmadan gerilla olmazdı. Onun için halkı bir şekilde bu işe ortak etmek gerekiyordu. Bu ortaklık gerçekleştiği takdirde onu devletten koparacak, yasal olarak suçlu durumuna getirerek işbirliğine mecbur bırakacaktı. Örgütün bunları düşündüğü dönemler Devletin de geçici köy koruculuğunu uygulamaya başlayacağı dönemlere rastlamaktaydı. Bu andan itibaren halkı erken örgütleyen bu girişimde önde olacaktı.

Öcalan, silahlı propaganda birliklerini geliştirme, sayısını artırma ve doğrudan Parti Merkezine bağlı çalışılmasının talimatlarını da veriyordu. Gerilla aşamasına geçmeyi hedeflerken silahlı propaganda birliklerinden de geriye dönüş söz konusuydu. İstenen seviyede etkinlik gösteremeyen, tek başına bırakılınca iş yapamayan alan sorumlularının yetkisi ellerinden alınarak doğrudan Öcalan'a bağlandı. Üzerinde önemle durulan bir husus da kadro eğitimi oldu. Çünkü çok sayıda teslim olan militanın varlığı, inançsızlığı gösteriyordu. 1985 kışı boyunca bu konuların üzerinde durulurken, baharla birlikte hareketlilik de başlayacaktı¹⁵⁵.

II. ERNK'NİN KURULUŞ MAKSADI VE HEDEFLERİ

PKK bir taraftan silahlı eylemleri sürdürürken diğer taraftan da uluslararası faaliyetlere giriyordu. Öcalan bu amaçla bir kuruluş bildirgesiyle, 21 Mart 1985 tarihinde ERNK'yı¹⁵⁶ (Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi) kurduğunu duyurdu. ERNK'nın görevi Kürt sorunu konusunda bilgi sağlamak, Kürtlere karşı yapılan insan hakları ihlallerini tespit edip bu bilgileri ulusal ve uluslararası kuruluşlara bildirmek ve bu yolla insan hakları örgütlerinin, parlamentolarının siyasi liderlerin, partilerin ve diğer demokratik kuruluşların desteğini karşılamak idi. Bu tür faaliyetler için bir bülten de çıkarılarak diğer dillere çevrilmesi de öngörüldü.

¹⁵⁵ Nihat Ali Özcan; *PKK Tarihi, İdeolojisi ve Yöntemi*, ASAM Yayınları, Ank.1999, s.96 v.d.

¹⁵⁶ ERNK- (Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi), partinin ideolojisi doğrultusunda her kesimden halkın eklenmesi ve kullanılmasını sağlamak maksadıyla kurulmuştur. Halkın kazanılması, eğitim ve psikolojik hareket faaliyetleri yürütmüştür. 21 Mart 1985 te ilk bahar saldırısı gerçekleştirmiş fakat başarısız olmuştur. 5 Ağustos 1985 te Van/Çatak'a bağlı taşbıçak mezraasında 1 kadın, 7 çocuk 2 si erkek 10 kişi katletmiştir. (Ümit Özdağ; *Türkiye Kuzey Irak ve Türkiye*, s. 44).

PKK'nın büyük umutlarla giriştiği ERNK ilanı, 1985 ortalarına gelindiğinde fiyaskoya dönüşmüştü. Kendi deyimleriyle sanki yeniden başlıyormuş gibi en basit işlerden başlamak gerekiyordu.

Ancak 1985 yılının sonlarına doğru PKK militanları yeniden toparlanmayı başarıyorlardı. Bu arada güvenlik güçlerine karşı yürütülen saldırıların yanına *köy baskınları* da ekleniyordu. Zira PKK militanlarının köylere rahat rahat gelememesi için başvurulmuş bir yöntem olan köy korucuları PKK'nın serbestliğini önemli ölçüde engellemişti. Bunun bedeli ise birbiri ardına basılan köyler ve öldürülen köy korucuları olacaktı. PKK 1985 yılındaki eylemleri için varolma savaşı ve direnişi adını uygun bulmuştu¹⁵⁷. Gerçekten de 1984'de 28 kayıp veren PKK, 1985'de 100 kayıp verecektir.

1986 yılında yapılması düşünülen eylemlerin hazırlıkları ve yeni stratejilerin saptanması 1985 yılında uğranılan başarısızlıkların etkisiyle, oldukça uzun bir zaman dilimini kapsayacaktı. Kış boyunca yapılan çalışmalarda ortaya çıkan sonuç, daha ileri bir döneme geçilerek direnişin sürekli hale getirilmesi olmuştu. Uğranılan başarısızlıklar neticesinde ilanı güçlü bir şekilde yapılamayan ERNK, 1986'da yeniden canlandırılacaktı. Adını 1986 Bahar Atılımı olarak koydukları yeni eylem dönemi, Mart ayında güvenlik kuvvetlerine yapılan saldırıyla başlıyor ve aynı şiddette devam ettiriliyordu.

1986 yaz ayları süresince devam eden PKK eylemlerinde Asker-sivil 200 insan ölecekti. 1986 yılı içerisinde Hakkari'nin Uludere ilçesinde 12 güvenlik görevlisinin şehit edilmesi, ERNK'nın en kanlı eylemi oluyordu. Ancak bu arada ERNK komutanı olan Agit kod adlı Mahzum Korkmaz Siirt'te bir çatışmada ölü olarak ele geçirilmişti¹⁵⁸.

PKK aldığı darbelerden sonra, 1986 yılında yeni bir strateji uygulamaya başlamış, devrimci terör-silahlı propaganda siyaseti ile sivillere, köylere saldırmaya ve katliama başlamıştır. Nitekim 1986 senesinde 67 sivil PKK tarafından öldürülmüş, 48 kişi yaralanmıştır. Ağustos 1986 da ise Çukurca

157 *Yeni Gündem*, Mayıs, 1987,s.12.: A.Cem Ersever, *Kürtler PKK ve Öcalan*,s 109-111

158 Ümit Özdağ;*Türkiye Kuzey Irak ve PKK*,s.46.

Karakoluna yaptığı saldırı ile, 2 subay 12 er şehit edilmiş, bunun üzerine başlatılan operasyon sonunda, 165 PKK'lı öldürülmüştür¹⁵⁹.

Netice olarak 1986 yılı PKK yayın organlarında büyük atılım dönemi olarak adlandırılıyordu. 1987 yılında nasıl bir strateji izleneceğine ise 25-30 Ekim 1986 tarihinde yapılacak olan 3. Kongrede karar verilecekti¹⁶⁰.

III. 1986 SONRASI GELİŞMELER

1. III. Kongre Kararları ve Uygulamaları

1986 yılı sonunda önemli hadiselerden birisi de PKK'nın 3. Kongresini yapması olmuştur. Amaç; Lübnan'da Bekaa vadisindeki Helve kampında yapılan bu kongrede, geçmişin muhasebesini yapmak ve yeni dönemin görevlerini belirlemektir. Temel amaç ise; örgüt elamanlarını zor ve baskı ile sindirme, tehdit etme ve APO'nun kendisini kabul ettirmektir¹⁶¹.

III. Kongre 25-30 Ekim 1986 tarihinde Lübnan'da bulunan Helve kampında yapılmıştır. Öcalan'ın "...savaşmıyorlar..." gerekçesiyle üst düzeyde büyük tasfiyeler yaptığı bu kongre kötü gidişi engelleme kongresi olarak nitelendirilmiştir.¹⁶²

Tasfiye edilenlerin yerine ileride büyük katliamlar gerçekleştirecek ve Öcalan tarafından sürekli taltif görececek olan Halil Kaya, Şemdin Sakık, Şah İsmail Al, Nizamettin Taş, Halil Ataç, Haydar Altun, Şahin Baliç, Cemil Işık, Şehmus Yiğit, Müslüm Durgun, Cihangir Hazır çeşitli görevlere getirilmişlerdir.

Kongrede silahlı grupların bölgede tutunabildiği, önemli ölçüde kitle desteğinin sağlandığı, örgütün kendisini Dünya kamuoyuna tanıttığı değerlendirilmeleri yapılarak örgüt mensupları motive edilmiştir.

Kongrede alınan kararlar:

¹⁵⁹Ümit Özdağ; *Kuzey Irak ve PKK,ADD, (Kuzey Irak Özel Sayısı)*, c.3, S.1, s.85.

¹⁶⁰ Atilla Şehirli; *Türkiye'de Bölücü Terör Hareketleri (ve Devletin aldığı tedbirler)*, İstanbul 2000, s.300.;A.Cem Ersever, *Kürtler PKK ve Öcalan*,s.114: Ümit Özdağ; *Türkiye Kuzey Irak ve Türkiye*, s.47.

¹⁶¹ A.Cem Ersever ; *Kürtler PKKK ve A.Öcalan*, s. 107-114.

1. HRK'nın lağvedilerek yerine ARGK¹⁶³ (Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu) 'nın kurulması, imkanların elverdiği bölgelerde silahlı propaganda yerine gerilla faaliyetlerine yönelinmesi,

2. ARGK'nın ihtiyaç duyduğu personelin askerlik yasası gereğince temin edilmesi.

3. Örgüt ilerlemesinin önünde önemli bir engel olan Geçici Köy Korucularının kendilerinin ve yakınlarının katledilmesi, evlerinin kundaklanması, mallarının yağmalanması gibi yöntemlerle sindirilmesi.

4. Helve kampının adının Mahzum Korkmaz Akademisi olarak değiştirilmesi ve bu kampın bir kadro okulu haline getirilmesi, yurt içinde şehir ve kitle faaliyetlerine daha fazla önem verilmesi, legal girişimlerin başlatılması.

5. Başlıca faaliyet bölgelerinin Botan, Garzan, Orta Eyalet, Serhat, Dersim, Mardin ve Güney Batı Eyaletleri olarak tanzimi.

6. HPP (Örgüt içi İstihbarat) ve TEVSAL (Örgüt Dışı İstihbarat) birimlerinin kurulması)

7. Cezaevlerinin daha aktif hale getirilmesi, çalışmalarının derhal başlatılması ve buna bağlı olarak cezaevleriyle ilişkilerin merkezileşmesi ve örgütlü biçime kavuşturulması.

8. Firar olaylarının organize edilmesi, tahliye olanlarla ilişki kurulması¹⁶⁴.

Alınan kararlar şiddetin artırılacağına habercisiydi. Nitekim PKK'nın, daha başlangıçta yüklendiği misyonu gerçekleştiremeyeceği endişeleri oluşmuştu. Bunun aşılması ve üslendiği rolleri yerine getirmesi için bazı girişimlerde bulunulması gerekiyordu.

162 Ümit Özdağ; *Türkiye Kuzey Irak ve PKK*, s.48.

163 Ayırtılı bilgi için bkz.A.Cem Ersever, *Kürtler PKK ve Öcalan*,s.16-121.

164 Atilla Şehirli; PKK'nın Kongre ve Konferansları ile Uyguladığı Strateji ve taktikler, Fırat Üniversitesi *I. Milletlerarası Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da Güvenlik ve Huzur Sempozyumu* (27- 29 Mart 2000 Elazığ) (1 st International Security and peace İn the East and Southeast Anatolia Symposium Terrorism, its effect and solution suggestions Elazığ 27-29 March 2000) s.789-833. A.Cem Ersever, *Kürtler PKK ve Öcalan*, s.115.

Barzani'nin Irak sınırından Türkiye'ye girişte, PKK'ya zorluk çıkarmaya başlaması örgütü güç duruma düşürüyordu. Nitekim Barzani, 1986 yaz aylarında PKK ile yapılan protokolü tek yanlı olarak feshetti. Ortaya çıkan güçlükleri ortadan kaldırabilmek için Suriye ve İran hemen devreye girerken, PKK'nın Kuzey Irak'ta kalmasının temellerini sağlamaya yönelik olarak Talabani ile PKK arasında anlaşma yapılmasını temin etmişlerdir. PKK işbirliğinin varlığını göstermek isteyen Talabani, Irak'ta çalışan bir Türk mühendisini kaçırarak bazı taleplerde bulundu. Bu sayede de Türkiye gündemine taşındığı gibi PKK'nın Kuzey Irak'ta kalışının gerekçesini oluşturuyordu¹⁶⁵. PKK, Talabani ve Barzani ile ilişkilerin düzelttikten sonra Türkiye sınırları içerisinde de bazı örgütsel düzenlemelerde de bulundu.

III. Kongre sonunda Kürdistan Kurtuluş Birliği (HRK) isimli askeri teşkilat kaldırılmış, yerine Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu (ARGK) kurulmuş, askeri mücadelenin genel kurmayı olarak bu kuruluş kabul edilmişti. Bir diğer karar ise Türkiye ile ilgili idi. Bu faaliyetler yedi mıntıkeye ayrılmıştı. Buna göre; BOTAN (Siirt, Şırnak, Uludere, Beytüşebap, Hakkâri ve Van) GARZAN (Batman, Kurtalan, Sason, Bitlisin bir bölümü), ORTA EYALET (Diyarbakır, Bingöl, Muş, Elazığ'ın bir bölümü) SERHAT (Kars,Ağrı); DERSİM (Tunceli), MARDİN, GÜNEY BATI (Antep, Urfa, Adıyaman ve Maraş)¹⁶⁶.

Kongre'den sonra yoğun bir eğitim dönemi başlatıldı. Baharla birlikte silahlı militanlar küçük gruplar halinde Suriye, Irak ve İran üzerinden Türkiye'ye tekrar girdiler. Askerlik yasası adı altında uygulanacak taktik değişiklik, kendini hemen gösteriyordu. Devrimci şiddet gerçek amacına yönelmeye başlamıştı. Hedefte öncelikle sivil halk vardı. Bu kişiler devlet ajanı, işbirlikçi olarak gösterilen bölgede devletin temsilcisi konumundaki muhtar, köy korucusu olan köylərdi. şiddetin özellikle halk üzerindeki etkisi gittikçe artırılmaya çalışılıyordu. Bu noktada güdülen amaç sürekli olarak devletin acz içerisinde olduğu, vatandaşını koruyamadığını ispatlamaktı. Öldürülecek kişiler özenle tespit

¹⁶⁵ *Tercüman*; 23 Temmuz, 1987.; *Milliyet*; 5 Mart 1987. ; Nihat Ali Özcan; *PKK Tarihi, İdeolojisi ve Yöntemi*, ASAM Yayınları, Ank.1999, s.98.A.Cem Ersever, *Kürtler PKK ve Öcalan*, s117-120.

ediliyordu. Güvenlik güçlerine kim haber veriyorsa mutlaka öldürülüyordu. Bölgenin sosyal ve kültürel yapısında şiddetin yerini iyi bilen örgüt, bu cezalandırmaların nasıl bir etki yaratacağını da iyi biliyordu¹⁶⁷.

PKK'nın bu politikaları sonuç vermeye başlamıştı. Bu konuda hazırlıksız olan devlet vatandaşını koruyamıyordu. Nitekim basında da bu yolda haberler sıkça yazılmaya başlamıştı. Bu aşamada uygulanan şiddetten elde edilmek istenen sonuçlara uygun olarak PKK her eylemden sonra adını ve savunduğu düşünceleri topluma duyuruyordu. şiddet teorinin öngördüğü gibi hızla bölge halkını olayların içine çekiyordu. Bir süre sonra da gerçekte söylentiler bir birine karışmaya başladı. Bu arada olaylara yeni bir dinamik kazandıracak olan askerlik yasasının çıkarıldığı ve uygulamanın hayata geçirilmesi pratikte beklenenden çok daha fazla gelişmelere yol açtı¹⁶⁸.

Askerlik yasasının PKK tarafından uygulanması neticesinde bölgedeki ailelerden çocuklar zorla alınıp dağlara götürülüp eğitiliyordu. Bunlar içerisinde ölenler olursa da ailelerin devlete duyacakları nefrette örgüt için bir avantaj olarak değerlendiriliyordu¹⁶⁹.

Öcalan'ın bu önlemleri şu sonucu veriyordu: PKK'nın militan sayısı arttı. Özellikle Botan bölgesinde 50-100 kişilik gruplar rahatça dolaşır oldular. Bunların yaptıkları katliamlar PKK'ya gündemde kalma imkanı da sağladı¹⁷⁰.

Güvenlik güçleri duruma hakim olamayınca bölge halkının devlete güveni azaldı. Ama halk iki taraf arasında sıkışacağını biliyordu. Ancak daha acımasız olanın ve kendisine zarar verecek olanın yanında durmayı tercih ederek PKK'nın

166 A.Cem Ersever ; *Kürtler PKKK ve A.Öcalan* s. 114-119.

167 Cumhuriyet; 26 Ocak 1987; Nihat Ali Özcan; *PKK Tarihi, İdeolojisi ve Yöntemi*, ASAM Yayınları, Ank.1999, s.100.

168 Nihat Ali Özcan; *PKK Tarihi, İdeolojisi ve Yöntemi*, ASAM Yayınları, Ank.1999, s.100.

169 Atilla Şehirli; *Türkiye'de Bölücü Terör Hareketleri (ve Devletin aldığı tedbirler)*, İstanbul 2000, s.304.

170 Atilla Şehirli; *Türkiye'de Bölücü Terör Hareketleri (ve Devletin aldığı tedbirler)*, İstanbul 2000, s.304.

yanında yer almaya başladılar. Daha doğrusu böyle davranmak zorunda kaldılar¹⁷¹.

PKK tarafından uygulanan devrimci şiddet, bölge insanını tam bir ikilem içerisinde bırakıyordu. Coğrafi şartların ve altyapı yetersizliği, bölgenin dağınık yerleşim biçimi, yaylalara çıkma zorunluluğu, zaten zayıf olan kamu örgütlenmesi ile örgütün silahlı şiddeti birleştiğinde, bölge halkı için çözümsüzlük ortaya çıktı. Öcalan bu durum için bölge halkı her iki tarafı da devlet gibi görüyor diyecekti¹⁷².

a) PKK'nın Stratejisi¹⁷³

Gerilla için tespit edilen temel bölge Botan'dı. Bu bölgenin silahlı faaliyet için temel olarak seçilmesi tesadüfen değil bölgenin coğrafi, sosyal ve siyasi yapısından kaynaklanıyordu. Merkez Botan alındığında çevre bölgeler buraya bağlı olarak gelişme gösterecekti. Büyüyen askeri güç, coğrafi imkanlardan faydalanarak, dağ silsilesini takiben Tunceli, Bingöl, Diyarbakır, Bitlis ve Adıyaman'a kadar yayılabilirdi. Suriye ve Irak'tan girildiğinde Torosların sırtları takip edilerek Anadolu içlerine kadar gitmek mümkün olacaktı. Botan'da yapılacak bir askeri hareketin gerisine düşerek çembere karşı dış çember oluşturulabilecekti. Arazinin bu şekilde değerlendirilmesi oldukça profesyonel nitelik taşıyordu. Öcalan bu temel stratejiden hiç bir zaman vazgeçmeyecekti¹⁷⁴.

Temel üs bölgesi oluşturmak üzere seçilen Botan'da ortaya konan iki hedef vardı:

- a) Birincisi Botan'ı içerisinde bölgelere ayırarak halkı örgütleyip, milis birlikleri oluşturmak,
- b) ikincisi de devleti halktan tecrit etmek.

171 Atilla Şehirli; *Türkiye'de Bölücü Terör Hareketleri (ve Devletin aldığı tedbirler)*, İstanbul 2000, s.304.

172 Abdullah Öcalan; *Parti Önderliğinin Çözümlemeleri*, c.III, s.20.

173 PKK'nın stratejisi yazılırken büyük ölçüde Nihat Ali Özcan'ın "*PKK Tarihi, İdeolojisi ve Yöntemi*" adlı kitabından faydalanılmıştır. Bkz. Nihat Ali Özcan, *PKK Tarihi, İdeolojisi ve Yöntemi*, ASAM Yayınları, Ankara 1999.

174 Nihat Ali Özcan; *PKK Tarihi, İdeolojisi ve Yöntemi*, ASAM Yayınları, Ank.1999, s.102.

Sıkıyönetim sonrasında PKK tüm ağırlığını Botan'a verdi Şırnak, Siirt ve Mardin temel eylem alanları olarak seçildi. Silahlı gücün 200 olan sayısının bir kaç bine çıkarılması kararlaştırıldı.

Diğer taraftan İran Irak savaşının geldiği yeni aşamada Irak Ordusu İran'la işbirliği yapan Barzani güçlerine saldırdı, dağılan Barzani kuvvetleri İran'a çekilmek zorunda kaldı. Bu olay üzerine PKK bölgede Barzani'nin terk ettiği çok sayıda silah ve mühimmata el koydu. Diğer bir kısım Barzani taraftarları da PKK'ya katıldı. PKK artık Türkiye içerisinde değil aynı zamanda Irak içlerinde kalan bazı bölgeler de PKK'nın faaliyet alanları içerisindeydi.

Bu durum, Öcalan için oldukça önemli olan stratejik bir bölgeye yerleşme imkanı sağladı. Bu bölgenin özelliği hem coğrafyadan hem de tarihi nedenlerden dolayı eşsiz avantajlara sahip olmasından kaynaklanıyordu. Bölge, hiçbir dönemde devlet egemenliğine girmemişti. Üstelik geçiş bölgesinde bulunuyordu. Bölgede geliştirilecek ticaret, lojistik konusunda PKK'ya sınırsız imkanlar sunabilirdi. Kuzey Irak'taki Merkez Karargaha, Şam'dan gelen talimatta geç kalınmadan bölgede "eğitim kampları kurulması" isteniyordu. Coğrafyanın, gerilla savaşı için tarif ve tanımı yapılan özellikleri taşıması, gelecekte olabilecek habercisi idi. Irak hükümeti ile yıllardır savaşan bölge aşiretleri, bölgeyi adeta dantel gibi işlemişti.

Tüm bu gelişmelere karşı Öcalan, istediği tempoyu bir türlü yakalayamıyordu. Öcalan'a göre kendisinden sonra yola çıkan "Peru, Seylan, kısa sürede nasıl eğitim ve örgütlenme ile kendilerini yaygınlaştırdıysa, kendi çabalarının güdük kalması affedilemezdi." Bu döneme kadar yürütülen faaliyetler şunu göstermişti:

Sayı arttıkça sevk idare ile ilgili sorunlar artıyordu. yapılan işlerin, militanların gözünde büyütülmesi ve sayının artışı ile ortaya çıkacak olan yönetim problemini aşmak amacı, ile "resmiyet" in oturtulması hedef haline getirildi.

Faaliyet gösterilen alanlardaki örgütlenme kendi içerisinde fonksiyonel olarak ayrılırken coğrafya da altı eyalete bölündü¹⁷⁵. Bu bölünmede temel

175 Abdullah Öcalan; *Yeni Dönemin Görevi Üzerine Yetkince Yürüyelim*, Şam 1989, s.5.

belirleyici özellik ekonomik farklılık, arazi yapısı, halkın yaklaşımı, silahlı faaliyetin farklı alanlardan geldiği, farklı gelişme düzeyi idi. yapılması gereken ise, artık stratejik önceliklerin tespit edilmesiydi. Her eyalette bir eyalet askeri konseyi oluşturulması karar altına alındı. Bu konseylerin amaçları ise şunlardı. Bölgelere uygun savaş taktiklerini geliştirmek, savaş planlarını hazırlamak, eyalet düzeyinde sevk ve idare görevini yerine getirmek. Bu görevleri gerçekleştirmekten sorumlu tutulan eyalet askeri konseylerinin ise şu şekilde teşkilatlanması esasa bağlanıyordu¹⁷⁶:

- A. Planlama ve Harekat
- B. Eğitim
- C. Denetim ve istihbarat
- D. Lojistik
- E. Muhabere
- F. Sağlık Bölümleri

Botan'da gerillayı uygulamaya çalışan örgüt, diğer alanlarda ise silahlı propagandayı hayata geçirmeye çalışıyordu. Artık faaliyet gösterilen bölgeler oldukça genişlemişti. Gerek denetim, gerekse planlama için her ne kadar geçmişte uygulanan kurye sistemi ile başarılı sonuçlar alınmış ise de artık haberleşmede bu yöntem yavaş kalıyordu. Bu sıkıntının aşılması ise, telsiz kullanımı ile bu dönemde çözüme kavuşturuldu. Telsiz dinleme, iç haberleşme olarak iki yönlü kullanılırken aynı zamanda belli kural ve talimatlara dayandırıldı. Tüm bu gelişmelerin yaşandığı günlerde çevresindekilere dert yanan Öcalan şunları dile getiriyordu¹⁷⁷:

"....Bir çok ülke pratiğine bakıyoruz, gerillaya üç yüz kişiyle başlamışlardır, iki yıl içerisinde on bin kişiye çıkmışlardır. Bizde başlangıçta üç yüz kişi ile başladık ama halen bin beş yüz kişiyiz, neden...." diyordu.

Sayı, üçyüzden binbeşyüze çıkmıştı ancak ortada yeni problemler vardı. En büyük problem ise güven sorunuydu, örgüt sayıca küçük iken düşman sızmaları kontrol edilebiliyor, bilgi ve özellikle de muhalefet oluşumu daha başlangıçtan

176 Abdullah Öcalan; *Yeni Dönemin Görevi Üzerine Yetkince Yürüyelim*, Şam 1989, s.7.

177 Abdullah Öcalan; *Parti Önderliğinin Ocak Çözümlemeleri*, Şam 1989, s.170.

itibaren etkisiz hale getirilebiliyordu. Ancak şimdi bu zorlaşmıştı. Bu hususta tehlikelere dikkat çeken Öcalan, şunu öneriyordu.

"....Kontrollü bir biçimde önce eğitime sonra denemeye giderek güven verdiği oranda ve kendisini kanıtladığı oranda onu komutanlaştırma sürecine almak giderek onu daha etkili görevlere almaya kadar bu sorunları incelemek önem taşır demektedir..."

Güven olayının üstesinden gelmenin yolu, diğer sosyalist ülke ordularında uygulandığı tarzda çözülmeye çalışıldı. Bu silahlı gruplarda yer alan, Siyasi Komiserlik uygulamasıydı. Siyasi komiser, silahlı faaliyetin, politik niteliğinin de temel uygulayıcısı olacaktı. Bu tür konuların kurumlaşma ile çözülmesi için, gerillanın tüm faaliyetlerini kapsayacak bir dizi talimatın yayınlanmasına başlandı.

b) Öcalan'ın Stratejik Tespitleri

Ocak 1989'da geline safha ve eyaletler ile ilgili değerlendirme yapan Öcalan şunları söylüyordu¹⁷⁸.

"1. ...Botan Eyaleti. Temel bir bölge olarak en başta, temel parti taktiğinin işlerliğe kavuşturulmak istendiği merkezi, dağlık, hem nüfus itibarı ile hem de ulusal niteliği açısından devrimimizde belirleyici bir rol oynaması gereken yine yurt dışına açılmamızda da aynı olumluluğu gösteren ve Botan bölgesi dediğimiz alan gelmektedir. Bu alanın özelliklerini iyi biliyoruz.. Bütünü ile incelemeye tabi tutulmuştur. Adım adım bilinmektedir...."

Öcalan'a göre Botan, *...Irak-İran savaşının sonuçları ile önümüzdeki dönemde varlığını sürdürecektir olan bölgedeki çelişkilerden en çok yararlanılabilecek bir alandı. Bu özellik PKK'ya eşsiz bir avantaj sağlıyordu. Sınır boyunca yaşanan istikrarsızlık, üslenme imkanı sağlarken kızılbaşabilecek bir gerilla bölgesi şartları taşıyordu ve iki yıl içerisinde bölge yarı-kurtarılmış alan haline gelebilirdi. Böyle bir alanın oluşturulmasının ardından yapılacak olan Halkı parti politikasına tabi kılmak ve savaş ekonomisini yaratmaktı, Öcalan'a göre ...bu bölge tahminlerden öte avantajları beraberinde taşıyordu..."*

"...Partinin temel mücadele alanı olması temel taktik gelişmelerin burada çok rahatlıkla yer almış olması ve bütün yurt dışından beslenmeye bütün Kürdistan'ın diğer bütün parçalarından beslenmeye uygun olması yani Sovyetler'deki Kürt azınlığından tutalım huduttaki İran Kürt'leri, Güney Kürdistan'daki Kürtler ve Suriye Kürtleri bütün bunlar bu alanı muazzam besleyecek durumdadır. Artık Botan'da devletten çok kendi denetimleri söz konusudur ancak buna kurtarılmış alan denemezdi. Bu haliyle bölge temel merkez niteliğine sahip olup, tüm bölgelere buradan girilecekti. Bir diğer önemli bölge ise, sınırları dönem dönem değişse de, temel alan olarak özelliğini sürdüren Serhat Eyaleti'dir. Öcalan bu bölgeyi tarif ederken Kuzeyde Kars, Ağrı, ile kısmen Erzurum ve kısmen Van alanlarını kapsayan alandır demektedir. Tespit coğrafi olarak bütünlük göstermekte, bu hali ile gerek kuzey-güney gerekse doğu-batı uzanımında yeterince derinliğe sahipti. Bu şekilde Van gölü kuzeyini oluşturan kompartımanı bir bütün olarak kapsamaktadır.

Arazi yapısı, dağları, yer yer ovaları kapsaması, örgütlenme konusunda ikili özellik gösterilmesini zorunlu kıldığını söyleyen Öcalan, bu cephe ve gerillanın birlikte örgütlenmesini öngörüyordu. Her ne kadar bölgeye yerleşmiş az sayıda silahlı ve yeni yeni geliştirilmeye çalışılan milis örgütlenmesi varsa da, dağ silsilelerinin iyi değerlendirilmesi durumunda gerillanın bölgeye yerleştirilebileceğini belirtiyordu. Bu hususta dikkati çeken en önemli konu, bölgelerdeki sosyal yapının en ince detayına kadar dikkate alınmasıdır.

Aynı dönemde ele alınan diğer bölge ise, Dersim'dir. Dersim bölgesinin coğrafi tanımı şu şekilde yapılıyordu. Muş, kısmen Bingöl yine kısmen Erzurum, Elazığ, Sivas ve Erzincan'ı içine alan bölgedir. Bu şekilde tanımlanması yapılan bölge benzer coğrafi, ekonomik, sosyal, kültürel bir durum yaşamaktadır. Bu bölge Diyarbakır ile Türkiye arasında yer alıyordu. Sosyal durum ise şu şekilde ifade ediliyordu¹⁷⁹:

Türkiye kapitalizminin etkisini en çok yaşayan, kaldı ki kendi içinde en çok ayrışan geniş bir küçük burjuva yaşantının hüküm sürdüğü bir alandır. Geleneksel

178 Abdullah Öcalan; *Parti Önderliğinin Ocak Çözümlemeleri*, Şam 1989, s.322

179 Abdullah Öcalan; *Parti Önderliğinin Ocak Çözümlemeleri*, Şam 1989, s.325

aşiretçi kabilesel düzen parçalanmış olmakla birlikte kapitalist kişilik de henüz tam nüfuz edememiştir..."

Öcalan'a göre "...gerillanın, orta merkezi bölgeden sonra gelişebileceği ikinci bölge Dersim'di. Bu gelişmenin temel dayanağı ise coğrafyasıydı. Çünkü bu bölge doğal bir kale görünümündeydi. Eğer yerleşmeye daha erken başlansa ve bu iş yeterince ciddiye alınsaydı, en az Botan kadar gerilla uygulaması geliştirilebilirdi.

Tarif edilen bir diğer bölge ise Mardin'di Mardin idari bölümlenmedeki il tanımından çok daha geniş bir bölgeyi kapsamaktaydı. Bu bölge bir yandan Botan ile öte yandan ise Suriye ile komşu durumundadır. Siyasal bilincin yüksek olduğu" bu bölgede temel hedef partinin ideolojisinin yerleştirilmesiydi. "Diyarbakır-Bingöl, Garzan Eyaleti ise Diyarbakır kısmen Bingöl ile yine kısmen Muş'u kapsamaktadır. Öcalan bu bölgenin stratejik değerlendirmesini yaparken de bu saha kuzey-güney arasında geçiş hattıdır, diyordu.

Güney-Batı Eyaleti ise kısmen Malatya'yı Adıyaman'ı, K.Maraş'ı, Gaziantep'i, şanlıurfa'yı kapsayan bölge olarak tespit edildi. Kapitalist etkilere erkenden açılmış önemli ölçüde Çukurova'ya bağlanmış olarak tanımlıyordu. Bu kapitalist gelişmenin nasıl sonuç vereceği ve bundan nasıl faydalanılacağını ise şöyle değerlendiriyordu. Bölge potansiyel açısından, sınıf nitelikli kadro çıkarması açısından zengindir. Belirtilen bölgede önemli sayıda "Türk" nüfusun varlığı ise burada uygulanacak politikaların özel olarak tespitini gerektiriyordu.

Coğrafya, bu bölümlenme ile kuruluş yıllarındaki mülki şekillenmeden oldukça uzaklaştı. Artık bölge askeri bakış açısıyla değerlendirmeye alınıyordu. Bu nedenle de ön yargılardan ve idari endişelerden uzak, bir amatörden çok profesyonel askeri öngörü ile coğrafyayı kompartımanlara bölmüştü. Merkezin Botan'a yerleşmesi ile de ortaya şu durum çıkıyordu. Tespit edilen her bölge, gelecekte gerilla hareketi için genişlik ve derinlik itibarı ile kendi kendine yetebilecek büyüklükteydi. Bölgeler arasındaki sınır hattı tereddüde yer bırakmayacak kadar net ve tabii coğrafi engellerle dayandırıldı. Bu durum sıcak çatışmalarda büyük avantaj sağlayacaktı. Çünkü böyle bir durumda kolayca takipten kurtulmak mümkün olabilirdi. yerleşile-

cek en uygun bölgeler ise illerin sınır hattı ve tartışmalı ara bölgeleri oldu¹⁸⁰. Nitekim bu husus gerillanın varlığını devam ettirmek için dikkate alması gereken en önemli konuydu ve merkezi idare nispeten ara bölgelerde zayıftı.

Her bölge kendi dağ silsilesine sahip olup kuzeyden güneye, doğudan batıya geçişe imkanı veriyordu. Botan, gelecekte kızıllaşıp öncelikli bölge olduğuna göre, buraya yönelecek olan askeri gücü etkisiz kılmanın bir yolu da şüphesiz gerillayı bölgenin gerilerine yaymaktan geçiyordu. Eylemlerin ilk bu alanda başlaması da tesadüf değil askeri zorunluluktandı..."

Öcalan, 1989 yılında eğitilerek Türkiye'ye sokulan militan sayısının binbeşyüz olduğunu açıkladı¹⁸¹. Bu durum işlerin istenen düzeyde gelişmediğini gösteriyordu. Olumsuzluğun sorumluluğu ise Öcalan hariç yönetimi elinde bulunduranlara aitti. Kendisi Şam'da olan Öcalan üst düzey militanlara gelişmelerin planlanan seviyede olmamasının nedenlerini şu şekilde açıklıyordu:

Abbas (Duran Kalkan) arkadaş yıllardır sabotörlükten başka bir işle uğraşmıyor. Zeki (Semdin Sakık) arkadaş uzun süredir söz vermiş olmasına rağmen, çok elverişli bir alanda olmasına rağmen, eğitim ve örgütlenmeyi geliştiremedi. Süleyman arkadaş Mardin'deki düşkün yaşamın, yani yarı ağa yarı küçük burjuvalığın daniskasını yapmıştır. A. Ma. arkadaş en geri en başarısız bir kişiliğin sergilenmesinden başka ne yapmıştır. TC'nin bir kusmuğu olarak başı belalı bir biçimde dolanıp durmakta daha önce cezalandırılan D. sahtekarından farklı olarak hangi konumda yaşıyor.

Öcalan, kendisinin ise nasıl özveri ile çalıştığını anlattıktan sonra beceriksiz yöneticilerin güç bela temin edilen silahları bile muhafaza edemediklerinden yakınıyordu. Vietnam örneğini dile getirerek Vietnam'da 10 kişi iki tüfekle savaşıırken, bizde tüfekler yer altında çürüyor diyordu. Üstelik iki keçiyi güdemeyecek adamların şimdi ne oldum delisi olduğunu söylüyordu, Öcalan'a göre bu kadar fedakarlık ve destek olmasına rağmen, gelişme sağlanamıyordu. Silahlı eylemler kısır bir döngüye doğru hızla gidiyordu. Bu durum Öcalan'ı

180 Abdullah Öcalan; *Parti Önderliğinin Çözümlemeleri*, c.V, 15 şubat Şam 1989, s.18.

181 Abdullah Öcalan; *Parti Önderliğinin Çözümlemeleri*, c.V, 15 şubat Şam 1989, s.18.

oldukça sinirlendirmişti ve militanlarına şunları söylüyordu. *"...Siz dünyada hiç dışarıdan bu kadar beslenen devrim gördünüz mü? Hem de hiç kimsenin tanımadığı Kürdistan gibi bir ülke adına, ne Mao, ne Lenin'ne de Ho Che Mihn hiç birisi böyle çalışmadı. Zaten en çok yaptıkları 50 kişiyi eğitmek oda 15 gün içinde bir iki seminerden geçirmek ve birkaç çakar, almaz silah verip ülkeye göndermek..."*.

2. Örgütlenmenin Kontrollü Hale Getirilişi

Dışarıdan alınan bunca yardım ve desteğe rağmen devrim gelişmiyordu. Gerçi eylemlerde azda olsa gelişme görüldü. yeni alanlarda silahlı propaganda faaliyetleri yürütülüyordu, ancak bu tehlikeli bir durum da yaratıyordu. Hareket Botan'a sıkışmış tecrit durumu ortaya çıkmıştı. Bu durumda yapılacak şiddetli bir hareket örgütü ezebilirdi. Başlatılan silahlı hareket kıvılcım gibi sönebilir, her şeyden önemlisi şiddet kullanılarak oluşturulmaya çalışılan cephe, halk desteği yıkılabılırdi. Çünkü insanlar bu desteği vermeye sürükleyen temel güç vaat'ti. Oysa hareket geldiği bu noktada, ortama durgunluk hakim olmaya devam edecek olursa PKK için kötü sonuçlar doğabilirdi, Öcalan'ı endişelendiren de buydu. Üstelik Öcalan'a göre, teorik olarak çok şey biliniyordu. Temel askeri klasikler el altında hazırды. Bunlar Marksizm'de Gerilla, Askeri yazılar, Vietnam Devriminin Askeri Sanatı. idi .

Bu durumda çabaları arttırarak örgüt üyelerine yapılan işin ciddiyetini anlatmak ve onları motive etmekten geçiyordu. Ancak işin ciddiye alınması halinde çabalar yoğunlaştırılabilirdi. Kendilerini önemli kişi saymadıkça, resmi bir sıfatı olmadığı takdirde, daha fazla çaba beklemek mümkün değildi, önlerine konulacak yeni hedefler motivasyonu arttıracaktı. Bu düşünce ve hareketi geliştirme çabaları sonucunda alınan tedbirlerle, öncelikle eyaletlerin yapılandırılmasını şekillendirdi¹⁸².

a) PKK'ın Eğitim Çalışmaları

Silahlı mücadelenin amacı faaliyet gösterilen bölgelerde yasama, yürütme ve yargı erkinin devlet yerine ele alınarak kullanılması idi. Bu durum devlet ile birlikte aynı anda örgüt kurallarının uygulama alanına koyulması anlamına

182 Abdullah Öcalan; *Yeni Dönemin Görevi Üzerine Yetkince Yürüyelim*, Şam 1989, s.1.

geliyordu. Bu boyutu ile meşru yasaların uygulanmaması, örgütün koyduğu kuralların hayata geçirilmesi anlamına geliyordu, örgüt kurallarına uymamanın bedeli uygulanan şiddet ile bölge halkına zaten ilan edilmişti. Üstelik devletin bölgedeki gücünün temsilcisi olan ve halkın gözünde devlet olarak kabul gören askeri gücün etkinliği yapılan eylemlerle tartışılır hale getirilirken, bunlara karşı şiddetin kullanılabilir olduğu gösterilmişti. Bu silahlı olayların temelinde yatan da halk savaşının, politik yönünün devamlı ön planda tutulmasıydı. Devlet otoritesi halk nezdinde tartışılabilir olmalı idi. Bunu sağlayacak oluşum ise eyalet komitesi olacaktı. Eyalet komitesi, partinin eyaletteki en yüksek yürütme organı olarak tüm Parti-Cephe-Ordu faaliyetlerinden sorumlu olacaktı, Öcalan'a göre mevcut durum Tarihimizin tanıdığı ve ilk defa ülkemizin bir parçasında iktidar olma imkanına kavuştuğu en görkemli hamle olarak nitelendiriliyordu. Botan'da durum böyle iken diğer alanlarda ise ikili iktidardan da çok gerideydi. Botan'da eğer çalışmalar sonuç verir ve doğru bir şekilde Halk örgütlenilirse, diğer alanlara da örnek olacaktı. Eyalet yönetimleri, eyaletteki tüm faaliyetleri örgütleyebilmeli, yönetmeli, yönlendirebilmeli, sevk ve idaresini sağlayabilme gücüne sahip olmalıydı. Planlamaya göre 1990 yılında Irak/Türkiye sınırı boyunca, yer yer kurtarılmış kırsal bölgeler kurulacaktı. Bu amacı gerçekleştirmek için eyalet askeri konseyinin örgütlenmesi üç bölüm halinde düzenlenecekti. Bunlar ana, bölge ve milis örgütlenmesi olacaktı.

Aynı günlerde daha da geliştirilmiş takım yönetmenliği yayınlandı. Bunun yayınlanmasındaki amaç, şu şekilde açıklanıyordu: Ordulaşma sorunlarını aşmak ve yapılan faaliyetlere resmiyet kazandırmak. Tüm çalışmalarda temel askeri güç "Takım" olacaktı. yönetmelik olması gerekenleri açıklarken tereddüde yer bırakmadan tüm güçlükleri aşmak istiyordu. Buna göre, ARGK savaşçısı aynı zamanda parti üyesiydi. Bu durumda silahlı faaliyet gösteren herkes, aynı zamanda parti örgütlenmesine de dahildi. Bu konum artık aile çevresine de sorumluluk getiriyordu. Silahlı gruba giriş ise gönüllü veya askerlik kanununa göre olacaktı. Girişte ön araştırmanın yapılacağı belirtilirken güvenliğin, ön planda olduğu dikkatten kaçmıyordu. Diğer önemli bir konu da eğitimdi. Silahlı gruba dahil olan herkes mutlaka eğitime alınacaktı. Eğitim dönem dönem farklılık gösterse de, temel özelliği ideolojik nitelikteki bilgilerin ağırlıklı olmasıdır.

Başlangıçta toplam 45 gün olarak planlanan eğitimin, 15 günü silahlı eğitime ayrılırken, 30 günü teorik eğitime ayrılmıştı¹⁸³.

Teşkilatlanmada manga 7-9 kişiden oluşacak, takım ise üç mangadan kurulacaktı. Savaşçılardan beklenenler ve hakları yönetmelikte gösteriliyordu. En önemli hak ise eleştiri-özeleştiri ile cesur davranmaktı. Bunlar önemliydi, çünkü böylece herkes birbirini denetleyecek, muhtemel komplolar önlenecekti. Takımın yönetimi tek bir kişiye bırakılmamıştı. Takım yönetmeliğinde, Takım Siyasi komiseri, Takım Komutanı ve Takım Komutan yardımcısı tarafından yönetilir hükmü yer alıyordu. Bu noktada ön plana çıkan ise kolektif yönetimdir. Bu değerlendirmede, genişletilmiş yönetimde işin içine manga komutanları da girmektedir. Niçin bu tarzda bir görev dağılımı esasa alındığı düşünülebilir. Bu konuda iki temel sebebin varlığını görmekteyiz. Bunlardan birincisi oluşturulan şematik örgütlenmenin sosyalist blok ordularındaki örgütlenmeye denk düşmesidir. Çünkü takım örgütlenmesindeki siyasi komiser görev ve yetki itibarı ile farklı bir konuma sahiptir. Faaliyetlerin politik yönlerinin kararlaştırılmasında son söz siyasi komiseri bırakılmıştı. Böylesine önemli görevi üstlenen siyasi komiserin nitelikleri ise şu şekilde ifade ediliyordu. Parti -Cephenin, Politik-Askeri çizgisine ve döneme ilişkin çalışma taktiklerine hakim olan, bunları uygulama gücüne sahip bulunan politik öngörülü olarak tarif ediliyordu. Görevleri ise şunlardı: Birlik içerisindeki ideolojik-siyasi eğitimden, faaliyetlerin siyasal ve örgütsel yönlerinin belirlenmesinin ve planlanmasının, halk kitleleri içinde propaganda ve örgütsel çalışmaların yürütülmesi ve istihbarattan sorumludur.

Yönetmelikle işbölümü, disiplin, toplantı ve rapor sistemi kurallara bağlanırken, takımlar 15 günde bir toplantı yapmak ve 45 günde bir değerlendirme raporu yazarak bağlı bulunulan birime göndermek zorundaydı. Tüm bunların incelenmesi halinde dikkati çeken diğer husus ise daima politik yönün ön planda tutularak, çabaların halka yönelik olmasıydı. Bu amaç, ister zora, isterse sempatiye dayansın temel noktaydı. Çünkü silahlı güç olan gerillanın öncelikli görevi halkı örgütlemektir.

183 Kürdistan'da Gerilla Gerçekliği Hareket ve Çalışma Kılavuzu, IV. Bölüm.

Her takımda bir orta otomatik silah, bir roketatar bulunurken her militanda ferdi silahları yanında el bombaları ile 150 fişek taşıyacaktı". Takım yönetmeliği oldukça kapsamlı hazırlanmış veya tercüme edilmişti, ihtiva ettiği konular, tüm faaliyetleri içine alıyordu. Bunlar, çalışma ve hareket tarzı, üslenme, konaklanma, yürüyüş, dağılma ve toplanma, saldırı ve savunma, nöbet talimatı ve talimnamelerini kapsamaktadır.

Öcalan, artık gelineen noktada askeri hedefleri şu şekilde sayıyordu, özel tim, üst rütbeli subaylar, en etkili yöntem olarak da suikastı öngörüyordu. Devletin bölgedeki etkinliğini tamamen kırmak için ise karakollara yönelmek gereklidir diyordu.

Düşmanın ülkemizin hemen her yerinde bulunan askeri birliklerine depo ve cephaneliklerine karşı pusu, baskın, mayınlama, suikast, zehirleme, üst rütbeli subayları kaçırmak, sabotaj, taciz, eylemleri ile düşmanı darbeleme, imha etmek, düşman saflarında korku salmak, hareket alanını sınırlamak gibi bir çok amacı içinde barındıran eylemler düşmanın dağıtmış olduğu güçlerini toparlamağa ve merkezileştirmeye ve giderek tümünden sökülmesine hizmet ettiğinden temel eylem hedeflerimizdendir¹⁸⁴.

Yukarıda belirlenen ve kaba hatları çizilen hususlar üzerinde durmak gerekir, Örgütün artık bu dönemde varlığını sürdürmek gibi bir endişe taşımadığı gerek birlik yapılanması, gerekse sayı olarak yeterince büyüdüğü açıkça görülmektedir. Öncelikli olarak kendini koruma konusu gündemden çıkmıştır. Askerî hedef olarak tespit edilenlerin genel amacı ise imha veya yok etmekten çok silahlı kuvvetlerin bu yerleri savunmaya çalışmak amacıyla halktan tecridini sağlamaktır. Bunun için de öncelikle koruması zayıf, yardımın zor ulaşabileceği askeri birlikler ile karakollar hedef olarak seçilecekti. Bunların bulundukları yerlerden kaldırılmaları sağlanmalıydı. Böylece, halk arasında rahatça propaganda yapılarak, psikolojik üstünlük kurulacaktı. Örgütü desteklemeyenler ise en azından bu noktadan sonraki konumlarını yeniden sorgulayacaklardı. Bu konudaki üstünlüğün ele geçirilmesi ile de inisiyatifin örgüte geçmesini sağlayacaktı, inisiyatifin ele geçirilmesi ile de halkın desteği kazanılırken, devlet

halkla bağlarını . koparacaktı. Üstelik kendi karakollarını koruyamayan devlet, örgüte cephe alacak olan halkı hiç koruyamayacaktı. yılgınlık sessizliği, o da desteği arttıracaktı Destek ise şiddeti ve ardından daha çok şiddeti getirecekti. Gerillanın uyguladığı şiddetin amacı zaten politiktir. Dünyadaki tüm uygulamalar bu sonuçları vermişti. Bu safhada güvenlik güçlerine yönelik saldırılarda verilen kayıpların önünü almak, olayların esas yönü olan, siyasi gelişmeleri görmek istemeyen ilgililerin yapacağı ise, kırsal alanda bulunan güçlerini mümkün olduğunca merkezi yere toplamak olacaktı¹⁸⁵.

Bu gelişme, karakollara baskın riskini azaltırken, mücadelenin asıl üzerinde cereyan ettiği halk, kaderi ile baş başa bırakılmış, kırsal alanların kontrolü örgütün eline geçmişti. Örgüt ise kendi stratejisine göre halkı örgütlemekle işe başlayacak, hiçbir ferdi bu organizasyonun dışında kalmayacak şekilde, suç ortağı yapacaktı. Artık bu aşamada devlet güçleri merkezi yerlere toplandığından yolları kesmek ana taktik oldu. Güvenlik güçlerine karşı yürütülen hareketin niteliğini net olarak ortaya koyan Öcalan, devletin diğer kurumları için de şunları söylüyordu¹⁸⁶:

Özünde devletin tüm bu kurum, kuruluş ve temsilcilerine karşıyız. Bunun için bazılarının içine girilerek çalışılır. Kimisini kendimize taraftar yaparız. Kimisini cezalandırırız. yerel yönetimler içinde aynı şeyler geçerlidir. Kural, parti otoritesini tanıyanlara yaşam hakkı tanımak, düşmanın politikasını yürütenlere ve ajanlığını yapanları cezalandırmaktır." Bu gelişmelerle "Bir defa korku duvarı çoktan yıkıldığı gibi çok korkak yürüme, yediden yetmişe kadar herkese mal olmuştur diyordu.

3. Örgüt Eylemlerinin Tırmanışı

1988 yılı PKK için askeri anlamda kayıpların, buna karşılık politik şiddet ile genişlemenin yaşandığı, gerek Güneydoğu Anadolu'da, gerekse Avrupa'da örgütün hızla taban bulduğu bir dönemdir.

184 Abdullah Öcalan; Yeni Dönemin Görevi Üzerine Yetkince Yürüyelim, Şam 1989, s.65.

185 Nihat Ali Özcan; *PKK Tarihi, İdeolojisi ve Yöntemi*, ASAM Yayınları, Ank.1999, s.117.

186 Abdullah Öcalan; Yeni Dönemin Görevi Üzerine Yetkince Yürüyelim, Şam 1989, s.45.

1988 Mart ayında PKK'ya indirilen darbe, büyük moral bozukluğuna yol açtı.

1989'da durumu değerlendiren zamanın İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu'ya göre, terörist örgüt 1988 yılında yediği darbelerle aktivitesini büyük ölçüde kaybetti. Örgüt 1988 yılını bir atılım yılı olarak görüyordu ve bu amaçla da ülke içindeki sempatizanları ve örgüte katılan diğer elemanları eğitmek ve kalıcı kamplar kurmak amacıyla ülkeye sızan yaklaşık 20 kişilik bir eğitilmiş lider grubu, Suriye sınırındaki Nusaybin ilçesi Gırneli yakınlarında, güvenlik kuvvetleri ile giriştikleri sekiz saatlik yoğun bir çatışma sonucu imha edildi. Hükümet birlikleri tarafından yapılan açıklamada, teröristlerin dağda bir mağarada saklandıkları sırada görüldükleri ve bunun üzerine operasyon düzenlendiği bildirildi. Çatışmada 3 asker şehit ve 10 asker de yaralanıyordu¹⁸⁷.

Nusaybin çatışması, güvenlik birimlerine örgütün artık daha kalabalık gruplar halinde toparlandığını göstermişti

Bu arada, gerek Suriye, gerekse Irak sınırları kullanılarak "*1988 Bahar Atılımı*" için örgüt tarafından genel hazırlıklar yapılıyordu.

Daha bu olayın üzerinden bir ay bile geçmeden, PKK saldırıları biraz da gecikmiş olarak başladı. Üç ayrı saldırıda 27 kişiyi öldüren örgüt militanları, hiç kayıp vermeden dağlara geri çekildiler. İlk iki saldırı, Şırnak'a bağlı Taraklı ve Üçkardeşler mezralarına karşı düzenlendi. İlkinde eski PKK destekçisi olan Osman Babat ve iki akrabası evlerine dönerken öldürüldüler. Olaydan bir ay önce cezaevinden tahliye olan Babat, örgüt tarafından "hain" ve "polis ajanı" olarak afişe edilmişti. Otopsi raporlarına göre, boğularak öldürülmüştü.

Bu ölümlerin üzerinden daha iki saat geçmeden, yaklaşık 25 kişilik bir PKK birimi Şırnak'a bağlı Üçkardeşler mezrasına girerek ismen 12 kişiyi evlerinden çağırdılar. Bu grubu biraraya getiren militanlar, üzerlerine yayılım ateşi açtılar. Olay sırasında silah seslerini duyup gelen bir çoban da kurşuna dizildi.

¹⁸⁷ Şemdin Sakık'la yapılan mülakat: A.Cem Ersever, *Kürtler PKK ve Öcalan*,s127,132;Ümit Özdağ;*Türkiye Kuzey Irak ve PKK*,s..53-55

Üçkardeşler baskınından bir kaç gün sonra, Nusaybin Taşköy'e bağlı Bahninin mezrasını basan militanlar, "devlet yanlısı" olarak suçladıkları Çelik ailesini tamamen imha ettiler. Öldürülen 11 kişi arasında kadınlar ve üç aylık bir bebek de vardı.

PKK'nın sözde darbe yediği bu dönemde, kadrolaşma çalışmaları ve baskınlar da eski temposunda sürdü. Şırnak merkezini basan bir grup militan, kahvehanede oturan 11 kişiyi de yanlarına alarak kayıplara karıştı. Bingöl'ün Günlük köyünü basan bir başka grup militan ise, muhtarın kaşesini de alarak kaçtılar. 1988 ile ilgili parti talimnameleri, harfi harfine yerine getiriliyordu.

Bu saldırıların hepsi, bölgede güvenlik tedbirlerinin arttırıldığı ve PKK bahar kongresi çalışmalarının imha edildiği bir döneme denk düşüyordu.

a) Devletin Aldığı Tedbirler

Bu dönemde devletin aldığı tedbirleri kısaca şu başlıklar altında toplamak mümkündür.

1.Bölgeye daha fazla hükümet birliği akıtılması, halkın daha iyi korunmasını sağlamamıştı

2.Hükümetin yeniden yerleştirme (köy boşaltma vb.) programı işlemiyordu

3.Devlet istihbarat ağının geliştirilmesine ihtiyaç vardı

4.PKK hala geniş bir alan içerisinde saldırı başlatabilecek kadar kendinde güç görüyordu¹⁸⁸.

Gerçekten de, istihbarat ağında eksiklikler göze çarpıyordu, içişleri Bakanı'na göre, Taraklı ve Üçkardeşler mezraları, PKK tarafından basılmadan önce devlet, buralarda insanların yaşadığını bile bilmiyordu. Yarbay Eşref Hatipoğlu'na göre, bu iki yerleşim birimine en yakın askeri karakol, normal hava koşulları altında yedi saatlik mesafedeydi, önceki kış iki köprü yıkıldığı için baskından sonra birliklerin mezralara varması 13 saat almıştı.

b) Siyasi Partiler ve PKK

188 İsmet G. İmset; *PKK Ayrılıkçı şiddetin 20 Yılı*, İstanbul 1993, s.241.

Zamanın muhalefet partisi lideri Süleyman Demirel ise, mecliste yaptığı bir konuşmada, PKK'nın 41 gün içinde 44 kişiyi öldürdüğünü, bu durumun kabul edilemez olduğunu söylüyordu.

ANAP iktidarı, her yıl terörün belinin kırıldığını söylüyor, ama Türkiye bir sonraki yıl daha güçlü bir şiddet kampanyasıyla karşı karşıya kalıyordu.

Özellikle 1987 yılından sonra da yerleşim merkezlerine karşı saldırılar tırmanışa geçti. PKK açısından bunun subjektif şartları, bölgedeki durum ve örgütlenme disipliniyse de, bu tırmanışı iktidarın politikalarına (ya da politikasızlığına) bağlayanlar oldu¹⁸⁹:

Mayıs 1988'de yayınlanan bir Helsinki Watch raporunda, 1984 yılından o güne kadar toplam 950 kişinin öldüğü bildiriliyordu. Demirel ayrı bir açıklamada en az bin kişinin öldüğünü, bunlardan 500'ünün güvenlik kuvveti mensubu olduğunu söylüyordu.

Başka bir Helsinki Watch araştırmasında da, bölgedeki sivil halkın devlet ve başkaldırı kuvvetleri arasında kaldığı, kendileri ile işbirliği yapmayı kabul etmeyen halka karşı gerillanın acımasız davrandığı vurgulanıyordu.

Eldeki PKK kayıtlarında bu konuda bir bilgiye rastlanmasa da, Türk basınında örgütün bu koşullar altında, 15 Nisan 1988'de, bir toplantı düzenlediği bildirildi. Haberlere göre, PKK liderleri Suriye'nin Lazkiye şehrinde bir araya gelerek yaklaşık 300 delegenin katıldığı bir konferans yaptılar. Ankara'ya ulaşan bilgilere göre, bu toplantıya KUK, Kawa, Komala gibi bölücü örgütler de gözlemci olarak katıldılar.

Toplantının başlıca konusu örgütsel birliğin sağlanması, tasfiyeci unsurlardan kurtulunmasıydı. Bu arada, Güneydoğu'da uygulamaya konulan yöntemlerle, "devrimci şiddet" in yeni hedefleri de ele alındı¹⁹⁰.

189 İsmet G. İmset; *PKK Ayrılıkçı şiddetin 20 Yılı*, İstanbul 1993, s.242

190 2000'e Doğru, İstanbul 7 Ağustos 1988, s.32-33

PKK, bütün saldırılarına rağmen, yıllar sonra kendince başarılı bir dönem olarak nitelendirdiği 1988 yılında dışarıdan ve içeriden darbelerle karşılaştığını açıkça söyleyecekti.

1988 yılı içinde, hükümet birliklerinin PKK'ya indirdiği iki büyük darbenin dışında, örgüt için büyük sorunlara yol açan bir gelişme de, gerek Avrupa, gerekse kamplarda yaşanan ilk büyük ayrılık oldu.

Apo'ya göre, 1977'deki ilk ayrılık fikirleri, bir düşman provokasyonuydu. O tarihten sonra da çeşitli ayrılıklar yaşanmış, PKK lideri bunların hepsini, "düşmanın parti çizgisine yönelik saptırma ve tasfiye hareketi" olarak nitelendirmişti.

Ancak, 1988 yılında, Avrupa sözcüsü Hüseyin Yıldırım'ın PKK Merkez Komitesi ile ilişkilerini kesmesi ve örgütü terk etmesi, gerçek bir darbeydi. Bir önceki yıl düzenlenen kongrede bütün bu unsurların tasfiye edilmesine karar verilmiş, kimisi çareyi kaçmakta bulurken diğerleri de öldürülmüştü.

Bu döneme ait istihbarat raporlarından anlaşıldığına göre, 1987 -1988 tarihleri arasında PKK'dan kaçan 31 militan, Irak'da KDP'ye sığınmış, 28 militan ise güvenlik kuvvetlerine teslim olmuştu. Öcalan'ın "*pişmanlık yasası tuzağı*" dediği, buydu. Aynı zamanda parti-içi tasfiye ile en az 28 militanın öldürüldüğü de yine istihbarat raporlarında yer almıştı.

Mayıs ayında, ayrılık hareketleri örgütte kendini göstermeye başlamıştı, Apo'ya yakınlığı ile bilinen Şahin Baliç'in Bekaa vadisindeki kampta PKK tarafından gözaltına alındığı bildiriliyordu. Baliç'in yerine Botan bölgesi komutanlığına, Ebubekir kod adlı Halil Ataç getirilmişti¹⁹¹.

PKK içindeki ayrılıklar kısa bir süre sonra iyice hissedilmeye başladı ve Türk basınına da yansdı. Milliyet gazetesinin "PKK'da Kanlı Ayrılık" başlığı ile verdiği haberde örgüt içi yeni tayinler yapıldığı ve bir grubun örgütün şiddete dayalı ve sivilleri hedef alan yöntemlerine karşı çıktığı bildiriliyordu. Habere göre,

191 Şemdin Sakık'la yapılan mülakat

Öcalan'a karşı çıkan bu gruptan 38 militan yine Apo'nun emri ile kurşuna dizilmişti¹⁹².

Bir süre önce karısı Kesire de Öcalan'dan ayrılmaya karar vermiş, parti içi muhalefete karışmıştı. 1993 yılı başında İsveç'in başkenti Stokholm'de Öcalan'a geliştirdiği muhalefeti yaygınlaştırmaya çalışan Kesire ise, başını kurtarmıştı: Bekaa kampında 1987 yılında başlayan gözaltı, Öcalan'ın "...*hadi git, seni bir daha görmeyeyim...*" dediği gün sona ermiştir. Öcalan, Cemil Bayık'ın bütün girişimlerine rağmen, Kesire'nin öldürülmesine izin vermemiştir.

Diğerleri ise PKK'nın kendi tabiri ile, "*imha edildiler*". Sağ kalmayı başaran Hüseyin Yıldırım bir yıl sonra Avrupa'da vurulmasına rağmen kurtulmuştur. Daha sonra PKK-Vejin hareketi adı ile ortaya çıkan ve bir PKK alternatifi oluşturan Yıldırım ve beraberindekiler, az bir destekle de olsa, hala faaliyetlerine devam ediyorlar¹⁹³.

Bu ayrılıklar zincirleme bir etki de yaparak, yıllar boyu şu ya da bu şekilde sürdü. Kimisi tasfiyeci, kimisi ajan, kimisi provokatör, pek çok insan kurşuna dizildi.

c) Halepce Katliamı ve PKK

Irak yönetimi Irak-İran savaşının bitiminden sonra İran ile işbirliği yaptıkları gerekçesiyle Kuzey Irak bölgesinde yaşayan Kürtler üzerine operasyonlar yapmaya başlamıştı. Bu operasyonlara bağlı olarak 16 Mart 1988 tarihinde Halepçe kasabasına kimyasal bombaların atılmasıyla binlerce kişinin ölümüyle sonuçlanan bir katliam gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen katliam neticesi paniğe kapılan halk evlerini eşyalarını terkederek Türkiye ve İran'a sığınmıştır.

Ağırlıklarını terkederek panik halinde sınırlara doğru yürüyen halkın bir çok yörede önü PKK'lılar tarafından kesilmiş, ellerindeki silahlara el konulmuştur. Türkiye ve İran'a sığınma amacındaki halkın ellerindeki silahlar bu

192 İsmet G. İmset; *PKK Ayrılıkçı şiddetin 20 Yılı*, İstanbul 1993, s.244.

193 28.08.1998 Tarihli Yeni Şafak Gazetesi

şekilde PKK'nın eline geçmiştir. Böylece PKK kısa süre içinde binlerce silah ve mermi sahibi olmuştur.

İran-Irak savaşının sona ermesinden sonra PKK'nın sağladığı avantajlar sadece bu silahların ele geçirilmesi olmamış, bu dönemde PKK aynı zamanda Irak hükümetinden de önemli destek almıştır.

Irak saldırılarından kaçarak Türk sınırına yığılan yaklaşık 60 bin Irak Kürdü, Ankara'yı ciddi şekilde kaygılandırdı. Bir çok vatandaşla birlikte askerler ve istihbarat da, PKK militanlarının bu şekilde ülkeye sızabileceğinden endişe etmişlerdir.

Türkiye'nin duyduğu rahatsızlık, Haziran ayında Talabani'nin Amerika'yı ziyareti ile başlamış, Washington'da yaptığı bir açıklama ile daha da artmıştır. Talabani burada Amerikan yetkilileri ile görüşürken, Türkiye'nin Irak ile işbirliği yapması halinde, kendi örgütünün de Türkiye aleyhtarı örgütlerle işbirliği yapmasının doğal karşılanması gerektiğini söylemiştir. KYB¹⁹⁴ lideri, bu açıklama yetmezmiş gibi, Ankara'yı bir de, PKK'yı *"kadın ve çocukları öldüren örgüt"* diye tanımlaması yüzünden açıkça eleştirdi.

Türkiye'nin bu açıklamalara tepkisi son derece sert olmuştur. Zamanın Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Büyükelçi İnal Batu, PKK ile Talabani'nin ortak bir strateji altında güç birliğine gittiklerini iddia etmiştir. Amerikan Dışişleri Bakanlığı yetkilileri de, Ankara'ya göre, bu işbirliğinin taraflarından biri ile görüşmüştü.

194 KYB (Kürdistan Yurtseverler Birliği) 1976 da Şam'da kurulmuş, üç farklı gruptan oluşmuştur. Talabaninin örgüt üzerindeki denetiminden sonra Net bir siyasi programı yoktur. Her zaman tüm Irak Kürdistanı için özerklik istemiştir. : Martin Van Bruinessen, (Çev. Nevzat Kıracı- Bülent Peker- Leyla Keskiner, *Kürdistan Üzerine Yazılar*, İstanbul, 1992, .Yine bu partinin bazen aşırı milliyetçi, bazen de aşırı solcu görünebildiği, bu günlerde ise sosyalizm ilkeleri ile hareket ettiği anlaşılmıştır. Bu arada Irak'ta bulunan sekiz partinin ortaklaşa bir cephe oluşturdıkları ve saflarını birleştirdikleri görülmüş, 17. Mayıs 1993 te bir genel seçim icra etmişler ancak KYB Partisi aldıkları oya itiraz etmiş, %50 esasına göre bir dağılım istemiştir. Neticede eşit sayıda bir ol potansiyalı olduğu açıklanmış ve KYB-KDP arasında eşit sayıda bakanla hükümet kurulmuştur.

1994 yılında araları yeniden bozulmuş ve silahlı mücadele başlamıştır. KYB'nin yenilgisi sonrası ateşkes imzalanmış, ancak 1995 yılı başlarında yeniden çatışmalar başlamıştır. Nihayet ABD'nin arabuluculuğu ile Temmuz 1995 te yeniden ateşkes sağlanmıştır. (Sa'di Berzenci; Irak Kürdistan'ında Mevcut Durum Hakkında Görüş, *ADD*, (Kuzey Irak Özel Sayısı), C.3 S.1,s.197-201)

Milliyet'den Mümtaz Soysal da geziyi değerlendirirken, Sovyetler'in Körfez'e yönelik tehditlerine karşılık, Amerika'nın bölgede bağımsız bir Kürdistan devleti kurulmasını istediğini yazdı. Tercüman'dan Fahir Armaoğlu'na göre, bu ziyaret ve görüşmeler, bölücülere bir mesaj niteliği taşıyordu. Bu mesaj ise, söylenenleri yaptıkları takdirde, ABD tarafından desteklenecekleri şeklindeydi¹⁹⁵.

Aynı günlerde Hürriyet gazetesinde çıkan bir haberde, Talabani'nin "Türkiye'nin düşmanı" olduğu yazıldı.

Bu yorumların hemen ardından, Türk sınırına yığılan Kürtlerin PKK'yı destekleyebilecekleri kaygısı da arttı. Kürtlere Türkiye'ye sığınma izni verilmesi, bir çok çevrede tepki yarattı. Irak Kürtlerinin zaman içinde PKK'yı güçlendireceği yorumu yapılmaya başlanmıştı.

Ashında, Ankara ilk başta bu kadar sığınmacıyı ne yapacağını bilmediği için olayın heyecanı ile sınırı kapatmış, durumu Irak'ın iç işi gibi nitelendirmeyi uygun görmüştü. Ne var ki, hızla artan dış baskı, Türkiye'nin tutumunda bir yumuşama başlattı. Zamanın Başbakanı Turgut Özal, Halepçe'de beş bin sivilin Irak tarafından kimyasal gazlarla katledildiği haberleri karşısında sınırı açmak zorunda kaldı¹⁹⁶.

Bu arada, Irak birliklerinin Kuzey'de başlattıkları katliamla boşaltılan bölgeler, PKK tarafından kullanılmaya başlandı. Siviller tarafından terk edilen dağ köylerine yerleşen PKK militanları, Türkiye sınırının engebeli Irak tarafında bir çok yeni kamp açtılar.

Zayıf düşen Irak Kürt hareketi de PKK ile olan sürtüşmesini unutmak zorunda kalınca, KDP'nin PKK ile krizde olan ilişkisi bile bir anlamda normale döndü. Bu ise, örgütün hemen Türkiye'nin yanı başında yeniden güçlenmesine olanak sağladı.

IV. PKK'NIN ÜLKE İÇİ I. KONFERANSI VE İDEOLOJİK DEĞİŞİM

195 İsmet G. İmset; *PKK Ayrılıkçı şiddetin 20 Yılı*, İstanbul 1993, s.247.

196 (Ümit Özdağ; *Türkiye Kuzey Irak ve PKK*, s.53-57

1989 Eylül-Ekim aylarında Van-Çatak ve Şırnak-Beytüşşebap arasındaki Tahtareş kayalıkları bölgesinde yapılan ülke içi I. Konferans toplantısında alınan kararlar, yapılan eleştiriler ve görevlendirmeler Öcalan tarafından yetersiz görülmüş ve 18 Kasım 1989 tarihinde yerliden yapılan toplantıda; Botan Eyaletinin 1990 yılı içerisinde kurtarılmış bölge olarak ilan edilmesi, kitle gösterilerinin gerçekleştirilmesi, mahalli idarelerin işlemez kılınması veya ele geçirilmesi, savaşın diğer eyaletlerde de yoğunlaştırılıp Güvenlik Güçlerinin Botan üzerinde birikmesinin engellenmesi ve şehirlerde suikast ve sabotaj eylemlerine ağırlık verilmesi kararlaştırılmıştır.

PKK daha önce belirtildiği gibi Marksist-Leninist bir örgüt olmasına rağmen, sosyalist bloktaki çöküşü gördükten sonra, halkı kandırabilmek için *dini duygularıyla* oynamaya çalıştı. Böylece ideolojik olarak büyük bir değişim içerisine de girdi.

Hatta İran şiiliğinin; Türk ve Arap aleviliğinin de tam desteğini alabilmek için Öcalan; Nisan 1989 ayında Bekaa'daki "*Din Üzerine*" yaptığı değerlendirmede "*İslamiyetin en radikal uygulandığı Alevilik ve şiiliktir* " şeklinde bir açıklama yapmıştır.

PKK, öngördüğü hedeflere 1989 yılında ulaşamamıştır. Fakat gerilla düzeninden ordu düzenine geçmek suretiyle 150-200 kişilik gruplar halinde saldırılar yapmaya başlamıştır. Durum böyle olunca da Türk güvenlik güçlerinin verdikleri kayıp miktarı önemli ölçüde artmıştır. 1989'da 1833 terörist ele geçirilmesine (165'i ölü, 15'i yaralı, 1622'si yakalanan, 31'i teslim olan) karşılık, 289 şehit verilmiştir¹⁹⁷ (136'sı sivil, 11'i asker, 8'i polis, 34'ü GKK).

Örgüt elemanları eylemleri tırmandırmak amacıyla yurtiçine giriş yaptıkları sırada Mart 1980 tarihinde çatışmada ölen bir grup örgüt mensubunun definleri sırasında önce Nusaybin'de daha sonra Cizre ve Silopi'de PKK gösteriler başlatmıştır¹⁹⁸.

197 Atilla Şehirli; A.g.t.(Ümit Özdağ; *Türkiye Kuzey Irak ve PKK*, s..58,59

198 (Ümit Özdağ; *Türkiye Kuzey Irak ve PKK*, s..60

Cenaze töreni sırasında önceden yapılan altyapı hazırlıklarına da bağlı olarak kitleler yasadışı gösteriye sürüklenmiştir. Meydana gelen kitlesel şiddet olayları anlık bir tepki olmayıp, bu olaylar Örgüt tarafından yıllarca önceden hazırlanan bir zemin üzerinde ve bir takım sözde aydın-demokrat kişilerin devamlı istismar ve kışkırtması sonucu meydana gelmiştir¹⁹⁹.

V. II. LÜBNAN KONFERANSI VE IV. KONGRE

4-13 Mayıs 1990 tarihinde Lübnan'da gerçekleştirilen II. Konferansı önemli kılan esas husus bu konferansın yurtiçinde yapılması planlanan ve PKK lideri Abdullah Öcalan'ın da katılmayı düşündüğü PKK IV. Kongresi'nin bir nevi provası olması ve hazırlıklarını içermesidir. Diğer taraftan PKK yanlısı kitlesel gösterilerin yapıldığı günlerin hemen akabinde gerçekleştirilmesi bu konferansın kitlesel boyutlu gösterilerin tırmandırılması gibi kararlara esas teşkil etmesi, konferansın diğer önemli nitelikleridir.

Konferansta Nusaybin, Cizre, Silopi olaylarının meydana getirdiği kargaşadan azami faydalar sağlayabilmek için Abdullah Öcalan tarafından "Fırat-Dicle" Havzası olarak tabir olunan bölgenin bir ayaklanma bölgesi haline getirilmesi için broşürler ve talimatlar hazırlanmıştır²⁰⁰.

II. konferansa bir kısım üst düzey PKK mensubunun yanısıra kampda eğitim görenler ile Avrupa, Suriye, Irak ve PKK faaliyetlerinin sürdürüldüğü diğer bölgelerden sorumluluk taşıyan Türk, Irak ve Suriye uyruklu örgüt mensupları katılmışlardır.

Kısacası sadece üst düzey PKK mensupları değil her düzey ve bölgeden örgüt mensuplarının katıldığı bu toplantıya "ulusal konferans" sıfatı yakıştırılmıştır. Daha sonraki yıllarda gerçekleştirilen toplantılar da ulusal

199 Atilla Şehirli; PKK'nın Kongre ve Konferansları ile Uyguladığı Strateji ve taktikler, Fırat Üniversitesi *I. Milletlerarası Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da Güvenlik ve Huzur Sempozyumu* (27- 29 Mart 2000 Elazığ) (1 st International Security and peace In the East and Southeast Anatolia Symposium Terrorism, its effect and solution suggestions Elazığ 27-29 March 2000) s.789-833.

200 A.Cem Ersever, *Kürtler PKK ve Öcalan*,s.139-146Atilla Şehirli; a.g. tebliğ.

konferans adıyla anılmıştır. Ancak gerçek katılımların PKK üst düzey elemanlarının yanı sıra sempatzanlarla sınırlı olduğu bilinmektedir²⁰¹.

Bu konferansta;

1) Faaliyetlerin en üst seviyede *siyasi büro ve askeri komite* şeklinde pratik olarak birbirinden ayrılması, siyasi büronun cephe faaliyetlerinden sorumlu kılınması,

2) Halk ayaklanmaları sürecine gelindiği, kitlelerin buna göre örgütlenmesi, cephe örgütlenmesinin bu ihtiyaca göre şekillendirilmesi,

3) Basın-yayın faaliyetlerinin geliştirilmesi ile her eyaletin bir yayın organı çıkartması,

4) Legal kurum ve kuruluşlar oluşturarak halk katmanlarının bunların etrafında bir araya getirilmesi,

5) ERNK alt birimlerinin oluşturulmasıyla bunların kitle içinde örgütlenmesi,

6) Dini ve mezhepsel örgütlenmelere ağırlık verilmesi, bu amaçlara uygun teşkilatların oluşturulması,

7) Kültürel faaliyetler ve Kürtçe'nin geliştirilmesi konusunda çalışmalar başlatılması²⁰²,

8) Ulusal Kongre ve Ulusal Meclisin toplanması için hazırlık çalışmalarının sürdürülmesi,

9) Silahlı faaliyetlerin giderek kırdan şehire doğru yayılması, silahlı birliklerin sayısının artırılması, yönünde kararlar alınmıştır.

Bu kararların alınmasının ardından bölge şehirlerinde kitle gösterileri, kepenk ve kontak kapatma eylemleri gündeme gelmiştir²⁰³.

201 PKK. Emniyet Genel Müdürlüğü İst. Dai. Bşk. Yay. C.4, s. 353-354.A.Cem Ersever, *Kürtler PKK ve Öcalan*,s.149-152.

202 27.01.1998 tarihli Hürriyet Gazetesinin haberinden anlaşıldığına göre Öcalan, Özgür Halk Gazetesinde Ali Fırat kod adıyla yazdığı yazıda " Biz Kürt halkına Kürt diliyle bir şeyler veremiyoruz yani Kürtler Kürtçe anlamıyor."

203 Atilla Şehirli; *a.g. tebliğ*.

II. konferans cephede silah ile savaşımın artık halkın gündemine girdiği ve Partinin(PKK) geleneksel kitle ve halk çizgisinin pratikte oldukça açıklığa kavuşturduğunu dile getirmiştir ²⁰⁴.

Bu kararlar gelecek için bir planlama ve öngörüyü ortaya koyarken, kolayca yayılması için de basılarak dağıtıldı. Yazılanları adım adım takip etmek, geçmişini anlamak ve gelecekle ilgili hedefleri yorumlama konusunda yeterli oluyordu. Kongre kararlarında alt başlık olarak yer alan "Silahlı mücadele sorunlarımız" adlı bölümdeki bilgilere göre belki başlı sorunlar şunlardı: Artan militan sayısının ortaya çıkardığı problemler ve halkla ilişkiler konusu sonuçta yöntemin uygulanmasında ve seçiminde gerilla tarzının tek amacı Kürdistan halkının örgütlenmesidir²⁰⁵.

Silahlı şiddet uygulayan gerilla, halkı nasıl örgütler? Bu noktada sorun halkın ayrıştırılması ve taraf haline getirilmesi ile ilgilidir. Gerilla şiddet uyguladıkça, saflar belli olacaktır, özellikle vurgulanan ve üzerinde durulan konu, silahlı şiddetten amacın tamamen siyasal olduğudur. Bu tarzın hayata geçirildiği bölgelerde halk, yavaş yavaş olayların içine çekilirken, beraberinde milis örgütlenmesini de getirecekti. Bu da sonuçta kısmi halk ayaklanmaları için uygun ortam hazırlayacaktı.

1990 yılının önemli bir sonucu Türkiye'nin İran-Irak savaşının sona ermesinden sonra ilişkilerinin kötüye gitmesi PKK'ya önemli fırsatları getirmiş olmasıdır.1990 Ağustosunda başlayan Körfez Krizi ise bölgedeki dengelerin değişmesi PKK'nın bundan nasıl yaralanacağını gündeme getirmiş, PKK'nın Irak'ın yani Saddam'ın yanında olmasını ve Kuzey Irak'ta büyük serbestiyi sağlamıştır. Bu yıl da APO Suriye'deki konumunu ve İran'a yanaşmayı da ihmal etmemiştir.

26-31 Aralık 1990 tarihinde Kuzey Irak'ta Haftanın isimli kampta PKK'nın 4. kongresini yapılmış, II.Konferans'taki fikirler yeniden kabul edilmiş, ilerisi için kuvvet bulmaya çalışmış, sivil insanları da öldürmeden geri kalmamıştır.Neticede

204 *Serxwebun*; Sayı 102, Haziran 1990, s.1-6

205 Nihat Ali Özcan; *PKK Tarihi, İdeolojisi ve Yöntemi*, ASAM Yayınları, Ank.1999, s.118.

205 vatandaş öldürölmüş, 171 vatandaş da yaralanmıştır.. Bu yılda meydana gelen " Körfez Krizi" bir nevi imdadına yetişmiş ve Kuzey Irakta daha serbest hareket etme imkânın bulmuştur²⁰⁶.

IV. kongrede örgüt lideri Abdullah Öcalan hazır bulunmamıştır. Abdullah Öcalan bu kongreye katılmamış olmakla birlikte kongre kararlarına esas teşkil edecek talimat ve değerlendirmeleri kongreye katılacak olanlara ulaştırmıştır. Örgütün Merkez Komite üyesi Mehmet Cahit Şener'in Divan Başkanlığında yapılan kongrede II. Konferansta alınan kararların benzerleri alınmıştır. Bu Kongrede alınan kararlar şunlardır:

- 1) Kitlese faaliyetler ile siyasal faaliyetlerin dayanışmasının sağlanarak, parça parça kurtarılmış alanlar oluşturulması yönünde kararlar alınmıştır,
- 2) Kongrede Sosyalist Blok'un dağılması neticesinde, dünya dengelerinde meydana gelen değişimlere bağlı olarak " *Dünya İnsanlığının Durumu*" başlığı altında klasik Marksizm'den kaçış sayılabilecek bazı değerlendirmeler yapılmıştır.
- 3) Kongre'de alınan en önemli karar sözde "*gerillanın yaygınlaştırılması*", kararı olmuştur. Bu kararlara ilaveten;
 - a) Kitleye, şiddet uygulamasının görünüşte terk edilmesi,
 - b) GKK (Geçici Köy Koruculuğu) teşkilatını kaldırmak için af ilan edilmesi,
 - c) Kepenk kapatma, protesto yürüyüşleri, açlık grevleri tertipleme kararı alınması,
 - ç) Çatışmalarda ölen PKK'lıların törenle gömülmesi,
 - d) Legal faaliyet gösteren siyasi partilere sızılması,
 - e) Kitle gösterilerinin silahlı eylemlerle desteklenmesi,
 - f) 15 Ağustos, 21 Mart ve 1 Mayıs günlerinin bayram olarak kutlanması,
 - g) Aşiretlere ılımlı ölçülerde yaklaşılarak kazanılmaları,
 - ğ) T.C. yöneticilerine suikastlar düzenlenmesi kararları alınmıştır.

206 A.Cem Ersever ; *Kürtler PKK ve A.Öcalan* s.138-153; Ayrıca Bkz. 3.02.1998 tarihli Milliyet Gazetesi.

1990 yılında PKK hedeflerini gerçekleştirememiş ve yaptığı IV. kongre ile yeni kararlar almıştı. TSK ise Körfez Krizi'nin patlak vermesi üzerine arzuladığı operasyonları gerçekleştirememiştir.

Türkiye'nin Irak sınırı boyunca askeri kuvvet yığılması ve mevsim şartlarından dolayı PKK silahlı eylemlerini bu dönemde azalttı. Bu arada Kuzey Irak yeni gelişmelere sahne oluyordu. Körfez krizi sonunda gelişen Kürt'lerin Türkiye ve İran'a göç ettirilmesi ile temposunu artıran "Serhildan" diye adlandırılan izinsiz gösteriler hızla değişik il ve ilçe merkezlerine yayıldı. Bir kısım köylüler de örgütlenerek şehir merkezlerine yönelik gösteriler yaptı. 1990 yılından itibaren bu gösterilere getirilen yeni boyutta, halk ayaklan-malarıyla gerillayı irtibatlandırmak esastı. Gelişmelerin hızlı bir şekilde kazandığı, bu yeni boyut Öcalan'ı o kadar memnun etmişti ki dönemi Marksist/Leninst yorumla şöyle değerlendiriyordu:

"...Kısaca stratejik savunma dönemindeyken -ki dönemler bizim için o kadar belirgin değildir iç içe yaşamaktadır-askeri üstünlük anlamında dengeye ulaşamasa, siyasi üstünlükte rahatlıkla dengeye ulaşabiliriz ve şimdiden ulaştığımızı söyleyebiliriz..."²⁰⁷.

Öcalan bu konudaki görüşleri şöyle devam etmektedir. *"...Siyasi denge aşamasından kast edilen ile yöntemi konusundaki tespitler ise şunlardı: Gerilla kendi içinde askeri dengeye ulaşamasa da yarattığı siyasi üstünlükle zaferi belirlemede temel rol oynayan savaş biçimidir. Diğer ülkelerdeki ulusal kurtuluş savaşlarından farkı bu yönüdür. Onlar düzenli savaşlarla sonuca gitmek isteyebilir. Biz ise bir çok sonucu ancak gerilla savaşı ile alabiliriz. Bizde gerillanın siyasal niteliği siyasal üstünlüğü kesin sağlama ve düşmanı siyasal yönden sıfıra doğru tüketmesi gerçeğini bağrında taşır..."²⁰⁸.*

IV. Kongre'de artık siyasi yönün, askeri yönün önüne geçtiği görülür, böylece askeri zor yerine siyasi zor ön plana çıktı. Kongre'ye eyaletlerden gelen raporlar, dönemin genel görünümünü ortaya koymaktadır. Raporlardaki bilgiler

207 Abdullah Öcalan; IV. Kongreye Sunulan Politik Rapor, İst.1993, s.177.

208 Abdullah Öcalan; IV. Kongreye Sunulan Politik Rapor, İst.1993, s.178.

ışığında silahlı faaliyet gösterilen bölgelerin, siyasal ve askeri bakımdan stratejik olarak ne anlam ifade ettiği önemlidir, özetle eyalet boyutunda gelişmeler şöyleydi:

1. Kongre Raporlarına Göre PKK'nın 1990 Yılına Kadar Olan Olaylara Bakışı²⁰⁹

Botan Eyaleti'nin raporlarında, 15 Ağustos 1984 Eruh ve Şemdinli olayları sonrası tasfiyenin eşğine gelen parti, bu durumdan kurtulmak için acil tedbir olarak, önder durumundaki tüm militanları Kuzey Irak'a çekerken, çıkmazdan kurtulmak ve harekete yeni bir ivme kazandırmak için, III.Kongrenin toplandığı belirtilmektedir. Kuzey Irak'a çekilme, örgüt elemanlarını savunma psikolojisine iterken, saldırı ruhu kaybedilmiş oluyordu. Bu gelişmelerin ardından, 1986 yılına gelindiğinde ise baharla birlikte eylemler artmış, ancak yenilen darbeler sonucu atılım yarım kaldı.

Bu dar boğazı aşmak isteyen Öcalan, Kör Cemal'i (Halil Kaya) 1986'da eyalet sorumluluğuna atadı. Kör Cemal, Öcalan'ın gözüne girmek için bölgede şiddetin dozunu arttırdı, yüzlerce insanın kanına girdi. Devrimci şiddeti, oldukça sert ve acımasız olarak uyguladı.

PKK, Botan bölgesinde 1985-1990 yılları arasında öldürülen sivil kadın ve çocuklar için sorumlu aramaya başladı. Eylemler partiyi, Türkiye ve dünya gündemine taşımıştı. Ancak uygulanan şiddetin vahşet boyutu, kamuoyunda tepki yaratırken, stratejinin ideolojik dayanakları da Sovyetler Birliği'nin dağılmaya başlamasıyla yok oluyordu. Kör Cemal tüm bu olumsuzlukların sorumlu kişisi olarak ilan edildi. Örgüt literatürüne Kör Cemal pratiği olarak geçen bu uygulamada, sonuç elde edildikten sonra suç Kör Cemal'in üzerine yıkılarak, Öcalan kendisini sorumluluktan kurtarmaya çalıştı. Ancak bu eylemler askerlik yasasının uygulanması uğruna yapılmıştı²¹⁰.

²⁰⁹ PKK'nın stratejisi yazılırken büyük ölçüde Nihat Ali Özcan'ın "*PKK Tarihi, İdeolojisi ve Yöntemi*" adlı kitabından faydalanılmıştır. Bkz. Nihat Ali Özcan, *PKK Tarihi, İdeolojisi ve Yöntemi*, ASAM Yayınları, Ankara 1999, s.121-130.

²¹⁰ *Ulusal Kurtuluş Mücadelemizin Saflarında Tasfiyecilik*, Şam, 1991, s.50.

Silahlı propaganda safhasında faaliyeti bu düzeyde götürdükçe, sayı konusunda pek fazla sıkıntı çekmeyen örgüt, gerillaya geçişin ardından gelen kayıpları yerine koymak ve halk desteğini sağlamak için çıkardığı "askerlik yasası"nın uygulaması ile ilgili olarak şunları belirtti.

Askerlik yasasının gerek ordu kuruluşu gerekse silahlı mücadelenin kendi hükmünü direk veya dolaylı yollardan topluma kabul ettirilmesinde belirleyici bir konumu vardır." Bu yasanın en yoğun uygulandığı eyalet Botan'dı. Şemdinli ise askerlik yasasının uygulandığı merkezdi. Rapora göre, "bölgede hiçbir ön çalışma yapılmadan kesinlikle hazırlanmayan koşullarda askerlik yasası uygulanmaya çalışılmıştı.. Bu uygulamadan kast edilen ise nelerdir diye baktığımızda şunlar ifade ediliyordu:²¹¹

Yine bu dönemlerde talan mantığı ile gençler kaçırılmıştır. Gençleri evde olmayan ailelerden kadınlar rehin adı altında günlerce alıkonulmuştur. Köy meydanlarında insanlara hakaret edilmiş, dövülmüş ve hatta bazı yerlerde kurşun sıkılmıştır.

Bu olaylar üzerine bölge halkı örgütü dışlamaya başlamıştı. Bölgeden asker vermeyenler için öngörülenler meydana rastgele birisini herkesin gözü önünde vurmak gerekir²¹², yaklaşımıyla zorla insanların devşirildiği belirtiliyordu.

"Devşirilen gerillanın" bir bölümü kaçınca ardından ailelere yönelik misilleme yapılmış, bölge halkı bunun üzerine çeteleşmişti. Korucu olarak devlet yanında yer almanın tanımı ve nedeni bu şekilde açıklanıyordu²¹³. Raporun 1989 yılına ilişkin verdiği bilgilerde ise şunlar yer alıyordu:

Askerlik yasasının kuralları rafa kaldırılmış, örgütler silinmiş ve savaşçılık yapıp yapamayacağına bakılmaksızın rast gele herkes zoraki alınmıştır. Bu ölçüler o kadar birbirine karıştırılmıştır ki, alınanların içinde kör topal, deli, hasta ve

211 IV. Kongreye Sunulan Botan Eyalet Raporu, s.15.

212 IV. Kongreye Sunulan Botan Eyalet Raporu, s.257.

213 PKK Bölgede Korucu sisteminin kurulduktan sonraki süreç içerisinde koruculara yönelik pek çok katliam yapmıştır. 15.08.1998 tarihli *Cumhuriyet Gazetesi*.

çocuk yaşta savaşçı bulunmaktaydı. Sınır tanımayan aşırı uygulamalar sadece erkek savaşçıların alımında değil aynı zamanda bayanlara dek taşırılmıştır.

Teorik tartışmalarda ve yazışmalarda komuta merkezi dile getirilirken, uygulamada askeri konsey ve hareketli karargah sisteminin dört yıllık sürede çok az mesafe aldığı görülmüyordu. Kurumlaşma ise her aşamada en büyük problem olarak ortaya çıkıyordu. Silahlı mücadelenin ve gerilla ordulaşmasını örgütlenilerek geliştirecek olan askeri konseyin, Botan'a yerleştirilmesi konusundaki çabaların her defasında uygulanamadığı, bir şema olarak kaldığı dile getiriliyordu.

Bu süreç içinde oluşturulamaya çalışılan ve sık sık dile getirilen tabur, alay, tugay kuruluşlarının işlevsiz kaldıkları belirtilirken, ancak manga, takım, ve birlik kuruluşunun oturtulduğu dile getiriliyordu. Sürdürülen silahlı faaliyetlerde en önemli sorunun komutanlık olduğu başlangıçta dile getirilirken, gruplarda sayı arttıkça, birlik büyüdükçe de bu sorun sürekli kendini hissettirecekti. Bölgede dar bir çevreden devşirilen köylü kökenlilerle, şehirlerden katılanlar arasında sık sık problemler yaşandığı ifade edilirken, şehir katılımlılara karşı güvensizliğin geliştiği görülmekteydi. Çünkü bunların ajan ve komplocu olma ihtimali vardı. Bölge raporu zaman zaman inisiyatifin yitirildiği ve istenmeyen silahlı çatışmalara girilerek çok sayıda kayıp verildiğinden dert yanıyordu. Dört yıllık değerlendirmede rapor olumsuz yönleri ortaya koyarken bu sürede, uygulanan şiddet, bölgenin sosyal, ekonomik ve siyasal dengelerini temelden sarsıyordu.

Dersim eyaletinde ise durum şu şekildeydi: "Kemalizm'in etkisinin çok yoğun olduğu" Dersim'de, silahlı Marksist/Leninist örgütler varlıklarını uzun süredir korumaktaydılar. Gerek 12 Eylül 1980 askeri müdahale öncesinden kalan, gerekse 1983'den itibaren hazırlık komitesini oluşturmak üzere bölgeye gelen PKK'lı militanlarla ilgili gelişmeler şu şekildeydi. Başlangıçta 1.nci Bölge Dersim, 2.nci Bölge Kiğı olmak üzere 20 kişi varken bunun yarısı "kadro bileşimli" idi. Silahlı çatışmalar ve kaçmalar ile geçen dördüncü yılın sonunda 1987'ye girerken bölgede kalan silahlı "eleman sayısı 4'e" indi. Ancak III. Kongre sonrasındaki İran'ın yardımıyla bu ülkeden gelen militan sayısı 28'e kadar yükseldi. Ekim, Kasım, Aralık aylarında bölgeden 15 kişi alınarak biraz olsun bölge halkı ile

işbirliği geliştirildi. 1988 yılında ise 16 savaşçı adayı alındı 2 kadro Avrupa'dan ve 1 kadro Doğu Kürdistan üzerinden bölgeye geldi. Bu sayılar bize iki yılın aynı seviyede seyrettiğini göstermektedir. 1989 yılında ise gelenlerin çoğu büyük şehirlerden olmak üzere, 26 savaşçı alındı. Bunlardan 5'i kaçarken, İran üzerinden gelen 7 kişilik müdahale grubuna karşılık 5 kişide orta bölgeye (Diyarbakır'a) gitti. III. Kongrede "ikinci dereceden gerilla bölgesi" sayılan Dersim'de gelişmeler bu seyrinde 1990 yılına kadar sürdü.

Tunceli bölgesinde yalnız olmayan örgüt, kendileri gibi bölgede bulunan "silahlı Partizan militanları" için de şu yorumu yapıyordu: "Partizanın sayıları 20-30 arasında değişen silahlı bir gücü var". Bu silahlı grubun, geçen süre içerisinde ideolojik farklılık nedeniyle ikiye bölündükleri belirtilirken, 1983-1984 yıllarında çeşitli düzeyde taktik ilişkiler içine girilmişti. Bölgedeki üstünlük kurma mücadelesi sonucunda bir birine düşman olan gruplar, sonuçta PKK'nın Partizan için Ocak 1988'de "görüldükleri yerde vurulmalar"ı talimatı ile noktalandı.

Askerlik yasası Tunceli bölgesinde de uygulandı. Üç kez uygulanan yasa ile "1987 ve 1989 arasında askere alınanların tamamı kaçtı". PKK'ya göre *"bu yasanın yanlış işletilmesi sonucu gençlik kaçırılmış, halk ürküntü içine sokulmuştu"*.

Özelikle 12 Eylül 1980 öncesinde silahlı gruplarca gerilla bölgesi oluşturulmaya çalışılan temel alanlardan birisi de, Adıyaman kuzeyindeki dağlık bölgeydi. Kahramanmaraş sınırları içinde kalan Engizek, Nurhak dağları ve Pazarcık'a tüm çabalara rağmen 1989 yılına kadar yerleşemeyen örgüt, bunu "talihsizlik" olarak niteliyordu. Nihayet bölgeye 10 kişi gönderilerek tutunmaya çalışılırken, amaç Botan üzerindeki baskıları azaltmaktı. Üstelik bölge, Suriye'den yardım alabilecek konumdaydı ve tüm ulaşım yollarının kesişim noktasındaydı.

Örgüt açısından önemli sayılan bir diğer bölge Mardin'di. 1986 yılına kadar *"dar kadro faaliyetlerine"* sahne olurken, III. Kongre sonrasında *"Bölgeye bir takımılık güç ile müdahale edildiğini"* görüyoruz. Coğrafyanın elverişli olmaması nedeni ile az sayıda silahlı militanın birlikte hareketine imkan veren bu bölge için öngörülen yöntem farklılığı şu şekilde planlanıyordu. *"Daha çok halkın*

*siyasal ordulaşması yine milisin yer yer silahlı düzeye çıkarılması" esas alınacaktı. Mardin stratejik konumu itibarı ile güneyden kuzeye geçiş imkanı sağlıyordu*²¹⁴.

Bir diğer bölge olan Orta Eyalet'e "1983 yılında gelen kurucu komite çabalarını Diyarbakır-Bingöl arasındaki dağlık alanlara dayandırdı". Komite geldiğinde önce bölgede bulunan sempatizanlar ile ilişkiye geçti. Eyaletteki askeri güç özellikle 1984'te Genç, Lice ve Çermik bölgelerinde faaliyet gösterdi. Ardından 1985 yılında bölgeye takviye yapılırken 1986 yılında bölgede 5 kişi olan silahlı grup yıl sonuna doğru 10 kişiye çıktı. 1987 yılına doğru sayıda artış olmaya başladı. Bölgeye Suriye üzerinden 6 kişilik takviye gelirken gönüllü katılımlar ve askerlik yasasının uygulaması ile bu sayı 40'a çıktı. Silahlı çatışmalarda 16 kişi ölürken, 5 kişide gruptan kaçtı. Raporda 1988 yılına girilirken sayının "17 olduğu" belirtilmektedir. yıl boyunca sürdürülen faaliyetler sonucu "iki kişi" ölürken güvenlik güçleri bir kişiyi cezalandırıldı ve "yıl sonuna 12 mevcutla çıkıldı". 1989 yılı başında sayı "27 kişiye çıkarken" şartların oldukça ağır olması, işlerin istenen şekilde gitmesi nedeni ile, "8 kişi kaçtı, 5 kişi Tunceli'ye eğitime giderken", silahlı çatışmalarda "5 kişi öldü". Bölgeden katılan 8 kişi ile sayı artmaya başlamıştı. Askerlik yasası bu bölgede de işletildi. Raporlara göre 1989 yılında 7 kişi alındı. Bunlardan 3'ü gönüllü gelirken alınanlardan 3'ü kaçtı. 1990 yılında ise askerlik yasası ile alınanların tümü kaçtı. Firarlar üzerine, kaçanların ailelerine karşı eylemler ve cezalandırmalar gerçekleştirildi. Bu gelişmeler sonucunda "aileler köyleri terk ederken, bölgede korkudan genç nüfus kalmadığı" raporlarda yer aldı. Bölgede istenen nitelikte gerilla faaliyeti gösterilememişti. "1989 yılına gelindiğinde darlanan birimler kendisini savunmaya çekerken, darbe yemekten kurtulamadığı" belirtiliyordu²¹⁵.

Bir diğer bölge ise Serhat'tı. Bölgenin tanımı ve tarifi çeşitli dönemlerde farklılık göstermiştir. Zaman zaman Kars ayrı, Ağrı ayrı eyalet olarak tarif ve kabul edilmiştir. Her ikisi birden 1987 yılında, Serhat eyaleti adını alırken bu bölgenin sınırları biraz daha genişletilerek Muş ve Erzurum da bu bölgeye dahil

214 IV. Kongreye Sunulan Botan Eyalet Raporu, s.294

215 Nihat Ali Özcan; *PKK Tarihi, İdeolojisi ve Yöntemi*, ASAM Yayınları, Ankara.1999, s.126.

ediliyordu. III. Kongre sonrası hazırlık komitesi bölgede 3 kişi ile 1987 yılında faaliyetlere başlamıştı. Bölgede faaliyet gösterenler tüm çabalarını Doğu Kürdistan'a (İran'ın b.n.) dayayarak yürütmüşlerdi. Bu durum 1988 yılına kadar sürdü, İran'dan 1988 yılında bölgeye müdahale edilmiş ve silahlı propagandayı aşmayan düzeyde faaliyetler sürdürülmüştü. Bölgede faaliyet gösteren grubun sayısı ise "1987 yılından 1990 yılına kadar 15 kişiyi aşmadı.

Genel olarak incelendiğinde Botan'da ancak gerilla, takım düzeyinde hayata geçirilebilmişti. Diğer bölgelerde ise PKK'nın daha gerillaya geçemediğini silahlı propagandayı uyguladığını görüyoruz. Olayların ve örgütün gelişme temposunun artışı 1988 yılında Irak tarafından ülkenin kuzeyinde girişilen askeri hareket sonucu oluşan göç hareketi ile yeni bir boyut kazandı. Bu noktada Irak'ın PKK ile işbirliğinin dönüm noktası oluşturduğu, PKK'ya Türkiye sınırı boyunca üs bölgeleri tahsisinin önemli olduğunu görmekteyiz.

Sayılar bize bölgelerdeki yoğunlaşmalar ile hareketin geldiği taktik seviyeyi ve siyasal gelişmeleri anlatmaktadır. Silahlı hareketin en yoğun olduğu bölge Botan'dır. Botan'daki bu yoğunlaşmada coğrafyanın en önemli faktör olduğu ortadadır. Coğrafya devlet için dezavantaj yaratırken, örgüte ise gizlilik sağlanması bakımından büyük imkanlar sağladı. Tunceli'ye kadar açılan örgüt, aynı zamanda silahlı hareketi iç bölgelere taşıyarak devlet güçlerinin yayılmasını, böylece Botan'daki askeri baskıyı azaltarak kısmi rahatlamayı sağlamaya çalıştı. Bu çabaların sıkıyönetimin kaldırıldığı döneme getirilmesi oldukça ilgi çekiciydi.

Şiddeti tırmandırmakta kullanılan yöntemin görünürdeki adı "Askerlik yasası"dır. Askerlik yasası gereğince örgüt tarafından zorla alınan her genç, güvenlik güçleri nezdinde o köyü işbirlikçi konumuna getirecekti. Olayın duyulmaması için örgüt ile ilgili hiçbir bilginin güvenlik güçlerine gitmemesi, bölgede yaşayan insanların varlıklarını rahatça sürdürmek için en hayırlı olan seçimdi. Bu da sonuçta suç ortaklığını getirdi.

Bu dönemin dikkat çeken diğer bir özelliği de, örgütün kullandığı silah cinsinin ve niteliğinin değişimi ile eyleme katılan militan sayısındaki artışı. Irak, İran savaşının bitmesi ile birlikte, silahların ferdi olmaktan çıkması, havan ve uçaksavar gibi mürettebatla kullanılan silahlar ile mayın kullanımının artması,

lojistik problemleri de beraberinde getiriyordu. Silahlı militan sayının artışı, sevk ve idarenin gittikçe zorlaşmasına ve nitelikli komutan bulamama sorununu da beraberinde getiriyordu.

Kamu güvenliğini sağlamak gibi, devletin temel fonksiyonunu yerine getirmekte organize olamayan devlet ise kolay yolu seçti. Bölgedeki halkın güvenliğini sağlamak yerine, bu işten sorumlu olan kuruluşlarını bölgeden uzaklaştırdı. Bunun sonucu olarak da insanlar alışılmış hayat tarzından koparak veya zorunluluk sonucu şehirlere yığılmaya başladı. Bu durumdaki halk, kaderi ile baş başa bırakıldı. şehir ve kasabalara yığılma örgüt için yeni imkanlar yarattı. Ancak bu durum olayların hesapta olmayan yeni maceralara sürüklenmesine neden olacaktı²¹⁶.

Serhildanla (Sokak gösterileri.) kendiliğinden ortaya çıkmamıştır. Temel savaş alanlarımızdan göçertilen kitleler şehir alanlarına yerleşmiş mücadele ile bağlarını devam ettirmiştir. Partinin geneldeki etkisi, sömürgecilerin baskısına karşı gelişen tepki, milis eylemliliğinin gelişmesi kitlelerin günlük talepleri ile birleşince kısmi örgütlülüğe kavuşturulması ile serhildanlar ortaya çıkmıştır.

Körfez krizinin yaşandığı günlerde gerçekleştirilen IV.ncü Kongrede Öcalan, silahlı mücadelenin temel rolünün değişmediğini şu ifadelerle dile getiriyordu. Kürdistan'da ancak şiddete ve zora dayalı ve yine ancak uzun vadeli bir savaşla sonuca gidilecektir. Silahlı şiddet, temel taktik olarak ele alınırken yeni yeni gelişen "serhildanlar" için de şunlar söyleniyordu. Bu "halkın siyasal zoru" dur, yani "halk ayaklanması"dır.

Kongrede geçmişin değerlendirmesi yapıldı "gerillanın istenen şekilde işletilemediği öne sürüldü" hangi alanın kaç kişilik birlikleri kaldırabileceğinin tespitine bu dönemden itibaren başlandı. Bölgelerde bulunacak silahlı güçlerin çapının ne olması gerektiği sorusunun cevabı ise iki faktöre dayandırılıyordu. Bunlardan birincisi "coğrafya, diğeri ise halkla ilişkilere ve bağlantıya" bağlıydı. Dönem içerisinde geline aşama, raporda istenen durumlarda "altı yüz kişinin bir araya gelebildiğini" ifade edilerek gerilla tarzında hataların işlendiği

216 Abdullah Öcalan; *IV. Kongreye Sunulan Politik Rapor*, İst.1993, s.147

belirtiliyordu. "Bestler'de kış aylarını üçyüz kişinin bir arada" geçirdiğini, "Masiro vadisinde ise beş yüz kişinin bir araya geldiğini görmekteyiz". Bu sayıda artış temel tarz olan gerillanın öneminden ise bir şey yitirmediğini gösteriyordu. "Bütün bunlar askeri işlevden daha çok siyasal işlev görür. Hiç şüphesiz askeri görevi de vardır, ama belirleyici değildir. Gerillaya bu temel de yaklaşmak bizi çok önemli sonuçlara götürür. Biz ulus olarak gerillayla yaratılacağız. Bunun için örgütlenip savaştığımız ve kurtuluşu kucaklayacağız. Toplumumuzu gerilla ile bütünleştireceğiz."

Bu ifadelerin yayınlandığı dönemlerde her yapılan eylem kamuoyunu meşgul ederken, kamu gücüne olan güveni de temelden sarsıyordu. Üstelik devletten yana olmak kolay kolay kaldırılamayacak riski de beraberinde taşıyordu, özellikle çevrede bu kimliği ile tanınan ve korucu olanlara yönelik kanlı eylemler, halkın zihninde devlet yanlısı olmanın riskli olduğunu gösteriyordu. Bu fikirde olmayanlar içinde öldürülmüş kadın, çocuk, yanmış yıkılmış köy ve mezra görüntüleri, ibret tablosu ve ders alınacak olaylardı. Alınacak ders ise en azından pasifikasyon durumuydu. şiddet, askeri sonuçlardan çok siyasal sonuç yaratmaya yönelmişti. Halk hızla devletten koparılıyor, bölgede çıplak askeri güç haline geliyordu.

VI. KİTLELERİN TERÖRİZE EDİLMESİ VE SİLAHLI EYLEMLERİN YAYGINLAŞMASI

1. Cizre, Nusaybin ve Silopi Olayları

Bir grup PKK militanı 13 Mart 1990 tarihinde Mardin-Savur ilçesi Serinli köyünde güvenlik kuvvetleriyle silahlı çatışmaya girmiştir. Çatışma sonucu ölü ele geçirilen PKK militanlarının cenaze töreni sırasında önceden yapılan altyapı hazırlıkları çerçevesinde kitleler yasadışı gösteriye sürüklenmiştir. Defin işleminin yasadışı gösteriye dönüşmesinde bir kısım siyasi kimliğe sahip kişiler ile bölgedeki PKK elemanlarının kışkırtıcı açıklama ve davranışlarının etkisi büyük olmuştur.

PKK faaliyetleri açısından bir dönüm noktası niteliğindeki bu gibi yasadışı sokak gösterilerinin meydana gelmesinde bir çok faktörün rolü mevcuttur. Ancak, olayları hazırlayan sebeplere geçmeden önce, PKK'nın genel şiddet ve şiddetin

kitlesel boyutuna atfetmiş olduğu rol ile PKK'nın yorumu ve Cizre-Silopi-Nusaybin olaylarına kısaca değinmekte yarar olduğu değerlendirilmektedir.

Örgüt elebaşı Abdullah Öcalan tarafından hazırlanan ve "*PKK'da Gerçekleşen Sosyalizm ve Gerçekleşen Halk Kimliğimiz*" başlığıyla Serxwebun gazetesinde yayınlanan yazıda; *"...Artık PKK'daki olayın başarısı, günümüzde ne kadar devrimci şiddeti örgütleyip örgütlemeyeceğine ve onun komutasını doğru yürütüp yürütmeyeceğine bağlıdır. Biz bütün endişelerin çözümünü, silahlı mücadeleyle, onun temel savaşım tarzıyla yürütüyoruz. Silahlı mücadelenin yanısıra, ideolojik-politik mücadele veriyoruz ve iç-dış cephe çalışmasını yapıyoruz.*

Fakat, temel mücadele biçimimiz gerçekten bu araç (silahlı şiddet) etrafındadır. Burada en kötü olan, bu araca sağ ve sol yaklaşım göstermektir.

Çoğumuzun kendini basitçe, kazanmadan feda etmesi bile sorunları ağırlaştırmaktan başka bir sonuç vermiyor. Yani "şehit oldu, kendini feda etti" demekle de bu işin altından çıkılamıyor; bu bir çözüm değildir. Kürdistan halkının ilişkileri, artık ordulaşma ilişkilerine dönüşmüşse;? bu ordulaşma işi ve karşıdaki ordunun özellikleri ve bizim zayıflıklarımız biliniyor, silahlı tek başına kurtuluş amacı yaptın mı, sağ yaklaştın mı, kendi başına daha fazla iş açarsın. Bu durumların oldukça bizi uğraştırdığını tekrar vurgulamak önem taşıyor²¹⁷ ... görüşlerine yer verilmiştir.

Yapılan açıklamalardan PKK'nın şiddeti temel vasıta, olarak gördüğü, şiddeti adeta kutsadığı anlaşılmaktadır. Öte yandan halkın ayağa kalkmasını, gösterilere yönelmesini şiddetin gücüne ve etkisine bağlamaktadır.

Diğer yandan bir çok aydın tarafından masum kitle gösterileri olarak değerlendirilen olayların, PKK adına söz konusu aydınlar tarafından kışkırtıldığı "*Nusaybin İntifadasından Cizre'de Halk İktidarı Denemesine*" başlığıyla yer alan yazıda da itiraf edilmektedir Nitekim, ilerleyen süreçte, bu gibi olaylar PKK tarafından propaganda malzemesi haline getirilmiştir.

Serxwebun gazetesinde yer alan yazıda şöyle anlatılmaktadır.

217 Serxwebun; Sayı 97, Ocak 1990, s.5

"...Nusaybin intifadası başlıyor: 14 Mart'ta sabah erken saatlerde yoldaşımızın toprağa verileceği haberi kısa sürede bütün Nusaybin 'e yayıldı. Tan vakti Nusaybin ayaklanmış, şehidimize saygı ve bağlılık görevini yerine getirmek için akın akın, yürüyüşe geçmişti. Nusaybin, Nusaybin olalı hiçbir zaman bu kadar erken, aynı anda, aynı coşku ve azimle kalkmamıştı. Ama yine hiçbir zaman sömürgeciye, zalime, haine bu kadar kin ve öfkeyle dolu olmamıştı. Bütün duygu ve düşünceler kabından fırlamış, aynı odakta düğümlenip sel gibi akmaya başlamıştı'.

..Artık Nusaybin 'de eski hayat durmuş, yenisi bütün görkemliliği ile ortaya çıkmıştı. Bu canlı, diri, yeni ve güzel olardı. Her türlü geriliğe, köleliğe, sömürgeciliğe dur diyen, geleceğe, iyiye, çağdaşlaşmaya giden bir başkaldırıydı, ayaklanmaydı. Bunun için Nusaybin halkı, yatağına sığmayan nehir gibi özgürlük denizine doğru akmaya başlamıştı. Önüne çıkan sömürgecilere ait kurum, kuruluşlara saldırıyor, heykellerini parçalıyordu. Çünkü bunların hepsi sömürgeci otoritenin birer simgesiydi... "

".. 20 Mart 1990 günü, yurtsever Cizre halkı yürüyüşe geçti, işçi, genç, kadın, yaşlı, köylü, esnaf, çocuk ayaklandı. 19 Mart'ta kepenk indirmeyle başlayan ayaklanma, 20 Mart'ta doruğa çıktı. Newroz'u kutlamak, ulusal kurtuluş şehitlerini anmak ve Nusaybin direnişiyle dayanışmak amacıyla iki koldan yürüyüş başladı. Sabah saat 9 sıralarında biri hükümet konağının, diğeri de lisenin önünden olmak üzere iki yürüyüş kolu harekete geçti. Kortejlerin ön ve arka sıralarında PKK ve ERNK bayrakları dalgalanıyordu, hep bir ağızdan" Sömürgeci zulme son", "Kahrolsun sömürgecilik", "Yaşasın Newroz", "Yaşasın bağımsızlık ve özgürlük" sloganları haykırılıyordu. Yürüyüş kollan ilerledikçe, gören her insan katılmaya başladı ve giderek bütün Cizre yürüyüş parkuruna dönüştü. Evet, beşikteki çocuktan 90'lık dedeye kadar bütün Cizre ayakta idi..."

"...Cizre halkı, PKK ERNK ve ARGK öncülüğünde iktidar oluyordu. Türk bayrakları indirilip yakıldı. Göndere ulusal bayrağımız çekildi ve Cizre semâlarında Kürdistan bayrağı dalgalandırıldı. Halkımızın Drakulası Atatürk'ün bütün heykel ve büstleri parçalandı. Halk, sömürgeci kurumlara saldırdı, iktidarda olan sömürgeci ANAP ilçe binası, hain uşak Kürt milletvekili Nurettin Yılmaz'ın evi, TKY (Türkiye Kömür işletmeleri), DSİ (Devlet Su İşleri) ve Zirai Donatımın bütün binaları tahrip

edilip ateşe verildi. Cizre'deki "intifada" halk iktidarı deneyi boyutlarına ulaştı...²¹⁸ görüşleri ön plana çıkartılmıştır.

Öte yandan yine Serxwebun gazetesinde yer alan, "Ayaklanma, Topyekün Örgütlenme ve Günlük Eylemler" başlıklı yazıda da bu olayların niteliği ayrıca ortaya konmuştur.,

Örgüt bu konuya ilişkin olarak yapmış olduğu bir başka değerlendirmede ise, "...Nevroz ayından itibaren Orta Kürdistan 'da başlayan halk ayaklanması Kürdistan 'da yepyeni bir durum yaratmıştır..." denmekteydi.

...Nusaybin ve Cizre'den başlayan kitlesel eylemlilik ve buna karşı 28 Mart Kararnamesi temelinde uygulamaya konan sömürgeci saldırganlık üç ayını doldurmaktadır. Kepenk kapatma, yürüyüş, gösteri ve sokak çarpışmaları biçiminde başlayan kitlesel eylemlilik, toplu gazete boykotu ve açlık grevleri biçimlerini de yaratarak değişik alanlara yayılmaktadır.

Kitle eylemliliğini yaratan ve ondan büyük güç alan gerilla savaşımız, Kürdistan'ın her tarafını kucaklayan sömürgeci rejimi dövmekte ve halk ayaklanmasının sürekliliğini sağlamaktadır. Halk savaşı gerçeğinin iki temel gücünün, gerilla ve halk ayaklanmalarının birliği ve iç içeliği, Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesinde canlı bir gerçek olarak yaşanmaktadır²¹⁹. açıklamalarına yer vermiştir.

PKK ve bölge aydınlarının birlikte kışkırtmaya çalıştığı bu tür olaylar, ilerleyen süreçte'daha da tırmanmış |ve doğası gereği çevresindeki gerçekten masum kesimleri, ekonomik ve sosyal hayatı olumsuz etkilemiştir. Bunun akabinde bölge aydınları devleti ve güvenlik güçlerini olayların gelişmesine sebebiyet vermekle suçlamıştır.

2. Olayları Hazırlayan Nedenler

Mart-1990 tarihinde Nusaybin, Cizre ve Silopi ilçe merkezlerinde meydana gelen kitlesel şiddet olaylarının, anlık bir tepki olmadığı, bu olayların örgüt

²¹⁸ Serxwebun; Sayı 99, Mart 1990, s.4

²¹⁹ Serxwebun; Sayı 102, Haziran 1990, s.7

tarafından yıllarca önceden olgunlaştırılan bir zemin üzerinde ve bazı sözde aydın-demokrat çevrelerin sürekli istismarı ve kışkırtması sonucu meydana geldiği değerlendirilmektedir.

Kısaca bu olayların meydana gelmesinde, örgütün halka yönelttiği baskı, legal çevrelerin kendilerine menfaat sağlamak amacıyla sarf ettikleri kışkırtıcı çabalar²²⁰ ile bölgede yaşanan iç göç faktörleri etkili olmuştur.

PKK'nın kırsal kesimde baskı uyguladığı ve şehir merkezlerine kaçırıldığı bir çok kişi, yeni yerleşim alanlarında karşılaştığı sorunların meydana getirdiği psikolojinin etkisiyle her türlü yasadışı davranışa kolayca yönlendirilmiştir. Kırsal kesimde PKK'nın çeşitli dayatmalarından kaçan bu kitleler, şehir merkezlerinde PKK'nın tuzağına düşmekten kurtulamamışlardır. PKK bu kitlelerden yararlanmak amacıyla kendisine bağlı sözde aydınları talimatlandırarak bu kişilerin çeşitli kanunsuz gösterilere yöneltilmesini istemiştir.

Nitekim, PKK IV. Kongresine sunulan Botan eyalet raporunun "*Cephe Faaliyetleri*" bölümünde yer alan açıklama; "...Serhildanlar kendiliğinden ortaya çıkmamıştır. Temel savaş alanlarımızdan göçertilen kitleler şehir alanlarına yerleşmiş, mücadele ile bağlarını devam ettirmiştir. Partinin geneldeki etkisi, sömürgecilerin baskılarına karşı gelişen tepki, milis eylemliliğinin gelişmesi, kitlelerin günlük talepleriyle birleşince kısmi örgütlülüğe kavuşturulmasıyla Serhildanlar ortaya çıkmıştır." şeklindedir.

Cizre, Silopi, Şırnak, Uludere, Hakkari, Van, Siirt ve Yüksekova alanlarında Serhildanlar yaşanmıştır. Bunların bir kısmı örgütlü gelişirken, bir kısmı da kendiliğinden oluşmuş, bu da yıllarca sürdürülen parti çalışmasının bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Gerek örgütün baskısı, gerekse de aydınlar ve göçün sebebiyet vermiş olduğu hususların ayrı ayrı olarak ele alınmasında fayda olduğu değerlendirilmektedir.

²²⁰ Legal çevrelerden kasıt, bölgedeki Demokratik kitle örgütleri içerisindeki PKK sempatanlarıdır. Bunlar demokratik örgütler içerisinde amaçları dışında faaliyet göstererek, çeşitli rantlar elde ederler. Bu rantlardan kasıt zaman zaman maddî olmakla birlikte zaman zaman da mesleki rantlardır, makam rantlarıdır. Mesela bu tür demokratik örgütler içerisinde yer alan PKK sempatizanı kişiler, Bölgede devlet imkanlarını kullanarak kendi meslekleri ile ilgili

a) Örgüt Baskısı

PKK'nın bölgeye yerleşmesi, bölgede taraftar bulabilmesi baskı, tehdit ve yanıltma sonucu mümkün olmuştur. Örgüt bölgeye yerleştikçe, bölge halkı üzerine yoğun baskı kurmuştur. Yöneltilen baskı, toplu katliamlardan, gençlerini zorla alıkoymaya, malını talan etmeden, örgüt adına faaliyetlere yöneltmeye kadar her türden yöntemleri içermiştir.

Bölge halkını her türlü yöntemi kullanarak sindiren, böylece etkinliğini arttıran örgüt, halkı kolayca yönlendire-bilmiştir. Baskıların süreklileşmesi sonucu korkutulan, sindirilen halk örgütün her istediğini yapma noktasına gelmiştir.

Nusaybin-Cizre ve Silopi olaylarında bu hususun etkili bir faktör olarak rol oynadığını söylemek mümkündür. Bölge halkının belli bir amaç güdülerek şiddet hareketlerine yöneltildiği, örgüt elebaşı Abdullah Öcalan tarafından *Dünyada Bağımsız Bir Kürdistan, Kürdistan'da Özgür ve Eşit Bir Halk Yaratmak için Görevlerimiz Yönetelim*²²¹ başlığı altında yayınlanan bir talimatta açıkça görülmektedir.

Bilahare Serxwebun gazetesinde yayınlanan söz konusu talimatta; *"...Amacımız bağımsız bir Kürdistan,özgür bir halk yaratmak; demokrasi ve sosyalizme ulaşmaktır..*

Kandan korkmayın kan dökmekten korkmayın; yerinde dökülmeyen ve sonunda duran kandan korkun Eğer biz yerinde kan döküyorsak ve bunu durdurmuyorsak, korkmanın hiçbir anlamı yoktur.... denilerek*kitlelerin kanlı şiddet eylemlerine yöneltilmesi....* istenmekteydi. Başka bir deyişle şiddet adeta kutsanmıştır.

Öte yandan kanın dökülmeye devam etmesi durumunda hükümetin örgüte bazı tavizler verebileceği ifade edilerek şiddete bağlanan ümitler dile getirilmeye çalışılmıştır.

önemli rantlar sağlamaktadırlar. Bu rantları sağlarken de mesleki anlamda ilişki içerisinde oldukları kişileri de devlete karşı kışkırtmaktadırlar.

²²¹ PKK tarafından Şam'da basılan broşür.

Nitekim, "...Bu aşamadan sonra düşman, bazı haklar vermeye hazırlanıyor. Öyle görünüyor ki, barışçıl yollarla meseleyi halletmek isteyecektir. Biz de barışçı yollarla meseleyi halletmek isteriz ama, her şeyden önce, düşmanın barış içinde ordusunu ülkemizden çekmesi şarttır. Hergün halkımıza zulüm ve işkence yapmaya hakları yoktur. Halkımızı rahatsız etmeye hakları yoktur. Çekilsinler. Düşman ordusunu çeksin ülkemizden, biz de barış içinde kendi işimizi yapalım, yani biz, kendi işimizi yürütünce engel olmasınlar, kaderimizle oynamasınlar.

Biz halkımızla birlikte kendi kaderimizi tayin edebiliriz. Bağımsızlığımızı kendimiz yaratırız; demokratik, eşit ve özgür bir toplumu kendimiz, istediğimiz gibi yaratırız..." şeklindeki açıklamalar yukarıdaki hususları doğrulamaktadır. Yine bu ifadelerde arzulanan barıştan maksadın Bağımsız Kürdistan olduğu net bir biçimde anlaşılmaktadır.

b) Bölücü, Fakat Meşru Çevrelerin Kışkırtmaları

Evvelce de belirtildiği üzere, uzun bir süre, yani 1987 yılına kadar PKK'dan uzak durmaya çalışan ve PKK'nın eylemlerini provokasyon olarak değerlendiren bölge kökenli sözde aydın-demokrat çevreler, 1988 yılından itibaren PKK ile çeşitli düzeylerde ilişkiler geliştirmeye çalışmışlardır. Öte yandan, legal bölücü faaliyetleri düşmanın oyunları olarak değerlendiren PKK, III. Kongre kararları gereği 1988 tarihinden itibaren legal imkanlardan azami derece faydalanma cihetine gitmiş ve giderek legal çevrelere sızmaya çalışmıştır.

Gerek PKK'nın legal alana ilgisi ve gerekse legal çevrelerin PKK'ya yaklaşımlarında üçüncü bir gücün rol oynadığı ve bu iki kesimi birbirine yaklaştırdığını, bu gücün de dönemin Doğu Perinçek liderliğindeki İP (İşçi Partisi) ile eski TKP kökenli kişilerin güdümündeki İHD (İnsan Hakları Derneği) gibi kuruluşlar olduğunu söylemek mümkündür²²². Nitekim Ankara DGM Başsavcılığı Şemdin Sakık'ın " O benden daha fazla PKK'cıdır" dediği ileri sürülen İHD Genel Başkanı Akın Birdal hakkında soruşturma başlatmıştır²²³.

²²² İnsan Hakları Derneği ve Doğu Perinçek ile ilgili olarak Şemdin Sakak'ın iddiaları hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. 29.04.1998 tarihli *Cumhuriyet Gazetesi*

²²³ 28.04.1998 tarihli *Cumhuriyet Gazetesi*, Ayrıca Bkz 27.04 1998 tarihli *Hürriyet*.

1989 Yerel Seçimlerinde PKK'nın bazı adayların seçilmesinde ağırlığını koyması, bazı adayların adaylıklarını engellemeye çalışması, PKK ile sözde Aydın-Demokrat çevreler arasında menfaate dayalı bir yakınlaşma olmasına sebep olmuştur. Ya da varolan yakınlaşma daha da hızlanmıştır. Bölgedeki bir çok eski bölücü kişi operasyonel baskının daha çok silahlı potansiyele yöneltildiğini görmesi üzerine PKK ile daha yakın ilişkiye girmiştir. Bu kişiler bölgede siyasi olarak ilerleyebilmenin PKK'ya yaslanmak ile mümkün olduğunu düşünmüşlerdir.

1989 seçimlerinde yaşanan gelişmelerden hareketle PKK ile dost geçinmenin, kendilerine ileride siyasi kazanç sağlayacağını düşünen, pek çok kişi PKK'ya yakın olduğunu ispat etmek için yoğun bir yarışa girmiştir. Bu gibi kişiler, tutuklanan PKK sempatanlarının davalarıyla, aileleriyle ilgilenme, ölen PKK mensuplarının cenazelerinde boy gösterme, örgüte yardım toplama hususlarında hep önde görünmek istemişlerdir.

Daha da önemlisi, bu gibi kişilerin fiillerinden dolayı ya hiç tutuklanmamaları veya bir kaç aylık gözaltından sonra serbest kalmaları ve bu tür tutuklulukların PKK nezdinde yıldızlarını daha da parlatmaları, bu gibi kimselerin kendilerini tutuklattırmak için, yoğun çaba sarf etmesine sebep olmuştur.

PKK'da bu durumu bildiğinden bu tür kişileri daha fazla öne sürmeye ve bunlardan azami yararlanmaya çaba sarf etmiştir. Zamanla bu tür kişilerin kitleleri yönlendirmede mahir olduğunun anlaşılması üzerine, bu gibi kimseler vasıtasıyla çeşitli olaylar geliştirilmiş ve kitlesel şiddet 'hareketleri daha da tırmandırılmıştır.

Eldeki bilgilerden Nusaybin-Cizre-Silopi olaylarının gelişmesinde de bu gibi kişilerin yoğun tahrik ve çabalarının etkisi son derece büyük olmuştur.

Bölgede tanınan, bir çoğu sosyal ve siyasi mevki sahibi olan bu gibi kişiler, PKK'nın yönlendirmesiyle kitleleri peşlerine takarak, mezarlıklara yürümüş mitingler tertiplemişlerdir. En küçük bahaneyle güvenlik kuvvetlerinin üzerine yürümüşler ve sonuçta bilinen olaylara sebebiyet vermişlerdir.

Giderek olayların çığırından çıkarak vahim boyutlara ulaşması üzerine de bu gibi olayların güvenlik güçlerince kasıtlı olarak çıkartıldığı veya bölge halkının devlet baskılarına verilen doğal tepkileri olduğu belirtilmiştir.

Bazı siyasi parti mensuplarının oy mülahazaları veya gerçeklerden bihaber olması nedeniyle vermiş olduğu demeçler ile yine, çeşitli basın-yayın organlarının bünyesinde yer alan art niyetli kişilerin dile getirdiği çarpık görüşler nedeniyle, gerçek suçlular gizlendiği gibi amaçlarına da daha kolayca ulaşmışlardır.

c) Göç ve Sosyal Huzursuzluk

Meydana gelen olaylarda rol oynayan faktörlerden biri de bölgede yoğun olarak yaşanan iç göç olduğu hususudur²²⁴. Örgüt faaliyetlerinin ilk defa olarak 1982 yılından itibaren Nusaybin-Cizre-Silopi civarlarında başladığı, akabinde meydana gelen silahlı eylemler ile bu eylemlerin önlemesine yönelik operasyonların da en fazla bu civarları etkilediği açıktır.

Özellikle, olayların merkezlerinden biri durumundaki Şırnak kırsalında, terörist eylemlerden ve operasyonlardan etkilenen kırsal kesim sakinleri Cizre, Silopi ve Nusaybin gibi altyapısı istihdam olanağı son derece kısıtlı merkezlerle yerleşmişlerdir.

Köylerinden mezralarından ayrılmak zorunda kalarak, bu merkezlerle yerleşen, ancak kurulu düzenlerinin özlemi içerisinde olan mutsuz kesimler, öfkelerini kendilerine ölüm tehdidi yönelten örgüte yöneltmediklerinden güvenlik güçlerine yöneltmişlerdir.

Kırsal kesimde örgüt baskısını yaşayan, örgütü gözünde büyüten ve kendilerini koruyamayan güvenlik kuvvetlerini ise giderek küçümseyen bu kesimler, göç ettikleri merkezlerde PKK'nın elini uzatması üzerine örgütle zımnî bir anlaşmaya girmişlerdir.

Bu anlaşmaya göre, PKK kendilerini kırsal kesimde görevlendirmeyecek, onlar da güven içindeki şehirlerde örgütün düşüncelerine yakın Avukatların, Doktorların, Siyasetçilerin, Dernekçilerin, Sendikacıların öncülüğünde örgüt

adına her türlü taşkınlığı yapacaktır. Nitekim, o dönem itibarıyla şehirlerde henüz hiç kimsenin burnu dahi kanamamıştır. Güvenlik kuvvetleri halka son derece itinalı davranmıştır.

3. Olayların Sonuçları

Cizre, Silopi ve Nusaybin'de meydana gelen kitlesel nitelikteki olaylar, uygulamadaki güvenlik tedbirleri açısından olduğu kadar örgüt faaliyetlerinin düzeyi, bölge halkının konumu ve diğer bir çok ilgili çevre açısından bir dönüm noktası olmuştur.

Olaylar örgüt açısından yeni ve etkili propaganda imkanları, baskı unsurları, kadro kaynakları meydana getirmenin yanısıra, çeşitli iç ve dış destekler ile manevra ,imkanları sağlamıştır. O tarihe kadar, kırsal kesimde etkili ve kanlı eylemler geliştirebilen örgütün, kırsal kesimdeki yerleşim birimleriyle ve bunların şehirlerdeki uzantılarıyla: sınırlı olan göreceli kitle desteği bu olaylar ile yoğun nüfusun bulunduğu şehirlere taşmıştır.

Belirli bir tarihe kadar, sadece kırsal kesime dayalı üslenen ve hareket eden örgüt, artık kent merkezlerinde de üslenme ve hareket imkanlarını elde edebilmiştir. Yine söz konusu olayların patlak verdiği tarihe kadar ağırlıklı olarak kırsal kesimde eleman ihtiyacını gidermeye çalışan şehir merkezlerinde münferit bir şekilde eleman temin edebilen örgüt, bu tarihten itibaren kitlesel olayların içerisine, sürdüğü gençliği "aranyorsun " gerekçesiyle kolayca kırsal kesime aktarabilmiştir

Dış çevreler ve destekçileri nezdinde sadece kırsal kesim ile sınırlı olan bir örgüt olarak değerlendirilen PKK, bu olaylar sonucunda, bu gibi çevreler nezdinde sözde itibar kazanmış, kitle desteğine sahip bir örgüt imajını elde etmiştir. Ya da bazı çevreler örgütü bu düzeye yükseltmek için özel bir gayret

²²⁴ PKK'nın çeşitli dönemlerde bölge insanını göçe zorladığı bir gerçektir. Bkz.22.02.1998 tarihli *Cumhuriyet Gazetesi*.

göstermiştir. Akabinde de olayları izlemek amacıyla bölgeye geziler düzenlemişlerdir.

Bu gibi olayların söz konusu tarihten itibaren tırmanarak diğer bölge şehirlerine sıçraması, güvenlik güçlerinin hedeflerini genişlettiği gibi, bölgedeki esnaf, tüccar kesimlerini de olumsuz etkilemiştir. Bölge halkı psikolojik ve fiili baskı nedeniyle örgütün bir çok tehditkar yaptırımını kabullenmek ve yerine getirmek zorunda kalmıştır.

Nusaybin, Cizre ve Silopi'de meydana gelen olayların PKK açısından taşıdığı öneme ilişkin olarak örgüt elebaşı Abdullah ÖCALAN tarafından yapılan değerlendirmede; *"...Her 'geçen gün kitle muhalefeti artmaktadır, işte Türkiye'de şu anda binlerce işçi grevdedir. Ve bu daha da artacak, köylülük, gençlik gerçekten önemli bir hareketlilik içine girmiştir. Ve Kürdistan 'da bizim yürüttüğümüz mücadele son Cizre, Nusaybin kitle isyanı ile gerçekten yeni anlamlı ve tarihi bir aşamanın içine de girmiştir. Zincirleme etkisi bütün ülkeye dalga dalga yayılmaktadır.*

Burada anlaşılması gereken; halk tarih sahnesine özgü iradesi, cesaretiyle ve de kendi öz çıkarlarıyla öyle geçmişte görüldüğü gibi fazla aşiret temeline dayanmadan, ayağa kalkmıştır. Bir defa korku duvarı çoktan yıkıldığı gibi çok kararlı yürüme, yediden-yetmişe kadar herkese mal olmuştur. Bu önemli bir gelişmedir. Mesela bir Nusaybin, Cizre, Silopi değil, çok iyi biliyoruz ki, sıradan PKK'nın mücadele ettiği her alanda bundan daha fazlası ortaya çıkarılabilir. Yüzlerce yerde biz aynı hareket tarzını kısa bir örgüt çalışmasıyla ortaya çıkarabiliriz. Herkes bunu her yerde bekliyor. Sadece bizim fitili ateşlememize bağlı kalıyor.

Dolayısıyla; 1990'dan itibaren içine girdiğimiz yeni dönem halkın devreye girmesi anlamında tarihidir. Ve sanıldığından daha fazla, büyük imkanlar ortaya çıkarır. Bir defa gerillanın yükünü çok hafifletir. Muazzam örgütlenme, eğitim imkanı verir. Gerillayı besler, gizlenmesini, takviyesini daha fazla mümkün kılar. Düşmanın gücünü parçalar. Ve gerçekten bitmez tükenmez bir güç kaynağı durumunu aktifleştiriyor. Bunu görmek gerekir..." . hususlarına değinilmiştir²²⁵.

225 Serxwebun; Sayı 102, Haziran 1992, s.7.

Örgüt elebaşı Abdullah Öcalan tarafından yapılan değerlendirmenin son paragrafında yer alan açıklamalar ile Nusaybin-Cizre-Silopi olaylarının muhtevası ve sonuçları net bir biçimde ortaya konmaktadır. Örgütün bu tür olaylar ile neleri hedeflediği de anlaşılmaktadır. Örgüt, bu gibi olaylar ile kırsal kesim üzerindeki güvenlik kuvvetlerinin operasyonel baskısının hafifletilmesi, Kadro kaynaklarını çoğaltmayı, örgüt adına daha fazla kişiden yararlanmayı, dış güçler nezdinde kitle desteğine sahip olduğu imajı ve, yeni manevra imkanları oluşturmayı hedeflemiştir, fakat bu hedeflerinde başarılı olamamıştır.

VII. KÖRFEZ KRİZİ SONRASI ÖRGÜT FAALİYETLERİ

1. Örgütün Krizden Sonra Elde Ettiği Avantajlar

PKK için 1990 yılı pek başarılı olmayınca Öcalan kurtarılmış bölgeler yaratmanın mümkün olamayacağını anlayıp yeni modeller aradı: *"Kenlerde yaşayan PKK sempatizanlarının devlet ile karşı karşıya getirilmesi için kışkırtılması bunlardan biriydi"*. Kürt kökenli bölge halkının her ne pahasına olursa olsun kazanılması bir başka noktaydı. Ancak bunlarda da ne kadar başarılı oldukları kısa zaman içerisinde görülecekti .

PKK'nın 1988 "Halepçe Katliamı" sonrasında Kuzey Irak'tan kaçan Kürtler arasında da propaganda faaliyeti bulunmakta idi. Onlara, "Saddam, KDP ve YNK'dan hayır gelmeyeceği en akılcı yolun ilk önce Türkiye Kürdistan'ını kurtarmak" olduğu şeklinde propagandalar yapıyordu.

Nitekim Öcalan adına kardeşi Ferhat kod adlı Osman Öcalan nezaretinde, 8 Haziran 1991 tarihinde PAK (Partiya Azadiya Kürdistan- Kürdistan Özgürlük Partisi) adıyla bir parti kuruldu. Bu parti PKK güdümünde hareket ediyordu. Saddam, Kuzey Irak'dan çekilirken PKK'ya lojistik destek sağladı. Bağdat Hükümeti şu amaçları hedeflemekteydi:

- a. Körfez Krizi'nde Türkiye'nin düşmanca tutumunu cezalandırmak,

b. PKK'nın Kuzey Irak şeridini tutması durumunda, burada tampon bir bölge oluşabilir bu da Irak'a emniyet sağlar,

c. Kuzey Irak'taki Kürt potansiyeli Türkiye'ye yöneltilebilir,

ç. PKK'nın güçlenmesi peşmergelerin gücünü dizginleyeceğinden, Irak bundan faydalanabilecektir, düşünceleriyle PKK'ya mevzi ve ağır silahlar Kuzey Irak'tan Irak ordusu çekilirken terkedilmiştir.

Bütün bu gelişmelerden sonra PKK, birer ordu birlikleri halinde sınır karakollarına saldırılar düzenleyerek, Karakolları imha etmek istemiştir. Nitekim, 4 Ağustos 1991 günü saat 04.30 sıralarında Osman Öcalan, sınırın birkaç kilometre ötesindeki kamplara topladığı yüzlerce adamıyla sınırdaki Samanlı Karakoluna havan, uçaksavar, roketatar ve makineli tüfeklerle bir saldırı başlatmıştır. On Türk askeri şehit olmuş, 9 subay, astsubay ve er yaralanmış, 7 er de kaçırılmıştır. Saldırıyı yapan PKK'lılardan da ölenler olmuştur. Kalanlar ise yine sınırdan birkaç kilometre mesafedeki kamplarına çekilip gitmişlerdir. Buna benzer sınır karakollarına saldırılar yaz boyu devam etmiştir²²⁶.

Yine aynı tarihlerde, Hakkari'den Elazığ'a, Van'dan Kahramanmaraş'a, Şırnak'tan Erzurum'a kadar çeşitli gruplar dağları, tepeleri tutmuş, yolları kesiyor, insanları kurşuna diziyor, haraç topluyor, iş makinelerini yakıyor, okulları tahrip ediyorlardı²²⁷. Ülke içindeki PKK'lı gruplar, durmadan yurt dışındaki kamplardan takviye ediliyor, yurt dışındaki (özellikle Suriye) kamplara ise Türkiye'den büyük şehirlerden inşaat işçisi, öğrenci ve işsiz (gençlere yapılan birkaç günlük propagandalarla) yüzlerce genç gönderiliyordu. Yine yurt dışına batı illerinden çok sayıda sempatizan yollanıyordu. PKK, Botan'ı yaşatabilmek için savaşı tüm Kürdistan'a yaymak istiyordu.

Kasım 1991'de Öcalan, " *...Botan'ı yaşatabilmek için savaşı tüm Kürdistan'a yaymak...*" düşüncesiyle bölgedeki militanlarını 9 eyalete (Botan, Mardin, GAP, Güney-Batı, Amed, Garzan, Dersim, Orta, Serhat) ayırmıştır.

2. Koruculara Yönelik Yapılan Faaliyetler

226 Ümit Özdağ; *Türkiye Kuzey Irak ve PKK*, s.75

227 Ahmet Cem Ersever; *Kürtler, PKK ve Abdullah Öcalan*, Ankara 1993, s.106,108.

PKK, 1990 yılının sonunda toplanan IV. Kongre'de Abdullah Öcalan Koruculara "af çıkarmıştı. Affa çağrı bildirisinde; " *1 Ocak 1991 tarihinden, 31 Aralık 1991 tarihine kadar PKK'ya başvurup af dileyen korucular af edilecektir. Bu süre içinde PKK'dan af dilemeyenler ise ağır cezalara çarptırılacaklardır*" deniliyordu²²⁸. Öcalan, ilan ettiği bu affın propagandasını en geniş bir biçimde yapmıştır.

1991 yılının sonu geldiğinde Öcalan, koruculuğu yine çözemeyince bu affı 1992 Nevruzu'na kadar uzattı. Daha sert tehditler savurdu. Hatta Ankara'dan Kürtçü milletvekilleri bölgeye gelerek köy köy dolaşarak "T.C.'nin silahlarını bırakarak Apo'nun silahlarını almalarını, Apo'nun emrine girmelerini" istemişlerse de korucular bu telkinlere itibar etmemişlerdir. Bunun üzerine Öcalan'ın talimatıyla, koruculara, çocuklarına, kadınlarına, hayvanlarına peş peşe katliamlar başlamıştır. Bu kez de bazı kişiler bu "Katliamları Kontr-gerillanın yaptığını" ileri sürmüşlerdir²²⁹.

3. 1991 Seçimlerinde PKK Siyaseti

PKK, 1989 yerel seçimlerinde bazı bölgelerde uyguladığı taktiği, genel seçimlerde de uyguladı. O dönem de birkaç sempatizan aday desteklenmiş ve belediye başkanlığı (Cizre başta olmak üzere) kazandırılmıştı. 1987 genel seçimlerinde de "Marksist, Kürtçü" bir grup milletvekili SHP'den meclise girmişlerdi. 1991 genel seçimlerinde ise kendi adaylarının TBMM'ye girmesi için çaba gösterdi. "Halkın Emek Partisi"ne mensup kişiler, "Sosyal Demokrat Halkçı Parti" (lideri Erdal İnönü idi) ile anlaştılar. Bu adaylar SHP listesinden milletvekili seçilip 22 kişi olarak TBMM'ye girdiler. Daha ilk gün Meclis'te milletvekili yemin merasimini "Kürtçe olarak ve sarı-kırmızı-yeşil bandaj ve mendillerle (PKK'nın bayrağının rengi idi)" yapmak isteyince olaylar çıktı. Bir müddet sonra SHP'den bu milletvekilleri ayrılarak HEP'e döndüler. Konuşma ve faaliyetleri ile PKK'ya destek verince Ankara DGM tarafından bölücü

²²⁸Bu sırada IV. kongrede Öcalan silahlı mücadelenin temel rolünün değişmediğini, Kürdistan'da ancak şiddete ve zora dayalı ve yine ancak uzun vadeli bir savaşla sonuca gidileceğini açıklıyordu(Nihat Ali Özcan; *PKK Tarihi, İdeolojisi ve Yöntemi*, s128)

²²⁹ Ahmet Cem Ersever; *Kürtler, PKK ve Abdullah Öcalan*, Ankara 1993, s. 74.

milletvekilleri hakkında fezleke hazırlandı. Daha sonra Anayasa Mahkemesi'nce HEP "Bölücülük" suçuyla kapatıldı. Bu bölücü milletvekilleri DEP'i kurdular. HEP yerine kurulan DEP hakkında da DGM Başsavcılığı, ilk fezlekeye ilave olarak bazı DEP milletvekili ile ilgili soruşturmaları TBMM'ye göndermiştir. yapılan oylama sonucu bazı milletvekillerinin milletvekilliği düşürülmüştür. Nihayet Anayasa Mahkemesi HEP'teki gerekçelerle DEP'i de kapatmıştır. Ve bölücü milletvekilleri tutuklanmıştır. Bir kısmı da yurt dışına kaçmıştır. Daha sonra ise HADEP kurulmuştur²³⁰.

4. Savaş Hükümeti Kurma Çabaları

1991 yılı faaliyetleri PKK'ya ümit verince 1992 yılı için Abdullah Öcalan üç büyük hedef ortaya atmıştır. Bu hedefler şunlar idi:

- 1) Botan-Behtinan Savaş Hükümeti'nin kurulması,
- 2) Kürdistan Ulusal Meclis Seçimi'nin yapılması ve meclisin oluşturulması,
- 3) Türkiye'nin batı illerinde yeni bir örgütlenme ile terörün batıda da tırmandırılması.

Abdullah Öcalan 17 Ocak 1992 tarihinde, "Ayaklanma Taktiği Üzerine Tezler ve Görevlerimiz" talimatını yazarak her alandaki örgüt üyelerine gönderdi.

5. Genel Ayaklanma Başlatma Girişimi ve 1992 Nevruz Olayları

1992 için belirlenen 3 ana hedefin gerçekleştirilmesi için Abdullah Öcalan ani bir çıkış yaptı. 1992 yılı 21 Martı'nda yani Nevruz²³¹ da genel bir ayaklanma

230 Ahmet Cem Ersever; *Kürtler, PKK ve Abdullah Öcalan*, Ankara 1993, s. 153-181. Ayrıca ayrıntılı bilgi için bkz. Abdullah Öcalan, *Oligarşik Cumhuriyet Gerçeği*, İstanbul, 2001, Mem Yay, s. 45-47. Ayrıca bkz 18.03.1998 tarihli *Cumhuriyet* Gazetesi ve 18.03.1998 tarihli *Hürriyet* Gazetesi

231 Nevruz=yılbaşı=yenigün=bahar anlamıyla Türkiye, İran, Ortadoğu ve Asya'da çağrışım yaparken, Azerbaycan'da, Özbekistan'da, Kırgızistan' da, Türkmenistan'da, Tataristan'da ve Kazakistan'da, Nevruz bayramı 1926 yılında tekrar yasaklanmıştır. Buna rağmen Türk toplumları bu bayramı unutmamış, günümüze kadar koruyup saklamışlar ve bağımsızlıklarına kavuştuktan sonra resmi bayram olarak coşkulu bir şekilde kutlamalarına devam etmişlerdir. Nevruzun tarih boyunca Çin'den Avrupa içlerine kadar, değişik isimler altında kutlandığını görmekteyiz. Bu kutlamalarda göze çarpan önemli bir tesbit "Nevruz Bayramının" kuzey yarımkürenin insanların müşterek bir bayramı olmasıdır.

Nevruz kavram olarak bazı ağız farklılıklarıyla; Azerbaycan Türkçesinde (novruz-noruz), Kazakistan Türkçesinde (navruz-novruz), Kırgızistan Türkçesinde (nooruz), Özbekistan Türkçesinde (növroz), Farçada ise (Nevruz-yenigün), şeklinde telaffuz edilmiştir.

başlatmak istedi. Bu ayaklanmanın hızla propagandasını yaptı. Türkiye de tüm hazırlıklarını buna göre yaptı. PKK'lılar, 21 Mart öncesi özellikle Cizre, Silopi, Şırnak, Nusaybin gibi kentlere (ve köylerde) binlerce silahı sokarak işbirlikçilerinin ellerine tutuşturdular. 20-21 Mart gecesi çoğu askeri karakol ve kışlaya, polis karakollarına ve lojmanlarına, devlet binalarına, devlet memurlarının evlerine saldırı başlatılarak yüz binlerce mermi sıkıldı. Bazı bölgelerde ise havan topu ve roketatar ile havaya ateş açıldı. Çoğu yerde de "izli mermi" atışı yapıldı. Masum folklorik amaçlı Nevruz şenliklerinde PKK halkı siper ederek genel bir saldırı başlattı. Özellikle Şırnak ve Cizre'de bu başarıyla uygulandı. Pek çok gösterici ölmüşse de bu provokasyon PKK'nın istediği düzeyde olmayıp başarısız kalmıştı. Abdullah Öcalan, "Botan-Behdinan savaş hükümetini" ön plana çıkararak bu eylemlere umutla sarılmıştı. Bu amaçla Türkiye'nin her bölgesinden kazanılan binlerce genç kırsala gönderildi. yeni gelenlerin pek çoğu da bu saldırılarda hayatlarını kaybettiler. Fakat gençlerin devamı geliyordu. Hazırlıklar hızlandırılarak 18 Ağustos 1992 gecesi Şırnak'a gerek şehir dışından teröristler, gerekse şehir içindeki milislerce yoğun bir saldırı başlatıldı.

PKK, 2 gün süren Şırnak baskınında da başarılı olamayıp Kuzey Irak'a doğru geri çekildi. Şırnak'ta "devlete ait her şey tahrip edilecek, hatta şehir ele geçirilecek, bir kurtarılmış bölge" oluşturulacaktı. Fakat güvenlik güçlerinin kararlı direnişi ile başarılı ulunamadı.

Türk Dünyasında, Sovyet Rusya'nın İslamiyeti yasakladığı gibi, kaynaştıran, birlik ve beraberliği sağlayan önemli günler ve geleneklerin yaşanmasına da müsaade edilmemiş ve asimile edilmeye çalışılmıştır. Bunlardan birisi de "nevruz" günü olmuştur. Sonunda Rusya bu kutlamaya izin çıkarmak zorunda kalmış ancak, bayramın muhtevasını değiştirmek suretiyle "İlkbahar ve Köylü Bayramı" olarak nitelendirmiş ve kutlamalara müsaade edilmiştir.

Bir görüşe göre Türklerin, bir Bozkurtun yol göstermesi ve demirden dağların eritilip yol bulunması ve ortaya çıkmasının sonucu vardıkları yerlerde akarsular, türlü otlar ve av hayvanları ile karşılaşmaları, böylece yeni bir güne kavuşma sevinci olarak Tanrıya şükretmeleri şeklinde izah edilmiştir.

Bir başka görüşe göre; 21 Mart günü gece ile gündüzün eşit olduğu, dünyanın ve Hz. Adem'in aynı gün yaratıldığı, Hz Adem ile Havva'nın buluşma ve tövbelerinin yapıldığı gün,

Bir diğer görüşe göre ise, Iğdır'da hatta Nahçıvan ve Tebriz'de olduğu gibi Hz. Adem'in yaratıldığı, Yunus Peygamberin balığın karnından çıktığı, gün olarak kabul edildiği düşüncesi kabul görmüştür.: (Ergünöz Akçora " Tarihi ve Kültürel Boyutlarıyla Nevruz",*Prof.Dr. Abdulhalûk Çay Armağanı* Ankara, 1988, s.12-32

1992 sonbaharında PKK büyük kayıplar pahasına 26 Eylül 1992'de başta Derecik sınır karakolu (54 PKK'lı öldürüldü 27 asker şehit oldu) olmak üzere birçok karakola saldırdı. Bölgede geniş bir alanda baskısını hissettirmek için köyler talan edildi. Küçük kasabalar ve hatta illerin etrafında çemberler oluşturulmaya çalışıldı.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TÜRK SİLAHLI KUVVETLERİNDE STRATEJİ DEĞİŞİKLİĞİ İLE GÜÇ DENGELERİNİN DEĞİŞMESİ

I. 1992 ÇELİK HAREKATI VE BÖLGEDE DENGENİN TÜRK SİLAHLI KUVVETLERİ LEHİNE DEĞİŞMESİ

PKK'nın 1980 yılı sonrasında Türkiye'ye 10-15 km. uzaklıktaki Kuzey Irak'ta ana üs bölgeleri bulunmakta idi. Bu üsler; Sinaht, Avagöze, Pirebela, Banık, Marsis, Kışan, Haftanin, Ari, Basyan, Durjan ve Hakurk köyleri ve kırsalı idi. 1991-92'deki Türkiye'ye yönelik olarak yapılan saldırıların tümü bu üslerden yapılmıştı. Bu üslerin yok edilmesi veya en azından zararsız hale getirilmesi gerekiyordu. Türk Hava Kuvvetlerinin zaman zaman bu üslere yapmış olduğu hava hareketleri yetersiz kalıyordu. Türkiye Barzani ve Talabani ile anlaşarak 2

Ekim 1992 tarihinde Kuzey Irak'a askeri harekatı zırhlı birlik, komando birlikleri ve hava gücüyle başlattı. Peşmerge grupları da Türk birliklerine destek amacıyla Zaho ve Hakurk'tan saldırıya geçtiler (20 tabur ile).

Kuzey Irak harekatında Zaho cephesi çöküyordu. Öcalan, Lazkiye'den telsizle, telefonla; "...Sonuna kadar direnin, o bölge Botan-Behdinan savaş hükümetinin merkezidir..." diyordu. PKK cephe savaşına başlamıştı. Gerilla tarzında savaşmıyordu ve çember içerisine düşmüştü. Operasyon ile Türkiye'nin Güneydoğu sınırının güneyi PKK'dan temizlenmişti. Bu temizlik sonunda PKK'nın kaybı; 1500-2000 teslim olan, 900-1000 yaralı, 1500-2000 ölü, toplam 4000-4500 kişi olarak hesaplanmaktadır. (Öcalan da bu rakamları kendi ağzıyla teyid etmektedir.) 300 tonu aşkın yiyecek, 650 bin çeşitli çapta mermi, 3600 civarında Kaleşnikof piyade tüfeği ele geçirilmiştir. Barzani ve Talabani'ye (Harekattan 3 gün sonra PKK ile anlaşmıştı) güvenildiğinden dolayı PKK'nın imhası gerçekleşmemişse de Türk Silahlı Kuvvetleri büyük başarı kazanmıştır²³².

Türkiye'de 1992 yılında 9342 terörist ele geçirilmiştir (1228'i ölü, 52'si yaralı, 7908'i yakalanan, 154'ü teslim olan). 1252'de şehit verilmiştir (618'i sivil, 461'i asker, 48'i polis 125'i GKK).

Öncelikle 1994 yılında TSK'nın dengeyi sağlayarak, mevcut durumun PKK'nın aleyhine döndüğünü belirtmek gerekir. 1993 yılında Gn. Kur. Bşk. Org. Doğan Güreş, "Low-intensity Conflict" (YNG) kavramını Türkçe'ye çevirerek bölgedeki olaylara "Düşük Yoğunluklu Çatışma" (DYÇ) diyerek TSK için bir doktrin değişikliği ile mücadeleyi yeni bir boyuta sokmuştur. Mücadele gayri nizami savaş halini almış bunun gerekleri için çalışılmıştır. Emniyet Genel Müdürü ise "Özel Harekat" birimlerinin sayısı, eğitim ve donanımını arttırarak bölgeye göndermek suretiyle bu konseptte katkıda bulunmuştur. Bu birlikler vurucu kuvvet olarak PKK birimlerini arayıp bulup imha etmeye yönelmişlerdir. Güvenlik güçleri 1994 yılında operasyonlarına ilkbaharda başlayınca PKK ağır kayıplar vermeye başlamıştır. Gerek ele geçen teröristlere gerekse bölge halkına iyi muamele yapılmasıyla bölgede inisiyatifin devletin kontrolüne geçmesi

232 Ahmet Cem Ersever; *Kürtler, PKK ve Abdullah Öcalan*, Ank.1993, s.153; Ümit Özdağ; *Türkiye Kuzey Irak ve PKK*, s.79.

sağlanmıştır. Örgüt ise 1994'den itibaren bu durumuna "özellikle siyasi destek ve terörü Akdeniz ve Karadeniz'e yaymak" suretiyle çözüm bulmaya çalışmıştır.

1989-1993 döneminde örgütün bölgede kurduğu hakimiyet ve yaşanan olaylar hatırlandığında 1994'ten sonra Türk Silahlı Kuvvetlerinin başarıları daha iyi anlaşılmış olacaktır.

1991 yılında 3193 terörist ele geçirilmiştir (356'sı ölü, 32'si yaralı, 2756'sı yakalanan, 49'u teslim olan). Aynı yıl 431 şehit verilmiştir (158'i sivil, 212'si asker, 20'si polis, 41'i GKK)".

1994 yılında 11.236 terörist ele geçirilecek (3975'i ölü, 138'i yaralı, 6709'u yakalanan, 414'ü teslim olan), buna karşılık, 1866 şehit verilecektir (822'si sivil, 752'si asker, 39'u polis, 233'ü GKK)²³³. Görüldüğü üzere, 1991 ve 1994 yılları arasında bir mukayese yaptığımızda her geçen yıl güvenlik güçleri daha başarılı bir faaliyet sergilemekte ve örgütün çökertilmesi hız kazanmaktadır.

PKK açısından 1994 yılı; hem siyasi destekçilerinin cezalandırıldığı hem de finans destekçileri olduğu ileri sürülen doğu kökenli işadamlarının "gizli bir el" tarafından ortadan kaldırıldığı bir yıl olmuştur, denilebilir.

Böyle bir ortamda 1995'e girildiğinde Abdullah Öcalan PKK'nın V. Kongresini Suriye'de toplayacak ve değişik kararlar alma yoluna gidecektir.

II. ÖCALAN'IN TERÖRÜ TÜRKİYE'NİN BATISINA YAYMA STRATEJİSİ

Abdullah Öcalan'ın Doğu ve Güneydoğu'da giderek etkinliğinin artması, çok sayıda kişiyi kullanabilmesi üzerine 1992'de militanlarına; "... *T.C. ile olan savaşımızı yalnızca Kürdistan ile sınırlamayacağız. Savaşı tüm Türkiye sathına yayacağız ...*" diyor ve bunu 1992 yılının ana hedefi olarak ortaya koyuyordu.²³⁴

233 TC.İçişleri Bakanlığı Emn. Gen. Müd. Terörle Mücadele (TEMÜH) Dairesi Başkanlığı, *Türkiye Geneli PKK Terör Olayları İstatistiği(1984-1996)*, Ank. 1997.

234 PKK 1992 yılında önemli bir ayaklanma ve örgütlenme çalışmalarını "Nevruz Bayramı bahanesiyle başlatmış, Cizre, Silopi, Şırnak gibi yerlerde binalar yoğun ateş altına alınmış, fakat beklenen halk ayaklanması gerçekleşmemiştir.(Ümit Özdağ;*Türkiye Kuzey Irak ve PKK*,s.87)

Öcalan, bunun hazırlıklarına çoktan başlamıştı. Bu hazırlıkları 1991 yılı sonunda yayımladığı "Kasım Çözümlemeleri" adlı broşürde de alenen dile getiriyordu.

1. Öcalan'ın Türk Solu'nu Reorganize Çalışmaları

Öcalan'ın yanına "Türk solunu temsilen" Şam'a giden kişiler onunla 21 Kasım 1992 günü Şam'da bir toplantı yaptılar. Bu parti sonradan kuruldu. İsmi; Türkiye Devrimci Halk Partisi (TDHP)'dir. Öcalan; *"daha sonra silahlı bir gerilla gücünün Toroslari ve Karadeniz ormanlarını üs olarak seçmelerini, yarı illegal bir cephe örgütlemesi kurulmasını, hatta mümkünse seçimlere katılabilecek bir de legal parti oluşturulmasını, bu çalışmaların zaman geçirilmeden batı illerinde başlatılmasını ve 1992 yılı başlarında hızla kendini kamuoyuna duyuracak eylemlere girişmesini"* istiyordu²³⁵.

PKK 1991 yılından sonra PAK'ın yerine YNDK (Yekitiya Neteva Demokrati Kürdistan/Kürdistan Ulusal Demokratlar Birliğini)'yı kurmuştur. Öcalan; Marksist-Leninist örgütler içindeki Kürtleri PKK saflarında örgütlemek amacıyla TDHP (Türkiye Devrimci Halk Partisi)'yi, gençlik ve öğrenci kesimini örgütlemek, kitle eylemlerini organize etmek için YCK (Yekitiya Civanen Kürdistan) ve Kadınlara örgütlemek ve PKK adına eyleme yönlendirmek için YAJK (Yekitiya Azadiya Jinen Kürdistan-Kürdistan Özgür Kadınlar Birliği) adlı illegal yan kuruluşlarını faaliyete geçirmiştir.

PKK Terör Örgütü bu dönemlerde siyasi bir kimlik ve legal bir konum kazanmak amacıyla Cephe faaliyetine ağırlık vermiş, 1992 yılı Kasım ve Aralık aylarında Kürdistan Ulusal Meclisi için Almanya, İngiltere, Fransa, Belçika, Hollanda, Avusturya gibi birçok Avrupa ülkesinde delege seçimi yapmıştır.

III. ÖRGÜTÜN 1993 YILI ATEŞKES ÖNERİSİ VE SİYASİ ÇALIŞMALARI

1993'te TSK bölgeye ve olayların içine bütün unsurlarıyla girmeye başlayacak, PKK ise toparlanmak için hem zamana ihtiyacı olduğundan hem de uluslararası arenada barışçı tarafın kendisi olduğu imajını vererek Türkiye'ye dış

235 TC. İçişleri Bakanlığı Emn. Gen. Müd. Terörle Mücadele (TEMÜH) Dairesi Başkanlığı, Türkiye Geneli PKK Terör Olayları İstatistiği(1984-1996) Ank. 1997, s. 116-117.

baskı uygulattırmaya çalışacaktır. Bu düşünceler ve amaçlar doğrultusunda "PKK ilk resmi basın toplantısını" Bekaa'da, Talabani ile birlikte Mart 1993'te yapmıştır. Abdullah Öcalan, "*Mam Calal'in tavsiyesi ile bu toplantıyı yapmayı bir sorumluluk sayıyoruz. 20 Mart-15 Nisan bizim için Türk devleti bizi imha etmeye kalkışmadığı taktirde koşulsuz ateşkes tarihidir ve bunu iyi niyetimizin bir yansıması olarak duyuyoruz ...*" demiştir²³⁶.

İçişleri Bakanı İsmet Sezgin bu çağrıya cevaben, "*Devlet eşkıya ile pazarlık yapmaz*" sözleriyle devletin tutumunu örgüte ve kamuoyuna iletmiştir. Nevruz 1993'te Cizre'de ve Diyarbakır'da kutlanırken, PKK yine provokasyonlarla çeşitli olaylar çıkarmıştır. TSK ise operasyonlarına devam etmiştir. Operasyonları gerekçe gösteren PKK; 24 Mayıs 1993 tarihinde Elazığ-Bingöl karayolunun Çevrîmpınar yol ayrımında otobüslerden indirdikleri 33 er, 3 öğretmen ve 2 sivil vatandaşı hunharca katledince "sözde ateşkesi" sona erdirmiş oldu.

1993 yılında TSK'nın PKK'ya yönelik operasyonları artarak devam etti. 1993 yılına kadar toplam 30.540 terörist ele geçirilmiştir (21817'i Ölü, 130'ü yaralı, 8374'ü yakalanan, 219'ı teslim olan). Aynı yıl 2094 şehit verilmiştir (1326'sı sivil, 550'si asker, 36'sı polis, 182'si GKK)²³⁷.

PKK'nın 1993 yılı Mart-Haziran ayları arasında Zeli Kampında PKK tarafından düzenlenen Kum toplantısı başarısız olmuştur. Toplantıda Abdullah Öcalan'ın talimatıyla islami yönü ağır basan kesimi PKK saflarında Örgütlemek ve kamuoyuna imaj değişikliği mesajı vermek amacıyla Abdurrahman Dürre ve arkadaşlarınca "Kürdistan İmamlar Birliği, Kürdistan Mollalar Birliği ve Kürdistan Dindarlar Birliği" lağvedilerek yerine KİH (Kürdistan İslam Hareketi) oluşturma kararı alınmış ve 10 Ağustos 1993 tarihinde kurulmuştur.

1993 yılında Zeli Kampında başarısızlıkla sonuçlanan Kürt Ulusal Meclisi girişimlerinden sonra, sözde eyalet meclisleri oluşturulmuş, DEP'in de kapatılmasıyla yasal alandaki kitle ve militan desteğini kaybeden PKK,

236 Ümit Özdağ; *Türkiye Kuzey Irak ve PKK*, s.99 vd.

237 TC. İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürü Terörle Mücadele (TEMÜH) Dairesi Başkanlığı, *Türkiye Genelî PKK Terör Olayları İstatistiği(1984-1996)*, Ankara 1997.

faaliyetlerini siyasi alana kaydırarak Avrupa'nın desteğini kazanmak gayesiyle yeni bir meclis oluşturulması faaliyetlerine hız vermiştir²³⁸.

PKK Ekim 1993'de Tunceli'de adeta "kendi sıkıyönetimi" sayılabilecek tarzda 10 emirlik bir de bildiri yayınlamıştır.

IV. PKK'NIN III. KONFERANS VE V. KONGRE KARARLARI, UYGULAMALARI

1. III. Konferans ve Alınan Kararların Hayata Geçirilmesi

PKK terör örgütünün 5-15 Mart 1994 tarihleri arasında Abdullah Öcalan'ın denetiminde Suriye topraklarında yapılan III. Konferansında alınan kararlar şunlardır;

- 1) Silahlı mücadele Serhat Eyaletinin Kafkaslara ve Karadeniz kırsal alanına (Artvin-Hopa-Trabzon) kadar.kaydırılması (Kuzeye Açılım Planı),
- 2) Sözde Dersim Eyaletinin Sivas, Kayseri, Amasya kırsal alanına kaydırılması,
- 3) Güneybatı Eyaletinin Kayseri ve Toroslara Açılması. Bu yeni açılımlarla;

Örgütün kendine göre çizdiği Kürdistan sınırını kesmesi,

-Bunun dışında yeni açılacak bölgelerde güvenlik güçleri terör eylemlerine hazırlıksız olacaklarından, yapılacak baskınlar ve Toroslarda yol kesme eylemleri ile büyük zaiyatlar verdirilerek dikkatlerin bu alanlara çekilmesi,

-Esas faaliyet alanlarındaki operasyonların yumuşatılması taktiği güdülmesi,

-Kafkaslara açılımda ise, zaten destek alınan ve örgütle ilişkileri iyi olan Ermenistan sınırının açılmasının sağlanması ve ileri tarihlerde bu ülkede

238 TC. İçişleri Bakanlığı Emn. Gen. Müd. Terörle Mücadele (TEMÜH) Dairesi Başkanlığı,Türkiye Geneli PKK Terör Olayları İstatistiği (1984-1996) Ank. 1997.

oluşturulacak yeni kamplarda eğitilecek teröristlerle Türkiye'ye zarar verilmesinin amaçlanması, hedeflenmiştir²³⁹.

4) Başta Batı Avrupa ülkeleri olmak üzere bütün ülkelerde örgütün temsilciliklerinin açılması,

5) Türkiye'ye hasım olan ve siyasi baskı yapabilecek ülkelerle ilişkilerin geliştirilmesi ve örgüt yayınlarının özellikle bu ülkelerde çıkartılarak dağıtılması,

6) Diplomatik ilişkilerin Avrupa sorumluları tarafından yürütülmesi,

7) Devlet denetiminde bulunan fabrika ve benzeri kuruluşların tahrip edilmesi ve özellikle bölgeye yönelik hizmetlerin aksatılmaya çalışılması,

8) Devlet güvenlik güçleri ile birlikte hareket eden GKK sisteminin tahrip edilmesi ile mal varlıklarına örgüt tarafından el konulması,

9) Eyaletlerde eyalet meclisleri kurularak bu meclislerin ulusal meclise bağlanması,

10) Türkiye'de bulunan ve örgüte hizmet eden legal ve illegal kuruluşlara gerekli yardımın yapılması, illegal DEV-SOL ve legal faaliyet yürüten YHD gibi kuruluşlara gerekli Marksist düşünceye paralel yayın yapan gazete ve mecmualarla ilişkilerin devam ettirilmesi,

11) Avrupa'dan bir uydu kiralanarak televizyon ve radyo yayınlarının yaygınlaştırılması ve bu şekilde propaganda çalışmalarının daha geniş alana ulaştırılması kararlaştırılmıştır.

12) 3. Konferans'ta eyaletlerin üzerinde bir teşkilat olan "saha komutanlıkları" organize edilmiştir. Buna göre Askeri Teşkilat; Kuzey Saha Cephe Komutanlığı (Dersim, Orta Erzurum, Serhat), Orta Saha Cephe Komutanlığı (Amed ve Garzan) ve Güney Saha Cephe Komutanlığı (GAP, Mardin, Botan) şeklinde oluşturulmuştur.

13) Türkiye'nin metropol illeri ve turizm bölgelerinde sabotaj, kundaklama ve bombalama gibi sansasyonel nitelikli eylemlerin gerçekleştirilmesi kararı alınmıştır.

²³⁹ Bu dönemlerdeki PKK Ermeni ilişkileri hakkında Bkz. 02.06 1998 tarihli Türkiye Gazetesi

Konferansta eylem hedefleri olarak; "T.C.'nin eğitim kültür kurumlarının çeşitli birimlerde tasfiye edilmesi, T.C.'nin yargı sistemini işlemez hale getirerek tasfiye edilmesi, Ordu bir bütün olarak hedeftir. Ordu, özel tim, korucular, polis, MİT, sivil savunma hedeftir. Turizm işletmeleri, maden işletmeleri, petrol boru hatları, petrol işletmeleri, enerji kaynakları, fabrikalar, termik santraller, silah sanayii, ulaşım ve haberleşme sistemleri... Bunların tahrip edilmesi, işlemez hale getirilmesi ve kamulaştırılması esastır." şeklinde belirleme yapılarak terörü Türkiye sathına taşımak amacıyla ARGK-ERNK bünyesinde eylem birlikleri oluşturup, yukarıda belirtilen sahalarda eylem yapmak üzere görevlendirilmiştir.

PKK terör örgütü, III. Konferans'ta alınan kararlar gereği, cephe faaliyetlerine ilişkin olarak "Kürdistan Ulusal Meclisi" veya "Saha ve Eyalet Meclisleri" gibi alternatif yönetim organlarının oluşturulması gayesiyle çabalarını yoğun bir şekilde sürdürmüştür. Bu meclisleri temsilen "sözde savaş hükümeti" veya "sürgün hükümeti" kurulmasına çalıştığı, diğer bölücü örgütlerin de katılımıyla sözde "Kuzey Kürdistan Ulusal Cephesi"nin oluşturulmasının hedeflendiği görülmüştür.

Abdullah Öcalan'ın talimatıyla HADEP, ERNK'nin fonksiyonlarını üstlenmiştir. şehir faaliyetleri HADEP tarafından oluşturulan "Halkla ilgilenme Komiteleri, Tutuklu Aileleriyle ilgilenme Komiteleri, Gençlik Komisyonları, Kadın Komisyonları" kanalıyla yürütülmüştür.

Öte yandan 1994 yılı boyunca Avrupa, Yunanistan, Suriye ve kırsal bölgeler üzerinden metropollere ve turistik bölgelere gönderilen silahlı militanlar, İstanbul, İzmir ve Antalya gibi yerlerde çok sayıda sabotaj, bombalama ve orman yakma eylemleri gerçekleştirmişlerdir. yine de gerçekleştirilen bu eylemler örgütün hedeflerinin çok altında kalmıştır.

12-13 Mart 1994 tarihinde Brüksel'de sözde "Uluslararası Kuzey Kürdistan Konferansı" toplanmıştır. Konferansa gönderdiği mesajda Öcalan; "Batılı devletlerin getirebileceği her türlü çözüm önerilerine açık olduğunu, ancak

batılı devletlerin, sorunun çözümünde PKK'yı taraf kabul etmeleri gerektiğini" ileri sürmüştür²⁴⁰.

2. V. Kongre ve Örgütün Avrupa'daki Faaliyetleri

Abdullah Öcalan 8-28 Ocak 1995 tarihleri arasında Kuzey Irak'ta gerçekleştirilen V. Kongrenin "sözde ordulaşma ve ordulaşma temelinde iktidarlaşma, iç ve dış ittifakları iktidarlaşma yönünde kanalize etme misyonunu yükleneceğini" belirtmiştir.

V. Kongrede parti program ve tüzüğünde değişiklikler yapılmıştır. Kongrede alınan kararlar şunlardır:

1) Abdullah Öcalan'm Genel Sekreterlik statüsü Başkan olarak değiştirildi ve bir Başkanlık Konseyi oluşturuldu. (Cemil Bayık, Duran Kalkan, Murat Karayılan, Halil Ataç, Haydar Kaytan ve Mustafa Karasu başkanlık konseyi üyesi oldular).

2) PKK, bayrağındaki sosyalist bir sembol olan orak-çekici kaldırarak, sarı-yeşil-kırmızı renkli bir motifi kabul etti.

3) Hata ile öldürülen PKK üyelerinin itibarlarının iadesi kabul edildi (Parti içi muhalefet terörle susturuluyor, suçlamaları doğrulanmış oluyordu).

4) Suriye'de bir Kürt parlamentosu kurulması kararı alındı (PKK'yı uluslararası platformda daha iyi duyurabilmek, silahlı eylemleri siyasi faaliyetlerle desteklemek ve bu yolla uluslararası toplumun Türkiye üzerindeki siyasi baskısını artırmasını sağlamak amacıyla).

Kongrede eylem stratejisi olarak; "Hareketli savaş tarzının tek taktik olarak uygulanmaması, buna paralel olarak suikast, sabotaj, pusu, baskın, çatışma, kuşatma gibi eylem biçimlerinin iç içe gerçekleştirilmesi, kurtarılmış alanlar oluşturulması, geçici köy korucularının aileleriyle birlikte imha edilmesi." şeklinde belirlenmiştir. Bu kararlar Türkiye'ye gönderilen terör örgütü mensuplarınca uygulamaya konulmuştur.

PKK V. Kongrede yukarıdaki kararları alırken sürgünde parlamento kurma kararı, Ocak 1995'de Hollanda'nın Lahey kentinde "Sürgünde Kürt

240 Atilla Şehirli A.g.t.,s.814

Parlamentosu" ilk toplantısını yaparak yerine getirilmiştir. yurt dışına kaçan 67 DEP'li eski milletvekili Remzi Kartal yurt dışından verdiği bir demeçte; "*...kendilerinin seçilmiş milletvekilleri olarak PKK'nın yanında olduklarını....*" açıklamıştır. Bu açıklama Anayasa Mahkemesi'nin DEP'i kapatma gerekçesini haklı çıkarmakta idi. 31 Temmuz 1995'te sözde parlamentonun ikinci toplantısı Avusturya'nın başkenti Viyana'da yapılmıştır²⁴¹.

PKK'nın Avrupa'yı diplomatik faaliyetlerin merkezi haline getirme faaliyetleri 1995 yılı boyunca yoğun bir şekilde devam etmiştir²⁴².

1995 lerde PKK'nın Kuzey Irak'daki bütün düzeni yeni baştan ve daha güçlü silahlar ile donatmış olduğu görülmüştür. Bunun üzerine 20 Mart'ta Türkiye'nin Kuzey Irak'a o zamana kadar giriştiği en büyük operasyon başlatılmıştır. Bu arada PKK ise Erbil'de 21 Mart 1995'te "Kürdistan Demokratik Ulusal Birliği" adında yeni bir örgüt kurmuş ve PKK dan sonra ikinci bir oluşumu gerçekleştirmiştir. Türkiye daha sonra 5-11 Temmuz 1995 te ikinci operasyon ile Kuzey Irak'a 15 km girmiştir. Sonunda KDP ile PKK'nın da çatışmaya girmesi ile durum PKK'nın daha da aleyhine dönmüştür. Çatışmalar 10 Aralık 1995'te tarafların ateşkesi ile durmuştur.²⁴³

Bu tür faaliyetlerde, "örgütü terörist kimliğinden kurtarmak ve bütün Kürtlerin temsilciliğini yaptığı imajını yaratmak amacı" güdülmüştür. Bu çalışmalarda eski DEP üyeleri ve Kürtçülük²⁴⁴ adına isim yapmış kişiler

241 Atilla Şehirli, A.g.t. s.816

242 Başta Almanya olmak üzere çeşitli Avrupa Devletlerinin (İtalya, Fransa, Hollanda vb.) PKK terör örgütüne verdikleri desteklerle ilgili olarak bkz. 19.01.1998 tarihli YeniYüzyıl Gazetesi ve 18.01.1998 tarihli Cumhuriyet Gazetesi ayrıca Bkz. 16.01.1998 tarihli Hürriyet Gazetesi, 07.01.1998 tarihli Türkiye Gazetesi.

243 Koray Düzgören: Türkiye Türkleri ve Kuzey Irak; ADD, (Kuzey Irak Özel Sayısı), C.3 S.1, s299

244 Birinci Dünya savaşı sonrası Anadolu için işgal planları yapılırken Türkleri zor durumda bırakmak ve Anadolu birliğini parçalamak için İngilizler masa başında Doğu Anadolu'da " Manda Yönetimli Kürt Devleti " fikrini ortaya attılar. Aslında o dönemde bir Kürtlük, Kürdistan ve bir kürtçülük faaliyeti söz konusu değildi. Ancak İngiltere, Fransa ve daha sonra Rusya çabalarıyla yapay olarak oluşturulan bir Kürdistan ve Kürtçülük söz konusu olmuştur. Neticede Kürtçülük fikri esas itibarı ile 19.Yüzyılın başlarında İngiliz, Fransız ve

kullanılmıştır. Bu kişiler heyetler oluşturarak Avrupa alanında ulusal ve uluslararası resmi kuruluşlar, siyasi partiler, hükümet dışı kuruluşlar, baskı grupları gibi çevrelerle temasa geçerek PKK'nın taktik ve dönem hedefleri lehine yapacakları görüşmelerde sözde "Kürt sorunu ile PKK'nın özdeşleştirilmesi" amaçlanmıştır. Bu nedenle PKK'nın Kürt orijinli vatandaşlar tarafından desteklendiği imajını yaratmak amacıyla Avrupa'da geniş katılımlı yürüyüşler, açlık grevleri, bildiri dağıtma, işgal, protesto eylemleri düzenlenmiştir. Bunların dışında Yunanistan'daki örgüt kamplarında şehir faaliyetleri ve patlayıcılar konusunda eğitilen militanlar metropoller ve turistik bölgelerde eylem yapmak üzere illegal yollardan Türkiye'ye sokulmuşlardır²⁴⁵.

3. Kuzey Irak'ta YNDK'nın(Ulusal Demokratik Güç Birliği) Kuruluşu

Terör örgütü PKK, batılı çevrelerin, K. Irak'taki sözde çözüm senaryolarında, yerel güçlere önemli roller vereceği düşüncesinden ve K. Irak'taki önemli bir boşluğun bulunduğu düşüncesinden hareketle 1995 yılı başında bu boşluğu fiilen doldurmayı amaçlamıştır. Bu amaçla Talabani'nin desteğini alan PKK, Barzani kuvvetlerini sindirmeyi, küçük örgütleri ve bazı aşiretleri yörelerinde tutmayı taktik olarak benimsemiştir. 1995 yılında tamamen kendi kontrolünde olmak kaydıyla 1991 yılında kurulan YNDK (Ulusal Demokratik Güç Birliği) 1995 yılından itibaren Kuzey Iraklı örgüt, grup ve çevrelerden meydana gelen bir cephe haline getirilmiştir²⁴⁶.

4. 1995 Genel Seçim Taktiği ve Yeni Ateşkes Önerisi

HADEP, yine PKK tarafından kendine yükletilen "PKK'yı aklama" misyonuna uygun bir tarzda 24 Aralık 1995 Genel Seçimlerine yönelmiştir. Evvela medya ve sözde demokratik çevrelerin desteğini sağlamak amacıyla kendisi için bir "Türkiye Partisi" imajı sağlamaya çalışmıştır. Bunun için de geniş bir ittifak

Rusların hayatiyet verdiği bir olgu olarak ortaya çıkmıştır.(A.Cem Ersever, *Kürtler PKK ve Öcalan*,s.32,33,38)

²⁴⁵ Türkiye Yunanistan'ın PKK'ya verdiği desteği tüm dünyaca bilindiğini terör örgütünün Atina, Selanik ve bir çok kentte kampları ve hücre evleri olduğunu açıkladı. Bkz. 28.03.1998 tarihli Cumhuriyet Gazetesi.

²⁴⁶ Süha Örtülü, Oktay Pirim;*PKK'nın 20 yıllık Öyküsü*, İst.1999.s. 259: (Ümit Özdağ;*Türkiye Kuzey Irak ve PKK*,s.129-135

arayışına girmiş ve sürdürdüğü çabalar sonucu Marksist-Leninist eğilimli SYP (Sosyalist İktidar Partisi), BSP (Birleşik Sol Parti) ve bölücü DDP (Demokratik Değişim Partisi) gibi legal partilerle "Emek-Barış-Özgürlük Bloku" gibi partilerle bir seçim ittifakı gerçekleştirmişse de, yapılan seçimlerde ülke barajının çok altında oy almıştır.

Nihayet Abdullah Öcalan, HADEP'i zor durumda bırakmamak amacıyla 20 Aralık 1995 tarihinde sözde ateşkes ilan etmiştir²⁴⁷.

PKK terör örgütü 1995 yılında icra edilen etkin operasyonlar sonucu kaybettiği prestijini yeniden kazanabilmek ve 1996 Baharına toparlanarak çıkabilmek maksadıyla, 15 Aralık 1995 tarihinde tek taraflı ateşkes ilan ettiğini açıklamıştır. Sözde tek taraflı ateşkes süreci ile ilgili olarak; her türlü sözde askeri hazırlıkların yokun bir şekilde sürdürülmesi, lojistik araç gereç her türlü ihtiyaçların süratle giderilerek üslenme alanlarına intikal ettirilmesi, sözde eyaletlere ilişkin kadro düzenlemelerinin ve toplantılarının gerçekleştirilmesi, özellikle kırsal alanda bulunan grupların eğitim faaliyetlerine ağırlık verilmesi, KDP ile ateşkesten istifade edilerek K. Irak alanındaki bir kısım kadroların yurt içersine aktarılması kararları alınmıştır.

PKK Terör örgütü bu girişimi ile bir taraftan politik ortamın da barışçıl olduğu imajını yaratarak ve bu imajı kullanarak Türkiye üzerinde baskı kurmayı amaçlarken, diğer taraftan da özellikle kendine müzahir kuruluşları devreye sokarak sözde siyasi çözüm, taraf ve muhatap kabul edilme, dostluk, barış, kardeşlik, akan kanın ve kirli savaşın durdurulması gibi masum temalar işleyerek eylem ve düşüncelerine taraftar bulmaya çalışmıştır. Diğer taraftan *ateşkesin bir ara verme ve barış anlamında mütalaa edilmemesi* gerektiği şeklindeki örgüt başının talimatlarına uygun olarak, kırsal alanda büyük gruplar halinde eğitim ve teşkilatlanma çalışmalarını sürdürmüşlerdir.

Örgütün ateşkesteki niyet ve maksadı doğru tahlil edilerek, bu dönemde örgütün toparlanmasına izin verilmemiş ve 1996 kışı süresince ve özellikle Nisan 1996 başından itibaren Sakgöze bölgesinde gerçekleştirilen Atmaca Operasyonları

ile örgüte büyük darbe vurulmuş ve 200 civarında terörist etkisiz hale getirilmiştir.

Örgüt üst yönetimince, bölgede moral çöküntüsüne giren operasyon bölgesindeki gruplara; *gündüz çatışmalara girilmemesi, operasyon süresinin uzatılması, taciz ile güvenlik güçlerinin yıpratılması, gizli hareket ile manevranın esas alınması* talimatı verilmiştir. Kırsal alanda faaliyet gösteren terörist gruplara ise; şehirlere eylem, gizlenme ve dağılma, korunma ve gücü muhafaza, katılımı zorla da olsa artırma, firarları önleme, yaralıları koruma ve kurtarma, metropollerde sansasyonel eylem icrası talimatı verilmiştir.

Metropollerde ses getirici eylem stratejini uygulama fırsatını 1 Mayıs 1996'da yakalayan örgüt, bozulan moralini yükseltmek ve güçlü olduğu imajı vermek maksadıyla, İstanbul-Kadıköy'de alınmış tedbirlerin yetersizliğinden de faydalanarak bilinen eylemlerini gerçekleştirmiştir. örgüt bununla; şehirlerde de varız ve güçlüyüz mesajı vermiş, bundan sonraki hareketleri için elamanlarına moral ve cesaret telkin ederken, halkın moralinin bozulmasına sebep olmuştur.

PKK terör örgütü ileri gelenleri, Abdullah Öcalan'ın talimatıyla 1996 yılı Mart-Nisan aylarında, "II. yüksek Askeri Konsey Toplantısı" ve "Merkez Komite III. Toplantısı" ismiyle bir dizi toplantı gerçekleştirmiştir. Bu toplantıda 1996 yılına ait örgütlenme ve faaliyetlere ilişkin alınması gereken kararlar alınmış ve hedefler tespit edilmiştir.

V. IV. KONFERANS VE EYLEMLERİN TIRMANIŞI

PKK IV. Konferansı 01-15 Mayıs 1996 tarihleri arasında Şam yakınlarındaki bir örgüt kampında gerçekleştirilmiştir. Bu konferansta;

- 1) Kızıl ve kurtarılmış alanların oluşturulması, gerillanın yaygınlaştırılması,
- 2) İl, ilçe, kasaba gibi kalabalık yerleşim birimlerine baskınlar düzenlenmesi,
- 3) Çeşitli bahanelerle serhildanların (kitlesele başkaldırmaların) yeniden başlatılması,

4) K. Irak'ın kuzey şehirlerinden başlanılarak iktidar organlarının oluşturulması,

5) İntihar eylemlerinin geliştirilmesi,

6) Her eyalete intihar timleri gönderilebilecek şekilde hazırlık ve altyapı çalışmalarının yapılması, şeklinde kararlar alınmıştır.

Böylece bir yandan V. Kongrede alınan kararlar güncelleştirilirken, diğer yandan örgüt açısından önemi gittikçe artan K. Irak'a dikkat çekilmiştir.

1. İntihar Eylemleri

Abdullah Öcalan tarafından yazılan "Kürdistan'da Zorun Rolü" isimli kitapta şiddet olaylarının vazgeçilmezliği bütün ayrıntılarıyla dile getirilmiştir.

Örgütün metropol eylemlerine verdiği önemin nedeni, halk arasında, örgütün metropollere bile hakim olduğu düşüncesini yerleştirerek bir korku ve yılgınlık ortamı yaratmak ve böylece siyasi alanda Devleti örgütle siyasi diyaloga zorlayan bir kamuoyu oluşturabilmektir.

Planlanan hedeflere ulaşılması için " Hamas türü intihar saldırıları" dahil her türlü eylem türünün denenmesi kararlaştırılmış ve 1996 Mart ayından itibaren bu tür eylemlerin hazırlıklarının yapılması için örgüte kadrolaşma talimatı verilmiştir.

1996 yılında Tunceli, Adana ve Sivas illerinde intihar saldırısı eylemleri gerçekleştirilmiştir.

PKK; 1996 yılında sıklet merkezini K.Irak'a dayalı olarak Hakkari ve Şırnak bölgesinde tesis etmeyi planlayan ve bu amaçla K.Irak ile olan sınırı ortadan kaldıracak bir üslenmeye giderek kurtarılmış bölgeler elde etmeyi, sınır birliklerine sürekli taciz türü eylemler gerçekleştirerek sınır hattındaki karakolları boşalttırmayı ve böylece yurt içine giriş ve çıkışları kolaylaştırmayı, K.Irak ve İran'daki etkinlik sahasını yurt içine doğru genişletmeyi ve ordulaşmayı gerçekleştirmek olarak hedeflemiştir.

Ancak örgüt, 1996 yılı içerisinde icra edilen operasyonlar sonucunda büyük kayıplar vermiş ve operasyonlarda temastan kaçınma hareket tarzlarını uygulayarak ağırlık vererek ağırlık çukurca ve Şemdinli bölgesinde olmak üzere sınır birliklerini taciz ve mayın döşeme eylemleri ile gücü korumaya çalışmış ve bu hedeflerin hiçbirini gerçekleştirememiştir. Planladığı hedeflerden hiçbirini gerçekleştiremeyen örgüt, halk desteğini büyük oranda kaybetmiş, var olan moral çöküntüsü pekiştirilmiş ve panik havasına sokulmuştur. Kış dönemi ile birlikte kuvvetlerin büyük çoğunluğunu yurt dışına çıkarmıştır²⁴⁸.

1996 yılında 4062 terör olayı meydana gelmiştir. Dönem içerisinde etkisiz hale getirilen terörist miktarı 4820'dir. Aynı dönemde güvenlik güçlerinin kaybı 610'dur. Geçmiş yıllara göre 1996 yılında ulaşılan başarı PKK'nın silahlı gücünü saf dışı kılma bazında rakamsal olarak en yüksek düzeydedir. Bu durum terör örgütü ile yapılan silahlı mücadelede başarı trendinin istikrarlı bir şekilde güvenlik güçleri lehine artarak devam ettiğini göstermektedir²⁴⁹.

Ayrıca 1996 Yılında; meydana gelen olay miktarında %2, icra edilen büyük çaplı operasyonlarda %96, icra edilen orta çaplı operasyonlarda %98, icra edilen sınır ötesi operasyonlarda %23, Güvenlik Güçlerinin inisiyatifinde cereyan eden olaylarda ise %15 oranında artış meydana gelmiştir. Aynı dönem içinde Güvenlik Güçleri zayıyatında %21 (610 kişi), vatandaş zayıyatında ise %50 (535 kişi) azalma meydana gelmiştir. 1996 yılı içinde; 303 büyük çaplı, 615 orta çaplı operasyon icra edilmiştir.

1996 yılında, 1995 yılına göre ele geçirilen silah miktarında yaklaşık olarak iki kat artış meydana gelmiş olup, rakamsal olarak 1995 ve 1996 yılında ele geçirilen silahın parasal değeri 4.7 milyon dolardır. Ele geçirilen mühimmat, teçhizat, malzeme, giyecek ve yiyecek miktarı da bu rakama dahil edildiğinde; PKK terör örgütünden yaklaşık olarak ele geçirilen silah ve malzeme 150-200 milyon dolar değerindedir²⁵⁰.

248 Ümit Özdağ; *Türkiye Kuzey Irak ve PKK*, s.144.

249 Ümit Özdağ; *Türkiye Kuzey Irak ve PKK*, s.148,149

250 Ümit Özdağ; *Türkiye Kuzey Irak ve PKK*, s. 151.

2. Kırsal Kesimde Silahlı Faaliyetler:

IV. Konferansta alınan kararlardan sonra Temmuz Ağustos 1996 tarihinden itibaren örgütün yurtiçinde gerçekleştirdiği eylemlerde hissedilir bir artış, olmuştur. Uzun süredir gerçekleştirilemeyen ilçe ve karakol baskını türündeki eylemler zayıf da olsa yeniden gündeme getirilmiştir.

Örgüt, Tunceli kırsalındaki kadrolara bağlı olarak çalışan Sivas kırsalını "Koçgiri Eyaleti" olarak isimlendirerek yeniden düzenlemeye çalışmıştır.

Yine örgüt 1995 yılında "Toros Akdeniz Eyaleti" adı altında Amanos dağlarına silahlı gruplar aktararak faaliyete başlamıştır. Bölgenin; Çukurova ve Toroslara açılım yapması, pek çok bölgeye geçiş sağlaması, coğrafi bakımdan silahlı grupların barınmasına elverişli olması gibi nedenlerle stratejik bir konumunun bulunduğu değerlendirilmiştir.

1996 Mart ayında YAJK (Kürdistan Özgür Kadınlar Birliği) 1. Ulusal Kadın Konferansı K. Irak'ta yapılmış, 216 kadın örgüt militanı katılmıştır.

PKK V. Kongrede alınan kararlar çerçevesinde Diyarbakır-Batman hattında "*Yurtiçi Cephe Merkezi*" kurmayı amaçlamıştır.

VI. 1996 VE SONRASI

1996 yılında 7873 PKK'lı terörist ele geçirilmiştir (2972'si ölü, 88'i yaralı, 4536'sı yakalanan, 277'si teslim olan). Aynı yıl 760 şehit verilmiştir (157'si sivil, 446'sı asker, 25'i polis, 132'siGKK).

Terör örgütü PKK'nın lideri Abdullah Öcalan, örgüt mensuplarına yayınladığı "1997 Perspektifleri" başlıklı talimatında 1997'nin kendileri için "Çözüm ve Final yolu" olduğunu ilan ederek, örgüt militanlarını motive etmeye çalışmıştır.

PKK bir yandan Kuzey Irak'a dayalı olarak Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerini de içine alacak şekilde "Bağımsız Birleşik Kürdistan'ın kurulmakta olduğunu" ifade ederken bir yandan "PKK güneylileşmiştir" sloganıyla Kuzey Irak ile PKK'nın bütünleştiğini dile getirmiş, diğer taraftan "PKK Türkiyelileşiyor" tarzında bir dönem sloganını ortaya atmıştır.

ERNK'nın devam ettirdiği Avrupa'daki PKK faaliyetleri 1994 yılında Atina'da açılan bürodan sonra Viyana, Kopenhag, Oslo, Helsinki, Stockholm, Madrid, Roma büroları vasıtasıyla sürdürülmüştür. PKK, 1997 yılı itibariyle Avrupa ülkelerindeki faaliyetlerini 18 eyalet olarak organize etmiştir. Bu eyaletlerin 10 tanesi Almanya'da bulunmaktadır²⁵¹. 1997 yılı itibariyle Avrupa'da PKK'nin güdümündeki bölücülük hareketi başta Avrupa Parlamentosu olmak üzere bazı uluslar arası platformlarda gündeme alınmış ve Türkiye'ye yönelik bazı tavsiyelere konu olmuştur. Bu durum PKK'ya cesaret vermiştir. Sözde Sürgünde Kürdistan Parlamentosu'nun 7. Genel Kurulu 10 Nisan 1997 tarihinde Brüksel'de yapılmış ve bu kongrede ülkeye yani K. Irak'a dönüş kararı alınmıştır. Bu karardan sonra sözde SKP üyeleri K. Irak'a geziler tertiplemişler, ayrıca sözde "Kürdistan Aydınlar Birliği" mensupları ile birlikte Vatikan'da Papa ile görüşmüşlerdir²⁵².

Bazı ülkeler ise, resmi veya yarı resmi karar organları vasıtasıyla PKK temsilcileri ile temasa geçmişler, PKK'nın güdümündeki bazı konferans ve panellere ev sahipliği yapmışlar, hatta bu toplantıları finanse etmişlerdi.

İtalya-Türkiye arasında olması gereken barış treni projesi sonradan "Brüksel-Diyarbakır" hattı olarak değiştirilmiştir. Organizasyonun daha etkili olabilmesi için Diyarbakır'a varış gününün 1 Eylül 1997 (Dünya Barış Günü) olması kararlaştırılmıştır.

Ancak barış treni organizasyonundan istediği neticeyi alamayan örgüt, Köln ve Selanik'te gösteriler düzenleyerek amacına ulaşmak istemişti.

1997 yılında yurtiçinde silahlı ve kitlesel faaliyetlerde başarılı olamayan PKK, tekrar K. Irak'a önem vererek bu bölgeyi sıçrama tahtası olarak kullanma çabaları içine girmiştir.

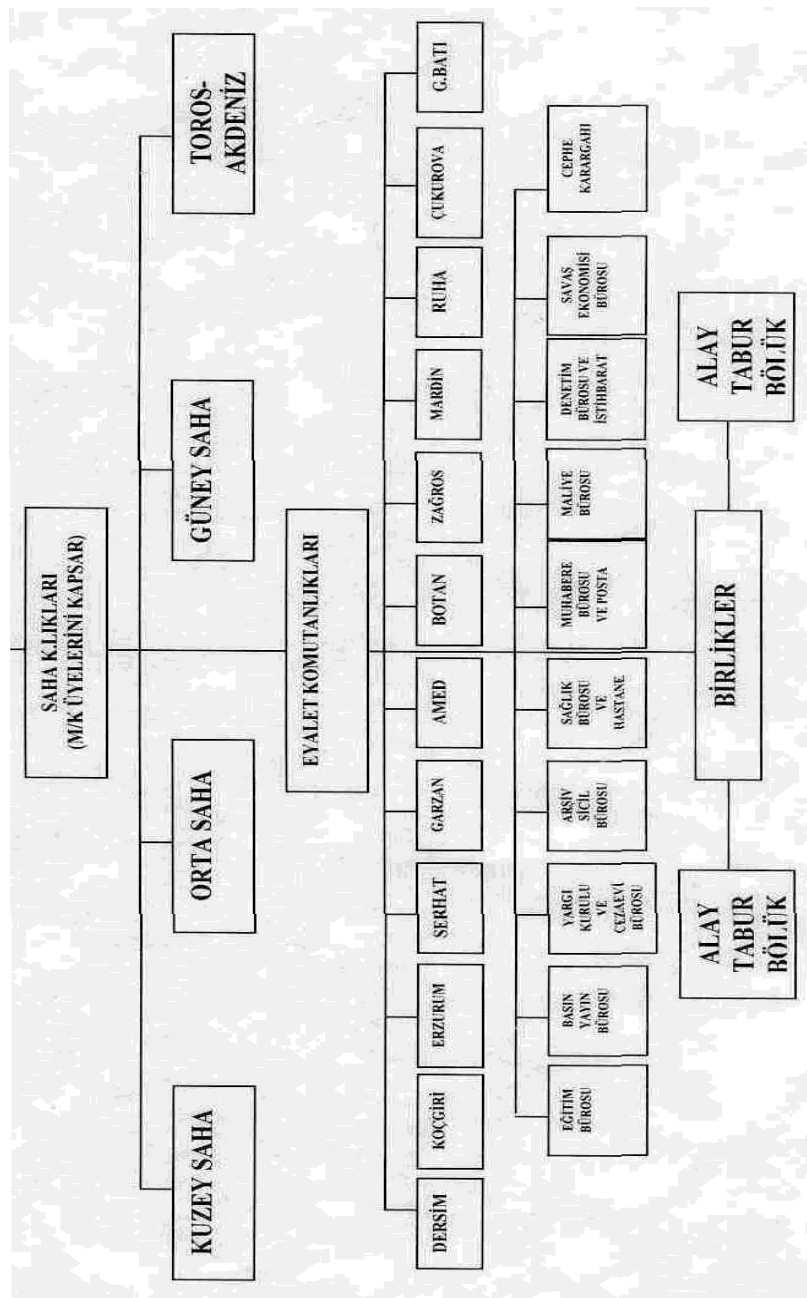
1997 yılına "*Fetih yılı, Zafer yılı, Final yılı*" sloganlarıyla girilmiş ve kış döneminde K. Irak'tan ve Suriye'den ve yurtiçinden kadro ve eğitim takviyesi yapılmış olmasına rağmen terör örgütü PKK Doğu ve Güneydoğu Anadolu

²⁵¹ 01.05.1998 tarihli Milliyet Gazetesi

bölgesinde sürdürdüğü silahlı faaliyetlerinde başarılı olamamış ve gerileme içinde olmuştur.

1997 yılında PKK, yurtiçi silahlı faaliyetlerini 4 saha ve 12 eyalet tanzim ederek sürdürmüştür (Bakınız Tablo V). yıl sonu itibariyle yurtdışında 2400-2600, yurtiçinde ise 2100-2300 örgüt mensubunun olduğu tespit edilmiştir. Bu çabalarına rağmen terör örgütü yıl içinde girdiği çatışmalarda önemli ölçüde kadro ve eleman kaybına uğramıştır. Nitekim 1997 yılında 6514 PKK'lı terörist ele geçirilmiştir (5706'sı ölü, 102'si yaralı, 453'ü yakalanan, 253'ü teslim olan).

TABLO V

Terör örgütü Karadeniz Bölgesi'nde cıız da olsa "*Pontusçuluk, Lazcılık, Gürcücülük*" faaliyetleri geliştirmeye çalışırken, bir yandan da Aleviliğin yaygınlık arz ettiğı İç Anadolu Bölgesini mezhep çatışmalarının alanı haline getirmek istemiştir. Ayrıca, Akdeniz Bölgesi'nde metropollerde bulunan *Kürt ve Arap* nüfus üzerinde bölücü çalışmalar yapmıştır.

Karadeniz Bölgesi'nde 1997 yılı başı itibariyle bir takım eylemlerin başlatılması, özellikle Tokat-Amasya Bölgesinde PKK-DHKP/C örgütlerinin

müşterek üslenme faaliyetleri, örgütün Karadeniz'e açılım planlarının 1996 yılında "*keşif*" 1997 yılında ise "*üslenme ve eylem aşamasına*" geldiğini göstermiştir. Öte yandan 1996 yılında Akdeniz Bölgesi'nde eylemlerini hızlandıran örgüt mensupları üslendikleri Nurhak Dağlarından ve Toroslar üzerinden daha batıya açılmanın planlarını yapmışlardır.

PKK terör örgütü 1998 yılı itibariyle çeşitli eylem ve örgütlenme hedeflerini belirlemiştir. Bu hedeflerin en önemlisi "*Kürdistan Ulusal Kongresi'nin toplanması*" olmuştur. Ayrıca K. Irak'ta etkili bir güç haline gelmesi, yurtiçinde etkili eylemler gerçekleştirilirken legal alandaki imkanların en üst seviyeye çıkarılması hedeflenmiştir.

PKK terör örgütü, 1997 ve 1998 bahar aylarıyla birlikte üç ayrı koldan Karadeniz'e açılım yapmak istemiştir.

Örgütün Karadeniz'e açılım planında TKP-ML /TYKK ve TDP örgütleriyle kurmuş olduğu ittifak, Sivas-Ordu-Tokat bölgelerinde gerçekleştirilen eylemlerle işler hale getirilmek istenmiştir.

Abdullah Öcalan'ın gündemde tutmaya çalıştığı "*Türkiyelileşme*" kavramına anılan alanlardaki faaliyetlere hayatiyet kazandırılmaya çalışılmıştır.

Türkiyelileşme kavramı örgüt tarafından;

- a) Mevcut silahlı güçlerin Türkiye'nin her yerinde faaliyete geçirilmesi,
- b) Diğer sol grupların PKK'ya, sol ideolojik temel üzerinde kanalize edilmesi,
- c) Silahlı faaliyet için yeterli potansiyeli bulunmayan sol grupların PKK'nın kontrolünde bu faaliyetlere hazırlanmaları, şeklinde kullanılmaktadır.

Bölge halkına yönelik propaganda faaliyetlerinde ise, "*Kürtçü bir örgüt olarak değil, bütün Türkiye halklarının kurtuluşuna yönelik gerilla faaliyeti olduğu*" söylemleri kullanılmıştır.

Örgütün teorik anlamda en üst karar organı olan ve periyodik olarak dört yılda bir toplanan kongrelerden PKK VI. Kongresi hazırlıkları K. Irak'ta yapılan toplantılarda sürdürülmüştür

15-25 Mart 1998 tarihleri arasında ise Abdullah Öcalan sorumluluğunda PKK V. Konferansı Suriye'de gerçekleştirilmiştir²⁵³.

1998 yılının ilk aylarında PKK'ya yönelik TSK operasyonları sürerken Nisan ayında PKK ile mücadelede önemli bir aşama kaydedilmiştir. 14 Nisan'da Genelkurmay'a bağlı Özel Kuvvetler (Kırmızı Bereliler)'e bağlı timler "yarasa" operasyonu ile Kuzey Irak'a helikopter ile inerek PKK'nın iki numaralı ismi Şemdin Sakık, kardeşi ve 2 Peşmergeyi yakalayıp Türkiye'ye getirmiştir²⁵⁴. Sakık'ın verdiği bilgilere göre; *"örgütteki çöküşü önlemek ve yönetici kadroyu kontrol altına almak isteyen Abdullah Öcalan'ın yeni yapılanmada Cemil Bayık²⁵⁵, Halil Ataç gibi eski liderler pasif hale getirilirken örgütte büyük bir panik yaşanmaması için Sait Çürükkaya, Duran Kalkan ve Murat Karayılan gibi isimlere de yer"* vermiştir²⁵⁶.

PKK'nın 1998 yılı yeni yapılanması şöyle olmuştur²⁵⁷:

- a) Kuzey Saha Savaş Komutanlığı: Serhat, Erzurum, Dersim, Koçgiri Eyaletleri.
- b) Orta Saha Savaş Komutanlığı: Amed, Barzan Eyaletleri.
- c) Güney Saha Savaş Komutanlığı: Zağros, Botan, Mardin, Ruha Eyaletleri.
- ç) Yedek (Güney-Batı Eyaleti) Saha Savaş Komutanlığı: Güney Batı, Toros-Akdeniz Eyaletleri.

Semdin Sakık sorgulamalar da örgüt ve örgüte destek olan kişi ve devletler hakkında bilgi verdikçe, örgüt de onun, *"aslında T.C.'nin ajanı"* olduğu

²⁵³ Atilla Şehirli; A.g.t.,s.822

²⁵⁴ Bkz 22.03.1998 tarihli Cumhuriyet Gazetesi.

²⁵⁵ Kuzey Irak'da Şemdin Sakık'dan sonra Mesut Barzani'ye sığınan PKK üst düzey yöneticilerinden Cemil Bayık Öcalan'ı ağır bir dille suçlayarak " ...Apo ile PKK'nın tüysüz tavuktan farkı kalmadı, Öcalan hızla sona yaklaşmaktadır. 01.04.1998 tarihli Hürriyet Gazetesi.

²⁵⁶ Şemdin Sakık'la Yapılan Mülakat Ayrıca bkz. 28.03.1998 tarihli Sabah Gazetesi.

²⁵⁷ Bölücü Örgütün kilit adamlarından Şemdin Sakık Örgütteki yeni yapılanmaya ilişkin verdiği bilgide yukarıdaki bilgileri doğrulamaktadır. Bkz 18.04.1998 tarihli Hürriyet ve 23.04.1998 tarihli Ortadoğu Gazetesi

propagandasını yapıyor, son bir yıldır fazla eylem yapmayan PKK 1998 yaz aylarından itibaren bol miktarda eylem yapmaya başlıyordu.

PKK'nın öncülüğünde 01.06.1998 tarihinde Avrupa alanında PKK, TKP/ML, TKP/ML, TKP/KIVILCIM, TKP-ML/KONFERANS, MLKP, DEV-SOL, DHP ve TDP örgütleri arasında "*Devrimci Birleşik Güçler Platformu*" adı altında bir protokol imzalanmıştır²⁵⁸.

1998-1999 kış dönemine girilirken, geçmiş döneme göre faaliyetlerinde belirgin bir gerileme görülmüştür. Örgütün eleman sayısı yurtiçinde 2250-2500, yurtdışında ise 3000-3500 olarak tespit edilmiştir. Eylem gücü zaafa uğrayan örgütü muhafaza edebilmek için 1999 yılı "*İktidarlaşma ve Devletleşme yılı olacak*" gibi söylemlere yer verilmiştir.²⁵⁹

PKK terör örgütü VI. Kongresi'ni 1999 Ocak-Şubat döneminde Kuzey Irak-İran sınırında Kandil Dağları bölgesinde toplamıştır. Kongre sonrasında aşağıdaki bildiri yayınlanmıştır. Bu bildiri 05.03.1999 tarihli *Özgür Politika* isimli dergide yayınlanmıştır.

Bu bildiriye göre aşağıdaki kararların alındığı tespit edilmiştir. Kongrede;

1) "*Zafer Kongresi Uluslararası Komploya yanıttır*" denilerek PKK liderinin Suriye'den çıkarılması (Ekim 1999'da) eleştirilmiştir.

2) Kongre'de Abdullah Öcalan, oybirliği ile yeniden Genel Başkanlığa seçilmiştir.

3) "*Önderliğimize yönelik mevcut uygulamalar derhal durdurulmalı ve halkımızın temsilcisi olarak muhatap alınmalıdır*" denilerek T.C. Devleti'nin tüm yöneticileri uyarılmıştır.

4) ARGK'nin devamlı büyütülmesi gerektiği kararı alınmıştır.

5) Kongre'de; "*diplomatik faaliyet yürütmeyi, bu çalışmalarındaki hata ve yetersizlikleri de mutlaka aşmayı, başta Ortadoğu'nun ilerici güçleri olmak üzere dünyadaki tüm sosyalist ve demokratik çevrelerle ilişki ve ittifak içinde olmayı gerekli görmüştür*" denilmiştir.

²⁵⁸ 10.07.1998 tarihli Sabah Gazetesi

²⁵⁹ Ümit Özdağ; *Türkiye Kuzey Irak ve PKK*, s.181-187

6) *"Tüm parti militanları ve ARGK. savaşçılarının Başkan Öcalan gibi devrimci bir çizgide yürümesi gerektiği"* kararlaştırılmıştır.

7) Kongrede *"Güney Kürdistan'da örgütlenmenin ve devrimin geliştirilmesi gerekli görülmüştür"* anlayışı benimsenmiştir.

8) Ulusal Kadın Hareketi'nin (YAJK-Kürdistan Özgür Kadınlar Birliği) örgüt ve eyleme dökülmesinin gereği üzerinde durulmuştur.

9) *"Anadolu Halk Kurtuluş Ordusu (AHKO)"* kurulmuştur. *"Türkiye halkları başta Karadeniz ve Akdeniz olmak üzere gerillayı Türkiye'nin içlerine kadar yaymayı gerekli görmüştür"* denilmiştir.

10) Kongrede *"...Başkan Apo'nun devrimci sosyalist düşünce ve yaşam anlayışını evrenselleştirdiğini tespit etmiştir"* denmiştir.

11) Kongrede, *"her türlü parti dışılığı aşmak için tüm kadrolara önderlik çizgisine doğru bir tarzda yeniden katılmaya ve önderlik çizgisinde sarsılmaz bir birlik oluşturmaya"* çağrılmıştır.

12) *"...Kuzey Kürdistan'daki Türkiye metropollerindeki tüm halkımızı T.C. sistemini çökertmek üzere bir halk ayaklanması düzeyinde her türlü yöntemle mücadele etmeye, Kürdistan'ın diğer parçalarındaki ve yurtdışındaki halkımızı kitlesel eylemliliği sürekli geliştirerek Başkan Apo'ya ve Kuzey Kürdistan'daki mücadelemize destek vermeye, yiğit Kürt gençliğini ise her alanda bu mücadelenin kahramanca militanlığını yapmaya ve gerilla ordumuz ARGK saflarına katılmaya çağırıyoruz"* kararı alınmıştır.

13) *"Parti önderliğimize yönelen uluslararası komplo karşısında Kürdistan halkımızın serhildan dalgasını kesintisiz sürdürerek gerilla ile birleşip düşmanı yenecek bir düzeye yükseltmeyi tarihi önemde görmüştür"* denilmiştir²⁶⁰.

Yukarıdaki kararların alınmasından sonra özellikle 16 Şubat-16Mart 1999 döneminde sadece İstanbul ilinde 300 ayrı terörist eylemi (bombalama, molotof atma, yangın çıkarma vb.) PKK'lı teröristler gerçekleştirmiş ve onlarca sivil katletmiştir. İlerleyen aylarda ise gerek İstanbul gerekse diğer illerdeki terörist eylemler azalmıştır. 1999'un ilk aylarında HADEP il ve ilçe binalarında Abdullah Öcalan'ın yakalanıp Türkiye'ye getirilmesini protesto amacıyla açlık grevleri ve

260 Atilla Şehirli; A.g.t.,s.824.

parti binalarını işgal eylemleri yapılmıştır. Abdullah Öcalan, İmralı'dan 6 ve 13 Mayıs 1999 tarihlerinde avukatları aracılığıyla yaptığı açıklamada; *"PKK'yı 1 Eylül 1998'den beri tek taraflı yürütmeye çalıştığı ateşkes sürecinden, 1 Eylül 1999'dan itibaren, silahlı mücadeleye son vermeye ve güçlerini, barış için sınırların dışına çıkmaya çağırıyorum"* demiştir. Bu arada Öcalan'ın "teslim olun" çağrısına uyan ve Avrupa'da yaşayan PKK üyesi 8 kişi 29 Ekim'de havayoluyla geldikleri İstanbul'da tutuklanmıştır. Genel olarak 1999 yılında PKK'lı teröristlerin kırsal alanda eylemlerde bulunmadıkları görülmüştür.

15 Ağustos 1984 günü başlayan PKK terör örgütü eylemlerinde 22 şubat 1999 tarihi itibariyle; 6036 saldırı gerçekleştirilmiş, 8257 defa güvenlik güçlerimizle çatışmaya girilmiş, Türkiye'nin muhtelif bölgelerinde 3071 bomba infilak ettirilmiş, 388 gasp suçu, 1046 adam kaçırma ve hürriyeti tahdit suçu işlemiştir. Bu eylemler sonucunda 4472 sivil vatandaşımız şehit düşmüş, 5620'si de yaralanmış, 3878 asker şehit olmuş, 8178'i de yaralanmış, 247 polis şehit olmuş 909'u da yaralanmış, 1225 GKK şehit olmuş, 1665'i de yaralanmıştır. PKK teröristleri sivillere yönelik saldırılarında tam bir vahşet sergilemiş; kadın, erkek, yaşlı, genç, bebek ayırt etmeden rasgele öldürmüşlerdir. Em. Gen. Müd. Bilgilerine göre ise; 1984-30 Mayıs 1999 tarihi itibariyle de 18.348 PKK'lı terörist ölü, 666 terörist yaralı ele geçirilmiş, 54.238 militan yakalanmış, PKK'dan kaçan 2.086 militan güvenlik güçlerine teslim olmuştur. Bunların dışında bölücü teröre 100 milyar dolardan çok daha fazla bir para devlet tarafından harcanmış, bölgenin ekonomik, sosyal, eğitim, nüfus vb. durumlarında olumsuz değişiklikler meydana gelmiştir.

PKK Kandil Dağı'nın İran kesiminde, 2-23 Ocak 2000 tarihinde gerçekleştirdiği olağanüstü VII. Kongresi'nde "silahlı mücadeleye son verme kararı" almıştır. Kongre'ye İmralı Adası'nda tutuklu bulunan Abdullah Öcalan 4 Aralık 1999 tarihli "Kürtler demokrasinin motorudur" başlıklı 20 sayfalık bir rapor göndermiştir. Örgütün strateji değiştirdiği kongrede alınan kararlar şöyledir:

- 1) Silahlı mücadelenin bırakılması resmen kabul edilmiştir.
- 2) Yeni parti stratejisinin temel mücadele biçimi, "demokratik siyasal mücadele" olarak kabul edilmiştir.

3) Silahlı mücadele gücü olan ARGK'nin Türkiye'nin demokratik dönüşümü ve Kürt sorunun çözümüne bağlı olan varlığı, "Halk Savunma Gücü" biçiminde düzenlenmiştir.

4) Cephe örgütlenmesi olan ERNK'nın yerine her alanda "Demokratik Halk Birlikleri" (DHB) örgütlenilecektir.

5) yeni parti yönetimiyle birlikte, Abdullah Öcalan oy birliğiyle yeniden PKK'nın Genel Başkanı seçilmiştir.

6) PKK Merkez Komitesi, "Parti Meclisi" adını almıştır.

7) Parti Meclisi üye sayısı 41 'e yükseltilmiştir.

8) PKK Başkanlık Konseyi'nin 7 kişiden oluşan sayısı 9'a çıkarılmıştır.

9) PKK bayrağı kırmızı zemin üzerinde sol üst köşede bir güneş içinde yer alan kırmızı bir yıldız şeklinde belirlenmiştir.

Kongrede ayrıca Abdullah Öcalan'a yönelik kapsamlı bir değerlendirme raporu hazırlanmıştır. yine Öcalan'a yönelik olarak 12 maddelik bir çalışma programı karar altına alınmıştır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

PKK'NIN SON DÖNEM SİYASALLAŞMA FAALİYETLERİ

PKK terör örgütü faaliyetlerine başladığı 1984'den günümüze kadar yürütmüş olduğu silahlı faaliyetlerini zaman zaman siyasallaşma girişimleri ile birlikte sürdürmüş, Öcalan'ın yakalanması sonrasında olağanüstü 7. kongresini yapmış ve bu kongre kararları uyarınca, silahlı faaliyetlerini durdurarak örgütsel faaliyetlerini siyasal alanda sürdürme kararı almıştır²⁶¹.

Öcalan 15 Şubat 1999 tarihinde yakalandıktan sonra yargılama aşamasında kamuoyuna *Demokratik Cumhuriyet ve Barış Projesi* adıyla siyasal mücadelenin esas alındığını ve terör örgütünün yeni stratejisini açıklamış ve örgütü siyasal alana kaydırma çabalarını başlatmıştır. Bu strateji değişikliği ile beraber örgüt siyasal alana kayma faaliyetlerine hız vermiştir. Sözde ateşkesin ilan ile birlikte Kürtlerin temsilcisi olan bir Kürt Partisi olarak faaliyetlerini devam ettirmeye çalışacaklardır.

Nitekim Diyarbakır Belediye Başkanı seçilen Feridun Çelik göreve başlar başlamaz yayınladığı Belediye Bülteninde şu ifadeleri kullanmıştır: *Sonucu önceden belli olmakla birlikte, nihayetinde yaşadıklarımız yine de seçimdi. Seçim döneminin engelleme ve zorluklarını bir yana bırakmak istiyorum. Yaşayanlar biliyor, düşmenin anlamı yok.....Çok canlı siyasal ilişkilerden süzülerek gelen bir geleneğin belediyelerdeki temsilcileri olduğumuzu göz ardı etmeden kentimizi de kendimizi de birlikte yönetiyoruz yöneteceğiz.* diyerek siyasallaşma faaliyetlerine HADEP'li belediyelerin de katkılarının olacağını bir şekilde beyan etmiştir.²⁶²

Bir taraftan barış mesajları veren örgütün, diğer taraftan eleman temini ve bunlara siyasi- askeri eğitim verme çalışmalarını da devam ettirdiği

²⁶¹ 2-23 Ocak 2000 tarihinde Kuzey Irak Kandil Dağı Bölgesinde 350-400 militanın katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Normal şartlarda bu 2002 yılında yapılacaktı Öcalan'ın yakalanması ve örgüt içerisindeki olağanüstü durumlardan dolayı olağanüstü 7. kongre bu tarihlerde yapılmıştır. Bu kongrede de yine Öcalan Genel Başkan seçilmiştir. 7. Kongre kararları için bkz 8.01.2000 tarihli Hürriyet gazetesi

²⁶² Bkz. *Diyarbakır B. Şehir Bld. Bülteni*, Yıl 1, S.1, Ocak-Şubat 2000. HADEP'li Belediye Başkanlarının PKK Terör örgütünü desteklemeleri sebebiyle yargılanmalarına başlanmıştır ve yargı süreci devam etmektedir. HADEP'li belediye başkanlarının PKK ile ilişkileri hakkında ayrıca bkz. 25.04.2000 tarihli Sabah Gazetesi ve 25.04.2000 tarihli Hürriyet Gazetesi.

görülmektedir²⁶³. Kuzey Irak'taki kamplarda askeri ve siyasi eğitimler kesintisiz bir şekilde devam ederken sözde silah bırakma ve barış tezlerinin gerçekleştirilmesi oyununun bir parçası olarak silahlı bir grubun, Türkiye'ye gelerek teslim olmalarını Öcalan bizzat kendisi talimatlandırmıştır. Örgüt de onun talimatları doğrultusunda *Demokrasi Grubu* adıyla 1 Ekim 1999 tarihinde 8 örgüt mensubuylar birlikte Ali Sapan, Kuzey Irak'dan Türkiye'ye giriş yaptılar. Aynı amaç için 29 Ekim 1999'da 8 örgüt militanıylar birlikte Haydar Ergül de Viyana'dan gelerek, güvenlik güçlerine teslim olmuşlardır²⁶⁴. Ancak halen yine de en az 5000 kadar silahlı terörist ülke dışındaki kamplarda eğitimlerini devam ettirmektedirler. Bu birliklerin Türkiye'ye karşı bir tehdit unsuru olarak muhafaza edilmekte olduğu aşikardır.

Öcalan bu sürece katkı sağlaması amacıyla da siyasallaşma konusunda önemli gördüğü hususları ve gerekli stratejileri taraftarlarına aktarabilmek amacıyla yargılanma aşamasında yaptığı açıklamaları da kapsayan *Kürt Sorununda Demokratik Çözüm* adlı kitabı yayınladı. Bu kitap daha önce *Kürdistan Devriminin Yolu* diye adlandırılan örgüt manifestosunun yerini aldı. Öcalan bu kitabında özetle şu görüşlere yer vermiştir²⁶⁵:

.....*Silahlı mücadele geçerliliğini kaybetmiş yerini siyasal mücadele almıştır....Kürt sorununda bağımsızlık yerine Türkiye'nin üniter yapısı içinde Kürt kimliği yasalarla tanınmalıdır... Kürt kimliği ve Kültürünün gelişmesi için eğitim ve iletişim sağlanmalıdır.... Siyasal alanda Kürt kimliğini temsil edecek yasal partilere izin verilmelidir....*

Yukarıda özetlenerek verilen A.Öcalan'ın bu görüşleri, kendisini destekleyenler tarafından her vesile ile gündeme getirilmekte ve tatbik sahasına geçirilmeye çalışılmaktadır. Öcalan'ın yakalanmasından ve İmralı'da hapsedilmesinden sonraki süreç içerisinde bölücü örgüt, özellikle siyasallaşma faaliyetlerine büyük bir ağırlık vermiştir.

²⁶³ İçişleri Bakanlığı Emn. Gn. Md. TEMÜH Daire Bşk. Yayını.

²⁶⁴ Bkz. 2 Ekim ve 30 Ekim tarihli günlük gazeteler.

²⁶⁵ A. Öcalan, *Kürt Sorununda Demokratik Çözüm*, Haziran 1999, İstanbul.

PKK terör örgütü tarafından sürdürülen siyasallaşma faaliyetleri üç safhada incelenebilir.

Birinci safha, 1990 yılına kadar olan dönemi kapsamaktadır. Bu dönemde Yunanistan gibi bazı ülkelerin gizili destekleri hariç olmak üzere batıda bölücü örgüt desteğinin daha çok kişiler veya siyasi açıdan marjinal grup ve çevrelerce sınırlı olduğu görülmektedir.

İkinci safha, Körfez kriziyle başlayan ve 1995 yılına kadar devam eden dönemdir. Bu dönemde Yunanistan ve Suriye gibi ülkeler bölücü örgüte verdikleri gizli desteği arttırmışlardır. Bir çok Avrupa ülkesinin milli çıkarlarına hizmet eden hükümet dışı kuruluşlar bölücü örgüt ile açık bir şekilde ilişkilerini geliştirmişler. Hatta değişik ülkelere üst düzey bürokrat ve milletvekilleri de dahil olmak üzere bir çok kimsenin bölücü örgüt ile direkt veya dolaylı ilişki kurduğu gözlenmiştir.

Üçüncü safha ise sözde Kürt Parlamentosunun kurulduğu, Med TV'nin yayına başladığı dönem olup, bu dönemde bölücü örgüt bir yandan faaliyetlerini artırmış diğer yandan oluşturduğu Kürt Parlamentosu ile hükümetler düzeyinde olmasa da çeşitli ülkelere yerel yönetimler, bazı komisyonlar, parlamenterler, müsteşarlıklar ve diğer alt düzey resmi görevliler ile ilişki kurulmaya çalışılmıştır.

Siyasallaşma aşamasında PKK Terör örgütünün faaliyetlerini gerçekleştirmek için aşağıdaki gelişme stratejisini takip ettiğini söylemek mümkündür.

1. Terör örgütü PKK'nın ülkelerindeki faaliyetlerine insan ve azınlık hakları, kültürel haklara saygı ilkesinden yaklaşan Batılı ülkelerin bu konudaki hoşgörülerini devam etmekte olup, propaganda ile eylem kabiliyetlerini desteklemek maksadıyla Avrupa'da sahte politik kurumlar teşkil etmeye çalışmışlardır.

2. Sosyo-kültürel dernekler ve sözde dayanışma merkezleri şeklinde kamufle edilen örgütler; PKK'nın cephe örgütü olan ERNK tarafından yönetilip, yönlendirilmiştir. Örgütler PKK'nın geleceği için gerekli olan politik moral ve çok yüksek miktardaki finansı sağlamaktadırlar. Bugün Avrupa'da her türlü dernek ve merkezlerin sayısı yüzlerle ifade edilmektedir.

3. Bölücü terör örgütü son zamanlarda özellikle Avrupa'dan aldığı siyasi destekten cesaretlenerek, 1996 yılını "Uluslararası alanlarda siyasi atılım ve PKK'ya yasallık kazandırma" yılı olarak kabul etmiştir. Bu amaca ulaşmak için o tarihten günümüze kadar Uluslararası kuruluşlar PKK'nın siyasallaşma çalışmalarına destek vermişlerdir.

4. Bölücü terör örgütü tarafından uluslararası platformda PKK adının yarattığı olumsuz etkinin giderilmesi ve örgüte yasallık kazandırılması amacıyla hayata geçirilen "Sözde Sürgün Parlamentosu" terör örgütünün siyasal kimliğe bürünmesinde önemli bir gelişmeyi oluşturmaktadır. Özellikle bu sözde parlamentonun Avrupa ülkelerinden gördüğü destek bu önemi daha da artırmıştır. Adı geçen bu sözde parlamento her seferinde farklı bir ülkede toplanarak Türkiye ile toplantının yapıldığı ülke arasındaki siyasi-sosyal ve ekonomik ilişkilerin bozulmasını amaçlamıştır. Nitekim bu toplantılardan birinin yapıldığı İtalya ile Türkiye arasında yaşanan gelişmeler buna bir örnek teşkil eder.

5. Bölücü terör örgütünün siyasallaşma gayretleri kapsamında PKK propagandasının daha geniş bir kitleye ulaştırılması amacına hizmet etmek için hayata geçirilen MED TV, özellikle PKK'nın terörist yüzünü kamufle etmiş ve siyasi yönünü ön plana çıkarmak suretiyle, özellikle batılı ülkelerde bu meselenin yalnızca PKK'nın empoze ettiği şekilde algılanmasına büyük katkı sağlamıştır. MED TV yayınlarıyla yayın kapsamındaki ülkelerin kamuoyu ve medyasının kazanılması amaçlanmakta ve bu yolda uluslararası örgütler etkilenecek siyasi bir destek oluşturulmaya çalışılmaktadır²⁶⁶.

6. PKK'nın uluslararası platformlardaki girişimleri kapsamında; Avrupa parlamentosu nezdinde Yeşiller ve Sosyalistler aracılığıyla örgütün Avrupa parlamentosuna girmesine çalışılmaktadır. Ayrıca Avrupa konseyi nezdinde, Avrupa konseyi Parlementerler meclisinin Türkiye Cumhuriyetine baskı yapması amaçlanmaktadır. Buna ilave olarak Avrupa Birliği nezdinde azınlıklarla ilgili maddenin genişletilmesi ve bu yoldan Türkiye Cumhuriyetinin AB'ye üyeliği Kürt sorununa endekslenmek istenmektedir.

²⁶⁶ Bkz 19.02.1998 tarihli Türkiye Gazetesi

7. PKK terör örgütünü Kuzey Irak'ta üçüncü bir güç haline getirme çabaları da siyasal faaliyetler arasında yer almaktadır. Terör örgütü bu bölgedeki uyguladığı yönetim ve siyasi otorite ile kendisini Filistin Kurtuluş Örgütü'ne benzer bir hale getirmeye çalışmaktadır.

8. Bölücü terör örgütünün yurtdışındaki faaliyetleri kapsamında yürütülen önemli bir politika da "*Ermeni soykırımı*" iddiasının "*Kürt sorununa*" bağlı olarak canlandırılması çalışmalarıdır.

9. PKK'nın yurtdışında sürdürdüğü siyasi faaliyetlerinin amacı yurtiçindeki silahlı terör eylemlerini tamamen siyasi isteklerin kabulünde birer vasıta olarak kabul ettirmektedir. Terör örgütü terörist eylemlerle yığınlık yaratarak Devleti kendisi ile masaya oturma anlayışıyla eylemlerini sürdürmektedir.

10. Avrupa kamuoyunda oluşmaya başlayan Kürtlerin siyasi temsilcisinin bölücülük olduğu yolundaki imaj ve siyasi çözüm girişimlerinin terörist eylemlerden dolayı etkilenecek olması sebebiyle terör örgütünün 1 Eylül 1998 itibariyle ilan ettiği sözde ateşkes bu manada tamamen siyasi içerikli bir gayret olup, bu girişim PKK'nın herhangi bir şekilde Türkiye Cumhuriyeti'ne muhatap kabul ettirmek suretiyle varlığını meşrulaştırmak amacındadır.

11. Bölücü Terör Örgütü yurtiçinde kendi yandaşlarına siyasi partiler kurdurtmak sureti ile legal alanda da siyasi faaliyet yürütmektedir. Bu kapsamda HADEP bölücü terör örgütünün güdümünde ve kontrolünde olup terör örgütüne eleman temin etmekte, elemanlarını kuryeler aracılığıyla dağ kadrosuna göndermekte, parti merkezi ve binalarını örgüte katılanlar için propaganda yeri olarak kullanmakta, partinin üst düzey yöneticileri MED TV'nin programlarına çıkmak suretiyle devlet aleyhine yaptıkları propagandalarla halk kitleleri üzerinde etkili olmaya çalışmaktadırlar.

Daha önce de terör örgütü güdümünde kurulan ve benzer faaliyetler yürüten siyasi partiler kapatılmış olmalarına rağmen, siyasi parti konusunda ısrarlı olunarak bu partilerin belirli bir konuma getirilmesi ve örgütün partisi haline getirilerek hareketin tamamen siyasileştirilmesi amaçlanmaktadır. HADEP'in PKK'nın bir yan kuruluşu olduğunu bizzat Öcalan'ın kendisi de itiraf

etmişti²⁶⁷. Bu maddede ele alınan HADEP-PKK ilişkileri açısından ayrıca şunlar söylenebilir²⁶⁸.

I. SON DÖNEM İÇERİSİNDE HADEP TARAFINDAN YÜRÜTÜLEN FAALİYETLER

PKK'nın son dönemdeki kararları doğrultusunda öncelikli olarak siyasi faaliyetlere ağırlık verdiği gözlenmektedir²⁶⁹. Bu çerçevede HADEP'in tüm faaliyetleri yeniden gözden geçirilerek siyasal faaliyetlerde etkinliğin üst düzeyde tutulup bölge halkının etki altına alınması ve yönlendirilmesi hedeflenmektedir²⁷⁰.

- Bu faaliyetleri köye dönüş projesi, Kürt Dili, kültürün ve sanatın geliştirilmesine yönelik faaliyetler, toplantı, gösteri ve panel düzenleme faaliyetleri şeklinde sıralayabiliriz. Bu etkinlikler çerçevesinde 16 Mart Halepçe katliamı, 21 Mart Nevruz, 1 Eylül Dünya Barış Günü gibi önemli günlerde kitlesel eylemler düzenlemek. Ayrıca kadın ve gençlik kolları faaliyetleri, devletin üst düzey kişileriyle olan kişileri ve uluslararası temasları geliştirmek isteyen terör örgütünün, ulusal ve uluslararası kamuoyunda söz konusu siyasi faaliyetlerini etkinleştirmeyi hedefledikleri değerlendirilmelidir.

a) HADEP Tarafından Yürütülen Eğitim ve Kültür Faaliyetleri

²⁶⁷ 25.03.2000 tarihli Radikal Gazetesi "PKK elebaşı Öcalan savcılık ve mahkemedeki beyanlarında PKK-HADEP ilişkileri hakkında açıklamada bulunmuş. HADEP'in kuruluşu sırasında para yardımı yaptıklarını HADEP gençlik ve kadın komisyonlarında yapılan eğitim çalışmalarının PKK görüşüne uygun olduğunu beyan etmiştir. 25.03.2000 tarihli Türkiye Gazetesi.

²⁶⁸ İçişleri Bakanlığı Emn. Gn. Md. TEMÜH Daire Bşk. *PKK Raporu* 2000.

²⁶⁹ Ankara DGM Başsavcısı Talat Şalk tarafından hazırlanan iddianamede HADEP'in silahlı çete ve PKK'nın siyasi kanadı olduğu görüşü benimsendi ve HADEP yöneticilerinin suçlu Silahlı çete PKK'nın siyasi kanat yöneticisi olmak, olarak tanımlandı. Bkz. 18.03.1998 tarihli Milliyet Gazetesi.

²⁷⁰ 01.06.1998 tarihli Hürriyet Gazetesi.

- Türkiye'de bölge, alan, mahalle ve semt komisyonları oluşturulmaya çalışılmaktadır. Kürt dili! Kürt kültürü! gibi toplumsal bilinçlendirme faaliyetlerinin yapılması amaçlanmaktadır.

- Kürt toplumunun sözde ezilmişliği ile çektiği sıkıntıların sürekli gündeme getirilerek toplum dinamiğinin yüksek tutulması amaçlanmaktadır.

- Kürt dilinin geliştirilmesi için, kürtçe sözlük yazılması ülkenin en az birkaç yerinde kürtçe dil okulunun açılması. Kürtçenin serbest eğitim dili olarak kabul edilmesi amacıyla kamuoyu oluşturma çalışmaları yapılmaktadır. Ayrıca çocukların ve gençlerin eğitimi için kürtçe alfabe, resimli hikayeler, boyama kitabı ve kısa öykü kitapları da yayınlanmaktadır.

b) Hadep Tarafından Gündeme Getirilen İstekler

- Öcalan'ın cezasının infaz edilmemesi
- Kürt kimliğinin kültürünün tanındığı anayasa değişikliği
- Kürtçe eğitim izninin verilmesi
- Kürtçe yayın yapan TV'lere izin verilmesi
- Geçici Köy Koruculuğu (GKK) sisteminin lağvedilmesi
- OHAL'in kaldırılması
- Parti kapatmalarına son verilmesi
- Siyasi Düşünce suçlarının kaldırılması
- Genel af çıkarılması
- Devlet Güvenlik Mahkemelerinin (DGM) kaldırılması

Sonuç olarak HADEP hakkında şunlar söylenebilir²⁷¹.

PKK'nın legal kimliğine bürünmüş ve PKK'nın siyasallaşma faaliyetlerini yoğun bir şekilde sürdürmektedir. HADEP binaları örgütün faaliyetlerini organize ettiği, yönlendirdiği ve eğitim merkezi olarak kullandığı merkezler haline dönüşmüştür. HADEP örgütünün yurtdışındaki faaliyetlerini siyasi parti sıfatıyla

²⁷¹ HADEP hakkında yukarıda dile getirilen görüşler çeşitli dönemlerde MGK da görüşülmüş ve buna yönelik olarak ciddi tedbirler alınmıştır. Mesela 20.01 2000 tarihli Milliyet gazetesinin haberinden anlaşıldığına göre 25.01.2000-30.01.2000 tarihleri arasında gerçekleştirilecek olan MGK toplantısında HADEP'in son dönem faaliyetlerinin anlatıldığı rapor görüşülmüştür. Bu raporda yukarıda yer verilen HADEP'in faaliyetleri ile ilgili çok ayrıntılı bilgiler bulunmaktadır. Bkz. 20.01.2000 tarihli Milliyet Gazetesi.

yürütmektedir. Örgütün ideolojisi ve etnik söylemleri doğrultusunda bilinçlendirme faaliyetlerini yürütmektedir. Yukarıda yer verilen bu görüşleri Apo'nun sağ kolu Şemdin Sakık da itiraf etmiştir. Sakık itiraflarında bölgede HADEP'in PKK'nın taşeronu olduğunu söylemiştir²⁷².

Belirli bölgelerimizde alternatif organizasyonlarla halkla devlet arasındaki bağı kopararak, bu bölge halkını kendi kontrolleri altına almayı hedeflemektedirler²⁷³.

Terör örgütünün siyasallaşma yolundaki bir diğer faaliyeti de Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde yoğunlaşan faaliyetlerini Kuzey'e ve Batı'ya açmak kapsamında aşırı sol örgütlerle işbirliği neticesinde mücadeleyi sözde "*Türkiyelileştirme*" gayretidir. Terör örgütü bu maksatla aşırı sol örgütlerle işbirliği yapmış "*Müşterek Devrimci Güçler*" adını verdiği gruplarla ırkçı ve bölücü söylemlerine ilave olarak devrimci sloganları da kullanmaya başlamıştır. PKK tarafından yürütülen diğer siyasi faaliyetler hakkında da şunlar söylenebilir.

II. PKK TARAFINDAN YÜRÜTÜLEN SİYASİ FAALİYETLER

Legal görünümlü vakıf, dernek ve benzeri sivil toplum kuruluşlarında yürütülen faaliyetler. Mesela Kürt-Kav, Göç ve İnsana Yardım Vakfı, Tutuklu ve Hükümlü Aileleri Yardımlaşma Derneği gibi dernek ve vakıfların yapmış oldukları çalışmalar bu nevidendir.

Barış grubu altında terörist grupların teslim olması. Ali Sapan ve 8 militanın Kuzey Irak'tan gelerek teslim olmaları buna örnek olarak verilebilir.

Sözde barış için arabulucu arayışına girilmesi.

Çeşitli görüşleri ve kesimleri içerisine alan blok çalışmaları.

Kültürel ve sanatsal etkinlikler, toplantı ve gösteri yürüyüşleri. 2001 Yılında Diyarbakır'da yapılan ve Diyarbakır Belediyesinin düzenlediği Nevruz Kutlamaları.

²⁷² 26.04.1998 tarihli Sabah Gazetesi Ayrıca Bkz. 25.04.1998 tarihli Hürriyet Gazetesi.

²⁷³ Abdullah Öcalan *Barışa Doğru I. Roma Konuşmaları*, Aram Yay. İstanbul. 2000.

Cezaevi faaliyetleri. Türkiye'nin her yerinde PKK terör örgütünün cezaevlerini, yakın bir zamana kadar birer eğitim karargahı olarak kullandığı unutulmamalıdır.

Kürtçe dil ve Eğitim kursları ile hedef kitleyi bilinçlendirmek.

Çeşitli sportif, sosyal ve kültürel etkinliklerle kitleyi dinamik hale getirmek.

Toplunun her kesimini kapsayacak dernek, vakıf, sendika, meslek odası gibi kuruluşlar oluşturmak.

Genel Af, anadilde yayın, eğitim, barış, köye dönüş gibi talepleri toplu gösteri, basın açıklaması, faks çekilmesi, yürüyüş, vb. etkinlikleri halkın genel istekleri gibi göstermek.

Toplu etkinliklerle halkı kitlesel eylemlere sevk etmek, şeklinde özetlemek mümkündür²⁷⁴. Esasında Kürt meselesinin siyasallaşma çabalarını Öcalan, *Sümer Rahip Devletinden Halk Cumhuriyetini Doğru* kitabında kendi açısından çok net bir şekilde ortaya koymuştur. Öcalan, Ortadoğu kültür geleneği yeni uygarlık sentezi olabilecek mi? sorusuna cevap ararken öncelikle Ortadoğu'daki tarihi gelişimi kendi açısından izah etmeye çalışmış ve bir kısım kendince sonuçlara ulaşmıştır. Bu sonuçlar şöyle sıralanabilir.

1. İdeolojik kimliğin yenilenmesi başta gelen tarihi görevdir.

2. Ortadoğu'da yeniden doğuş ve aydınlanma ile iç içe yaşanması gereken temel olgu Avrupa uygarlık tezi veya demokratik uygarlık projesidir.

3. Ortadoğu'da demokratik uygarlığın gelişimi üçüncü alan teorisi ve pratiği ile yakından bağlantılıdır. Bu durumun altında toplumun ve devletin geleneksel yapısı temel rol oynamaktadır.

4. Ortadoğu uygarlık tarihinde Kürtlerin ve Kürdistan'ın da kendine özgü bir konumunun olduğu bilinmelidir²⁷⁵.

Öcalan Ortadoğu kültür geleneği yeni uygarlık sentezi olabilecek mi? sorusuna cevap ararken bir tarihçi, bir sosyolog, bir felsefeci yani kısaca bilge bir kişi edasıyla soruna yaklaşmaya çalışmıştır. Oysa ki gerek almış olduğu eğitim ve gerekse yaşam ortamı sebebiyle cevap aradığı soru kendi bilgi birikiminin çok

²⁷⁴ Abdullah Öcalan; *Oligarşik Cumhuriyet Gerçeği* Mem Yay. İstanbul. 2001

²⁷⁵ Abdullah Öcalan; *Sümer Rahip Devletinden Halk Cumhuriyetini Doğru*, İstanbul.. 2001

üzerindedir. Yapmış olduğu tespitler tamamen taraflı olup, ilmî esastan yoksundur. Esasında Ortadoğu'da yeni uygarlık sentezi incelenirken, bu uygarlığın merkezine Kürtleri yerleştirmiş olması ne kadar ilmîlikten uzak olduğuna açık bir kanıt teşkil eder. Zira Ortadoğu'da Kürtler veya kürt kavimleri hiçbir zaman tarihi belirlenmiş bir rol oynamamışlardır. Öcalan uzun süre savunduğu ve mücadelesini verdiği ve ideoloji haline getirdiği kürt milliyetçiliği fikrini kamufle ederek, demokratik cumhuriyet söylemi ile diğer etnik grupların bu duygularından vazgeçmesini aksine demokratik cumhuriyette kürtlerin etnik kimliklerini geliştirecek siyasi, sosyal ve kültürel hakların verilmesini talep etmektedir²⁷⁶.

Gerçekte Öcalan 28 Eylül 2001 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine verilen sunumdan oluşan *Sümer Rahip Devletinden Halk Cumhuriyetini Doğru* adlı kitabında, kendince kürt tarihinin gelişimini ortaya koymakta ve bundan sonra olabilecekler için de strateji çizmektedir. Öcalan'ın, sonuçta ulaştığı sonuç çok ilginçtir. "...Bu kısa tanımlamalar, tarih ve güncellik itibariyle kürtlerin tek çarelerinin demokratikleşme olduğunu ortaya koymaktadır....²⁷⁷" Dolayısıyla bir kısım çevrelerin son dönemlerde "Demokratik Cumhuriyet" istemelerinin sebebi şimdi çok daha iyi anlaşılıyor.

III- SON SİYASALLAŞMA SÜRECİNDE ÖCALAN'IN VERDİĞİ TALİMATLAR

Abdullah Öcalan, 1993 yılından itibaren taktik bir araç olarak gündeme getirdiği sözde Kürt soruna barışçı çözüm önerilerini, yakalandığı andan itibaren stratejik düzeye yükseltmiştir. Abdullah Öcalan'ın bu yeni söylemleri, yakalanmadan önceki söylemleri ile biçim yönünden çelişki arz etmektedir. Nitekim Abdullah Öcalan'ın tutum ve davranışları en yakın arkadaşlarınca bile uzun bir süre yadırganmıştır.

Yadırgamalara aldırmadan yeni üslubunu giderek daha net cümleler ile formüle eden Abdullah Öcalan, bu konuşmasını mahkeme safahatına da yansıtarak savunmalarını bu esaslar üzerine kurmuştur. Nitekim,

²⁷⁶ 23.11.1999 tarihli Cumhuriyet Gazetesi

²⁷⁷ Abdullah Öcalan; *Sümer Rahip Devletinden Halk Cumhuriyetini Doğru*, İstanbul. 2001, s.272

mahkemeye verdiği yazılı savunma, bilahare örgüt tarafından “*Kürt Sorununda Çözüm ve Çözumsuzlük ikilemi*” veya “*Kürt Sorununda Demokratik Çözüm Bildirgesi*” ismiyle kitap olarak yayınlatılmış ve 1975-76 döneminde yazılan “*Kürdistan Devriminin Yolu*” isimli kitapçıktan sonra örgütçe ikinci bir manifesto olarak kabul edilerek uyulmuştur.

Abdullah Öcalan, yeni manifesto olarak ilan edilen “*Kürt Sorununda Demokratik Çözüm Bildirgesi*” isimli kitapçıkta özetlediği yeni dönemin stratejisini örgüt elemanlarına benimsetmek ve yönlendirmek amacıyla yoğun bir haberleşme trafiği sürdürmüştür.

Bu konuda Öcalan'ın avukatları aracılığıyla yaptığı en önemli açıklamalardan biri, 13 Temmuz 1999 tarihli örgüt kadrolarına gönderdiği bir mektup olmuştur. Mektupta, “*Örgüt, en kısa zamanda bir Barış Konferansı düzenlemelidir. Bu konferansta, örgütün silahlı mücadeleye son vermesi kararlaştırılmalıdır. Türkiye’de- bulunan silahlı örgüt mensupları Kuzey Irak’a taşınmalıdır. Bu çalışmalar, 1 Eylül 1999’dan önce ve kamuoyuna duyurulmadan tamamlanmalıdır. Alınan kararlar, Dünya Barış Günü ve sözde ateşkesin yıldönümü münasebetiyle, 1 Eylül 1999 günü kamuoyuna açıklanmalıdır*” gibi kamuoyunun ilgisini çekici ve desteğini sağlayıcı hususlara değinilmiştir. Kaldı ki, yapılan açıklamalar güvenlik birimlerince de dikkatle takip edilmesi gerekli mahiyette ve önemde görülmüştür.

Ancak, bazı sorumlu örgüt kadroları, Abdullah Öcalan'ın son derece kurnazca kamufle ettiği planı anlayamadıklarından mektuptaki teklife şiddetle karşı çıkmış ve “*Abdullah Öcalan'ın bu girişiminin, örgütü tasfiye etmek manasına geldiği*” değerlendirmesini yapmıştır. Söz konusu kadrolarda, “*bu yönlü girişimlerin devlet tarafından örgütün tasfiyesine yönelik olarak kendisine dayatıldığı*” endişesi hakim olmuş, ancak daha sonra bu yönlü düşünenler örgüt içinde azınlık olarak kalmıştır.

Örgüt kadrolarından bir kısmında beliren bu endişeler, avukatları aracılığıyla Abdullah Öcalan'a aktarılmış, o da, bu eleştiri sahiplerine sert tepki göstererek, “*mevcut durum ve gelişmeleri anlayamadıkların?*” ifade etmek zorunda kalmıştır. Yine, “*silahlı faaliyetlerin tasfiye edilmesi gibi bir durumun olmadığı, bu hususun yanlış anlaşılması gerektiği ve bazı güncel gelişmeleri doğru değerlendirmeleri*” hususunda yeni talimatlar ilettiği belirlenmiştir.

Nitekim PKK, 23-29 Temmuz 1999 tarihli Merkez Komite toplantısında adıyla bir toplantı gerçekleştirerek, Olağanüstü Kongreye gitmeyi ve bu kongrede, Öcalan'ın istekleri doğrultusunda *“silahta mücadelenin yerine siyasal mücadeleyi esas almayı hedeflemiştir.”*

Toplantı sonunda, Abdullah Öcalan'ın görüşlerine dayandırılan bir bildiri ile, *"Cepheden savaşım ve silahlı mücadelenin vazgeçilmez tek yöntem olma gerçeği aşıldı. Bazen silahlı mücadele yolu bir zorunluluk olarak kullanılsa da, geride bıraktığımız yüzyıl gerçeğinde olduğu gibi, ağırlıklı ve süreklilik gösteren özelliğini kaybetmiştir."*denilerek, Merkez Komitenin kararları özet halinde açıklanmıştır.

1 Ağustos 1999 tarih ve *"Başkanlık Konseyine"* başlıklı talimat Merkez Komitenin 13 Temmuz tarihli mektubunu onaylaması üzerine, hareket alanı genişleyen ve iyice rahatlayan Abdullah Öcalan, 1 Ağustos 1999 tarihinde daha kapsamlı bir talimat ile *"Başkanlık Konseyine"* hitap etmiştir. Bu talimatında *"...PKK açısından, artık bir demokratik çözüm tarzı halinde somutlaşan Kürt sorunu ve tüm Türkiye'de demokrasi için artık şiddete ihtiyaç yoktur ve bu hatta bu fazlasıyla yürütülmüştür.."* denildikten başka *"PKK'nın mevcut koşullarda şiddet aracılığıyla daha fazla gelişine sağlayamayacağı, tersine daha da zorlanacağı anlaşılmıştır."* denilmiştir.

Abdullah Öcalan, gerekçeleriyle birlikte hedefe ulaşmada takip edilecek yeni yol konusunda Başkanlık Konseyini talimatlandırdıktan sonra, 2 Ağustos 1999 tarihinde avukatları aracılığıyla, *"Tüm Dünya ve Türkiye Kamuoyuna"* başlıklı, *"..PKK'ya 1 Eylül 1999'den itibaren silahlı mücadeleye son vermeye"* çağırmıştır.

Bundan sonra örgüt, *"Kürt kültürel kimliğinin tanınması ve PKK'ya, Abdullah Öcalan'a özgürlük verilmesi halinde silahlı faaliyetlerden vazgeçilecektik"* şeklinde açıklamalarda bulunmuştur.

Kaldı ki, Abdullah. Öcalan da, çözüm için sıraladığı taleplerinin başına *"Dil yasağı ve kültürel özgürlüğün önündeki engeller sorunun en özgün yanıdır"* ifadesiyle kültürel kimliğin tanınmasını ilk adım olarak öngörmektedir.

Sonuç olarak, Abdullah Öcalan'ın sözde çözüme ilişkin ileri sürdüğü hususları, örgütün takınması gereken tutum, örgüt dışı güçlerin örgütün

öngördüğü çözümden yana yapacakları katkılar, örgüt güdümündeki kurulmuş ve kurulacak legal örgütlenmelerin yapmaları öngörülen faaliyetler ve devletten beklenen adımlar olarak dört ana başlık altında toplamak mümkündür²⁷⁸.

Abdullah Öcalan'ın sözde çözüme ilişkin ileri sürdüğü hususlar, yakalandıktan sonra avukatları ile başlamaya başladığı günden bugüne kadar tek tek ve ayrıntıları ile örgüt kadrolarına ve ilgili kesimlere gönderdiği kesintisiz mesajlarla iletilmiştir. Nitekim bu iletişimin halen devam etmesi ise, Türkiye'nin hukuka ve İnsan Haklarına yaklaşımını göstermesi açısından son derece önemlidir. Zira bugün hepimizce de malum olduğu üzere, PKK siyasallaşma faaliyetine geçişi hızlandırmış ve ilk olarak *Kürtçe eğitim* isteğiyle dilekçeler vermeye başlanmıştır. Bunun ikinci safhası ise “*Kimliğimi istiyorum*” olacağı ve Nüfus Müdürlüklerine başvurarak yeni kimlik talebinde bulunacakları da artık herkesçe malumdur. Ancak bütün bu çalışmalara rağmen, bu tür faaliyetlerin, müracaatların çok sınırlı kalması hasebiyle, yeterince taraftar, bulduğu söylenemez²⁷⁹.

²⁷⁸ Son siyasallaşma sürecinde Öcalan'ın verdiği talimatlar başlıklı kısım yazılırken, Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan “Siyasallaşma Çabaları Kapsamında PKK Faaliyetleri” isimli eserden büyük ölçüde faydalanılmıştır. Bkz. *Siyasallaşma Çabaları Kapsamında PKK Faaliyetleri*, Emniyet Genel Müdürlüğü İDB Yayınları, Nu.74.

²⁷⁹ Türk televizyonları, güvenlik birimleri, hatta Medya TV'nin haberlerinde de sunulduğu üzere, bu amaçla verilen dilekçe sayısı örneğin bünyesinde yaklaşık 30 bin öğrenci barındıran bir üniversitede 170 kişi olarak kalmıştır.

SONUÇ

Tarihi dönemler içerisinde Kürt meselesinin değişik aşamalar geçirdiği görülmektedir. Osmanlı Devleti zamanında batılı devletler, Anadolu'nun parçalanması için Kürtlerden de istifade etmeğe çalışmışlardır. I.Dünya savaşı öncesinde ve sonrasında Anadolu coğrafyasının yeniden şekillendirilmesi ve bu siyasî coğrafya içerisinde Kürtlere de yer verileceği konusunda, Kürtlere bir hayli ümit verilmiştir. Ancak Mustafa Kemal liderliğindeki, Türk Millî Mücadelesinin başarıya ulaşması ile birlikte Kürtler, batılı devletler tarafından da terk edilmiş ve istediklerini alamamışlardır. I.Dünya Savaşı sonrasında uluslararası konjonktürün değişmeye başlaması, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin işini bir hayli kolaylaştırmış ve bu arada bir kısım iç düzenlemeler de yapılmıştır.

Cumhuriyet döneminde Kürtlerin çıkarttıkları isyanlar kısa bir sürede bastırılmıştır. Bununla birlikte uygun ortam bulur bulmaz Kürtlerin yeniden bir kısım faaliyetlere girişecekleri ve meseleyi uluslararası platformlara taşıyacakları da yine bu dönemde açıkça belli olmuştur. Uluslararası ortamın Türkiye aleyhine veya Kürtler lehine döndüğü bir anda, Türkiye'nin bu kez daha değişik bir uluslararası platformda Kürtlerle uğraşmak zoruna kaldığı görülmektedir. 1980'li

ve 1990'lı yıllarda yaşanan olaylar ve Batılı devletlerin Kürt meselesi ile ilgili Türkiye üzerindeki baskıları da bunun gerçekleşmesinden başka bir şey değildir.

XX.yüzyılın son çeyreğinde Batılı devletlerin uluslararası ilişkilerde önemli politika değişikliklerine gittikleri görünmektedir. Bu döneme kadar Türkiye'ye karşı Ermeni kartını kullanan Batılı devletler, *1960'lı yıllardan sonra Türk solu içerisinde farklı bir yapılanmaya gitmişler ve bu yönde büyük çabalar harcamışlardır.* Bu dönemde Doğu-Batı, geri kalmış-ilerlemiş ve benzeri kavramları kullanarak, Kürt meselesinin altyapısını oluşturmaya çalışmışlardır. Bu çabaları sonucunda da ayrılıkçı bir Kürt örgütü olan PKK Türkiye ve Dünya gündemine girerek, Kürt meselesini uluslararası platforma taşımaya gayretlerine başlamıştır.

Tarihi dönemler içerisinde Kürtlere mal edilen isyan ve ayaklanmalara bakıldığında, bu hareketlerin mahalli kaldığı, düzenli bir ordu veya askere sahip olmadığı ve hiçbir zaman kuvvetli bir lider kadrosu ile desteklenmediği görülmektedir. Oysa PKK terör örgütü tarihi dönemler içerisinde ortaya çıkan bu zaafları ortadan kaldırmak için kurulduğu iddiasındadır. PKK, uzun bir dönem Batılı devletlerin de büyük desteklerini almış ve Türkiye için bir tehlike oluşturmuştur. Fakat bu dönemde de PKK askeri açıdan geçmişe nazaran ciddi bir organizasyon yapmış ise de, bu dönemde de modern anlamda bir ordu oluşturulduğu söylenemez.

Netice itibariyle PKK'nın yapmış olduğu düzensiz birliklerle verdiği bir gerilla savaşıdır. Bu savaşta nizam tanımaz bir uygulama içerisine giren PKK, adına savaştığı ve bağımsızlık vaad ettiği Kürtlere büyük zarar vermiştir. Başta Kürtlerin bir bölümü bu harekete, hareketin gerçek yüzünü bilmediği için sempati ile baktıysa da sonradan PKK gerçek yüzünü gösterip, korkutma ve yıldırma politikası uygulayınca, PKK'ya olan sempati azalmıştır. *Doğu Anadolu bölgesinde uzun yıllardan beri devam eden feodal yapı ve bunun sonucu olarak ortaya çıkan baskılardan bunalan bir kısım Kürtler, başlangıçta PKK'yı bir kurtuluş aracı olarak görmüşlerdir. Ancak zamanla anlaşılmıştır ki, PKK feodal yapıdaki baskı ve zulümlerin yerini almış ve hatta eski dönemleri dahi aratmıştır.*

Bölgedeki aydınlar arasında PKK farklı farklı şekillerde yorumlanmıştır. Bununla birlikte PKK örgütlenme ve eylem yapma konusunda bu farklılıkları ortadan kaldırmış ve bölgedeki bütün güçleri kontrolü altına almıştır. PKK gerçeğinden haberi olmayan kitleler, bölge aydınları tarafından devamlı olarak istismar edilmiştir. Bundan dolayıdır ki, bölgedeki mesleki örgütler (dernekler, sendikalar ve benzeri) PKK terör örgütünün bir şekilde denetimi altındadır. Örgütün denetimi dışında bölgede hiçbir mahalli idareci tasvip görmemektedir. Bu arada *Türkiye Cumhuriyeti Devletinin de bu bölgede bazen bilerek ve bazen de bilmeyerek önemli hatalar yaptığı söylenebilir*. Şöyle ki örgüte yakın olan ve örgüt söylemleri dışında hiçbir adım atmayan bazı kişiler devlet tarafından önemli görevlere getirilmişlerdir. Bu gibi kişiler devlet imkanları kullanılarak, politik faaliyetlerde bulunmuşlardır.

1990-2000 yılları arasındaki askeri mücadelede PKK terör örgütü bütün dış desteklere rağmen, başarısız olmuştur. Bu dönemde halk desteğini kaybederek, hareket alanını daraltmıştır. Bunu gözlemleyen örgüt önce Akdeniz ve Karadeniz'e açılımlar planlamıştır. Askeri anlamda bunlarda başarısızlıkla sonuçlanınca, dışarıdaki ve içerideki fikir babalarının da görüşleri doğrultusunda siyasallaşma sürecini hızlandırmışlardır. Askeri mücadelenin yerine siyasi mücadeleyi tercih etmişlerdir.

Nitekim, yıllarca bölücü çevrelerce telaffuz edilen “siyasi çözüm ve örgüt ile diyalog” gibi terimler sıkça kullanılmaya başlanmış ve bu kavramlar kamuoyunun bir kesimine mal edilmiş ve bölücülüğü yasal zemin oluşturmanın ana unsurları haline gelmiştir. Bu çeşit propagandaya bağlı olarak devam ettirilen “kürt kimliğinin tanınması, kültürel hakların verilmesi” gibi hususlar da bazı çevrelerce telaffuz edilmeye başlanmıştır. Bunun sonucu, siyasi mücadeleyi temel alan PKK, bulabildiği bütün akademik, demokratik, kültürel örgütler, siyasi partiler ve her türlü dernekler içerisinde örgütlenmeyi hedef seçmiştir. Bu hedeflerinde başarılı olabilmek için de deşifre olmuş elemanları değil de, yıpranmamış, kendi yöresinde sevilen ancak kesinlikle örgütün talimatı dışına çıkmayacak kişileri seçmiştir. Böylece bölgedeki bütün politik faaliyetlerde de söz sahibi olmuştur. Bunun en büyük örneği de Güneydoğu illerimizdeki yerel

yönetimlerin tamamına yakın bir bölümünün örgüte yakın isimler tarafından oluşturulmasıdır. Bunun sebebi de örgütün gerçek yüzünün devletçe, halka tam olarak anlatılamamasıdır. Mahalli yöneticilerin PKK terör örgütü ile olan ilişkileri devam ettiği müddetçe bu durum Türkiye Cumhuriyeti Devleti için büyük bir tehlike oluşturacaktır.

Bölgede PKK terör örgütünün etkisinin kırılması veya tamamen ortadan kaldırılması için kısa vadede ve uzun vadede alınması gereken tedbirler ise şunlar olabilir: Güneydoğu Anadolu ve Doğu Anadolu bölgesinde yaşayan halk her türlü olumsuzluktan devleti sorumlu tutmaktadır. Halk üzerindeki bu psikolojik etkinin kırılması zorunludur. Bölgedeki dengesiz nüfus artışının devlet tarafından bir şekilde kontrol altına alınması gerekmektedir. Bölgede aşiret, tarikat, siyaset ağalıklarına son verilmelidir. Bu aşiretler bölgede cirit atan yabancı istihbarat birimlerinin etkilerinden korunmalıdır. Bölgede görev yapacak kamu personeli gerek görevinin hassasiyeti ve gerekse de bölgenin özel durumu, örf, adet, gelenek, görenekleri hakkında iyi yetiştirilip, bölgede görevlendirilmelidir. Gelen kamu görevlilerinin bölgenin feodal yapısından kaynaklanan aşiret, siyaset, tarikat liderlerinin etki alanlarından uzak tutulmaları gerekir.

Türkiye'deki bazı siyasi parti mensupları ve kamuoyunun gözü kulağı şeklindeki medya, sivil toplum örgütleri, bilerek veya bilmeyerek demokratikleşme adına PKK'nın siyasallaşma stratejisine uygun isteklerde bulunmalarına engel olunmalıdır²⁸⁰. Bölgedeki siyasi parti temsilcilerin PKK'nın direktiflerini kendi partilerinin görüşleri gibi yansıtmaları gerçeği Türk kamuoyuna deşifre edilmelidir.

11 Eylül 2001 tarihinde Amerika'da yaşanan terör olayından sonra, Türkiye, PKK terörünün kendi bünyesinde yapmış olduğu tahribatı dış dünyaya gerektiği şekilde anlatmalı ve çeşitli platformlarda PKK'ya desteğini sürdüren bazı Avrupalı devletlerin bu destekleri engellenmelidir.

²⁸⁰ MHP Çorum il örgütü tarafından düzenlenen bir yemekte konuşan Devlet Bakanı Abdulhaluk ÇAY, ANAP Genel Başkanı Mesut YILMAZ'ı PKK'nın Avrupa sorumlusu Kani Yılmaz'a benzetti. "...Apo'nun idam kararı hakkında müebbetle çevirelim, AB'nin yolu Diyarbakır'dan geçer diyenler var. PKK'nın Avrupa kanadı sorumlusu Kani Yılmaz'ın konuşmaları Mesut Yılmaz'ın konuşmasının kopyasıdır" Bkz. 05.01.2000 tarihli Hürriyet Gazetesi.

Bugün için PKK terör örgütünün askeri alanda, Türkiye için ciddi bir tehlike arz etmediği söylenmekte ise de, aynı durumun siyasî açıdan geçerli olduğunu söylemek mümkün değildir. İkinci tehlike Türkiye Cumhuriyeti Devletinin bölgeye yönelik siyasî, kültürel, ekonomik ve benzeri alanlarda tam bir politika belirlememesi ve uygulamaması teşkil etmektedir.

Bugüne kadar yaşanan tecrübeler ve tarihi gerçekler göstermektedir ki, bu tür hareketlerde bir tek kazanımla yetinilmeyeceği, her kazanımı bir sonraki kazanımın basamağı haline getireceği, bu meyanda verilecek olan en küçük bir tavizin hemen akabinde yeni talepleri gündeme getireceği, yeni taleplerin karşılanmamasının ise geriye dönüş gerekçesi haline getireceği, bu mantığın sonucu olarak bitmez tükenmez taleplerin bir birini takip edeceğini söylemek mümkündür. Mesela; Terörist başı Abdullah Öcalan'ın idam cezasının infazının ertelenmesinin hemen sonrasında, idam cezasının yasalarımızdan kaldırılması talebi gündeme getirilmiştir. Bunun mümkün olması halinde terörist başının serbest bırakılmasıyla bu defa da siyasi haklarının gündeme getirileceğinden şüphe duyulmamalıdır.

Bu itibarla devletin yetkilileri örgüte zemin teşkil edecek hususlar konusunda yoğunlaşmayı, sonuçlar yerine sebepleri bulup ortaya çıkarmayı bu tür mücadelelerde temel prensip olarak kabul etmelidirler.

KAYNAKLAR

Ahmet Refik, *Anadolu'da Türk Aşiretleri*, İstanbul 1930

Ahmet Kemal Mazhar, *Birinci Dünya Savaşı Yıllarında Kürdistan*, Çev: Mustafa Düzgün, Berhem Yayınevi, Ankara 1992.

Akçora, Ergünöz: " Ermeni Terör Örgütlerinin Dünü Bugünü ve PKK örgütü ile işbirliği" *Forum Dergisi*, Ankara 1994

Akçora, Ergünöz: " Tarihi ve Kültürel Boyutlarıyla Nevruz", *Prof.Dr. Abdulhalûk Çay Armağanı*, Ankara 1988,

Akgül, Suat; *Yakın Tarihimize Dersim İsyanları ve Gerçekler*, Boğaziçi Yayınları, İstanbul 1992.

Armaoğlu, Fahir; *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi (1914-1990)*, T. İş Bankası Yayını, Ankara 1991.

Ballı, Rafet; *Kürt Dosyası*, Cem Yayınevi, İstanbul 1992.

Başbuğ, Hayri ; *İki Türk Boyu Zaza-Kurmanclar*, Ankara 1984.

Bayrak, Mehmet; *Kürdoloji Belgeler*, (Açık Gizli Resmi Gayri Resmi), Ankara 1994.

Bayrak, Mehmet; *Kürtler ve Ulusal–Demokratik Mücadeleleri*, Özge Yayınları, Ankara 1993.

Bayur, Yusuf Hikmet ; *Türk Devleti’nin Dış Siyaseti*, Ankara 1942.

Berzenci, Sa'di ; “Irak Kürdistan’ında Mevcut Durum Hakkında Görüş”, *ADD, (Kuzey Irak Özel Sayısı)*, c.3, S.1.

Bruinessen, Martin Van; *Kürdistan Üzerine Yazılar*, (Çev. Nevzat Kıracı-Bülent Peker- Leyla Keskiner, İstanbul 1992,

_____ ; *Ağa, Şeyh ve Devlet; Kürdistan’ın Sosyal ve Politik Örgütlenmesi*, Özge Yayınları, Ankara, 1995.

_____ ; *Kürdistan Üzerine Yazılar*, İletişim Yayınları, İstanbul 1992.

Bulut, Faik; *Dar Üçgende Üç İsyan*, Belge Yayınları, İstanbul 1992.

Buran, Ahmet; *Doğu Anadolu Ağzları Üzerine Bir İnceleme*, Ankara 1985.

Çay, Abdulhaluk; *Doğu ve GüneyDoğu Anadolu'nun Kültürel Yapısı*, Ankara 1986.

_____ ; *Her yönüyle Kürt Dosyası*, İstanbul 1994.

Çulcu, Murat, *Marjinal Tarih Tezleri*, Erciyaş Yay., İstanbul (tarihsiz).

Dersimi, Nuri : *Kürdistan Tarihinde Dersim*, Dilan Yayınları, Diyarbakır 1992.

Diyarbakır B. Şehir Bld. Bülteni, Yıl 1, S.1, Ocak-Şubat 2000.

Erol, Mine; *Türkiye’de Amerikan Mandası Meselesi*, Giresun 1972.

Eröz, Mehmet ; "Kürt Adı Üzerine", *Türk Kültürü Dergisi*, Sayı 256, Ağustos 1984, s.475.

Ersever, Ahmet Cem ; *Kürtler, PKK ve Abdullah Öcalan*, Ankara 1993.

Fırat, M.Şerif; *Doğu İlleri ve Varto Tarihi*, Ankara 1983.

Gönlübol, Mehmet, *Uluslararası Politika (İlkeler - Kavramlar - Kurumlar)* , Ankara 1985, s.481-502.

Gürün, Kâmuran :*Savaşın Dünya ve Türkiye*, Ankara, Bilgi Yayınevi,1986.

Halaçoğlu, Ahmet-İbrahim Yılmazçelik, “Doğu Anadolu Aşiretleri ve Gerçekler”, *Yeni Forum*, c. 15, S. 302, Ankara, Temmuz 1994, s. 27-31.

H.Şeliç; *Zaza Gerçeği*, Dicle-Fırat Yayınları, nr. 1, Münih/Almanya(tarihsiz).

Halfin, XIX. *Yüzyılda Kürdistan Üzerine Mücadeleler*, 2.b., İstanbul, Komal Yayınları,1992, s.29.

Heyet; *Türk Millî Bütünlüğü İçerisinde Doğu Anadolu*, Bir Heyet tarafından çıkarılmıştır, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ankara 1986.

İçişleri Bakanlığı Emn. Gn. Md. TEMÜH Daire Bşk. Yayını.

İkibine Doğru, İstanbul 7 Ağustos 1988.

İmset, İsmet G.; *PKK Ayrılıkçı Şiddetin20 Yılı*, İstanbul 1993.

Kafesoğlu, İbrahim; *Türk Bozkır Kültürü*, Ankara 1987.

Kalafat, Yaşar; *Şark Meselesi Işığında Şeyh Sait Olayı Karakteri, Dönemindeki İç ve Dış Olaylar*, Ankara 1992,

Kayabalı, İsmail-Arslanoğlu, Cemender, *İran’ın Anadolu’ya Uzanan Gölgesi (Ana Çizgiler ve Gerçeklerin Kısa Tarihi)*, 1453-1989, Ankara 1990.

Kırzioğlu, M.Fahrettin; *Dağıstan-Aras-Dicle-Altay ve Türkistan Türk Boylarından Kürtler*, Ankara 1984.

Kocabaşoğlu, Uygur; *Kendi Belgeleriyle Anadolu'daki Amerika, 19. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'ndaki Misyoner Okulları*, İstanbul, Arba Yayınları,1989.

Kodaman; Bayram, "II. Abdulhamid ve Aşiret Mektebi", *Türk Kültürü Araştırmaları*, XV/1-2, s.255-264.

Kuran, Ercüment; "Türkiye'de Kürt Meselesi", *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, Sayı 79, Ağustos 1992, s.157.

Kurat, Akdes Nimet; *Türkiye ve Rusya*, Kültür Bakanlığı, Ankara 1990.

Kurubaş Erol; *Başlangıçtan 1960'a değin Kürt Sorununun Uluslararası Boyutu*, Ank. 1997.

Kurzman, Charles "ABD-İran İlişkilerinde Sorunlar: Şeytan Konusu", *Avrasya Dosyası*, V/3 (1999) s.362.

_____; *Kürdistan'da Gerilla Gerçekliği Hareket ve Çalışma Kılavuzu*, IV. Bölüm.

Lazarev, M.S.; *Emperyalizm ve Kürt Sorunu 1919-1923*, Çev.: Mehmet Demir, Öz-Ge yayınları, Ankara 1989.

Mumcu, Uğur; *Kürt-İslam Ayaklanması(1919-1925)*, Tekin Yayınları, Ankara 1991.

Nikitin, Bazil, *Kürtler, Sosyolojik ve Tarihi İnceleme*, Çev.Hüseyin Demirhan-Cemal Süreyya, Cilt,I-II,3.b., Deng Yayınları,İstanbul 1991.

Nuri Dersimi, *Kürdistan Tarihinde Dersim*, 4.b. , Dilan Yayınları, Diyarbakır 1992 .

Olçay, Osman; *Sevr Anlaşmasına Doğru*, AÜSBF Yayınları, Ankara 1981, s.LVII.

Orkun,H.Namık; *Eski Türk Yazıtları*, c.III, İstanbul 1940.

Öcalan, Abdullah; *IV. Kongreye Sunulan Politik Rapor*, İst.1993.

_____ ; *Parti Önderliğinin Çözümlemeleri*, C.I, II, III, IV, V., Şam 1987-1989.

_____ ; *Parti Önderliğinin Ocak Çözümlemeleri*, Şam 1989.

_____ ; *Yeni Dönemin Görevi Üzerine Yetkince Yürüyelim*, Şam 1989.

_____ ; *Barişa Doğru I. Roma Konuşmaları*, Aram Yayınları., İstanbul 2000.

_____ ; *Kürt Sorunununda Demokratik Çözüm*, Haziran 1999, İstanbul.

_____ ; *Oligarşik Cumhuriyet Gerçeği*, Mem Yay., İst. 2001

_____ ; *Sümer Rahip Devletinden Halk Cumhuriyetine Doğru*, İstanbul 2001

Öke, Mim Kemal; *Belgelerle Kürt-İngiliz İlişkilerinde Musul ve Kürdistan Sorunu, 1918-1926, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 1992, s.5.*

Özcan,Nihat Ali; *PKK Tarihi, İdeolojisi ve Yöntemi*, ASAM Yayınları, Ank.1999, s.97-97.

Özdağ, Ümit ; “Kuzey Irak ve PKK”, *Avrasya Dosyası Dergisi ADD,(Kuzey Irak Özel Sayısı)*, c.3 S.1, Ankara,1996, s.83).

_____ ; *Parti Önderliği ile Gazeteci M. Ali Birand tarafından yapılan röportaj*, PKK Mahzum Korkmaz Akademisi Yay. Lübnan.

Parti Tarihi; PKK Üyeleri Tarafından Yazılan Döküman, s.11-12.

PKK'nın IV. Kongresine Sunulan Botan Eyalet Raporu.

PKK, Emniyet Genel Müdürlüğü İst. Dai. Bşk. Yay. c.1,2,3,4.

Rasony, L., *Tarihte Türklük*, Ankara 1971.

Serxwebun; (*PKK Yayın Organı*), Çeşitli Sayıları.

Shaw, Stanford – Ezel Kural, *Osmanlı İmparatorluğu ve Modern Türkiye*, c.II, Çev. M.Harmancı, İstanbul 1983.

Siyasallaşma Çabaları Kapsamında PKK Faaliyetleri, Emniyet Genel Müdürlüğü İDB Yayınları, Nu.74.

Sonyel, Salahi; *Türk Kurtuluş Savaşı ve Dış Politikası*, 2.b., T.T.K. Basımevi, Ankara 1987.

_____; :“Osmanlı-İngiliz Gizli Antlaşması”, *Belleten*, C.XXXIV, No.135 (Temmuz 1970).

Süslü, Azmi; *Mesud Fânî(Bilgili)'ye Göre Kürtler ve Sosyal Gelişimleri*, Ankara 1993.

Şehirli, Atilla; "PKK'nın Kongre ve Konferansları ile Uyguladığı Strateji ve Taktikler", *Fırat Üniversitesi I.Milletlerarası Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da Güvenlik ve Huzur Sempozyumu (27- 29 Mart 2000 Elazığ)*, s.789-833.

_____; *Türkiye'de Bölücü Terör Hareketleri (ve Devletin aldığı tedbirler)*, İstanbul 2000.

Şemdin Sakık'la yapılan mülakat (29 Kasım 1999-31 Mayıs 2000)

Şeref Han: *Şeref-nâme*, çev: Mehmet Emin Bozarslan, İstanbul 1975.

Tarihi Araştırmalar ve Dökümantasyon Merkezleri Koruma ve Geliştirme Merkezi, *Osmanlı Arşivi, Yıldız Tasnifi, Ermeni Meselesi*, c.2, İstanbul, 1989.s. 15

TC. İçişleri Bakanlığı Emn. Gen. Müd. Terörle Mücadele (TEMÜH) Dairesi Başkanlığı, *Türkiye Geneli PKK Terör Olayları İstatistiği(1984-1996)*, Ankara 1997.

Uçarol, Rifat; *Siyasi Tarih (1789-1994)*, Filiz Kitabevi, İstanbul 1995.

Ulusal Kurtuluş Mücadelemizin Saflarında Tasfiyecilik, Şam 1991.

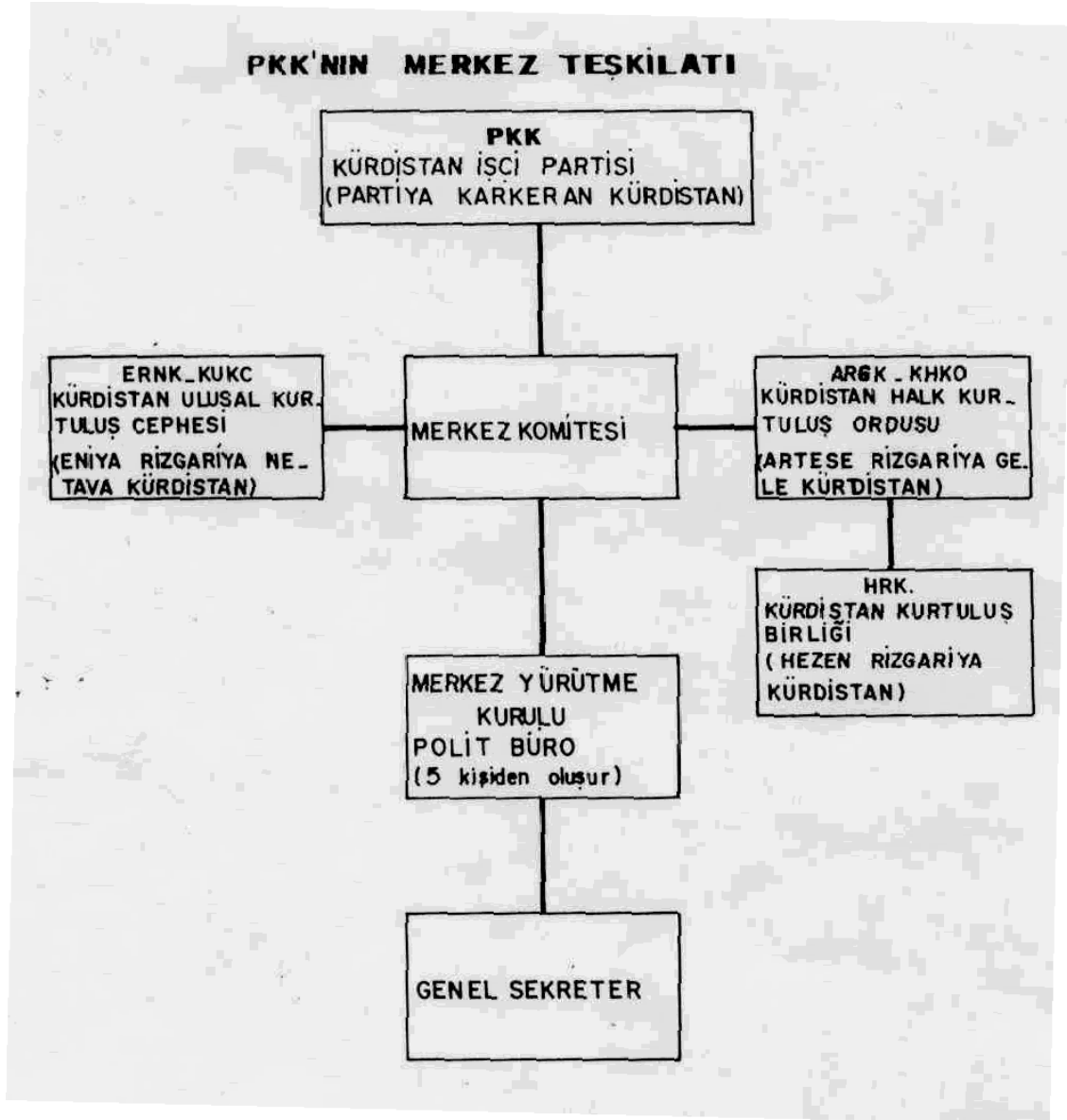
Vedat, Şadillili; *Türkiye'de Kürtçülük Faaliyetleri ve İsyanlar*, Kon Yayınları, Ankara 1980.

Yılmazçelik, İbrahim; *XIX.Yüzyılın İkinci Yarısında Dersim Sancağı*, Elazığ 1999.

_____ ; "Diyarbakır Eyaletinin Yeniden Teşkilatlandırılması (1848-1864)", *Osmanlı Ansiklopedisi*, c.6, s.221-237, Ankara 1999.

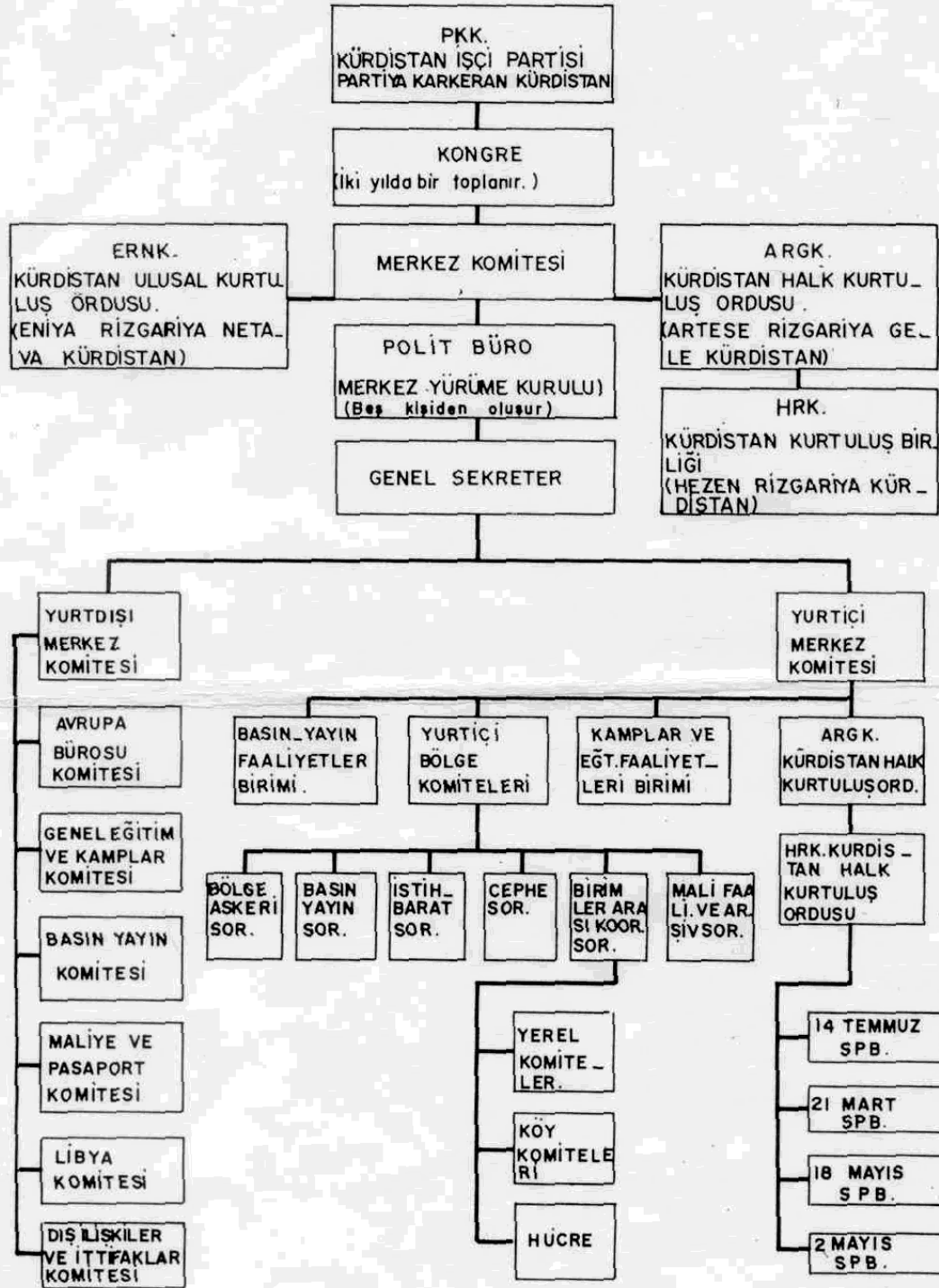
_____ ; "1840-1850 Yıllarında Harput", *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, Sayı 52, Şubat 1988, s.128.

EKLER**EK 1:**

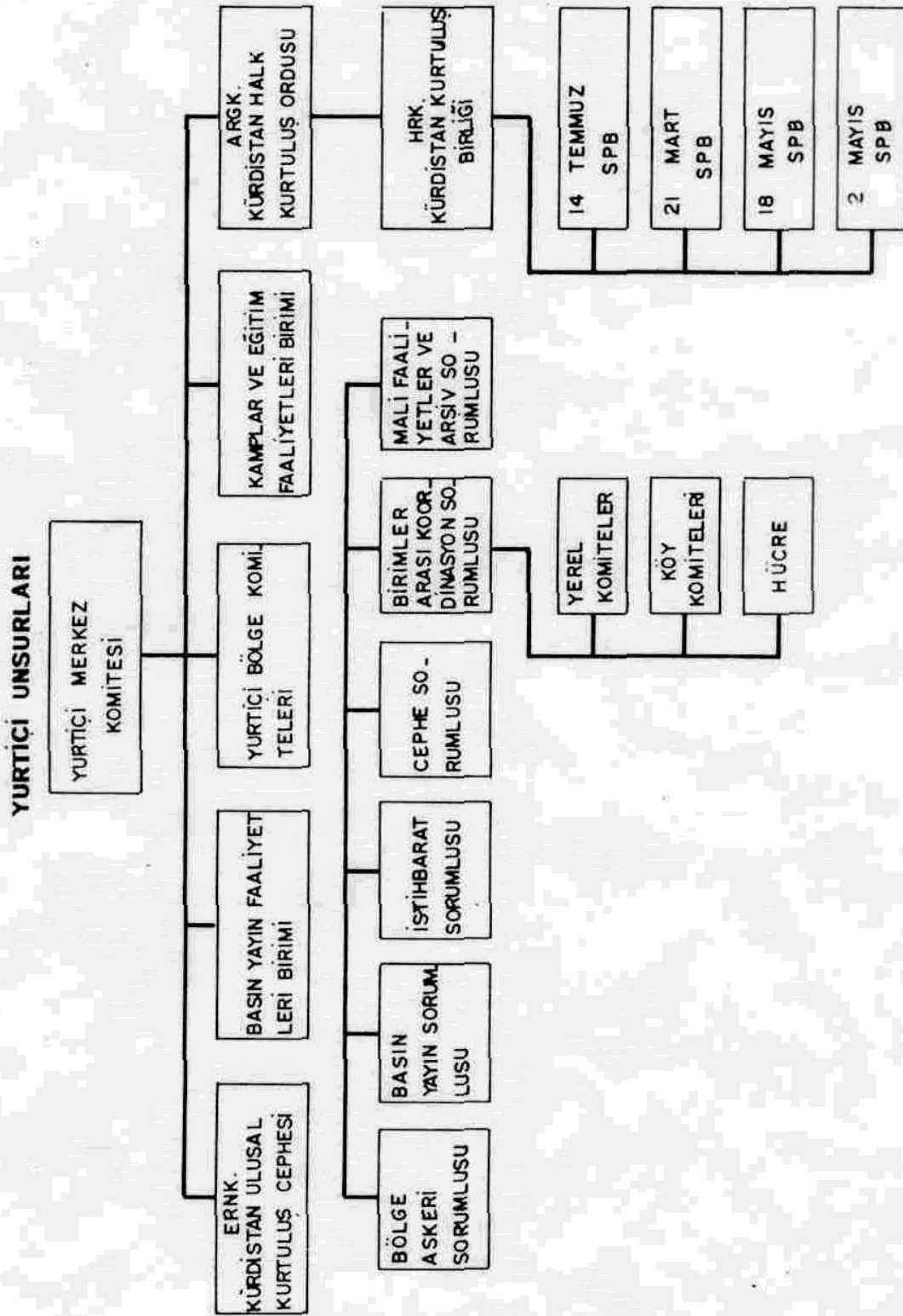

EK 2:

PKK. PARTİ ÖRGÜTÜ VE KOMİTELERİ

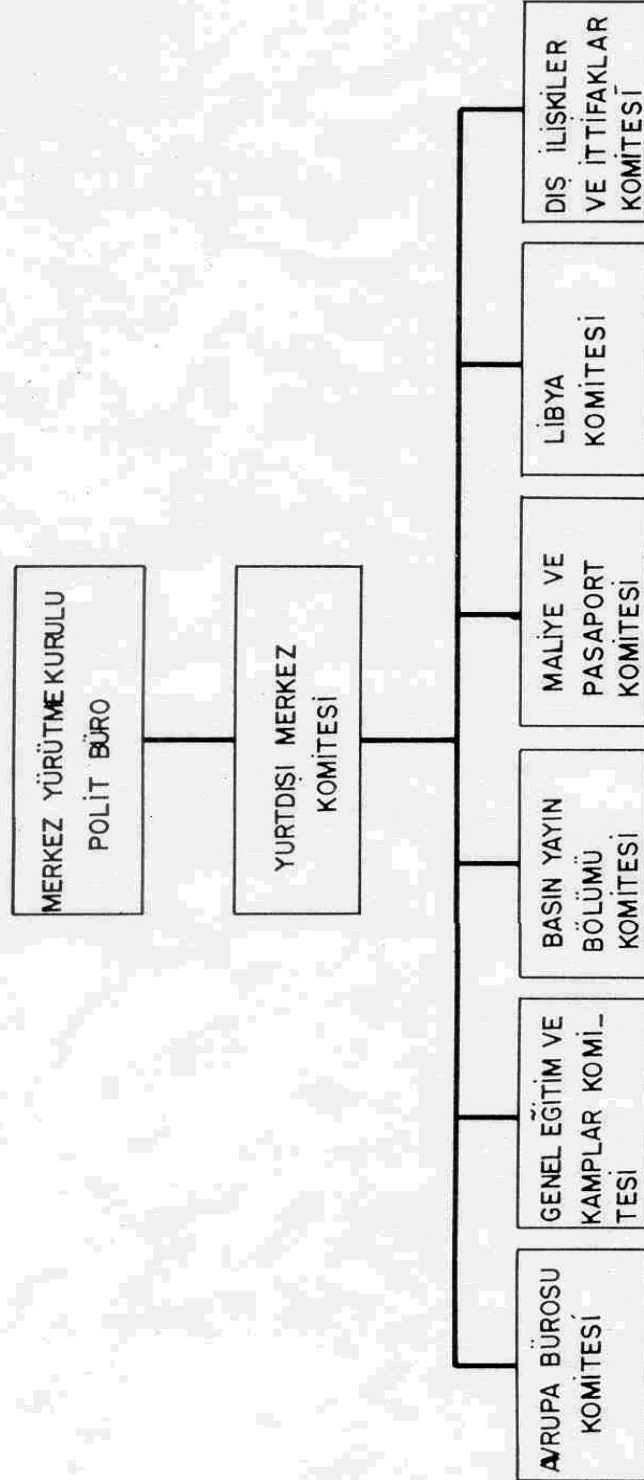

EK 3:

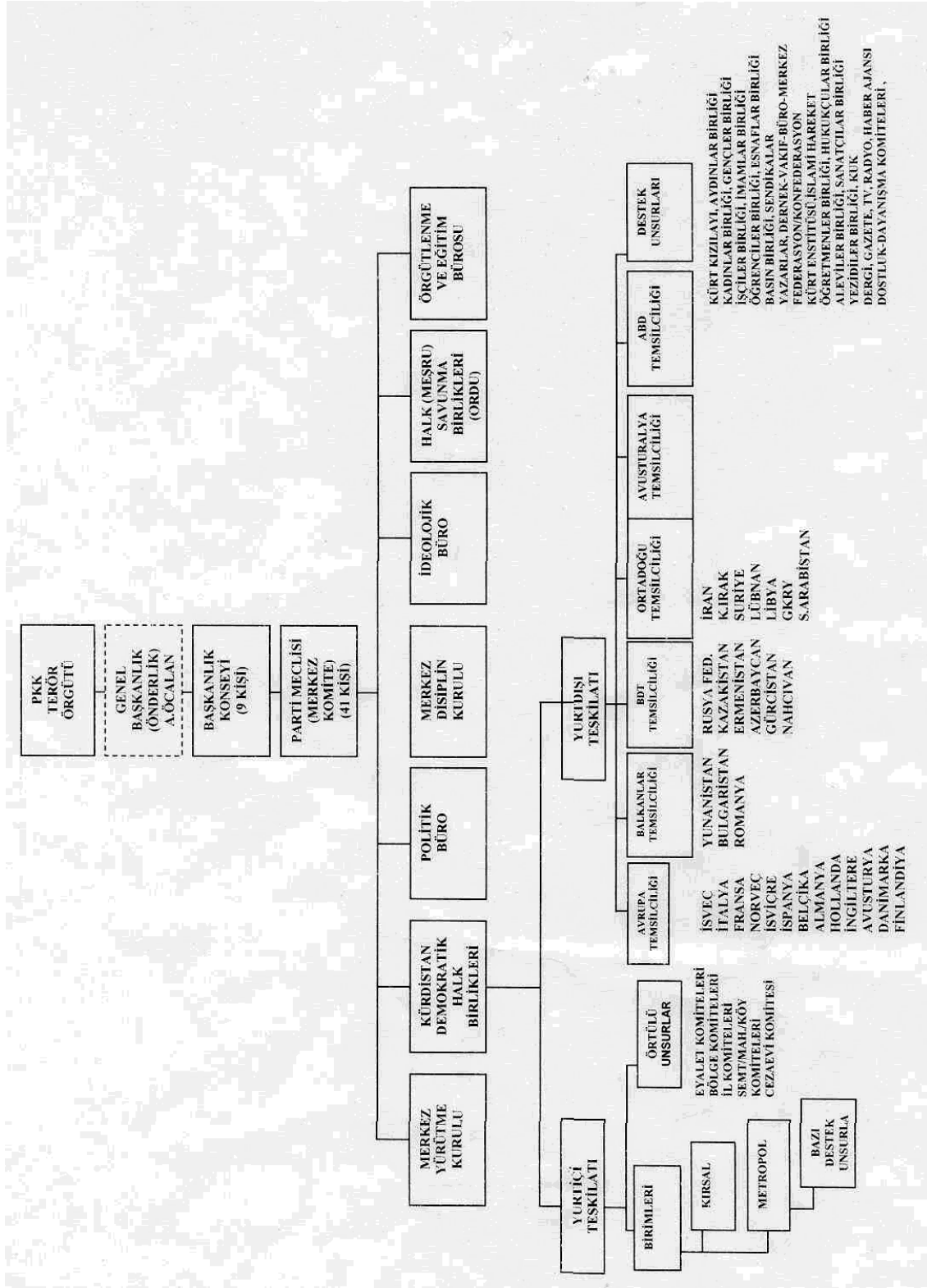

EK 4:

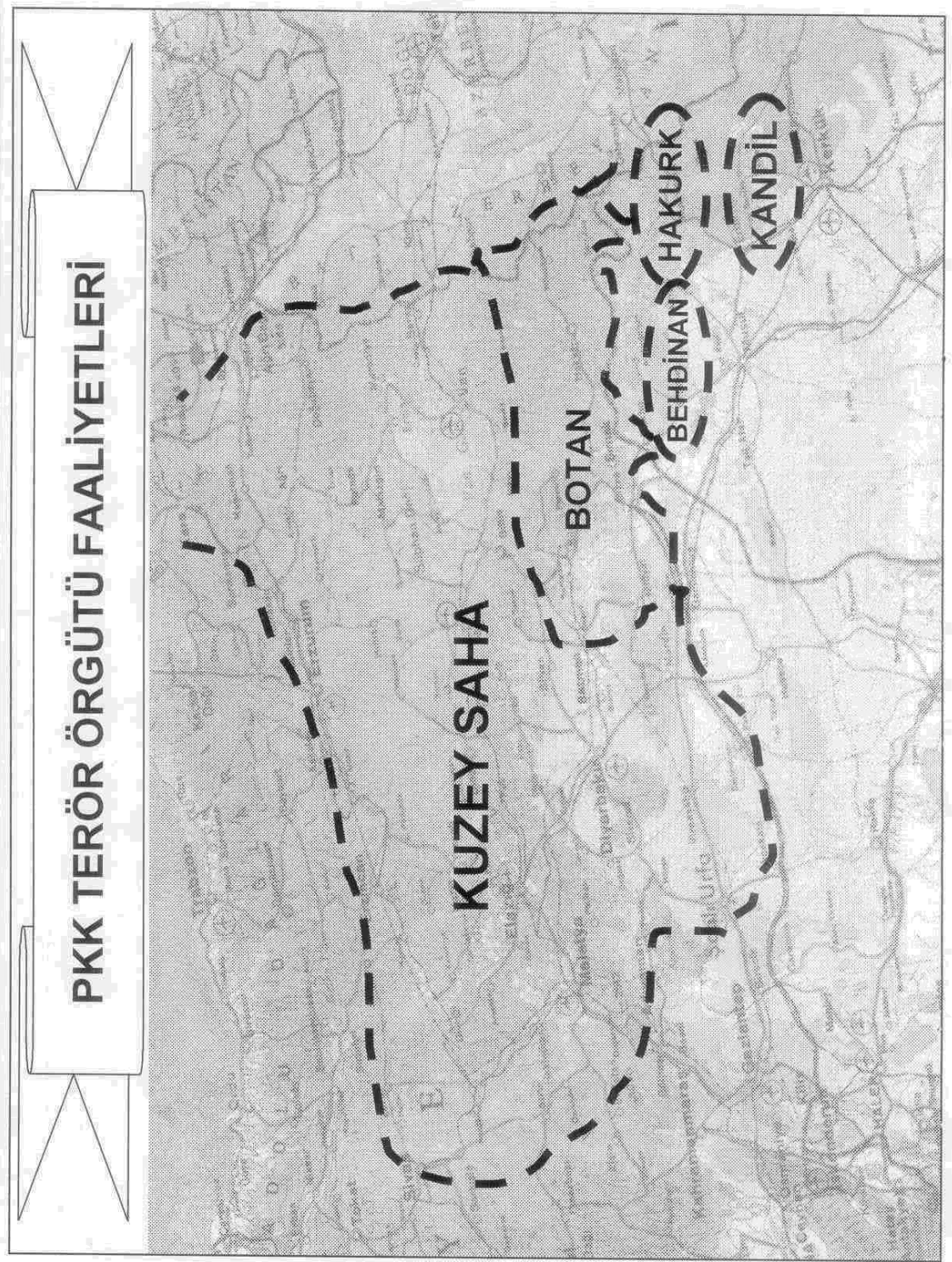
PKK'NIN YURTDIŞI UNSURLARI

EK 5:

EK 7:

ÖZET

PKK terör örgütü geçmiş Kürt isyanlarında görülen düzenli bir orduya sahip olamama zaafını ortadan kaldırmak için kurulduğu iddiasındadır. PKK, örgütlenme ve eylem yapma konusunda aralarındaki mevcut farklılıkları ortadan kaldırmış ve bölgedeki bütün güçleri -Batılı devletlerin de büyük destekleriyle- bir merkezde toplamıştır. PKK gerçeğinden haberi olmayan kitleler ve mesleki örgütler bölge aydınları tarafından istismar edilerek, terör örgütünün şekli denetimi altına alınmışlardır.

1990-2000 yılları arasındaki askeri mücadelede PKK terör örgütü bütün dış desteklere rağmen, başarısız olmuştur. Bu dönemde halk desteğini kaybederek, hareket alanını daraltmıştır. Bunu gözlemleyen örgüt önce Akdeniz ve Karadeniz'e açılımlar planlamıştır. Askeri anlamda bunlar da başarısızlıkla sonuçlanınca, örgüt legalleşme sürecini hızlandırmıştır.

Bunun sonucu, siyasi mücadeleyi temel alan PKK, bulabildiği bütün akademik, demokratik, kültürel örgütler, siyasi partiler ve her türlü dernekler içerisinde örgütlenmeyi hedef seçmiştir. Bu hedeflerinde ulaşabilmek için, kendi yöresinde sevilen ancak kullanabileceği kişileri seçerek bölgedeki bütün politik faaliyetlerde de söz sahibi olmuştur. Bunun en büyük örneği de Güneydoğu illerimizdeki yerel yönetimlerin tamamına yakın bir bölümünün örgüte yakın isimler tarafından oluşturulmasıdır.

Bölgede PKK terör örgütünün etkisinin kırılması veya tamamen ortadan kaldırılması için; bölgedeki dengesiz nüfus artışının devlet tarafından bir şekilde kontrol altına alınmalı, bölgede aşiret, tarikat, siyaset ağalıklarına son verilmeli, bu aşiretler bölgede cirit atan yabancı istihbarat birimlerinin etkilerinden korunmalıdır. Bölgede görev yapacak kamu personeli gerek görevinin hassasiyeti ve gerekse de bölgenin özel durumu, örf, adet, gelenek, görenekleri hakkında iyi yetiştirilip, bölgede görevlendirilmelidir. Gelen kamu görevlilerinin bölgenin feodal yapısından kaynaklanan aşiret, siyaset, tarikat liderlerinin etki alanlarından uzak tutulmaları gerekir. Türkiye'deki bazı siyasi parti mensupları, medya, sivil toplum örgütleri, demokratikleşme adına PKK'nın legalleşme stratejisine uygun isteklerde bulunmalarına engel olunmalıdır. Bu yönde faaliyetlerde bulunanlar kamuoyuna deşifre edilmelidir.

11 Eylül 2001 tarihinde Amerika'da yaşanan terör olayından sonra, Türkiye, PKK terörünün kendi bünyesinde yapmış olduğu tahribatı dış dünyaya gerektiği şekilde anlatmalı ve çeşitli platformlarda PKK'ya desteğini sürdüren bazı Avrupalı devletlerin bu destekleri engellenmelidir.

ABSTRACT

PKK had a claim that it had been established in order to remove the weakness of not having a regular army which was witnessed in the past Kurdish uprising. PKK removed the differences, which had took place among them regarding to take action and organisation, and with the support of western countries, PKK seized all the local Kurdish power in its own hand. Those who were ignorant of the true story of the PKK were exploited by the terrorist organisation.

In spite of foreign support, the PKK terrorist organisation failed in the military struggle between 1990 and 2000. In this period, owing to loosing popular support in the region its movements ability became limited. Having aware of this fact, the organisation had a plan to reached the Mediterranean and the Black Sea. As failed in this matter, the organisation accelerated the process of legalisation.

As a result of this, PKK targeted, as much as possible, to be organised within the academic and democratic institution, foundations, cultural organisation. In order to achieve its target, the persons, who were loved in his/her region and could be useable by the PKK, were chosen. Thus the terrorist organisation had a huge influence in the region. For instance, the local administrator in the province of the Southeast region had been consisted of the person who were close the PKK.

In order to decrease or to remove the influence of the PKK terrorist organisation in the region; the rising of the population in the region should be taken control in some way by the government; should be put an end the influence of tribe-religious order in the region and should be guarded the influence of the agents of foreign secret services who are spread all over the region. Due to the sensitiveness and the special position of the region, public officers should be informed about the customs and tradition of the region before they are appointed there. The officers should be kept away from influence of the leader of tribe, politic and religious which is stemmed from the feudal structure of the region. Some members of political party, media and non-governmental organisations should be prevented from some requirements in the name of democratisation which in fact is helped their legalisation process. Those, who are taking action in this way, should be deciphered to the public opinion.

After the terrorist attack in the USA in 11 September 2001, Turkey should explain to the World the devastation caused by PKK, and taking advantage of the situation, the support of the European countries to the PKK should be prevented.